

1457

SOUBOR PŘEDPISŮ

O ORGANISACI A PŮSOBNOSTI
ZEMSKÝCH A OKRESNÍCH
ÚŘADŮ
A ZASTUPITELSTEV.



ŘÍDÍ DR. VÁCLAV JOACHIM, DR. RICHARD HOLL
A DR. LEOPOLD JABŮREK.

DRUHÝ SVAZEK.

V PRAZE 1928.

NÁKLADEM STÁTNÍ TISKÁRNY V PRAZE III.

VLÁDNÍ NAŘÍZENÍ

O ŘÍZENÍ VE VĚCECH NÁLEŽEJÍCÍCH DO
PŮSOBNOSTI POLITICKÝCH ÚŘADŮ
(SPRÁVNÍM ŘÍZENÍ.)

JEDNACÍ ŘÁD

PRO ZEMSKÉ A OKRESNÍ ÚŘADY.



II. SVAZEK SOUBORU PŘEDPISŮ
O ORGANISACI A PŮSOBNOSTI
ZEMSKÝCH A OKRESNÍCH ÚŘADŮ A ZASTUPITELSTEV

Veškerá práva otisku a překladu vyhrazena.

V PRAZE 1928.

NÁKLADEM STÁTNÍ TISKÁRNY V PRAZE III.

LIBRO-TECA
MUSEO
MILANO

1928
M. J.

ČÁST DRUHÁ.

Vykonávací (exekuční) řízení.

HLAVA I.

Všeobecná ustanovení . . . §§ 90—100 str. 139—149

HLAVA II.

Politická exekuce.

Oddíl 1: Exekuční orgány, zrušení a odložení exekuce . . . §§ 101, 102 str. 149—150

Oddíl 2: Exekuce pro peněžní plnění.

Všeobecná ustanovení . . . §§ 103—104 str. 150—154
 Zabavení . . . §§ 105—111 str. 154—159
 Rozhodování o námitkách . . . 112 str. 159
 Nucený prodej . . . 113 str. 159—161
 Dražební vyhláška . . . 114 str. 161—162
 Místo dražby . . . 115 str. 162
 Dražba . . . §§ 116—121 str. 162—166
 Upotřebení výtěžku . . . 122 str. 166—167

Oddíl 3: Vymáhání nepeněžních plnění.

Náhradní výkon . . . § 123 str. 167—168
 Nepřímé donucení . . . §§ 124 str. 168—169
 Přímé donucení . . . § 125 str. 169

HLAVA III.

Odvolání . . . § 126 str. 169—170

ČÁST TŘETÍ.

Společná ustanovení.

Náklady řízení . . . §§ 127 a 128 str. 170—174
 Svědečné a znalečné . . . § 129 str. 174—176
 Právo chudých . . . § 130 str. 176—178
 Exterritorialita, mezinárodní právo, vzájemnost § 131 str. 178

ČÁST ČTVRTÁ.

Přechodná, různá a závěrečná ustanovení . . . §§ 132—137 str. 178—181

II. JEDNACÍ ŘÁD

pro zemské a okresní úřady str. 185—214

HLAVA PRVNÍ.

Postavení a úkoly zemských a okresních úřadů. Práva a povinnosti jich orgánů z úkolů těch plynoucí.

DÍL I.

Všeobecná ustanovení.

Hlavní zásady o činnosti zemských a okresních úřadů . . . §§ 1—4 str. 188—190
 Všeobecné povinnosti orgánů zemských a okresních úřadů . . . § 5 str. 190—191
 Podjatost . . . § 6 str. 192
 Zastupování . . . § 7 str. 192—193
 Opatření, je-li nebezpečí v prodlení . . . § 8 str. 193—194
 Všeobecné směrnice pro projednávání záležitostí úředních . . . § 9 str. 194
 Projednávání věcí presidiálních . . . § 10 str. 194
 Periodické zprávy . . . § 11 str. 194—195
 Nahlížení do úředních spisů a vyhotovování opisů a výpisů . . . § 12 str. 195
 Úřední hodiny . . . § 13 str. 195—196
 Úřední věstník (list) . . . § 14 str. 196
 Úřednické konference . . . § 15 str. 196—197

DÍL II.

Zvláštní ustanovení společná pro zemské a okresní úřady.

Přednosta úřadu.

Přednosta úřadu jako nositel moci úřední . . . § 16 str. 197
 Přednosta úřadu jako správce úřadu . . . §§ 17 str. 198
 Rozvrh prací . . . §§ 18 str. 198—199
 Změny rozvrhu prací . . . § 19 str. 199—200
 Pokyny personálu a dohled nad ním . . . § 20 str. 200—201
 Jinaké povinnosti přednosty úřadu: a) Umístění úřadu a úřední inventář, b) Úřední paušál, peníze a cenné předměty, c) Odevzdání úřadu . . . § 21 str. 201—202

Přidělení orgánové.

Orgánové konceptní služby . . . § 22 str. 202—203
 Referenti a pomocní orgánové konceptní . . . § 23 str. 203—204

Decernenti	§ 24	str. 204—205
Zvláštní ustanovení pro úředníky odborné	§ 25	str. 205—207
Účetní úředníci	§ 26	str. 207
Orgánové kancelářské služby	§ 27	str. 207
Orgánové manipulační a manuální služby	§ 28	str. 207—208

DÍL III.

Zvláštní ustanovení pro zemské úřady §§ 29 a 30 str. 208—209

HLAVA DRUHÁ.

Úřadování zemských a okresních úřadů.

DÍL I.

Ústní styk.

Pravidla pro ústní styk	§ 31	str. 209—210
Úřední dny	§ 32	str. 210—211
Úřední cesty	§ 33	str. 211—213
Úřední zápisník	§ 34	str. 213
Styk telefonem	§ 35	str. 213

DÍL II

Písemný styk (písemné úřadování).

Kancelářský řád	§ 36	str. 214
---------------------------	------	----------

PŘEDMLUVA.

Vládní nařízení ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb. z. a n. o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů jest první úpravou, která byla provedena na základě zákona o organizaci politické správy. Nařízení snaží se sice upravit řízení u politických úřadů pokud možno zevrubně, nemohlo však upravit jednotlivé otázky řízení se týkající ani zdaleka tak podrobně jako jest tomu u civilního soudního a exekučního řádu. Jest to vysvětlitelno nutností, aby procesní normy správní byly pokud možno pružné a vyhovovaly pro všechny případy velmi různých a složitých procesních situací ve správním řízení. Proto také se nařízení omezuje v některých směrech na úkol normy subsidierní. Za tohoto stavu věci jest velice ztížen výklad jednotlivých ustanovení nařízení, neboť hlavní slovo bude tu míti praxe a judikatura. Jestliže přes to jsme se odhodlali zařaditi toto nařízení a komentář k němu již nyní do druhého svazku „Souboru o organizaci a působnosti zemských a okresních úřadů a zastupitelstev“, učinili jsme tak proto, aby úředníci a praktikové měli co nejdříve po ruce výklad k nařízení, pokud na základě materiálu nám přístupného jej bylo možno sestaviti. Při tom bylo použito důvodové zprávy, jež se na příslušných místech otiskuje v uvozkách s poznámkou (DZ), a vládního nařízení ze

dne 20. prosince 1927, č. 175 Sb. z. a n., provádějícího zákon č. 76/1927 Sb. z. a n. o přímých daních; dále bylo přihlíženo k judikatuře i k odborné literatuře (Hoetzel: *Strany v řízení správním*, Praha 1911, *Záruky a exekuční prostředky v řízení správním*, Praha 1915, dále Tezner: *Das österreichische Administrativverfahren*, Vídeň 1922 a Mannlicher-Coreth: *Gesetze zur Vereinfachung der Verwaltung*, Vídeň 1926). Nařízení vejde v účinnost 1. července 1928 a jest proto nutno, aby komentář vyšel již nyní. Na komentáři spolupracoval vydatnou měrou odborový rada ministerstva vnitra Vladimír Verner.

Podle § 7 organizačního zákona bude pro úřadování zemských a okresních úřadů platiti jednací řád pro župní a okresní úřady, obsažený ve vládním nařízení ze dne 21. září 1922, č. 290 Sb. z. a n. se změnami plynoucími z organizačního zákona, a to tak dlouho, dokud vláda nevydá nařízením nový jednací řád. Citovaný jednací řád obsahuje některá ustanovení, která jsou dotčena předpisy nařízení o správním řízení, zejména ku př. ustanovení o podjatosti a o nahlížení do spisů. Též jinak souvisí jednací řád v mnohých směrech s předpisy o řízení. Z toho důvodu otiskujeme tento jednací řád se zřetelem na změny výše uvedené již v tomto svazku.

Stejně jako k prvému svazku není ani k tomuto svazku připojen rejstřík, neboť hodláme pro všechny svazky tohoto díla vypracovati společný soustavný i abecední rejstřík a otisknouti jej v posledním svazku tohoto Souboru zároveň s doplňky k jednotlivým svazkům.

Jako další svazky se připravují:

1. jednací rády pro zemská a okresní zastupitelstva a výbory,

2. trestní řízení správní s přehledem správních pře-
stupků (podle stolic),
3. přehled působnosti zemských a okresních úřadů,
zastupitelstev a výborů (podle stolic).

Příslušná vládní nařízení, jež budou vydávána ku provedení organizačního zákona, budou zařaděna do jednotlivých svazků.

V Praze, v únoru 1928.

ZKRATKY.

„s. ř.“ = vládní nařízení ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb. z. a n. o řízení náležejících do působnosti politických úřadů (správním řízení).

„j. ř.“ = jednací řád pro zemské a okresní úřady, vládní nařízení ze dne 21. září 1922, č. 290 Sb. z. a n.

„zákon“, nebo „o. z.“ = zákon ze dne 14. července 1927, č. 125 Sb. z. a n., o organizaci politické správy.

„c. ř. s.“ = civilní řád soudní, zákon ze dne 1. srpna 1895, č. 113 ř. z.

„uh. c. ř. s.“ = uherský civilní řád soudní, zák. čl. I./1911.

„e. ř.“ = exekuční řád, zákon ze dne 27. května 1896, č. 78 a 79 ř. z.

„e. z.“ = exekuční zákon, čl. LX./1881.

„o. o. z.“ = obecný občanský zákonník.

I.

VLÁDNÍ NAŘÍZENÍ ZE DNE 13. LEDNA 1928, Č. 8 SB. Z. A N. O ŘÍZENÍ VE VĚCECH NÁLEŽEJÍCÍCH DO PŮSOBNOSTI POLITICKÝCH ÚŘADŮ (SPRÁVNÍM ŘÍZENÍ.)



ÚVOD.

(Všeobecná část důvodové zprávy.)

I.

Z poslání politických úřadů a povahy jejich činnosti vyplývá, že podle všeobecné své povinnosti musí hájiti především zájem veřejný. Jen zřídka rozhodují spory mezi stranami, jež veřejným zájmem nejsou dotčeny. V těchto případech úřad vystupuje jenom — jako soud v civilních věcech — na ochranu práv stran.

Pokud úřad, háje veřejný zájem, nenaráží na zájem soukromý, není nutno činnost jeho vázati nějakými pravidly všeobecně platnými; v tom směru stačí vnitřní předpisy o úřadování. Jinak jest tomu tam, kde úřad, chráně veřejný zájem, přichází do kolise s individuálními právními nebo zájmovými sférami nebo kde tato kolise nastává tím, že naopak jednotlivé osoby, hájící svých práv a zájmů, se domáhají zasažení do sféry veřejného zájmu nebo kde jde o rozhodnutí ve věcech dotýkajících se jenom stran.

Tu jest nutno, aby stanovena byla pravidla všeobecně závazná pro postup úřadů i osob před nimi jednajících (řízení), aby ochrana soukromých zájmů byla zaručena, pokud je to podle příslušných předpisů slučitelné se zájmem veřejným.

Správní právo, jsouc nuceno přizpůsobovati se rychlejšími změnami poměrů v životě národa na poli politickém, hospodářském, sociálním a kulturním, nepropracovalo se dosud k přesným a zevrubným normám procesním. Jen různými předpisy jsou upraveny

jednotlivé úseky správního řízení, jak toho nezbytná potřeba doby vyžadovala. Vedle některých starších dekretů a zvláštních předpisů roztroušených v jednotlivých zákonech jsou tu zejména císařské nařízení ze dne 20. dubna 1854, č. 96 ř. z. o výkonu opatření politických úřadů, instrukce pro politické úřady ze dne 17. března 1855, č. 52 ř. z. obsahující mimo vlastní vnitřní předpisy i normy upravující některé části řízení u politických úřadů, min. nařízení ze dne 30. srpna 1868, č. 124 ř. z. o tom, jak nakládati s rekursy v záležitostech politické správy, zákon ze dne 12. května 1896, č. 101 ř. z. o postupu při podávání opravných prostředků, a pokud jde o území bývalých Uher, zákonný článek XX z roku 1901 a ministerská nařízení jej provádějící.

Tyto předpisy nelze nikterak pokládati za úplný a spolehlivý soubor formálního práva správního; proto čím dále tím více se pocituje potřeba co možná jednotné úpravy řízení před politickými úřady.

Nedostatku tomu bylo dosud odpomáháno interními instrukcemi, pokyny a výnosy a především pak judikaturou nejvyššího správního soudu a bývalého rak. správního soudního dvoru a říšského soudu. Při nedostatku vlastních norem byly správní úřady nuceny začasté používat i analogie norem obsažených v soudních rádech.

Je přirozeno, že tento stav potřeboval již za Rakouska reformy. V důvodové zprávě k návrhu zákona o zřízení správního soudního dvoru, č. 36/1876 ř. z., bylo poukázáno na nutnost, aby byly vydány přesné předpisy o administrativním řízení jako předpoklad pro správné fungování správy, jež byla tímto zákonem dána pod kontrolu správního soudního dvoru. Theoretikové i praktikové opětovně poukazovali na nutnost reformy a vyskytly se četné podněty a iniciativní návrhy v tom směru.

Bývalá komise pro reformu správy ve Vídni zabývala se zvláště otázkou správního řízení a přiklonila se k návrhu vypracovanému presidentem komise

Schwartzenuem, který navrhoval upravit toto řízení nařízením, přestávajícím na kodifikaci dosavadních platných předpisů a zásad vybudovaných judikaturou správního soudního dvoru. Přes to, že tento návrh nebyl reformou v pravém slova smyslu, byl by býval patrně, nebýti světové války, proveden.

Válkou, státním převratem a vývojem legislativní činnosti po válce byla otázka reformy administrativního řízení odsunuta.

Nutnost úsporných opatření ve státní správě učinila reformu jak u nás tak i v Rakousku naléhavou. V Rakousku byla úprava správního řízení pojata do reformního a finančního programu obsaženého v zákonu o znovuvybudování Rakouska č. 843/22 B. G. Bl. Vyhovujíc předpisu tohoto zákona předložila rakouská vláda v roce 1924 jako č. 116 příloh soubor šesti návrhů o zjednodušení správy, tvořící dvě skupiny, a to:

1. zákony o úpravě řízení správního s příslušným zákonem uvozovacím a

2. zákon o zjednodušení správních zákonů a jiných opatřeních, jimiž se ulehčuje správním úřadům.

Jednotná úprava správního řízení, jak byla provedena v Rakousku zákony č. 273 až 276, B. G. Bl. ai 1925, obsahuje ustanovení, jež nalézáme jednak v předpisech i u nás v zemích historických dosud platných, jednak v reformních návrzích z různých stran podaných; k těmto návrhům, jakož i k procesním předpisům říšskoněmeckým a zásadám, uplatňovaným judikaturou správního soudního dvora bylo přihlíženo, zejména pokud jde o ustanovení, jimiž se doplňují mezery a odstraňují nepřesnosti v řízení správním dosud pocíťované, namnoze pak tu rozhodovaly i úvahy praktické.

Zatím i u nás byly zahájeny přípravné práce pro úpravu správního řízení, byly však ztíženy značně růzností platného právního stavu, k němuž, jakožto výsledku dlouholetého vývoje, bylo třeba míti náležitý zřetel. Rovněž přechodný stav, pokud jde o organizaci správních úřadů, jakož i chystaná reforma materiel-

ního a procesního práva soudního byly okolnosti, jež brzdily ukončení příslušných prací.

Teprve kategorický příkaz zákona o úsporných opatřeních ve veřejné správě č. 286/1924 a nová organizace politické správy provedená zákonem č. 125/1927 Sz. (čl. 10) urychlily úpravu správního řízení.

Podle § 3 zákona o úsporných opatřeních ve veřejné správě a podle důvodové zprávy k němu mělo být správní řízení sjednoceno a zreformováno zákonem a to tak, aby v něm vedle všeobecných již platných zásad řízení správního, zejména jde-li o zaručení práv stran, uplatněn byl požadavek rychlého, jednotného a správného vyřizování (tisk 5009 sněm.).

Úprava správního řízení zákonem v nynější době vylučovala by však možnost přizpůsobovati je mnohotvárným záležitostem, jež náležejí do působnosti politických úřadů, a učiniti je dostatečně pružným, aby hovělo jak různým potřebám obsáhlé vnitřní správy, tak i poměrům spjatým úzce s vývojem života a proto často velmi rychle se měnícím. Úřadům musí být dána jistá volnost, aby mohly vhodným způsobem jednati i v mimořádných, nepředvídaných okolnostech, a nevydávaly se při tom v nebezpečí možné zmatečnosti provedených úkonů pro některou třeba bezvýznamnou formální závadu.

Z těchto důvodů dává článek 10 zákona o organizaci politické správy přednost úpravě řízení před politickými úřady nařízením s tím poukazem, že úprava ta má být provedena „se zřetelem k účelnému zjednodušení a urychlení řízení“.

Podle tohoto článku mají být vládním nařízením sjednoceny a upraveny předpisy o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů. Jde tu nejen o řízení před okresními a zemskými úřady, nýbrž i před státními policejními úřady (čl. 13 téhož zákona) a před ministerstvy, ať již rozhodují jako odvolací stolice nebo v I. stolici ve věcech náležejících do vnitřní správy vykonávané politickými úřady. Pokud pak jde o meritum věci, má nová úprava vy-

cházet z dosavadního právního stavu daného správními předpisy, jakož i ustálenou praxí nejvyššího správního soudu i úřadů, a zejména zachovati základní principy, jež podle dosavadního právního řádu správní řízení ovládají. Ovšem vyžaduje již samotné sjednocení různých předpisů se zřetelem k účelnému zjednodušení a urychlení řízení možnost úpravy odchýlné od dosavadního práva, což zákon sám i výslovně předpokládá, když nařizuje, že předpisy o správním řízení mají být „upraveny“. Při tom sám zároveň nově upravuje některé zásahy do práv stran a třetích osob, potřebné k účelnému a rychlému provádění řízení, a stanoví potřebné trestní sankce. Nařízení upravuje proto i otázky dosud vůbec neupravené a zavádí i novoty potřebné pro větší jednoduhost a rychlost řízení.

II.

Z úvah právě uvedených a ze směrnice vytčené v důvodové zprávě k zákonu č. 286 ai 1924 Sb., jakož i čl. 10 zákona o organizaci politické správy a jeho odůvodnění v důvodové zprávě plynou pro úpravu řízení tyto požadavky:

a) vzhledem k zúčastněnému veřejnému zájmu je nutno, aby v řízení byl co možná zjišťován objektivně správný skutkový a právní podklad pro vyřízení;

b) řízení buď prováděno za účasti všech stran, jimž budiž zachováno právo, aby v řízení byly slyšeny;

c) řízení budiž prováděno účelně, rychle, správně a úsporně.

Nařízení snaží se těmto požadavkům vyhověti takto:

ad a):

1. Podjatost úředních orgánů jest důvodem vyloučení nebo odmítnutí jich (§ 11).

2. Řízení spočívá v rukou úřadu, který není vázán návrhy stran, nýbrž musí postupovati vždy z povinnosti úřední a to, jde-li o veřejný zájem, i když strana na vyřízení netrvá (§§ 41 a násl.).

3. Strany jsou povinny přispěti všemi jim známými důkazy k dosažení účelu řízení (§ 48). Od zvláštní definice pojmu strany návrh upouští, přijímá pojem ten tak, jak jej dosavadní praxe, zejména judikatura nejvyššího správního soudu, vytvořila.

4. Průvodním prostředkem může být, pokud se jinak nestanoví, vše, co se hodí ke zjištění rozhodného stavu věci a jest podle povahy případu potřebné; při tom se úřadu poskytuje možnost, aby důkaz svědky, znalci, listinami a ohledáním mohl být řádně proveden (stanoví se povinnost svědecké a znalecké výpovědi, zavádí se výslech svědků a znalců se slibem místo přísahy, dále stanoví se povinnost vydati listiny a poskytnouti přístup k místu a předmětu ohledání a pod.; §§ 49—65).

ad b) :

Úřad má z povinnosti úřední pečovat o to, aby všem stranám byla dána příležitost, aby se vyjádřily k projednávané věci, a má je tudíž přivzati k řízení; to vyplývá ze všeobecné povinnosti úřadů přihlížeti k zúčastněným zájmům soukromým a z účelu řízení. Výjimka se dovoluje jen v nebezpečí v prodlení (§ 67).

Straně se přiznává právo, aby byla k řízení přivzána a v něm slyšena, to jest, aby jí bylo umožněno nejen uvést a prokázat vše, co svědci proti správnosti aneb ovšem i pro správnost skutkových okolností, o které úřad hodlá vyřízení opřít, nýbrž i uplatnití námítky faktického nebo právního rázu, jež mohou být vzneseny proti zamýšlenému vyřízení (§ 48).

ad c) :

1. Zásada bezprostřednosti a ústnosti se uplatňuje, jen pokud je to nezbytně nutno k dosažení účelu řízení; tento postup bude stranám samotným na prospěch, neboť ušetří se tak namnoze zbytečné náklady a pochůzky k úřadu, aniž by při tom byla nějak ohrožena práva a právní zájmy stran, jichž úřad musí dbáti z úřední povinnosti.

2. Aby řízení nebylo rušeno ani svévolně prota-

váno, zavedl org. zákon v čl. 10, odst. 4, pořádkové pokuty a pokuty pro svévoli (§§ 38 až 40).

3. Úchylkou od zásad, vyslovených sub ad a) a b), připouští nebo se upravuje, pokud to dovoluje veřejný zájem: řízení koncentrační a vyzývací (§ 45), procesní prekluse a kontumace stran (§§ 11, 45 a 62), zásada formální pravdy (§ 48, odst. 1), disposiční právo stran (§§ 45, 66, 102), vzdání se práva odvolacího (§ 74, odst. 2).

4. I jinak však se tu uplatňuje snaha, dosíci účelu řízení (vydati brzo správné vyřízení a zajistiti jeho provedení) způsobem co nejjednodušším a nejúčelnějším, pokud se to ovšem shoduje s veřejným zájmem a s nutnou ochranou práv stran:

podle obdoby soudních předpisů procesních upravuje se zevrubně doručování spisů a počítání lhůt (§§ 25 až 36), zavádí se zkrácené řízení (příkazní řízení) ve všeobecném řízení správním za jistých předpokladů (§ 67);

stanoví se jednotná 15denní lhůta odvolací (§ 75) se zřetelem na Slovensko, kde již tato lhůta je, zjednodušuje se instituce právního poučení (§ 71);

obmezuje se zrušení rozhodnutí v odpor vzatého z důvodů pouze formálních odstraněním vad řízení v odvolacím řízení (§ 80);

odvolací stolice jest oprávněna posouditi vyřízení nejen s hlediska zákonnosti, nýbrž i s hlediska účelnosti a nahraditi výrok nižší stolice vlastním výrokem i odůvodněním, a to i v neprospěch odvolatele, žádá-li to veřejný zájem nebo jde-li též o odvolání odpůrce odvolatelova (§ 81);

pravoplatnost výroku chrání se způsobem, který vyhovuje zájmu veřejnému a zájmům i právům stran (§ 83);

otázka nákladů se upravuje způsobem, vyhovujícím zvláštní povaze správního řízení (§§ 127 a 128).

5. Pokud jde o právní ochranu proti výroku úřadu, zavádí se

jako řádný prostředek opravný odvolání proti rozhodnutí, úřad může však naříkané rozhodnutí, jím vydané, z moci úřední nebo k odvolání ve prospěch stěžovatele změnit, nedotýká-li se nikoho jiného, než stěžovatele a pravoplatné rozhodnutí zrušiti nebo změnit z úřední moci jen, pokud se toto právo vzhledem k dosavadnímu právnímu řádu uznává (§§ 78 a 83);

jako mimořádná ochrana právní upravuje se navrácení v předešlý stav pro zmeškání procesního úkonu a úředního jednání (§§ 84 a 85) a obnova řízení (§§ 86 až 89).

Vzhledem k povaze veřejnoprávních poměrů zachovává nařízení speciální úpravu některých otázek řízení v materiálních předpisech; jde tu zejména o otázku místní příslušnosti, důkazního řízení a pod. Jest účelno ponechati až do příští revise a unifikace materiálních předpisů tyto zvláštní formální předpisy v platnosti a obmeziti příslušná ustanovení nařízení v tomto směru pouze na ustanovení povahy subsidiérní. Lze očekávati, že při unifikaci materiálních předpisů se dojde k poznání, že stačí předpisy tohoto nařízení, bude-li třeba, náležitě doplněné nebo pozměněné; tím se dosáhne, že subsidiérnost nařízení bude postupně mizeti.

Jest přirozeno, že vzhledem k stejnému vývoji materiálního a formálního práva správního v zemích bývalých rakouských a k stejné základní směrnici, aby úprava správního řízení především vycházela z osvědčených zásad judikatury nejvyššího správního soudu, byla nařízení tomuto vzorem shora zmíněná osnova Schwartzenuova a na ní z velké části spočívající úprava správního řízení, provedená v Rakousku svrchu citovanými zákony, pokud osvědčené předpisy na Slovensku a Podkarpatské Rusi a snaha po účelnější a lepší úpravě některých otázek nedoporučovaly odchylek.

Rozsah rakouské úpravy jest ovšem širší, neboť vztahuje se až na malé výjimky na řízení správní vůbec, bez chledu, jde-li o úřady státní (spolkové)

nebo samosprávné, kdežto nařízení toto se omezuje vzhledem k zmocnění vládě danému jen na řízení ve věcech, náležejících do působnosti úřadů politických.

Při projednávání zákona o organizaci politické správy vyskytly se návrhy, že při úpravě správního řízení měl by býti činěn zásadně rozdíl mezi věcmi, kde je dotčen veřejný zájem, a věcmi, při nichž jde jenom o věci stran — asi v podobném smyslu, jak to k výrazu přichází v řízení soudním u civilního řádu soudního oproti trestnímu řízení a řízení nespornému. Toto pojetí správního řízení by nebylo ve shodě s dosavadním stavem, kde nebylo rozdílu v řízení, ať šlo o věci veřejného zájmu či jen o věci stran, což je již z toho patrné, že se řízení u politického úřadu zahájí k návrhu stran nejen ve věcech toliko jich se dotýkajících, nýbrž i ve věcech veřejného zájmu. Ostatně případy ve správním řízení, v nichž by nebyl veřejný zájem vůbec účasten, jsou zcela řídké.

Rozlišování mezi řízením ve věcech veřejného zájmu a věcech stran chovalo by vždy v sobě nebezpečí, že by nalézání práva politickými úřady bylo ztíženo, ne-li často i znemožněno.

Při různosti předpisů a při nejisté theoretické formulaci práv stran není možno a účelno stanoviti pro správní řízení všeobecný úplně vyhovující pojem strany ve správním řízení a musí býti ponecháno jednotlivým správním předpisům, aby si pojem ten pro svůj obor vytvořily. Již z toho důvodu těžko by se dalo již předem posouditi, kdy jde o zájem veřejný a kdy o zájem stran.

Stejně je tomu při určení hranice, kam až sahá při věcech, svěřených do působnosti politických úřadů, veřejný zájem, a kde začíná pouhý zájem stran. Často teprve v řízení lze tuto hranici více nebo méně přesně zjistiti. Vyskytla se v theorii i odůvodněná tvrzení, že věcí, přikázaných správním úřadům, při nichž by veřejný zájem nebyl dotčen, vůbec není.

Se zřetelem k přání, projevenému při parlamentním projednávání čl. 10. organizačního zákona, aby

návrh úpravy před schválením vládou byl předložen odborným kruhům, zejména také nejvyššímu správnímu soudu k posouzení, zaslalo ministerstvo vnitra příslušný návrh k vyjádření širokému kruhu interestů a odborníků, jak z kruhů vědeckých, tak i z kruhů praktických, jednotlivců i korporací. Tato písemná anketa vzbudila obzvláštní zájem a přinesla četné cenné náměty, vyzněvší v celku pro návrh příznivě. Podněty vyšlé z ankety byly zevrubně prozkoumány a zužitkovány při revisi návrhu, jenž byl v mnohých směrech doplněn a pozměněn; tak zejména byla do něho pojata ustanovení o právu chudých, o svědečném a znalečném, dále byla upravena některá ustanovení, zasahující do práv stran a třetích osob způsobem, zaručujícím větší ochranu stran a třetích osob, tak na příklad ustanovení o složení jistoty (§ 37), o ústním jednání (§§ 45 až 47), o ohledání (§ 64), o reformaci in peius (§ 81).

Dále byla generalisována a podrobně upravena ojedinelá dosud ustanovení o náhradě nákladů strany stranou druhou (§ 128).

Nejspornější otázka, kdy může úřad pravoplatné rozhodnutí z moci úřední změnit nebo zrušit, byla řešena v § 83 způsobem, který zaručuje v tomto směru dosavadní stav.

S několika stran bylo žádáno, aby byla stanovena povinnost úřadu vyřídit věc do určité lhůty a aby, kdyby se tak nestalo, byla stanovena buď devoluce na nadřízený úřad nebo fikce negativního vyřízení. Ustanovení takové nebylo však pojato do nařízení, poněvadž jeho cena je pro strany, jimž má prospěti, velmi problematická; při nejmenším strany přišly by o jednu instanci a musily by nésti veškeré pro ně nepříznivé důsledky toho, že projednávání ve věci přešlo od úřadu jim blízkého na vzdálenější úřad vyšší.

Fikce vyřízení má pro strany cenu jen, jde-li o fikci příznivého vyřízení; tuto fikci lze však stanovit jen ve speciálních předpisech, kde se dá její dosah přehlédnouti, zejména také s hlediska veřejného zájmu. Všeobecně se zaváděti nemůže.

Ostatně úprava této otázky, provedená v § 73 rak. zák. č. 274/1925, B. G. Bl., je výhradou pro případ nezavinění průtahu úřadem pro strany více méně ilustrární.

Účelu, jehož se chce dosáhnouti, lze dosíci též bezprostřední stížností strany a účinným přímým dozorem nad příslušnými orgány.

K otázce, která také v anketě byla nadhozena, zda nařízení nepřekročuje v některých směrech zmocnění dané vládě, poukazuje se jednak na předchozí vývody, jednak na okolnost, že, pokud jde o zasahování úřadu do práv stran a třetích osob řízením způsobené, jsou příslušná ustanovení chráněna zmocněním čl. 10.

Tomu je tak, i pokud jde o úpravu příslušnosti úřadů (§§ 6 až 9), neboť otázka tato spadá v úpravu řízení, organicky s ním související.

Nařízení upravuje každé stadium řízení a podávajíc příslušné normy ve formě stručné, přehledné a srozumitelné usnadní zajisté činnost úřadů a přispěje značnou měrou k tomu, aby úřady vyřizovaly rychle a správně. Tím se ulehčí vyšším instancím a nejvyššímu správnímu soudu.

Vládní nařízení

ze dne 13. ledna 1928 č. 8 Sb. z. a n.
o řízení ve věcech náležejících do působ-
nosti politických úřadů
(správním řízení).

Vláda republiky Československé nařizuje podle článku 10 zákona ze dne 14. července 1927, č. 125 Sb. z. a n., o organizaci politické správy:

Úvodní ustanovení.

„Jako úvodní ustanovení označeny jsou předpisy, v nichž se stanoví, pro které úřady a pro které věci nařízení platí a vymezují se některé pojmy pro účel nařízení.“ (DZ)

§ 1.

(1) Toto nařízení upravuje s výjimkami v něm stanovenými řízení, které provádějí ve věcech náležejících do působnosti politických (státních policejních) úřadů:

1. okresní úřady, státní policejní úřady, v městech se zvláštním statutem magistráty (městské, obecní rady), v městech se zřízeným magistrátem městské notářské úřady,

2. zemské úřady a

3. ústřední úřady.

(2) Nařízení se nevztahuje na řízení ve věcech služebního poměru státních zaměstnanců.

(3) Trestní řízení správní a řízení před správními senáty upravují zvláštní zákony.

(1) „Vedle politických úřadů uvádějí se vzhledem k článku 13 zákona v závorce též státní policejní úřady. Jinak se poukazuje, pokud jde o odstavec 1, k vývodům ve všeobecné části sub I, str. 18 a 19.“ (DZ)

(2) Výjimky v nařízení stanovené (odst. 1) jsou uvedeny v odstavci 2 a 3.

(3) O tom, do jaké míry platí nařízení pro řízení před ústředními úřady srv. „Úvod“ na str. 18 a 19.

(4) Řízením se rozumí činnost úřadu a stran směřující k tomu, aby v určité věci bylo vydáno a provedeno úřední rozhodnutí neb opatření (viz pozn. k § 4). Rozhodnutím politického úřadu jest i takové rozhodnutí, které podle zvláštních předpisů má být vydáno v dohodě s jiným úřadem (na př. s vojenským velitelstvím podle zákona č. 218/20 Sb. nebo podle branného zákona č. 117/24 Sb.) a platí tedy i pro řízení při vydání takového rozhodnutí předpisy tohoto nařízení.

(5) O věcné působnosti státních policejních úřadů viz Svazek I. k čl. 13 o. z.

(6) Do působnosti politických úřadů náleží podle o. z. také řízení ve věcech stran, pokud se jimi připravují a provádějí usnesení zemských a okresních zastupitelstev a výborů, pokud v té věci není zvláštních předpisů.

(7) Upravuje se pouze řízení prováděné úřady vyjmenovanými v odst. 1, nikoli řízení, které se koná před tím, než určitá věc přijde vzhledem k podanému odvolání před politické úřady, jako tomu je na př. při řízení u obcí, u orgánů k provádění sociálního, pensijního, úrazového pojištění a j.

(8) Rozhoduje-li okresní úřad o odvolání podaném proti rozhodnutí jiného úřadu, na př. obecního, řídí se ovšem platnými formálními předpisy, které jsou smérodatné pro vydání rozhodnutí v odpor vzatého; posuzuje tedy vady řízení podle těchto formálních předpisů, nikoliv podle ustanovení tohoto nařízení. Jinak však jeho činnost musí se řídit ustanoveními tohoto nařízení, na př. o doručení, nahlížení do spisů, podjatosti, pořádkových pokutách, policii při zasedání. Uzná-li okresní úřad za nutné, aby řízení bylo doplněno, jsou formální předpisy platné pro věc, o níž jde, správními předpisy ve smyslu hlavy II.

(9) Nařízení se nevztahuje na řízení prováděné sice politickými úřady, avšak ve věcech, jež jsou přikázány jim v oboru řízení soudního a jež mají být obstarávány podle předpisů platných pro řízení soudní (na př. řízení ve věcech tiskových podle trestního řádu soudního), dále na provádění řízení k dožádání jiných úřadů než úřadů uvedených v odst. 1 ve věcech nenáležících do působnosti politických úřadů.

(10) „Nařízení nemá platiti ve věcech služebního poměru státních zaměstnanců, a to již proto, že by tím nastala diskrepance, pokud jde o řízení v týchž věcech před jinými úřady.

Trestní řízení správní má být upraveno zákonem (čl. 10, odst. 7 organizačního zákona). Rovněž řízení před správními senáty má být podle zák. č. 158/1920 Sb. upraveno zákonem.“ (DZ)

§ 2.

(1) Pokud se v tomto nařízení mluví o úřadě a z jeho ustanovení se jinak nepodává, jest tím rozuměti úřad (§ 1, odst. 1), který provádí řízení nebo jeho část.

(2) Co jest v tomto nařízení ustanoveno o okresních úřadech, platí v mezích jejich působnosti o všech úřadech uvedených v § 1, odst. 1, č. 1.

(1) „Slovem „úřad“ se označuje politický úřad ve smyslu § 1, odst. 1, na rozdíl od úřadu dožádaného, a to jak úřad ve věci příslušný, tak i úřad jenom k příkazu činný.“ (D. z.).

(2) Úřadem se tedy rozumí též úřad, uvedený v § 1, odst. 1, který provádí řízení nebo jeho část na základě delegace, příkazu nebo dožádání, nikoli však úřad dožádaný podle § 13.

§ 3.

(1) Správními předpisy ve smyslu tohoto nařízení jsou všechny právní předpisy (zákony, nařízení, právní obyčeje), upravující obory vnitřní správy (§ 5), které obstarávají úřady označené v § 1, odst. 1.

(2) Pokud se v tomto nařízení ponechává v platnosti úprava některých otázek řízení podle správních předpisů, nerozumějí se tím správní předpisy upravující výhradně řízení nebo část řízení před výše jmenovanými úřady.

(1) „Správními předpisy podle odstavce 1 se rozumějí i předpisy, kterými se upravuje působnost a organizace úřadů, o něž jde, nikoli však ustanovení tohoto nařízení (srv. na př. různou dikci § 19, odst. 1, § 23, odst. 1, §§ 42, 43, 49, 72, odst. 1, § 77, odst. 1, §§ 79, 83, 90, odst. 2, 125).

Předpisy upravujícími výhradně řízení nebo část řízení před těmito úřady (odstavec 2) jsou zejména předpisy uvedené příkladmo v § 135, jakož i všechny předpisy vydané toliko k úpravě řízení výhradně bez souvislosti s úpravou materiálních předpisů.“ (DZ)

(2) Správními předpisy jsou také ustanovení obsažená v právních předpisech upravujících ex professo jiné obory než obory vlastní vnitřní správy, ku př. ve všeobecném občanském zákoníku (předpisy o státním občanství, o dispensích od manželských překážek a p.), pokud svěřují jich provádění politickým úřadům.

(3) Musí ovšem vždy jíti o předpisy právní, tedy předpisy všeobecně zavazující. Jako takové právní předpisy uvádějí se zákony, nařízení a obyčejové právo. Nezáleží na konkrétním pojmenování určité normy, jako je zákon, řád, císařské nařízení, dekret a pod. nýbrž na povaze normy a jejím postavení v právním řádu. Právo obyčejové není v právním řádu československém všeobecně přípustno jako pramen práva a může jím býti jen, pokud výslovně jest jím prohlášeno, jak tomu je v některých případech na Slovensku a v Podkarpatské Rusi (ku př. v zák. čl. XIV/1876). Pouhé instrukce, normativní výnosy a p., jež vydávají nadřízené úřady úřadům podřízeným, nemohou býti pramenem práva a nejsou tedy správními předpisy ve smyslu nařízení.

§ 4.

Co jest v tomto nařízení ustanoveno o rozhodnutí, platí také o opatření, neplyne-li z něho něco jiného.

(1) „Rozhodnutími a opatřeními rozumějí se veškeré výroky úřadů, které mají povahu rozhodnutí a opatření ve smyslu zákona o nejvyšším správním soudu.“ (DZ)

(2) Podle běžné theorie jest rozhodnutím správní akt, jímž se zjišťuje právo, povinnost atd. (akt deklaratorní), kdežto opatřením rozumí se správní akt, jímž se práva nebo povinnosti zakládají, mění nebo ruší (akt konstitutivní); v jednotlivých případech jsou tyto akty často smíšeny. Nezáleží na tom, jak speciální předpisy rozhodnutí neb opatření samy označují (na př. nález, výměr, dekret, koncesní listina, povolení, schválení, osvědčení, obsílka).

(3) Rozhodnutím jest též výrok úřadu, že není příslušný věc projednati nebo výrok úřadu, jímž se popírá legitimace strany (formální rozhodnutí).

(4) Všeobecné úřední výroky neopírající se o konkrétní skutečnosti, nejsou rozhodnutími (Budw. 2622 A).

ČÁST PRVÁ. VŠEOBECNÉ ŘÍZENÍ SPRÁVNÍ.

HLAVA I. POVŠECHNÁ USTANOVENÍ.

ODDÍL I.

Úřady.

Příslušnost.

§ 5.

Politické úřady jsou příslušné ve všech věcech vnitřní správy (čl. 1 zákona), které jsou nebo budou jim výslovně přikázány nebo které nejsou nebo nebudou zvláštním předpisem svěřeny úřadům jiným. Příslušnost státních policejních úřadů jest vymezena zvláštními předpisy.

(1) Ustanovení toto vyplývá z ustanovení článku 1 a 13 o. z. Srvn. pozn. k § 1.

(2) Rozhodnutí, jež vydal politický úřad, ačkoli k jeho vydání nebyl vůbec příslušný, je absolutně neplatné; na př. kdyby rozhodl o manželském původu dítěte (srov. pozn. 2 k § 44 na konci). Tato zmatečnost může a má býti kdykoli později vyslovena, i když proti rozhodnutí nepodáno odvolání v zákonné lhůtě. Opatrně ovšem bude, podá-li strana i v tomto případě včas odvolání. — Naproti tomu však pouhé porušení instančního pořadu důvodu absolutní zmatečnosti nezakládá, ale je podstatnou vadou řízení, k níž sluší hleděti z moci úřední, ledaže by neměla nepříznivého účinku na práva strany (Budw. 7425, 7666).

(3) Pokud jde o vymezení kompetence mezi řádným soudem a politickým úřadem, je rozhodnou vždy jen okolnost, zda právní poměr podle příslušné normy, svého obsahu a své podstaty je ovládán právem soukromým či právem veřejným. Ježto však právními předpisy není přesně stanoveno, která práva dlužno označiti za soukromá a která za veřejná, bude někdy značně stíženo určení kompetence po této stránce. O kompetenčních konfliktech mezi řádnými soudy a správními úřady rozhoduje zvláštní senát podle § 3 zákona č. 3/1918 Sb.; při tom je podmínkou, aby při záporném konfliktu byla příslušnost popřena poslední přípustnou instancí, při konfliktu kladném, aby soud i správní úřad si příslušnost osobovaly. Návrh na řešení kon-

fliktu může podati strana, úřad nebo soud. Řešení kompetenčních konfliktů mezi politickými úřady a autonomními podle cit. zákona odpadá v důsledku sloučení těchto úřadů podle org. zákona.

(4) Nastanou-li změny v předpisech o kompetenci v jistých věcech, jest ode dne, kdy počala působnost nového předpisu — pokud není pro dobu přechodnou jinak stanoveno — nově určený úřad povolán k rozhodování bez ohledu na to, zda spor vzešel, resp. opravný prostředek byl podán před tímto dnem či po něm. Po stránce materiální budou ovšem směrodatna ona ustanovení, jimž poměr nyní na úřad vznesený byl podroben za svého trvání. (Boh. 325, 699).

(5) Přehled působnosti zemských a okresních úřadů, zastupitelstev a výborů bude obsažen v některém z příštích svazků „Souboru“.

§ 6.

Je-li dána příslušnost politických úřadů, není-li však určeno, který z nich jest věcně příslušný, jsou v první stolici příslušné okresní úřady, v druhé stolici zemské úřady.

(1) „Odpovídá všeobecným zásadám zákona.“ (DZ)

(2) Správní předpisy pravidelně samy určují věcnou příslušnost politických úřadů a zároveň i instanční pořad; na př. živnostenský řád (zákon) podrobně ustanovuje, který úřad a v které instanci je příslušný k provádění jednotlivých ustanovení živnostenského řádu. Jsou však předpisy, které věc přiřkují do působnosti politických úřadů, neoznačují však blíže úřad, který je v první, resp. vyšší stolici příslušný (na př. § 18 lesního zákona č. 250/1852 ž. z., § 6 zákona o organizaci veřejné služby zdravotní č. 68/1870 ř. z.). Pro tyto případy platí podřídně ustanovení § 6. Je-li ve správních předpisech určeno, že v první stolici je příslušný okresní úřad, plyne z ustanovení článku 8 zákona, že odvolacím úřadem je zemský úřad.

(3) Strana, o jejíž práva jde, má ve správním řízení nárok, aby byl zachován zákonem předepsaný instanční postup, a je proto oprávněna, neděje-li se tak, si stěžovati odvoláním (Budw. 3262). Rozhodnutí vydané bez zachování předepsaného instančního pořadu je zmatečné (relativně zmatečné), třebaž bylo v instančním pořadu potvrzeno úřadem, který podle zákona byl k jeho podání povolán, neboť postavení úřadu odvolacího je jiné než postavení úřadu, který z vlastní iniciativy má učiniti nějaké opatření (Boh. 861). Z toho plyne, že i delegace nižšího úřadu i devoluce na vyšší úřad je dovolena jen tam, kde to zákon výslovně připouští (na př. podle článku 9 nebo § 8, odst. 5 zákona). Srv. též Boh. 817. Přenesl-li přes to kompetentní úřad rozhodnutí ve věci samé na jiný orgán tím, že jej

zmocnil, aby dle vlastního uvážení vyvodil ze skutkového zjištění závěr zákonitost rozhodnutí podmiňující, jest rozhodnutí, byť se i na venek jevílo jako rozhodnutí úřadu kompetentního, podstatně vadné. (Boh. 634).

(4) Dohlédací právo vyššího úřadu nedává mu právo, aby rozhodoval sám místo podřízeného úřadu (Budw. 2064).

(5) Předepsaný instanční pořad je zachován jen tehdy, když každá k rozhodnutí povoláná instance vydala ve sporné věci sama rozhodnutí (Budw. 7867).

(6) Nebyla-li nepřislušnost úřadu namítána před vydáním rozhodnutí (§ 72, odst. 2), nejsou tím vyloučeny pozdější námitky nepřislušnosti (Budw. 6135).

§ 7.

(1) Není-li správními předpisy stanoveno, který úřad jest místně příslušný, řídí se místní příslušnost:

1. ve věcech týkajících se nemovitostí, jakož i práv a povinností s vlastnictvím nebo držbou jejich spojených, k nim požadovaných nebo na ně ukládaných polohou nemovitosti;

2. ve věcech, jejichž předmětem je nějaký čin nebo činnost lidská, místem, kde čin byl nebo má býti vykonán, kde se činnost konala nebo jest nebo má býti konána;

3. v jiných věcech především bydlištěm (sídlem) strany, je-li stran několik, byalištěm (sídlem) oné, proti níž úřední úkon směřuje; nemá-li strana v tuzemsku bydliště (sídlo), pobytem, nemá-li ani ten, domovskou obcí, konečně posledním bydlištěm (sídlem) nebo pobytem v tuzemsku; nemůže-li pak žádný z těchto důvodů příslušnost založiti nebo je-li nebezpečí v prodlení, podnětem k zakročení.

(2) Když by podle předchozích ustanovení byla založena místní příslušnost několika úřadů, jest příslušným úřad, který nejdříve ve věci zahájil řízení; jinak určí společný vyšší věcně příslušný úřad, který úřad jest místně příslušný.

(3) Nelze-li podle předchozích ustanovení příslušnost určití, určí ji nejvyšší věcně příslušný úřad.

(1) „Jde o všeobecnou zásadu vyvozenou abstrakcí z jednotlivých materiálních předpisů a uvedenou tu podpůrně i pro ty případy, kde není zvláštních předpisů o místní příslušnosti. Jinak bylo použito v celku analogie jurisdikční normy a uh. civ. ř. s.“

Pod čís. 1 se stanoví místní příslušnost k věci podle fora rei sitae s obmezením ovšem toliko na věci nemovitě, práva a povinnosti s těmito věcmi spojené. Při tom může jít nejen o práva a povinnosti již existující, nýbrž i o takové, jež právě zaváděným řízením mají být založeny nebo uloženy. O movitých věcech nelze použití podobného zvláštního ustanovení, příslušnost určovatí se tu bude zpravidla podnětem k zakročení.

Pod čís. 2 se vytýká zvláště jako důvod příslušnosti čin nebo činnost, pod č. 3 pak příslušnost, jež vyplývá z určitých osobních poměrů těch, kdož jednáním úřadu mají být dotčeni.

V jednotlivostech lze říci, že důvodem k úřednímu zakročení z úřední moci nebo k návrhu může být věc nemovitá (vlastnictví nebo držba takové věci), práva a povinnosti s vlastnictvím nebo držbou spojené nebo takové, jež úředním zákrokem mají být založeny.

Při činech lidských může jít o jednotlivé úkony lidské neb i o souhrnnou, hromadnou činnost z jednotlivých úkonů sestávající na př. o činnost výdělečnou, kulturní, spolkovou a p. Ve všech těchto případech může o subsidiárním určení místní příslušnosti rozhodovati místo, kde se činnost provozuje, má se provozovati nebo kde jednotlivý čin byl nebo má být vykonán.“ (DZ)

(2) Místní příslušnost několika úřadů podle odst. 2 může být založena také tím, že jde o jednání, které přesahuje obvod okresního nebo zemského úřadu; tento případ upraven je v § 8, takže ustanovení odst. 2 se vztahuje na jiné případy, než v § 8 uvedené, na př. jde-li o úřední úkon směřující proti několika stranám s bydlišti v různých okresích.

(3) Ustanovení § 7 je podpůrným ustanovením pro místní příslušnost politických úřadů a platí pouze, pokud správní předpisy neupravují samy místní příslušnost.

(4) Srv. též poznámky k § 5.

§ 8.

(1) Pokud není jinak stanoveno, provádí úřední jednání, které přesahuje obvod okresního úřadu, zemský úřad a úřední jednání, které přesahuje obvod zemského úřadu, pří-

slušné ministerstvo; zemský úřad a ministerstvo mohou však svěřiti jeho provedení některému ze zúčastněných podřízených úřadů.

(2) Je-li nebezpečí v prodlení, má každý ze zúčastněných okresních nebo zemských úřadů až do zjištění příslušnosti provéstí ve svém úředním obvodu nutná úřední jednání.

(1) Ustanovení odstavce 1 je převzato z článku 9 zákona a je podpůrným ustanovením pro případy neupravené správními předpisy, jak je tomu na př. § 76 čes., mor. a slezs. vodního zákona (rozhoduje úřad hlavní části podniku ve shodě s ostatními úřady, neshodnou-li se, vyšší úřad), stejně v § 40 domovského zákona č. 105/1863 ř. z.

(2) Zemský úřad nebo ministerstvo mohou k provedení řízení delegovati podřízený úřad, tedy i okresní úřad; delegovaný úřad rozhoduje jménem úřadu delegujícího, což má význam pro instanační pořad: z rozhodnutí okresního úřadu vydaného k zmocnění zemského úřadu, jde odvolání na ministerstvo, proti rozhodnutí zemského neb okresního úřadu vydanému ke zmocnění ministerstva není odvolání přípustno.

(3) Je-li nebezpečí v prodlení, učiní každý ze zúčastněných úřadů ve svém obvodu nutná opatření. Pokud by snad tato opatření si odporovala, bude věcí úřadu, který bude k provedení řízení určen, aby je uvedl v soulad; každý ze zúčastněných úřadů musí ovšem úřadu, který má provéstí řízení, sděliti opatření, jež učinil až do zjištění příslušnosti.

§ 9.

(1) Vznikne-li mezi úřady spor o příslušnost, rozhodne o tom, který úřad je příslušný, společný nejbliže vyšší úřad věcně příslušný.

(2) Ustanovení § 8, odst. 2, platí i v tomto případě.

(1) „Vzejde-li mezi jednotlivými úřady spor o příslušnost, buď že si dva nebo několik úřadů osobuje příslušnost nebo ji popírá, rozhodne společný nejbliže vyšší úřad věcně příslušný. Společným nejbliže vyšším úřadem nemusí tu být vyšší úřad bezprostředně nadřízený, neboť jde-li o dva okresní úřady v různých zemích, bude to ministerstvo.“

Kompetenční konflikt může tu povstati, jak plyne z povahy věci, jde-li o věcnou příslušnost, jen mezi politickými úřady a úřady policejními, jde-li pak o místní příslušnost, jen mezi úřady, které nejsou v poměru nadřízenosti a podřízenosti,

neboť jinak nadřízený úřad má právo ji sám určití vůči podřízenému úřadu.“ (DZ)

(2) Pro případ, že vzejde spor o příslušnost mezi úřady ústředními, není předpisu o tom, kdo určí příslušnost; via facti rozhoduje v takových sporech vláda, který ústřední úřad má jednání provést.

§ 10.

(1) Úřad je povinen z úřední povinnosti dbáti své věcné a místní příslušnosti; dojde-li ho podání, k jehož projednání není příslušný, má bez zbytečného průtahu vysloviti svou nepřislušnost a podání straně vrátiti. Je-li zřejmo, že je příslušný jiný úřad a který, může úřad podání na nebezpečí podatele zaslati tomuto úřadu a uvědomí o tom podatele s poukazem na svou nepřislušnost. Je-li podání vázáno na lhůtu, počítá se lhůta, není-li jinak stanoveno, podle doby, kdy podání došlo příslušnému úřadu.

(2) Ujednáním stran nemůže býti příslušnost úřadu ani založena ani změněna.

(1) „Jestliže úřad odmítl svou příslušnost neprávem a straně vzal možnost nalézt kompetentní úřad, je v zájmu strany nutno, aby se odmítnutí stalo rozhodnutím, které by bylo podrobeno instančnímu přezkoušení. Když by úřad měl sám zaslati podání příslušnému úřadu, byla by tím věc vyřízena jen, když by tento úřad uznal příslušnost k věci; neuznal-li by však příslušnost, vrátil by věc úřadu, jenž prve příslušnost popřel, a bylo by pak věci tohoto úřadu, aby příslušnost svoji nebo jiného úřadu zjistil. Pro stranu by tím vznikl průtah. Proto se odstoupení přímo jinému domněle příslušnému úřadu dovoluje jen, kde je příslušnost jiného úřadu evidentní, jinak se zásadně návrh strany odmítá s vyhrazením pořadu instančního. Při odvolání počítá se lhůta do podání na poštu (§ 75, odst. 2). Vyloučení příslušnosti ujednáním stran jest ustanovením odchylujícím se od předpisů jurisdikční normy (§ 104), podle níž je ujednání stran přípustno. Tato odchylka je vzhledem k povaze správního řízení odůvodněna.“ (DZ)

(2) Úřady správní, mají-li za to, že nárok před ně vznesený náleží před řádné soudy, jsou povolány vysloviti, že se sporný nárok (nebo námitka) odkazuje na pořad práva soukromého. Rozdělení úloh sporných stran v procesu soudním řídí se podle příslušných zákonů soukromoprávních a jest tudíž z kome-

tence úřadů správních vyloučeno vysloviti, že ta neb ona ze stran se poukazuje na pořad práva soukromého, neboť tím již se přiděluje dotčené straně úloha žalobce ve sporu. (Boh. 2093, 2636).

§ 11.

Podjatost úředních orgánů.

(1) Úřední orgánové, kteří provádějí řízení jsou povinni zdržeti se výkonu úřadu:

1. ve věcech, v nichž jsou zúčastněni sami, jejich manželka nebo snoubenka (manžel nebo snoubenec), bývalá manželka (bývalý manžel), příbuzný v přímé linii vůbec a v pobočné linii do čtvrtého stupně a sešvakřený do druhého stupně;

2. ve věcech svých poručenců, opatrovanců, osvojenců a schovanců nebo svých osvojitelů a pěstounů;

3. ve věcech, v nichž byli nebo ještě jsou ustanoveni zmocněnci stran v řízení zúčastněných nebo ve kterých vystupují zástupci nebo zmocněnci, kteří jsou k nim v poměru uvedeném pod č. 1 nebo 2, jakož i ve věcech, v nichž byli vyslechnuti jako svědkové nebo znalci;

4. jestliže jsou jiné vážné důvody, které dostatečně uvádějí v pochybnost úplnou jejich nepodjatost;

5. v odvolacím řízení, jestliže působili při vydání rozhodnutí v odpor vzatého.

(2) Ve městech se zvláštním statutem jsou úřední orgánové a členové městské neb obecní rady podjati také, jestliže jejich vlastní obec jest v řízení stranou, hájíc majetkoprávní zájmy obce. Zvláštní ustanovení, podle kterých jsou členové městských a obecních rad vyloučeni z jednání a hlasování, zůstávají nedotčena.

(3) Kromě případu označeného v odstavci 1, čís. 5, nemůže z úřední činnosti, kterou vyko-

nává úřední orgán v oboru své působnosti, býti vyvozován důvod pro domněnku jeho podjatosti.

(4) Úřední orgán, u něhož nastal důvod podjatosti, je povinen oznámiti to přednostovi úřadu, který řízení ve věci buď sám převezme nebo je přidělí jinému úřednímu orgánu. Nastal-li tento důvod u přednosta úřadu, odevzdá věc svému zástupci a učiní oznámení nadřízenému úřadu.

(5) Namítá-li podjatost úředního orgánu strana, musí tak učiniti dříve, než předsevezme první úkon před ním. Jinak může strana namítati podjatost úředního orgánu jen, když důvod podjatosti nastal později nebo když se o něm později dověděla, a to před prvním úkonem, jež před podjatým orgánem má předsevzít po té, co důvod podjatosti nastal nebo se o něm strana dověděla.

(6) Odmítajíc úřední orgán má strana osvědčiti důvody podjatosti, pokud nejsou úřadu známy.

(7) O návrhu strany namítající podjatost úředního orgánu rozhoduje přednosta úřadu; jde-li o něho, nadřízený úřad.

(8) Je-li celý úřad podjat, zařídí nadřízený úřad, obdrže o tom oznámení, čeho třeba, aby řízení bylo provedeno jménem podjatého úřadu jeho vlastním úředním orgánem, nebo deleguje jiný podřízený úřad.

(9) Je-li nebezpečí v prodlení, má podjatý úřední orgán sám předsevzít neodkladná úřední jednání, pokud nemůže býti ihned zařizeno jeho zastoupení jiným úředním orgánem.

(1) „Ustanovení § 42 instrukce pro politické úřady platné pro správní řízení rozšířeno tak, že celkem odpovídá předpisům jurisdikční normy, resp. ustanovením uher. civil. řádu (čl. I/1911), při čemž bylo přihlíženo k modernějším ustanovením civilního řádu uherského.

Narizení nečiní ovšem rozdílu mezi vyloučením a odmítnutím úředních orgánů a nestanoví tudíž také zmatečnost úředních úkonů provedených úředním orgánem, jež se měl zdržeti výkonu úřadu, neboť tato konstrukce není pro správní řízení ani nutná ani účelná. Je-li úřední orgán podjatý, musí se výkonu svého úřadu zdržeti motu proprio; neučiní-li tak, ač jsou mu důvody podjatosti známy, může se strana, jež se tím pokládá za poškozenou, domáhati nápravy odvoláním. K tomu ani nehledíc je dána ve služebních předpisech a v dozorčím právu vyšších úřadů dostatečná možnost potřebné remedury. Nebylo by proto ani v zájmu veřejném a ani na prospěch stran, aby úřední úkony i právoplatná úřední rozhodnutí, v nichž se účastnil domněle podjatý úřední orgán, byla jediné proto vždy zrušována, neboť by se tím řízení často jen zbytečně protahovalo.

U měst se zvláštním statutem dlužno pamatovati také na případ, kdy toto město vystupuje v řízení prováděném jeho orgány jako strana, hájící své majetkoprávní zájmy, a devolovati pak příslušnost na nadřízený politický úřad, jako tomu jest již nyní v některých věcech, na př. podle českého zákona vodního a podle moravského stavebního řádu. Jinak ovšem platí důvody podjatosti uvedené v odstavci 1 i pro orgány měst se zvláštním statutem a pro městské notářské úřady v městech se zřízeným magistrátem, jestliže provádějí řízení upravené tímto narižením.

Stranám se výslovně přiznává právo podjatý orgán odmítnouti a to v určité lhůtě nebo v určitém stadiu řízení, nemá-li nastati prekluse z tohoto práva.

Řízení odmítací je upraveno přibližně tak, jak to činí soudní řády.“ (DZ)

(2) Pro počítání stupňů příbuzenství a švagrovství podle č. 1 odst. 1 platí ustanovení občanského práva. Jsou podle toho úřední orgánové vyloučeni ve věcech svých předků (otce, matky, děda, báby atd.) a potomků (dětí, vnuků atd.), dále svých bratrů, sester, synovců, strýců (neteří, tet) a bratranců (sestřenic), pokud jde o švagrovství, ve věcech nevlastního otce nebo matky, nevlastních bratrů nebo sester a bratrů a sester manželky (manžela). Zvláštní ustanovení o podjatosti členů městských a obecních rad jsou obsažena v obecních zřízeních a státech (srv. svazek I „Souboru“).

(3) Působením při vydání rozhodnutí v odpor vzatého (odst. 1, č. 3) se rozumí takové působení, že při něm úřední orgán má vliv na provádění řízení a na rozhodnutí v odpor vzaté.

(4) Z povahy věci plyne, že i úřední orgán činný k dožádání podle § 13 má se zdržeti výkonu úřadu, je-li podjatý; namítá-li jeho podjatost strana a neohdálá-li přednosta dožádaného úřadu námítce vyhověti, vrátí věc příslušnému úřadu nebo si vyžádá jeho rozhodnutí, leč by šlo o nebezpečí v prodlení (odst. 7).

(5) V odstavci 3 míněna jest korektní úřední činnost úředního orgánu a má tímto ustanovením býti čelena častým stížnostem stran na podjatost úř. orgánu, na př. proto, že prováděl proti straně v případě souvisejícím s projednáváním věci trestní řízení, že zastupuje v řízení zároveň veřejný zájem a p.

(6) „Osvědčiti důvody podjatosti“ viz § 65.

(7) Proti rozhodnutí o námitce podjatosti nemůže strana podat samostatné odvolání (§ 74).

§ 12.

T l u m o č n í c i.

O tlumočnících podle potřeby k řízení přibrávaných platí obdobně ustanovení o znalcích.

(1) „Tlumočníci jsou svým potvrzením do jisté míry úředními orgány; ustanovení o znalcích se na ně ještě nejspíše hodí.“ (DZ)

(2) Úřady, pokud nemají vlastních orgánů, jichž by mohly použiti jako tlumočnicků, použijí v první řadě jako tlumočnicků osob, ustanovených tlumočnický v řízení soudním. Aby opatření tlumočnicků nepůsobilo obtíž, bude třeba, aby úřady již předem si vybraly osoby, jichž by v případě potřeby použily jako tlumočnicků.

(3) Tlumočníci mají nárok na náhradu podle § 129, odst. 2.

§ 13.

D o ž á d á n í.

(1) Úřad (§ 2, odst. 1) může, je-li to účelné nebo nutné, dožádati obecní úřady a v mezích působnosti jiných veřejných úřadů, korporací neb orgánů i tyto úřady, korporace a orgány, aby pro něj provedly určité úkony v projednávané věci, pokud dožadující úřad nemusí podle správního předpisu tyto úkony sám provést. Stejně může úřad dožádati obecní nebo jiné veřejné úřady, korporace neb orgány, aby mu zaslaly spisy, jichž k projednávání určité věci potřebuje.

(2) Dožádané úřady, korporace neb orgány jsou povinny provést vyžádaný úkon, pokud tomu nebrání zvláštní předpisy.

(3) Dožádati soudy lze v mezích zákonných předpisů.

(4) O poskytování právní pomoci úřady cizích států a naopak platí ustanovení mezinárodních smluv nebo zásada vzájemnosti.

(1) „V různých stadiích řízení může nastati potřeba, aby obec a jiné veřejnoprávní korporace, úřady a orgány, než úřady uvedené v § 1, odst. 1 provedly pro úřad jisté úkony, jež vzhledem k povaze věci, o níž jde, nebo bydlišti zúčastněných osob mohou účelněji a s menším nákladem provést nežli úřad, který řízení provádí.

Stanoví se proto, že úřad jest oprávněn dožadovati se pomoci orgánů svrchu uvedených; tyto orgánové jsou povinni dožádání vyhověti a to obce vždy, leč by šlo o úkony, které úřad musí sám provést, ostatní korporace, úřady a orgány kromě toho jen v tom případě, náleželi-li úkon do jejich působnosti. Zákonný podklad pro povinnost obcí a jiných veřejnoprávních korporací, aby vyhověly dožádání, jest dán ustanovením odstavce 1 čl. 10 zákona.

Dožádaný úřad (orgán) provede vyžádaný úkon (výsledek, příp. ústní jednání atd.) v rozsahu a způsobem, jak to dožadující úřad žádá.

Pomocí soudů lze se dožadovati v mezích zákonných předpisů, nežádá se tudíž výslovné ustanovení o přípustnosti dožádání.“ (DZ)

(2) Pokud jde o vyžádání spisů, bude úřadům vždy hleděti k tomu, aby se dalo jen, kde je toho nezbytně třeba a toliko v rozsahu nezbytně potřebném. Kde jde tedy o pouhé konstatování uváděného fakta nebo krátké informace ze spisu, bude výhodnější místo spisu vyžádati výtah z určité jeho části nebo opis určitého spisu. Z požadavku, aby správa byla rychlá a levná (srvn. § 3 zák. o úsporných opatřeních č. 286/1926 Sb. z. a n.) plyne, že vyžádané spisy mají býti hned vráceny, jakmile jich úřad již nepotřebuje.

(3) Úkony dožádané musí býti úřadem, korporací neb orgánem provedeny podle předpisů tohoto nařízení. Aby dožádaný úřad atd. mohl tomu vyhověti, bylo by účelné, aby úřad dožadující vždy přesně naznačil, v čem má dožadovaný úkon záležeti a jakým způsobem má býti proveden. Ustanovení o podjatosti úředních orgánů (§ 11) platí i pro řízení prováděné k dožádání.

(4) Prováděje vyžádaný úkon, musí dožádaný úřad šetřiti ustanovení tohoto nařízení. Dožádaný úřad nesmí však činiti procesní opatření, proti němuž mohou osoby, jichž se týče, podat samostatné odvolání nebo námitky podle § 74; dáti stranám nahlédnouti do spisů může úřad dožádaný jen, pokud o to byl příslušným úřadem (§ 2, odst. 1) požádán.

(5) Odepřel-li by dožádaný úřad neb orgán nebo soud provést dožádaný úkon nebo dožádané spisy zaslati, obrátí se úřad, není-li sám příslušný zjednatí odpomoc (na př. okresní úřad vůči obci podrobené jeho dohledu), na příslušný politický úřad, a jde-li o úřad neb orgán nepodléhající dohledu úřadu politických, obrátí se dožadující úřad na svůj nadřízený úřad, aby byla sjednána náprava mezi zúčastněnými vyššími úřady.

(6) Zvláštní předpisy v odst. 2 zmíněné jsou na př. ustanovení daňových předpisů o tom, že přiznání k daním nelze dáti nikomu k nahlédnutí.

ODDÍL 2.

Strany, jejich zástupci a zmocněnci.

§ 14.

(1) Jako strany mohou u úřadu vystupovati svéprávné osoby fysické samostatně, nesvéprávné svými zákonnými zástupci, osoby právnické, společenstva, společnosti a jiné soubory osob svými zákonnými, statutárními nebo, není-li jich, jinými zástupci.

(2) Je-li pochybnost o osobní způsobilosti k právům a k právním jednáním, má úřad tuto způsobilost posuzovati, není-li ve správních předpisech jinak ustanoveno, podle ustanovení soukromého práva.

(3) Úřad má zkoumati legitimitu strany z úřední moci a vykonati, je-li potřebí, nutná šetření k jejímu zjištění.

(1) „Nařízení nedefinuje na rozdíl od osnovy Schwartzenuovy, zákona o správním soudnictví č. 158/1920 Sb. a rakouského zákona o správním řízení č. 274 B. G. Bl. ai 1925 (§ 8) pojem strany. Před úřadem mohou vystupovati a jednati velmi četné osoby, z nichž vystupují jako zvláštní skupina ti, kdož jsou ve věci právně zúčastněni. Kdo to jsou, je zjevno ze zákonných předpisů, upravujících příslušný obor správy. Jest tudíž pojem strany dán po většině ve správních předpisech; pochybnosti o významu pojmu nebo o subsumpci skutkové podstaty pod pravidlo, v němž se takový pojem vyskytuje, byly odstraněny judikaturou nejvyššího správního soudu, která je v tomto směru již tak ustálena, že v praxi pojem strany nepůsobí potíží. Není proto nutno, aby pojem strany byl definován, obzvláště když sotva bylo by možno naléztí definici, která

by pro všechny případy vyhovovala. (Srvn. Hoetzel „Strany v řízení správním“, str. 45 a násl.)“ (DZ)

(2) V nařízeních mluví se jednak o stranách, jednak o osobách třetích na projednávané věci zúčastněných (Srvn. na př. § 23, odst. 4, § 24, odst. 4, § 52, odst. 3). Takovými třetími osobami jsou především svědkové, znalci, vlastníci nebo držitel pozemku (věci) označený v § 64, odst. 3, vlastník nebo držitel listiny nebo věci přezvědné; v některých případech (§ 38) může jíti i o osobu, která je přítomna úřednímu jednání jen jako posluchač. Stranám přiznává nařízení jistá práva, ukládá jim však také jisté povinnosti. Zda ta která práva osobě jakožto straně přísluší nebo zda ty které povinnosti jí jako straně jsou uloženy, sluší posouditi podle účelu, pro který se právo nebo povinnost, o něž jde, přiznávají resp. ukládají. Podle toho může se státi, že táž osoba v témž řízení vzhledem k určité otázce není stranou, vzhledem k jiné otázce však stranou býti může. Rozhodne-li na př. úřad, že určitá osoba není na projednávané věci právně interesována, že tedy není legitimována ve věci jako strana, nemůže jí nepřiznati postavení strany vzhledem k otázce odvolání, neboť by jí jinak bylo znemožněno vymoci přezkoumání názoru prvé stolice odvolací stolicí. Úřad musí toho, kdo vzhledem k tvrzenému právu nebo právnímu zájmu chráněnému právním předpisem žádá za rozhodnutí úřadu, považovati tak dlouho za stranu a s ním podle předpisů o řízení takto nakládati, dokud se pravoplatně nezjistí opak. Máme-li na zřeteli, že ve správním řízení jde vždy také o potřebnou právní ochranu osob dožadujících se činnosti úřadu nebo jeho činností zasažených, objeví se nám, že pojem strany jakožto subjektu procesních práv a povinností se nekryje s pojmem strany, jak se různě definuje (srvn. pozn. 3).

(3) Nejvyšší správní soud vyslovil všeobecně v nálezu (Boh. 3637), že stranou ve správním řízení může býti jen ten, jehož práva, nároky nebo povinnosti mají býti v řízení tom autoritativně určeny anebo ten, jehož právního zájmu zákonem chráněného se rozhodnutí neb opatření správního úřadu dotýká. Schwartzenu definuje pojem strany v § 12 takto: Stranami ve věci jsou osoby, které jsou účastny na vyřízení této věci na základě práva. Právy ve smyslu této zásady (práva stran) jsou všechna soukromá práva, pokud mají býti úředním vyřízením odňata neb omezena, jakož i všechna práva a právní nároky opírající se o veřejnoprávní tituly, zejména také ona procesní práva, jež podle výslovného zákonného příkazu přiznávají jednotlivým osobám nárok na úřední ochranu jejich zájmů (právní zájmy). Zákon o správním soudnictví č. 158/1920 Sb. definuje v § 36 stranu takto: Stranou ve smyslu tohoto zákona rozumí se každá fysická nebo právnická osoba, která podle platných předpisů jest oprávněna takovým způsobem hájiti u okresních neb župních úřadů svého práva nebo právního zájmu, že úřady ty jsou povinny o tom jednati a vydati vyřízení. Rakouský zákon o správním řízení

č. 174/1925 BGBl. definuje pojem strany a účastníků v § 8 takto: Osoby, které se dožadují činnosti úřadů nebo na něž se činnost úřadů vztahuje, jsou účastníky, a pokud jsou na věci účastny na základě právního nároku nebo právního zájmu, stranami. Z těchto různých pokusů o definici pojmu strany jest zřejma obtížnost správné definice pojmu strany, jejíž účelnost a nutnost s procesně technického hlediska není v žádném poměru s nebezpečím, které v sobě skrývá, příliš široká nebo příliš úzká definice.

(4) Nejvyšší správní soud vyslovil v nálezu Boh. 1002, že pouhý faktický zájem stran na úpravě konkrétního právního poměru není právním řádem chráněn, nepropůjčuje interesentům postavení stran v právním smyslu a nezakládá proto legitimaci k uplatňování opravných prostředků ve správním řízení. Zde mluví se správně o straně, ačkoliv podle definic uvedených v pozn. 3 by o stranu nešlo, a rozeznává se mezi stranou v materiálně právním smyslu a stranou v procesně technickém smyslu, pokud jde totiž o otázku práva na úřední rozhodnutí a jeho prozkoumání v odvolací stolici, vyplývajícího z povinnosti úřadu dané právními předpisy rozhodnouti o určité konkrétní otázce. (Srv. pozn. 2 k § 74).

(5) Jak již uvedeno v pozn. 1, má úřad otázku postavení stran a legitimaci stran k věci zkoumat podle správních předpisů. Při tom nezáleží na tom, jak správní předpisy označují strany v konkrétním případě; někde zovou je přímo stranami, jinde sousedy, interesenty, zájemníky, oprávněnými atd. V některých předpisech jsou osoby, jež dlužno považovati za strany, přímo uvedeny, v jiných děje se určení stran nepřímo, pravidelně tím, že se určitým osobám přiznává nárok na použití ustanovení zákona pro soukromé zájmy. Na př. podle § 34 živn. řádu (§ 49 živn. zákona) jsou stranami žadatelé a osoby, které podaly námitky; podle stavebních řádů jsou stranami při povolování staveb žadatel, sousedé a jiní interesenti; podle § 3 domovského zákona č. 222/1896 ř. z. jsou stranami osoby, které jsou oprávněny uplatňovati nárok na udělení domovského práva, jejich nástupci v právu domovském a dosavadní domovská obec; podle zákona č. 530/1919 Sb. jsou stranami, to jest, mají nárok na vyživovací příspěvek osoby, jež podle občanského zákona mají proti povolanému nárok na alimenty. Ve sporech o náhradu léčebného jsou stranami příslušná nemocnice a osoba, od níž se náhrada léčebného požaduje (nemocenská pojišťovna). Není však stranou na př. živnost. společenstvo, jde-li o udělení koncese k provozování živnosti hostinské, ač má právo se k žádosti vyjádřiti. Podobně je pojem stran určen i v jiných předpisech správních. Správními předpisy se řídí též, kdy úřady a orgány státu nebo veřejnoprávních korporací vystupují v řízení jako strany a kdy ve funkci vrchnostenské.

(6) „Pro posouzení způsobilosti k právům a právním jednáním mají platiti v pochybnosti ustanovení soukromého práva,

není-li o ní zvláštních ustanovení ve správních předpisech. Vyslovuje se tedy presumpce způsobilosti k právům a právním jednáním.“ (DZ)

(7) O procesní způsobilosti ve správním řízení se stanoví všeobecná zásada a to předem tak, že v řízení správním mohou vystupovati samostatně pouze svépřávné osoby fyzické. Svépřávnými jsou zásadně osoby, které překročily 21letý rok věku (zákon č. 447/1919 Sb.), mladší osoby, pokud po dovršení 18 roků byly propuštěny z otcovské (poručnické) moci (§ 2 a 5 zák. 447/1919 Sb., §§ 5 a 6 zák. čl. XX/1877). Naproti tomu osoba starší 21 roků je nesvépřávnou, byla-li otcovská (poručnická) moc nad ní prodloužena nebo byla-li po nabytí fyzické zletilosti zbavena svépřávnosti. Nesvépřávné osoby fyzické mohou před úřadem vystupovati pouze svým zákonným zástupcem, (otcem, poručníkem, neb opatrovníkem).

(8) Od procesní formálně právní způsobilosti stran dlužno lišiti osobní materiálně právní způsobilost k právům a k právním jednáním, o něž jde, jak ji má na mysli odst. 2. Způsobilost k právům a právním jednáním je tu vlastnost, aby určitá osoba byla schopna nabytí práva nebo aby byla ve svém právu, jež má býti omezeno nebo zrušeno, zasazitelná a aby mohla podle práva platně vůči úřadu jednati. Způsobilost k právům a právním jednáním určena je v prvé řadě správními předpisy a to podle různých hledisek, jež jsou přizpůsobeny účelu správního předpisu. Všeobecně jsou takovými okolnostmi věk pohlaví, rodinný stav, státní příslušnost a j.

Jaký význam má věk osoby na způsobilost k právům a právním jednáním, je patrné z následujících příkladů. Osoba 16letá má právo samostatně ohlásiti vystoupení z církve (zák. č. 96/1925 Sb.), 15letá osoba má nárok na vydání samostatného cestovního pasu, šestnáctiletá smí se rozhodnouti o pohřbení ohněm (§ 7 zák. č. 464/1921 Sb.), sedmnáctiletá vstupuje do branného poměru (br. zák. č. 193/1920 Sb.); v 21 letech nabývá se plné způsobilosti k právům a právním jednáním, pokud není výjimek zvláště stanovených; vyšší věk podmiňuje aktivní a pasivní právo volební do obcí, okresních a zemských zastupitelstev a Národního shromáždění, osvobození od povinnosti volební atd. (O významu věku v právu viz článek Dra Hoffmanna ve Věstníku min. vnitra, roč. 1927, str. 329 a násl.)

Pokud jde o pohlaví osob, není ve správních předpisech zásadního rozdílu mezi osobami mužskými a ženskými; speciální předpisy stanoví úchytky ve prospěch nebo neprospěch žen, tak § 14 d živnostenského řádu stanoví úlevy při nastoupení živnosti provozovaných obyčejně ženami, podle branného zákona nepodléhají ženy branné povinnosti, podle obecního řádu volebního nemusí žena, které brání péče o rodinu, vykonávati úřad, přijmouti volbu do obecního zastupitelstva, obecní rady, komisí.

Podobný vliv na způsobilost k právům a právním jednáním má i r o d i n n ý s t a v. Provdaná žena a nezletilé děti nemohou nabýti za života manžela, resp. otce samostatně domovského práva ani státního občanství, naproti tomu může jich nabývat žena rozvedená a rozloučená; vdova po smrti manželově resp. otcově mají nárok na provozování živnosti na svůj účet, mají nárok na zaopatřovací platy podle pensijních předpisů, předpisů o válečných poškozených, o sociálním pojištění atd.

(9) Pokud nemůže být způsobilost k právům a právním jednáním posouzena podle správních předpisů, platí předpisy občanského práva.

(10) „Osoby právnické, tedy v první řadě korporace a nadace budou vystupovati zákonnými nebo statutárními zástupci; vedle těchto subjektů vytvořila doba i jiné subjekty, o nichž nelze tvrditi, že by nebyly schopny práv a jednání. Jsou to asociace a kolektivity, pro něž dosavadní právní řád nemá všeobecných norem, jež však budou na určitém řízení jako strany zúčastněny. Tak na př. volební řády připouštějí ve volebním řízení strany volební“ (DZ) O právní povaze politických stran srov. nálezn. Nejv. správ. soudu ze dne 28. června 1927 č. 18055 (ve Věstníku min. vnitra, 1927, str. 317).

(11) Podle § 2 zákona č. 11/1918 Sb. a §§ 91 a 1238 o. o. z. je manžel zákonným zástupcem manželky, zejména i ve správě majetku a ručí podle § 1239 o. o. z. jen za kmenové jmění, kdežto z užitků za jeho správy docílených není povinen — mimo případ výslovné úmluvy — klásti účet (Boh. 647).

(12) „Pro označení zákonných, statutárních zástupců a jiných osob povolaných k zastupování společností, asociací a pod. užívá se slova „zástupci“ pro osoby, jež zastupují strany na základě plné moci, slova „zmocněnci“ (viz § 17). (DZ)

(13) „Vzhledem k zásadě oficiosnosti správního řízení dlužno trvati na tom, že legitimace k věci — tedy i oprávněnost vystupovati v určité věci — musí býti vždy zkoumána z úřední moci. Jde-li zvláště o cizince, sluší rozeznávati jejich postavení ve veřejném právu materiálním a procesním. V materiálním právu jsou rozhodné správní předpisy materiální, jež cizince buď z nabytí určitých práv vylučují nebo přímo nebo nepřímo stavějí na roveň tuzemcům. Jde-li o osobní způsobilost k právním jednáním ve správním řízení administrativním, nutno tuto způsobilost posuzovati podle § 34 v. obč. z. a netřeba to zvláště vytýkati. Jde-li jen o otázky řízení správního, platí zásada „locus regit actum“ — není tu tedy pro cizince žádné výjimky a netřeba ji zvláště statuovati.“ (DZ)

(14) Úřad má zkoumati legitimaci strany, to jest její oprávnění vystupovati ve správním řízení v určité věci. Co platí v tomto směru o straně, vztahuje se i na toho, kdo vystupuje jako zástupce, nikoliv však na zmocněnce, jehož oprávnění vystupovati v řízení se posuzuje podle § 17. Legiti-

maci k věci má ten, o jehož právo (nárok) nebo povinnost jde. Tento pojem se kryje s pojmem strany v právním smyslu (srov. pozn. 4). Kdo je takto stranou, je k věci, o niž v řízení jde, legitimován a vystupuje v řízení zpravidla samostatně nebo pokud nemůže samostatně vystupovati, zástupcem, který je k věci stejně legitimován jako strana sama; úřad zkoumaje legitimaci k věci, zkoumá vedle legitimace strany k věci zároveň i legitimaci jejího zástupce, pokud má v řízení vystupovati. Úřad zkoumá legitimaci strany z úřední moci, leč by zamítnul podání pro svoji nepřislusnost. V pochybnosti se doporučuje sice, aby osoba v řízení vystupující byla považována za stranu, dokud se nezjistí opak, (srov. pozn. 2); je-li to však účelno, může úřad takovou osobu během řízení z řízení vyloučiti zvláštním rozhodnutím (arg.: má zkoumati legitimaci strany z úřední moci, tedy kdykoli).

§ 15.

(1) Dvě nebo více stran mohou, pokud není jinak ustanoveno, před úřadem v téže věci jednati společně buď samy nebo zmocněncem ustanoveným z nich nebo mimo ně.

(2) Úřad může stranám jednajícím v téže věci, které mají na věci společný úplně se shodující zájem, naříditi, aby si ustanovily společného zmocněnce do určité lhůty; nestane-li se tak, může úřad jednu z těchto stran nebo třetí osobu určit za společného zástupce, který bude jím tak dlouho, dokud si strany, o něž jde, neustanoví a úřadu neoznámí jiného společného zmocněnce.

(3) Proti rozhodnutí úřadu podle předchozího odstavce mohou se strany odvolati.

(4) Jednání, opominutí nebo zavinění jedné ze stran společně jednajících nemůže býti ani ku prospěchu ani ke škodě ostatních stran, pokud opak neplyne z vydané plné moci nebo ze zvláštních ustanovení nebo z povahy věci.

„Před správními úřady může jednati v téže věci několik osob vedle sebe. Takové společenství samostatně zná též § 13 civ. ř. soud. a § 79 uh. civ. ř. s. (srov. též Hoetzel, Strany, 106); tyto osoby vystupují jako samostatné subjekty, mohou si ovšem ze svého středu zvoliti zmocněnce nebo dáti společnou plnou moc jinému zmocněnci.

Úřad má možnost — aby zjednodušil a zrychlil řízení — naříditi ustanovení společného zmocněnce, ba i sám jej určit, mají-li strany na věci společný úplně shodný zájem; takové zasažení bude tedy vyloučeno tam, kde několik stran vystupuje sice společně v téže věci, avšak s různým zájmem na konečném vyřízení věci.

Jednání neb opominutí jednoho ze společníků nemůže býti na prospěch neb újmu ostatním společníkům, není-li výslovného ustanovení v plné moci, ve zvláštních předpisech (na př. o doručování), nebo jestliže z povahy věci neplyne opak, t. j. kdy jde o poměry podobné nerozlučnému společenství procesnímu. (§ 14 c. s. ř. a § 80 ub. c. s. ř.).“ (DZ)

§ 16.

(1) Nemá-li strana nezpůsobilá k jednání zákonného zástupce nebo nelze-li pobyt strany zjistiti, ustanoví úřad, jestliže toho důležitost věci vyžaduje, opatrovníka, který jedná jménem strany, dokud nevystoupí u úřadu strana sama, její zástupce nebo zmocněnec. Ustanovení opatrovníka oznámí úřad příslušnému soudu.

(2) Osoby k tomu způsobilé jsou povinny funkci opatrovníka přijmouti, jestliže by podle platných předpisů nemohly odmítnouti převzítí opatrovnictví.

(1) „Toto ustanovení se týká zřízení zástupců pro strany k jednání nezpůsobilé a nemající zástupce nebo pro strany s neznámým pobytem a je obdobné ustanovení § 8 až 10 c. ř. s. Jest jím vyplněna mezera ve správním řízení pocíťovaná, již praxe dosud vyplňovala použitím analogie civilního řádu.“ (DZ)

(2) Při výběru osoby opatrovníka bude úřad pravidelně přihlížeti k těm, kdož jsou zřízeni jako soudní opatrovníci (poručníci) z povolání.

(3) Ustanovení opatrovníka oznámí úřad příslušnému soudu poručenskému (na Slovensku a Podkarpatské Rusi poručenskému úřadu) za tím účelem, aby jemu byla dána příležitost, ustanoviti osobě, o níž jde, podle potřeby zástupce (poručníka nebo opatrovníka), který by pak stranu dále zastupoval.

(4) V Čechách, na Moravě a ve Slezsku nemohou podle § 281, resp. § 191 o. o. z. býti ustanoveny opatrovníky osoby, jež pro nezletilost nebo vadu tělesnou nebo duševní nebo z jiných důvodů nemohou jednat ve vlastních věcech; dále

osoby odsouzené pro zločin nebo od nichž nelze očekávati řádné péče o opatrovance nebo jeho jmění.

Podle § 195 o. o. z. nemohou býti proti své vůli přidrženi k převzetí funkce opatrovníka světští duchovní, skutečně sloužící vojenské osoby a veřejní úředníci, osoby starší 60 let, osoby, jimž jest se starati o pět dětí nebo vnuků, jakož i osoby, jež mají již jedno obtížné nebo tři menší poručenství nebo opatrovnictví.

Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi platí následující předpisy zákonného čl. XX/1877 o úpravě věcí poručenských a opatrovnických:

§ 43.

Poručnictví nebo opatrovnictví nemohou převzítí:

- a) ženy vyjma matku, adoptivní matku a manželku;
- b) osoby nalézající se pod poručenstvím neb opatrovnictvím;
- c) ti, již byli poručenským úřadem zbaveni výkonu otcovské moci nebo jimž pro nespolehlivost bylo odejmuto poručenství neb opatrovnictví;
- d) řádoví duchovní;
- e) ti, kdož vedou pohoršlivý život;
- f) ti, kdož upadli v konkurs;
- g) ti, kdož pro falešnou nebo trestnou křidu nebo, pokud zákon nestanoví opak, pro nějaký jiný zločin byli odsouzeni, i když trest již odpykali.

§ 49.

Poručenství nebo opatrovnictví nemusí přijmouti:

- a) ti, kdož překročili 60 let věku;
- b) ti, kdož mají již jedno těžší nebo dvě lehčí poručenství;
- c) ti, jež se mají starati o 5 dětí;
- d) ministři;
- e) říšští poslanci;
- f) osoby v činné službě vojenské, veřejní úředníci, světští duchovní a učitelé, prokáží-li vysvědčením představených, že jejich úřední činnost je neslučitelná s vedením povinností poručníka nebo opatrovníka;
- g) osoby, které od bydliště a majetku opatrovancova bydlí tak daleko, že by vedly opatrovnictví jen s velkými výlohami.

Vedle toho není povinna býti opatrovníci matka nad svými dětmi a manželka nad svým manželem.

§ 17.

(1) Strany a jejich zástupci (§§ 14, 15 a 16) se mohou, pokud podle správních předpisů nebo povahy věci nežádá úřad výslovně jejich

osobní přítomnosti u úřadu, dáti zastupovati svéprávnými osobami (zmocněnci), které se mají vykázati písemnou nebo ústní plnou mocí před úřadem do protokolu danou.

(2) Obsah a rozsah oprávnění zastupovati se řídí ustanovením plné moci; pochybnosti, které o tom vzejdou, buďte posuzovány podle předpisů soukromého práva.

(3) Úřad má zkoumati plnou moc z úřední moci; případné nedostatky buďtež odstraněny podle obdoby § 19, odst. 3.

(4) Úřad může výjimečně upustiti od výkazu plné moci, jestliže jde o zastoupení členy rodiny, příslušníky domácnosti, zaměstnavateli nebo zaměstnanci úřadu známými a není-li pochybnosti o trvání nebo rozsahu práva k zastupování.

(5) I když byl ustanoven zmocněnec, může zmocnitel sám učiniti prohlášení vlastním jménem vedle svého zmocněnce nebo na jeho místě a rovněž úřad si může vyžádati potřebné prohlášení přímo od zmocnitele. V pochybnosti platí prohlášení zmocnitelovo.

(6) Úřad může určitou osobu ze zastupování jako zmocněnce vyloučiti, jestliže by vystupováním takového zmocněnce účel řízení byl znesnadněn, ohrožen nebo mařen, musí však učiniti opatření, aby strana tím neutrpěla právní újmy.

(7) Pokoutníci úřadu známí nesmějí býti připuštěni k zastupování stran.

(8) I když si strana neustanoví pro určitou věc zmocněnce, může si přibrati právního neb odborného poradce a dostaviti se k úřadu v jeho průvodu.

(1) „Možnost zastupování stran byla dána již § 80 instrukce pro polit. úřady, který je však příliš kusý.“ (DZ)

(2) Zda strany nebo jejich zástupci ustanoví si pro jednání před úřadem zmocněnce, je ponecháno úplně na jejich vůli; příkaz k tomu může býti dán pouze v případě § 15; rovněž výběr osoby zmocněnce jim přísluší. Zmocněnci mohou býti ustanoveni jak osoby, které se zabývají zastupováním stran z povolání (advokáti, notáři, civ. inženýři a p.), tak i jiné osoby; podmínkou jest však, aby byly svéprávné (viz pozn. u § 14). Vyloučení ze zastupování stran jako zmocněnci jsou úřadu známi pokoutníci, t. j. byli-li pro pokoutnictví potrestáni.

(3) Plná moc může býti buď generální, oprávnňující ke všem úkonům před úřadem, nebo speciální, oprávnňující jen k určitým, v plné moci vyjmenovaným úkonům. Vzejdou-li pochybnosti, posuzuje se obsah a rozsah oprávnění zmocněnce podle občanského práva. Příslušná ustanovení občanského zákoníka (platná i na Slovensku a Podkarpatské Rusi) jsou:

§ 1007: Plné moci se dávají buď s neomezenou a neb s omezenou volností jednání. Prvou je zmocněný oprávněn věc provésti dle svého nejlepšího vědomí a svědomí; poslední však se mu předpisují meze, jak dalece, a způsob, jak má to prováděti.

§ 1008: Následující jednání vyžadují zvláštní plné moci znějící na tyto druhy jednání: Mají-li býti věci jménem jiné osoby zničeny nebo úplatně převzaty; sjednány výpůjčky nebo zápujčky; vyzdviženy peníze nebo peněžitá hodnota; rozepře na soud vzneseny; přísahy uloženy, přijaty nebo vráceny, nebo učiněna narovnání. Má-li však býti bezpodmínečně přijato nebo odmítnuto dědictví; sjednány společenské smlouvy; učiněna darování; zřízeno oprávnění voliti rozsudiho, nebo práva bezplatně vzdána, jest nutna zvláštní plná moc na jednotlivé jednání vystavená. Všeobecné, byť i neomezené plné moci postačují v těchto případech jen tehdy, když jest uveden v plné moci druh jednání. (Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi je mimo to nutna zvláštní plná moc podle § 2 zák. č. XXVII/1900 pro hospodářské úředníky, jde-li o úkony vymykající se z okruhu řádného hospodaření).

§ 1011: Vznese-li věc zároveň na několik zmocněnců, je třeba, má-li býti jednání platné a vázati zmocnitele, součinnosti všech, nebylo-li jednomu nebo několika z nich v plné moci výslovně propůjčeno úplné oprávnění.

(4) Nároky, jež vzniknou z důvodu smlouvy zmocňovací zmocniteli vůči zmocněnci a naopak, možno uplatňovati pouze pořadem práva.

(5) Zvláštní formality plné moci, pokud se jí má použiti jen pro řízení před politickými úřady, nejsou předepsány, stačí prohlášení obsahující příslušné zmocnění, jméno zmocněnce a podpis zmocnitele.

(6) I když si strana ustanovila zmocněnce, může úřad naříditi, že se strana musí dostaviti osobně a tam jednati, je-li to

podle správních předpisů nebo podle povahy věci nutno zvláště proto, že informace, jichž úřad pro řízení potřebuje, může podati jen sama strana. Také strana má volnost učiniti před úřadem prohlášení vedle svého zmocněnce nebo místo něho.

(7) Úřad může určitou osobu ze zastupování jako zmocněnce vyloučiti z důvodů uvedených v odstavci 6. Takové důvody budou na př. případy, kdy zmocněnec nemůže se pro vadu řeči řádně dorozuměti, není dostatečně rozumově vyvinut, je opilcem, nenapravitelným kverulantem nebo jednání protahuje a p. Je-li takto zmocněnec vyloučen, musí se úřad postarati o to, aby strana neutrpěla újmy, zvláště musí jí dáti příležitost, aby si jmenovala jiného zmocněnce nebo aby u úřadu jednala sama.

(8) Právní neb odborný poradce zmíněný v odst. 8 není zmocněncem strany, jestliže mu strana nedala plnou moc k zastupování.

(9) Straně nepřisluší nárok, aby úřad připustil osobu hlásící se jako zmocněnec strany prozatím k provedení nutných procesních úkonů s podmínkou dodatečného předložení plné moci (Budw. 9766 a).

(10) Účel nějakého sdružení (v konkrétním případě spolku a živn. společenstva) neskytá ještě korporaci právo vystupovati i proti úřadům jako zástupce jednotlivých členů sdružení ve věcech jejich hospodářských relací a zejména i v těch případech, v nichž jde o event. společníkost členů takových při hrazení výdajů obecních. (Boh. č. 2835).

(11) Finanční prokuratura jest podle § 1 min. nař. z 9. března 1898 č. 41 ř. z. a § 1 zák. z 4. června 1919 č. 313 Sb. toliko povolána obstarávati práce právních zástupců vzhledem k jmění státnímu a k takovému majetku, který jest mu co do zastupování na roveň postaven, v řízení správním však podle § 15 B nař. z 8. března 1898 č. 41 ř. z. nastupuje toliko v případech, v kterých jest jí intervence svěřena od povolaného správního úřadu. (Boh. 1140).

§ 18.

Předpisy tohoto nařízení o stranách vztahují se obdobně též na jejich zástupce a zmocněnce.

„Ustanovení o stranách platí pro zástupce a zmocněnce jen obdobně, tedy ne ona ustanovení, která se mohou podle povahy věci vztahovati jen na strany (srv. náklady řízení a pod.). Ustanovení o zástupcích se ovšem nedotýkají takových osob, jež se ve správních předpisech (na př. v živnostenském řádu) označují slovem „zástupce“ a mají své zvláštní postavení v oboru upraveném správním předpisem“. (DZ)

ODDÍL 3.

Styk úřadu se stranami.

§ 19.

Podání.

(1) Podání (návrhy, žádosti, oznámení, odvolání, odpor a jiná sdělení) mohou býti, pokud správní předpisy jinak neustanovují, učiněna u úřadu písemně nebo telegraficky a, je-li to podle povahy věci možno, též ústně.

(2) Z podání má býti zřejmo, kdo je činí, případně kdo vystupuje jako zástupce nebo zmocněnec, o jakou věc jde a jaký návrh se činí. Nárok v podání uplaňovaný musí býti věcně odůvodněn tak, jak toho povaha případu vyžaduje, a musí býti připojeny neb aspoň navrženy potřebné důkazy. Písemné podání musí býti podatelem nebo zmocněncem vykázaným plnou mocí podepsáno vlastní rukou neb opatřeno znamením ruky, které ověří osoba čtení a písma znalá neb obecní orgán, při podáních u úřadu protokolovaných úřední orgán. Různé věci nebud' též spojovány v jednom podání.

(3) Úřad není oprávněn odmítnouti písemné podání jen pro formální vady, nýbrž má zaříditi z úřední moci jejich odstranění a uložiti k tomu cíli podateli přiměřenou lhůtu; stejně úřad uloží podateli, aby ve stanovené lhůtě potvrdil telegrafické podání písemně. Po bezvýsledném uplynutí lhůty buď podání považováno za neučiněné. Na tento následek budiž osoba podání činící upozorněna. Byla-li formální vada odstraněna ve stanovené lhůtě, platí o podání, jako by bylo učiněno původně správně.

(4) Podání pocházející od pokoutníka úřadu známého může úřad, jemuž svědčí, vrátiti

straně, aby je učinila do určité lhůty sama nebo zmocněncem. Je-li stanovená lhůta zachována, platí nové podání tak, jako by bylo učiněno v době původního podání.

(1) O formě podání, to jest o způsobu, jakým jest určitý návrh, žádost atd. učiniti, co v podání má být uvedeno a jakými doklady má být opatřeno, rozhodují předem správní předpisy. Tak na příklad podle § 2 shromažďovacího zákona č. 135/1867 ř. z. oznámení o pořádání schůze podati se má písemně, námitky proti stálým voličským seznamům (§ 10 zák. 663/1919) podávají se písemně, osobami nemohoucími psáti do protokolu; stížnosti podle zákona o pohřbívání ohněm č. 464/1921 Sb. podávají se písemně nebo telegraficky. Obsah žádosti předepsán je ve stavebních řádech; v § 2 shromažďovacího zákona č. 135/1867 ř. z., v předpisech o výprodejích (č. 26/1895 ř. z., resp. § 85 slov. živnost. zákona). Zvláště častými pak jsou předpisy o tom, kterými přílohami má být podání v jednotlivých případech opatřeno; poukazuje se na příklad na § 5 spolkového zákona č. 134/1867 ř. z. (5 exemplářů stanov), stavební řády, živnostenský řád (zákon) o přílohách žádosti o povolení stavby živnostenských provozoven, vodní zákony, vyvlastňovací zákon železniční č. 30/1878 ř. z., zákon o pohřbívání ohněm č. 464/1921 Sb., branné předpisy č. 141/1927 Sb. a m. j.

(2) „Pokud o formě podání není jiného předpisu, platí podání ustanovení § 19. Podání písemné bude tu pravidlem, podání telegrafické se rovná podání písemnému.“

Podle § 79 instr. pro politické úřady z r. 1855 a § 7 uh. nař. č. 4600/1901 M P nemají osoby, které se k úřadu osobně dostaví, být nuceny, aby podaly žádost písemně, nýbrž má s nimi být sepsáno podání protokolární. Zásadu tuto přejímá i návrh, chrání však úřad před jejím zneužitím. Podání (ústní nebo písemné) lze ovšem u úřadu učiniti jen v době k tomu určené, na př. podle jednacích řádů pro zemské a okresní úřady č. 141/1927 Sb. a m. j.

Aby vyloučil pochybnost, zda podání telegrafické pochází od legitimované strany, může úřad žádati písemné potvrzení telegramu.“ (DZ).

(3) „Stranám se nedává právo činiti podání telefonem ani v případech nutných, neboť by výhody tohoto způsobu podání byly namnoze vyváženy značnými nevýhodami plynoucími ze zneužití i různými komplikacemi, jež tento způsob podání by namnoze do řízení vnášel; tím se však úřadu nebrání, aby v mezích jednacích řádů příp. instrukce používal účelně telefonu ve styku se stranami a jinými osobami.“ (DZ)

(4) „Ustanovení o odstranění formálních vad zavádí jistotu v případech, jež dosud byly velice sporné a v nichž i judikatura

nejvyššího správního soudu kolísala. Vadnému podání staví se na roveň podání podané od pोकoutníků úřadu známých.“ (DZ)

(5) Podatelem v 3. větě 2. odstavce rozumí se strana nebo její zákonný zástupce.

(6) Lhůta podle odst. 3 a 4 jest dodržena jen, když nové podání dojde před jejím uplynutím k úřadu. Nestačí podání na poštu ve lhůtě.

(7) Stranou podle odst. 4 se rozumí, jde-li o stranu zastoupenou zákonným zástupcem, tento.

(8) Nárok nebo žádost v podání vznesená má být přiměřeně věcně odůvodněna. Kterých údajů a prostředků je k tomu třeba, rozhodne úřad přihlížeje k povaze případu. Odůvodnění právní není nutné a nemůže být při oficialitě řízení straně na škodu, že uvede v podání nesprávné právní odůvodnění.

(9) Podání musí být vlastnoručně podepsáno podatelem (má-li zástupce, tímto); nestačí razítko nebo faksimile ani podpis psacím strojem.

(10) Různé věci nemají být spojovány v jednom podání. Stane-li se tak přece, vrátí úřad podání straně s vyzváním, aby v každé věci učinila zvláštní podání. Jde-li o veřejný zájem, zařídí úřad, aby na základě pořízených opisů nebo výpisů z podání byla každá z různých věcí, v jednom podání spojených, samostatně projednávána.

(11) Za vadné podání ve smyslu odstavce 3 lze považovati jen podání, které je učiněno pouze v zájmu soukromém. Jde-li o zájem veřejný, doplní nebo dá doplnit podání úřad sám z úřední povinnosti a provede pak další řízení.

(12) Pokud jde o jazykovou úpravu podání, platí ustanovení jazykového zákona č. 122/1920 Sb. a nařízení č. 17/1926 Sb.

(13) K urychlení řízení bylo by stranám doporučiti, aby k podání připojovaly vždy tolik opisů podání, kolik jich bude třeba, aby o obsahu podání byly uvědoměny ostatní v řízení vystupující strany, po případě, aby vyřízení mohlo se státi krátkou cestou na opise podání samého; k předkládání takových opisů nemohou být ovšem strany nuceny. (Srv. také pozn. 6 k § 79.)

Protokoly.

§ 20.

(1) O ústních podáních učiněných u úřadu, jakož i o úředních úkonech budiž sepsán protokol.

(2) Každý protokol má obsahovati:

1. místo, čas a předmět jednání;

2. označení úřadu a jména jednotlivých orgánů, kteří úřední jednání řídí nebo při něm působí, přítomných stran a jejich zástupeňů nebo zmocněnců, jakož i svědků a znalců, po případě tlumočnicků;

3. podpis úředních orgánů;

4. podpis stran a jiných vyslechnutých osob, případně znamení ruky, jež ověří orgán řídicí úkon nebo zapisovatel.

(³) V protokolu o ústním podání budiž uveden podstatný obsah ústního prohlášení.

(⁴) Protokoly o úředním úkonu buďte orgánem jej řídicím sepsány tak, aby podávaly přesně a stručně průběh a obsah jednání. V protokolu buďte zejména také zaznamenána veškerá rozhodnutí učiněná za úředního úkonu orgánem jej řídicím. Důležitá prohlášení stran, svědků a znalců buďte sepsána co možná jejich vlastními slovy.

(⁵) Každý protokol případně jeho část (odstavec 6) budiž vyslechnutým osobám, pokud se toho výslovně nezřeknou, před připojením podpisu přečten.

(⁶) Odepřel-li někdo podpis nebo vzdálil-li se před ukončením protokolu nebo části protokolu obsahující jeho výpověď, má orgán úřední úkon řídicí tuto okolnost v protokole vyznačiti a uvésti důvody, proč podpis byl odepřen.

(⁷) V protokole nesmí být po podepsání nic podstatného měněno, mazáno ani škrtnáno. Místa při sepsování přeškrtnutá mají zůstat ještě čitelná. Podstatné doplňky buďtež pojaty do dodatku k protokolu a zvláště potvrzeny.

(¹) „Ustanovení o protokolech sepsovaných u politických úřadů obsahovalo dosud § 82 instrukce pro politické úřady z roku 1855. Náležitosti protokolu byly tu uvedeny ovšem co nejpovšechněji. Vzhledem k tomu, že protokol má podávati jako veřejná listina důkaz o průběhu a obsahu protokolovaného jed-

nání, upravuje se zevní forma i obsah protokolu co možná zevrubně.

V prvním odstavci se stanoví všeobecná zásada, že má o každém ústním podání a každém úředním úkonu býti sepsán protokol. Slova protokol se používá jako technického výrazu pro spis, obsahující ústní podání strany u úřadu přítomné, jakož i soubor ústních podání a vylíčení úředního postupu při úředních úkonech konaných za účasti stran. Označení protokol je v dosavadní praxi vžitě a používání někde zaváděného označení „zápis“ mohlo by vésti k nepřipadným označením (výpis ze zápisu, opis zápisu, zápis do zápisu, zápisové podání a pod.). V dalších odstavcích se uvádějí náležitosti protokolu, při čemž se rozlišuje mezi náležitostmi, které má obsahovati každý protokol a zvláštními náležitostmi, jež vedle toho má obsahovati protokol o úředních úkonech (protokol jednací)“.

(²) Náležitosti protokolu uvedené v odstavci 2 nemusí býti obsaženy v tom pořadí, v jakém jsou tu uvedeny; stačí jsou-li uvedeny sice všechny, avšak v pořadí, které je v konkrétním případě nejvhodnější.

(³) Pokud správní předpisy obsahují samy ustanovení o tom, co má jednací protokol obsahovati, dlužno tyto předpisy při sepsování protokolů zachovati. Taková zvláštní ustanovení obsahují na př. stavební řády (o protokolech stavebních), zákon o vyhoštění a postrku č. 88/1871 ř. z. (t. zv. kontestační protokol) a j.

(⁴) Není třeba, aby orgán řídicí úřední úkon protokol sám psal, není to však nepřipustné.

(⁵) Není zapotřebí, aby byl celý protokol všem přítomným přečten a jimi na konci podepsán, stačí když jest přečtena a podepsána část protokolu, která se osoby, o níž jde, týká nebo od níž pochází.

(⁶) Strana má podepsati protokol, i když nebyla vyslechnuta nebo nedala výslovné prohlášení.

(⁷) K rozhodnutím učiněným za úředního úkonu, jež mají býti protokolována, patří na př. rozhodnutí, jímž uložena byla pořádková pokuta (§ 38), o připuštění navržených důkazů (§ 43), o odročení nebo přerušení ústního jednání (§ 46 odst 5), rozhodnutí o odepření předložení listin (§ 52), o odepření svědecké výpovědi (§ 56), znalecké výpovědi (§ 61) a o povinnosti trpěti ohledání (§ 64).

(⁸) Od protokolů, které mají sloužiti k zaznamenání průběhu úkonů předsevzatých se stranami nebo jinými osobami, lišiti jest spisové úřední záznamy. Těmito záznamy se v průběhu řízení zajišťují úřední pozorování, sdělení, jež nejsou podáním, ústní poučení, výroky a příkazy, o nichž se nevydává písemné vyhotovení a jež nejsou opatřením ve smyslu nařízení, poznámky pouze pro vnitřní službu úřadu. Obsah záznamu potvrďdí úřední orgán připojením data a podpisu. Bližší ustanovení o spisových záznamech obsažena jsou v jednacím řádu pro zemské a okresní úřady.

§ 21.

Namítá-li někdo, že některé prohlášení bylo v protokolu sepsáno neúplně nebo nesprávně, buďtež tyto námítky v protokolu poznamenány i s důvody pro ně uvedenými.

„Tvrdí-li někdo, že prohlášení ať již jeho vlastní nebo jiné vyslechnuté osoby bylo v protokole sepsáno neúplně nebo nesprávně, může to býti z toho důvodu, že se při sepisování prohlášení stalo nedorozumění nebo že o obsahu prohlášení protokol neobsahuje toho, co vyslechnutá osoba uvedla.

V prvním případě bude ovšem nutno dotazem a konstatováním pravého obsahu prohlášení důvod odporu odstraniti. Jinak, tvrdí-li strana dodatečně, že to, co protokol obsahuje, neřekla nebo neřekla tak, jak zapsáno. Tu může býti důvodem takového tvrzení úmysl zmařiti průkaznost výpovědi, třeba pravdivé, jakmile si vyslechnutý uvědomí, že výpověď by mohla býti proti němu. V tom případě nelze ovšem nahraditi původní výpověď novou výpovědí a jest úřadu ponechati, aby uvážil, pokud podané námítky mají vliv na průkaznost původního prohlášení. Toto ustanovení patří vlastně až do pravidel o provádění důkazu, jak to je na př. v § 266 civ. ř. s., avšak vzhledem k souvislosti s partii o obsahu protokolu lze je vsunouti již zde.“ (DZ)

§ 22.

Není-li výslovných námitek (§ 21), podává protokol sepsaný podle §u 20 plný důkaz o průběhu a obsahu úředního jednání. Důkaz opaku není vyloučen.

„Řádně sepsaný protokol, jemuž není odporováno, je veřejná listina, a platí o jeho průkazní moci totéž, co o veřejných listinách vůbec; podává plný důkaz o tom, co v něm je prohlášeno (průběh a obsah jednání). Důkaz o nesprávnosti protokolu lze připustiti jako u veřejných listin.“ (DZ)

§ 23.

Nahlížení do spisů.

(¹) Pokud není jinak ustanoveno, je úřad povinen dovoliti stranám, aby v úředních hodinách stanovených pro styk se stranami pod dohledem úředního orgánu nahlédly do spisů nebo částí spisů a činily si z nich opisy nebo

výpisy, pokud jejich znalosti potřebují k hájení svých právních zájmů.

(²) Z nahlédnutí jsou vyloučeny vždy poradní protokoly; úřední referáty, návrhy vyřízení a jiné spisy (sdělení jiných úřadů, hlášení, zprávy a pod.) jsou z nahlédnutí vyloučeny, jestliže tomu brání veřejný zájem nebo byly-li by tím ohroženy oprávněné zájmy některé strany s předmětem spisů nesouvisící nebo zájmy třetích osob. Z nahlédnutí nelze však vyloučiti spisy nebo jejich části, pokud obsahují zjištění okolností, které jsou podkladem rozhodnutí (§ 48, odst. 3).

(³) Všem stranám v řízení zúčastněným a jejich právním zástupcům musí býti k žádosti poskytnuta možnost nahlédnouti do spisů podle předchozích odstavců v stejném rozsahu.

(⁴) Osobě, která není stranou, může býti dovoleno nahlédnouti do spisů, osvědčí-li, že potřebuje jich znalosti k hájení svých právních zájmů.

(¹) „V odstavci 1 až 3 se upravuje otázka, za jakých podmínek mají strany ve správním řízení právo a možnost nahlížení do spisů. Jisto je, že stranám musí býti poskytnuta možnost nahlížení do těch spisů, jichž obsah má podávati skutkovou podstatu rozhodnutí, dále nutno dovoliti nahlédnutí do podání stran, ježto stranám má býti dána možnost zvěděti, čeho se protivně strany u úřadu domáhají a jaké návrhy činí, aby se proti tomu mohly vhodně hájiti.

Pokud lze do spisů nahlížeti, lze si z nich i výpisy činiti. Do spisů lze ovšem nahlížeti jen u úřadu a pod dozorem úředníka v době, určené pro styk se stranami. Ustanovení 3. odstavce předpokládá výslovně žádost druhé strany.

V odstavci 4 se poskytuje možnost i jiným osobám než stranám, aby nahlédaly do úředních spisů, ovšem nejvýše v rozsahu podle předchozích odstavců, nedává se jim však nárok na to.“ (DZ)

(²) Stranou se rozumí strana v řízení o věci, již se týká spis, do něhož chce nahlédnouti. Právními zájmy se rozumějí zájmy chráněné veřejnoprávními předpisy.

(³) Způsob nahlížení do spisů podle tohoto ustanovení platí jen tam, kde není jinak ustanoveno, jak tomu je na př. když se

vypisuje ústní, zvláště komisionelní jednání, při čemž do spisů a příloh lze nahlédnouti tam, kde podle předpisu jsou k nahlédnutí vyloženy.

(4) Úřední hodiny jsou pro zemské a okresní úřady určeny podle § 15 J. Ř. č. 290/1922 Sb.

(5) K případům, kdy veřejný zájem brání nahlédnutí do spisů, patří zvláště případy, kdy jde o spisy, obsahující údaje o nařízeních sloužících k obraně státu, údaje, jichž prozrazením by úřad dal podnět k rozšíření poplašných pověstí, bezdůvodným projevům a rekriminacím, nebo by si znemožnil úkol jako úřad bezpečnostní, konečně by dal podnět k žalobám na třetí osoby pro údaje důvěrně úřadu učiněné.

(6) Uvádějí-li se v rozhodnutí (jeho odůvodnění) okolnosti, které jsou obsaženy ve spisech, nelze spisy, pokud obsahují tyto okolnosti, vyloučiti z nahlédnutí.

(7) Úřad může nahlédnutí do spisů umožniti stranám také tím způsobem, že zašle spisy jinému politickému úřadu, aby tam strany do spisů nahlédly; v takovém případě dlužno při odeslání spisů výslovně označiti ty části spisů, jež z nahlédnutí jsou vyloučeny.

§ 24.

Obsílky.

(1) Úřad jest oprávněn předvolati osoby, které v jeho úředním obvodu se zdržují nebo vykonávají trvale výdělečnou činnost nebo povolání a jejichž přítomnost u úřadu považuje za nutnou; k ústnímu jednání může úřad předvolati i osoby bydlící v jiném úředním obvodu, může-li se tím urychlit a zjednodušiti řízení a může-li se to státi bez značných obtíží pro předvolanou osobu.

(2) V obsílce budiž uvedeno místo, doba a co možná i předmět úředního jednání, označení, v jaké vlastnosti se obeslaný má dostaviti (jako strana, svědek, znalec atd.), které pomůcky a důkazy má s sebou přinést, a upozornění, zda se obeslaný má dostaviti osobně. Konečně buďtež v obsílce označeny i následky, které by obeslaného stihly, kdyby se bez důvodu a bez ospravedlnění nedostavil. Úřad může obeslaného v obsílce také vybídnouti, aby buď do doby stanovené pro výslech

sdělil úřadu okolnosti, jež úřad zjišťuje, nebo se k zjištění těchto okolností dostavil k úřadu v určenou dobu.

(3) Komu není nemocí, tělesnou vadou nebo jinými odůvodněnými překážkami zabráněno se dostaviti, jest povinen tak učiniti, pokud z obsahu obsílky nic jiného neplyne. Obeslaný je povinen úřadu do čtyřiaadvaceti hodin po doručení obsílky odeslati oznámení o překážkách, pro něž mu není možno k úřadu se dostaviti. Nastala-li překážka později, buď oznámení odesláno ihned, jakmile nastala. Také o tom buď obeslaný v obsílce poučen.

(4) Kdo bez důvodu a bez ospravedlnění obsílce nevyhoví, může býti k tomu přidružen pořádkovými pokutami (§ 124) nebo může býti předveden (§ 125), a jde-li o obsílku k ústnímu jednání, může mu mimo to býti uložena náhrada nákladů jednání zmařené tím, že se k jednání nedostavil. Proti rozhodnutí o náhradě nákladů, může ten, kdo není ve věci zúčastněn jako strana, podati odvolání.

(5) Následky podle předchozího ustanovení mohou obeslaného stihnouti jen, bylo-li jimi v obsílce pohroženo a byla-li obsílka doručena do vlastních rukou.

(6) O obesílání osob exterritoriálních platí ustanovení mezinárodního práva.

(1) „Jde celkem o recepci platných ustanovení §u 9 cís. nař. č. 96/1854 ř. z. a obdobných ustanovení §§ 105 a 109 a násl. polic. trestního pořádku č. 65000/09 M. J.

Obeslaným se ukládá povinnost úřadu označiti překážky, pro něž se nemohou k úřednímu jednání dostaviti, aby mohlo býti včas jednání odloženo neb učiněno jiné opatření potřebné, když výslech předvolané osoby je nemožný. Též se pamatuje na možnost nahraditi výslech písemným sdělením strany, což se bude doporučovati zvláště, půjde-li o jednoduché informace.

Následky nedostavení mohou býti dvojí: úřad zařídí donucení předvolaného, aby se k úřadu dostavil způsobem, předepsaným pro nucený výkon úředního příkazu vůbec; bylo-li však úřední jednání pro nedostavení předvolané osoby zmařeno a

museo-li snad býti odloženo, mohou vzejíti těm, kdož se dostavili, jakož i úřadu náklady, které by nevzešly, kdyby se předvolaný včas dostavil. Podle obdoby civ. ř. s. ukládá se veřejnost k náhradě takových nákladů. Mají-li následky uvedené nastati, je nutno, aby jimi bylo předem pohroženo a aby obsílka byla doručena do vlastních rukou. Nedostaví-li se k ústnímu jednání strana, jejíž osobní přítomnost není nutna, dlužno postupovati podle ustanovení § 45.

Zvláštní předpisy založené v mezinárodním právu platí pro obeslání osob požívajících práv exterritoriality. Osobám vojenským a úředním, jakož i osobám zaměstnaným ve veřejných podnicích vůbec, budou se obsílky doručovati podle povahy věci vhodným způsobem podle vydaných pokynů. (DZ)

(2) Pro předvolání není třeba, aby předvolaná osoba v obvodu úřadu bydlela. Stačí, když se v obvodu zdržuje, třeba přechodně nebo když bydlíc v jiném obvodu, vykonává v obvodu úřadu, který jí obesílá, takové zaměstnání, které vyžaduje pravidelné přítomnosti v obvodu, na příkl. při dělnících a jiných zaměstnancích dojíždějících na celé dny nebo týdny (mimo neděle) do práce. Úředním obvodem rozumí se i obvod zemských úřadů a ministerstev.

(3) Předmět úředního jednání nebude možno uvést, jde-li na př. o obeslání k vysvětlení obsahu nesrozumitelného podání, kde předmět má býti teprve zjištěn, při věcech, kde uvedením předmětu výsledku by nastalo nebezpečí, že účel řízení by mohl býti zmařen nebo stížen (dorozuměním stran) a p.

(4) Obeslaný se má osobně dostaviti, uzná-li to úřad za nutné pro řádné vysvětlení věci, jež může podati pouze obeslaný nebo vzhledem k povaze věci na př. jde-li o svědka a znalce, osobu, jejíž přítomnosti je třeba ke konstatování jisté osobní vlastnosti (stáří, poruchy tělesné nebo duševní a p.).

(5) Obeslané straně může býti nejen prikázáno, které pomůcky a důkazy má s sebou přinést, nýbrž — jde-li o vysvětlení věci vyžadující zvláštní odborné znalosti (vysvětlení komplikovaného projektu) — může býti vyzvána, aby se k úřadu dostavila s odborníkem, který by straně při podávání vysvětlení byl nápomocen.

(6) Písemné sdělení zjišťovaných okolností místo dostavení k úřadu bude lze požadovati, zejména jde-li o sdělení dat, jež strana na podkladě svých zápisů, vědomostí, zkušeností a p. může snáze uvést písemně než ústně. Jde-li o obsáhlejší sdělení, bude účelno připojit k obsílce dotazník, v němž podle potřeby ve formě otázek by byl přesně označen předmět, jež má obeslaný písemně objasnit.

(7) Ježto pro případ písemného sdělení zjišťovaných okolností platí ustanovení o svědeckém výsledku (§ 60, odst. 2), je nutno do vybídnutí podle odst. 2 (nebo v připojeném dotazníku) pojmouti poučení a napomenutí, jež podle § 57, odst. 1 jest dáti svědku před vlastním výsledkem.

(8) V odstavci 3 se výslovně uvádí, že oznámení o překážkách vadících dostaviti se k úřadu, má býti „odesláno“ úřadu; stačí tedy k zachování lhůty, bylo-li oznámení podáno ve lhůtě na poštu.

(9) Obsílka nahrazuje příkaz k plnění podle § 96; zda se úřad rozhodne při vynucení obsílky pro pořádkové pokuty nebo pro předvedení, bude záviseti na povaze případu; předvedení bude na místě tam, kde bude přítomnosti obeslaného třeba k urychlení nebo zlevnění řízení.

(10) O osobách exterritoriálních viz pozn. u § 59.

(11) Rozhodnutí o náhradě nákladů vzniklých zmařením jednání proto, že se k němu nedostavila strana, pojme úřad zpravidla do závěrečného rozhodnutí. (§ 74).

ODDÍL 4.

O doručování.

„Doručování ve správním řízení je v zemích historických dosud upraveno velmi nedokonale v §§ 106—110 instrukce pro polit. úřady z r. 1855; proti tomu obsahují velmi podrobné předpisy o doručování §§ 25—29 zák. čl. XX z roku 1901, resp. nařízení č. 4600/1902 M. P.

Nařízení přihlíží k těmto předpisům a doplňuje je příslušnými předpisy civ. ř. soud. § 87 a násl., resp. § 150 a násl. uh. civ. ř. s. tak, že při doručování poštou nebude zvláštních rozdílů mezi doručením soudních spisů a spisů politických úřadů.“ (DZ)

Způsob doručení.

§ 25.

Úřad doručuje úřední spisy poštou, neuzná-li za vhodnější doručiti je sám, svými orgány neb obcí.

(1) Doručování úředních spisů se děje pravidelně poštou. Výjimkou lze doručiti zřízencem úřadu, zvláště v sídle úřadu, po příp. ve zvláště důležitých případech, má-li býti zajištěno včasné dodání spisů (na př. při volbách, sčítání lidu, mobilisaci a p.). Osobám, které se dostaví k úřadu, může býti doručeno i vydáním spisu u úřadu. Při hromadných zásilkách nebo uzná-li to úřad z jiných důvodů za výhodnější než doručení poštou, lze doručiti prostřednictvím obecních úřadů.

(2) Ustanovení o doručování platí též o doručování písemných vyhotovení a rozhodnutí jiných úřadů a orgánů, která mají býti podle zvláštních předpisů doručena prostřednictvím politických úřadů. (Srv. také pozn. 9 k § 1).

§ 26.

(1) Doručiti jest v bytě, živnostenské provozně, obchodní místnosti, kanceláři nebo pracovním místě osoby, již má být doručeno (příjemce), a jde-li o advokáty a veřejné notáře, v jejich kanceláři. Doručení mimo tyto místnosti je platné, nebylo-li přijetí odepřeno.

(2) Není-li místností uvedených v odstavci 1, může se doručiti všude, kde doručovatel příjemce zastihne.

(3) Ustanovil-li si příjemce u poštovního úřadu osobu k přijímání docházejících zásilek, platí doručení této osobě za vykonané příjemci.

(4) Opustil-li příjemce dočasně své bydliště a zanechal-li v místě uvedeném v odstavci 1 neb u svého dodávacího poštovního úřadu adresu svého dočasného pobytu v tuzemsku, může být spis za ním zaslán.

(1) Doručiti jest té osobě, na niž zásilka je adresována nebo jejímu poštovnímu zmocněnci, a to v místnosti uvedené v odstavci 1. Nelze tedy na př. advokátu doručiti v bytě, obchodníku mimo byt, obchod nebo kancelář a p., a příjemce má právo odepřít doručení mimo takové místnosti.

(2) Pracovním místem v odstavci 1 se rozumí místo, kde příjemce vykonává zaměstnání, aniž při tom se zdržuje v určité místnosti, na př. dělník na stavbě, obchodník ve stánku a p.

(3) Odstavec 2 se týká doručení takovým osobám, které nemají stálého bytu, živnostenské provozovny, obchodní místnosti a ani se nezdržují pravidelně na jistém pracovním místě. Takovým osobám lze doručiti všude, kde je doručovatel zastihne.

(4) „Zmocněnec pro přijímání poštovních zásilek nebude namnoze úřadu znám; je proto nutno zvláštní ustanovení (odst. 3) stanoví, že doručení poštovnímu zmocněnci má účinek jako doručení příjemci (adresátu) i pro řízení upravené tímto nařízením, při čemž platí obsah poštovní plné moci.“ (DZ)

(5) Podle obsahu plné moci bude lze poštovnímu zmocněnci doručovati všechny spisy nebo pouze ty spisy, jež nemají být doručeny do vlastních rukou. Plná moc, jako průkaz smlouvy mezi zmocnitelem a poštovním zmocněncem sama o sobě ne-

opravňuje, aby mohlo být zmocněnci doručeno náhradně; k tomu bylo by třeba zvláštního ustanovení plné moci a uvedení osoby, jež by za zmocněnce přijala doručované spisy; v tomto případě není tu však již náhradně doručení, nýbrž další náhradní zmocněnec pro doručování.

(6) Spis nebude ovšem zasilán za adresátem, jestliže je ustanoven poštovní zmocněnec nebo jestliže by spis nedošel včas příjemce. Za poštovním zmocněncem se spis nezasílá. Nezašle-li se spis za příjemcem, provede se podle povahy věci buď náhradní doručení (§§ 27 a 28) nebo se spis vrátí úřadu.

(7) Nemá-li být spis zasilán za příjemcem, dlužno to na obálce zřetelně vyznačiti.

(8) Odepře-li příjemce (poštovní zmocněnec) přijmouti spis v místnosti uvedené v odstavci 1, postupuje se podle § 31; nelze tedy v tom případě doručiti podle § 27.

(9) Nařízení nemá ustanovení, jímž by se vylučovalo doručení v jisté dny (neděle a svátky a p.) nebo v jisté hodiny (večer, v noci). Pokud jde o doručení poštou, bude lze doručovati v té době, kdy se dodávají poštovní zásilky příjemcům vůbec; pokud jde o doručování obecním úřadem, bude zvláště na venkově možno doručení provésti po denním zaměstnání nebo v neděli a svátky, kdy se nepracuje mimo dům.

Náhradné doručení.

§ 27.

(1) Nezastihl-li doručovatel příjemce v místě uvedeném v § 26, odst. 1, může doručiti každému právě přítomnému dospělému příslušníku domácnosti příjemcovy nebo jeho zaměstnavateli nebo zaměstnanci, jsou-li doručovateli známi a jestliže neodmítnou spis přijmouti.

(2) Nezastihl-li doručovatel ani takové osoby, může doručiti podle ustanovení předchozího odstavce spis pronajimateli, který v témže domě bydlí, neb osobě jím ustanovené ke správě domu, rovněž v domě bydlící, jestliže tyto osoby jsou ochotny spis přijmouti.

(3) Úřad může na spise (obálce) označiti osoby, kterým se nesmí spis náhradně doručiti pro jejich zájem na věci nebo pro jiný vážný důvod.

(1) Náhradně lze doručiti jen osobě dospělé, nežádá se sice, aby osoba byla zletilá, avšak za dospělou nelze považovati osobu, která není řádně vospělá duševně (osoba blbá, choromyslná a p.). Osoba, které se má náhradně doručiti, musí býti přítomná v místnosti, v níž lze podle § 26, odst. 1 v konkrétním případě doručiti.

(2) Odmítnou-li osoby uvedené v odst. 1 nebo 2 spis přijmouti, postupuje se podle § 28.

(3) Pro zájem na věci bylo by vyloučiti náhradní doručení na př. zaměstnanci při sporu se zaměstnavatelem, pro jiný vážný důvod na př. známému pijáku nebo jinak nespolehlivé osobě, jež by spis asi neodevzdala příjemci a p.

§ 28.

(1) Nelze-li doručiti způsobem naznačeným v §§ 26 a 27, budiž spis, který má býti doručen poštou, uložen u poštovního úřadu, jinak u obecního úřadu dodávacího místa a budiž to příjemci oznámeno vývěskem přípevněným na dveře vchodu do bytu nebo do místnosti označené v § 26, odst. 1, nebo na dveře domu, v němž byt nebo místnost jest.

(2) Uložení spisu u poštovního neb obecního úřadu má účinek doručení. Poškození nebo stržení vývěsku nemá vlivu na platnost doručení.

(1) U obecního úřadu se uloží spis nejen při doručování obecními orgány, nýbrž i když doručují orgány politického úřadu.

(2) V přípevněném vývěsku nutno uvést místo, kde byl doručovaný spis uložen, vyzvání, aby příjemce si tam spis vyzvedl a dobu i hodiny (úřední hodiny), kdy lze spis vyzvednouti.

(3) Nebyl-li spis u poštovního neb obecního úřadu v uvedené době vyzvednut, vrátí jej poštovní (obecní) úřad s příslušnou poznámkou úřadu.

§ 29.

Doručení do vlastních rukou.

(1) Do vlastních rukou příjemcových budiž doručeno:

1. je-li to předepsáno,

2. je-li den doručení rozhodný pro počítání preklusivních lhůt nebo

3. nařídí-li to úřad ze zvláštních důvodů.

(2) Nezastihl-li doručovatel příjemce v některé z místností uvedených v § 26, odst. 1, zanechá v ní nebo přípevní na její dveře písemné oznámení, v němž vyzve příjemce, aby v této místnosti byl přítomen k přijetí spisu v den a hodinu zároveň uvedenou. Nemůže-li mu ani pak býti spis doručen, doručí se podle ustanovení § 28, i když se příjemce o písemném oznámení nedověděl.

(1) Doručení do vlastních rukou je předepsáno v tomto nařízení v §§ 24 odst. 5, 45 odst. 4, 96 odst. 1.

(2) Jde-li o doručení, jehož den je rozhodný pro počítání preklusivních lhůt, může jíti jak o lhůty podle tohoto nařízení na př. podle §§ 19, odst. 3 a 4, 37, odst. 3, 64, odst. 7, 67, 75, 85, 87 a 129, tak i o preklusivní lhůty podle správních předpisů.

(3) Ze zvláštních důvodů může úřad naříditi doručení do vlastních rukou, je-li nutno, aby příjemce sám obdržel spis nebo je-li nebezpečí, že by ho neobdržel nebo neobdržel včas, kdyby nebyl jemu samému doručen.

(4) Písemné oznámení podle odstavce 2 nemá účinku doručení; tento účinek nastane teprve uložením spisu podle § 28. Písemné oznámení nemůže býti přípevněno na dveře domu jako v případě § 28, odst. 1.

(5) Má-li býti doručeno do vlastních rukou, musí to býti úřadem na obálce zřetelně vyznačeno.

Ustanovení pro zvláštní případy.

§ 30.

(1) Je-li strana zastoupena zmocněncem (§ 17), který má bydliště v tuzemsku, doručuje se spis jemu. Vedle toho však lze podle uvážení úřadu doručiti i straně samé; mimo obsílky pokládá se v takovém případě doručení za vykonané, byl-li spis doručen zmocněnci.

(2) Má-li několik stran v řízení společného zástupce nebo zmocněnce, pokládá se spis za

doručený všem stranám, jestliže bylo zástupci (zmocněnci) doručeno jedno vyhotovení spisu. Podalo-li několik stran společně písemné podání, platí v pochybnosti ten, jehož podpis je na prvním místě, a to v první řadě s pravé strany, za společného zmocněnce pro doručování.

(3) Úřad může, vyžaduje-li toho povaha věci, straně, která má bydliště (sídlo) mimo jeho úřední obvod, uložit, aby ve lhůtě jím určené jmenovala zmocněnce pro doručování, bydlicího v obvodu úřadu, pro určitou nebo pro všechny jí se týkající věci, jež se stanou předmětem řízení u tohoto úřadu. Nevyhoví-li strana tomuto příkazu, může jí úřad ustanovit opatrovníka podle § 16. Toto ustanovení neplatí o doručování zaměstnancům československého státu ustanoveným v cizině; jim doručuje na žádost úřadu příslušné ministerstvo.

(4) Doručení úřadu, ústavu nebo podniku stane se dodáním spisu orgánu, který jest povolán přijímati spisy, anebo orgánu, který jest přítomen v úřadě (ústavu, podniku) a jest doručovateli znám. Za průkaz o doručení, není-li doručovacího lístku nebo knihy, platí tu den označený v otisku podacího razítka. Důkaz opaku jest připuštěn.

(5) O doručování osobám exterritoriálním a v budovách nebo místnostech exterritoriálních platí předpisy mezinárodního práva.

(6) Spisy, které mají být doručeny osobám v činné službě vojenské nebo četnické, doručí se příslušnému velitelství.

(1) „Ve zvláštních případech budou platiti účelná speciální ustanovení. Je-li ustanoven zmocněnec, doručuje se zpravidla jemu. Úřad však může vedle toho doručiti i přímo straně, má-li to za účelné v zájmu ukončení věci. Při několika účastnících lze doručiti společnému zmocněnci. Presumpce, že při několika osobách, vystupujících v téže věci, platí první osoba podepsaná za společného zmocněnce pro doručování (ovšem jen pro doručování), jest odůvodněna povahou věci.“ (DZ)

(2) Je-li strana zastoupena zmocněncem vykázaným u úřadu plnou mocí, adresují se záslky se spisy znějící straně na tohoto zmocněnce, jež sluší rozeznávat od poštovního zmocněnce podle § 26, odst. 3, úřadu po případě neznámého. Výkon doručení doručovacím orgánem se provede pak podle adresy zmocněncovy.

(3) Má-li strana několik zmocněnců, stačí, doručí-li se jednomu z nich.

(4) Úřad může, doručuje-li spis zmocněnci strany, doručiti i jeden opis (stejnopis) spisu straně, uzná-li za nutné nebo vhodné, aby se strana přímo od úřadu dověděla o obsahu spisu. V tomto případě je však doručení vykonáno jen tehdy, byl-li spis doručen zmocněnci. Ustanovení to má m. j. za účel zameziti, aby strana spoléhajíc se na právního zmocněnce, nezmeškala lhůtu nebo jednání. Výjimkou u obálky je platné doručení, byla-li doručena zmocniteli (straně).

(5) Při společném podání několika stran platí za zmocněnce pro doručování osoba na prvním místě vpravo podepsaná jen v pochybnosti; takové pochybnosti není, je-li z polohy podpisů zřejmo, kdo je na prvním místě podání podepsán (na př. jsou-li podpisy pod podpisem prvně podepsaného) nebo obsahují-li správní předpisy samy zvláštní ustanovení (na př. o zmocněncích volebních stran při podpisu kandidátních listin podle volebních řádů).

(6) „Bydli-li příjemce mimo úřední obvod úřadu, může mu býti uloženo, aby jmenoval zmocněnce pro doručování bydlicího v obvodu úřadu. Praktickým to bude zvláště při osobách bydlicích v cizině.“ (DZ)

Ustanoví-li opatrovníka úřad podle § 16, stačí, aby ustanovení vztahovalo se toliko na doručování; bude tu tedy opatrovnictví s omezenou působností.

(7) K vysvětlení významu „příslušné ministerstvo“ ke konci odstavce 3 viz poznámku 2 u § 50.

(8) Při doručení úřadu, ústavu nebo podniku jest v první řadě doručiti orgánu, který jest povolán přijímati spisy; není-li takový orgán přítomen nebo k přijímání spisů zvláště ustanoven, lze doručiti orgánu, který v úřadě (ústavu, podniku) je přítomen a doručovateli znám; není tedy dovoleno doručiti komukoli, kdo je v úřadu nebo ústavu (podniku) právě přítomen. Odepře-li takový orgán přijetí spisu, buď doručeno tomu, kdo je oprávněn úřad, ústav nebo podnik zastupovati; rovněž této osobě doručí se spisy, jež mají býti doručeny do vlastních rukou.

(9) O průvodnosti otisku podacího razítka jako veřejné listiny viz poznámku 4 u § 50.

(10) Spisy, které mají býti doručeny osobám v činné službě vojenské nebo četnické, budou opatřeny zevně na obálce adresou příjemce (osoby vojenské nebo četnické), avšak ode-

vzdají se k dalšímu doručení velitelství, které je bezprostředně nadřízeno osobě, jíž se doručuje.

§ 31.

Odepřel-li příjemce přijmouti spis, budiž spis zanechán v místě uvedeném v § 26, odst. 1, nebo uložen, doručuje-li se poštou, u poštovního, jinak u obecního úřadu. Zanechání nebo uložení spisu má účinek doručení.

(¹) „Odepře-li příjemce přijetí spisu, nese příp. následky zanechání nebo uložení, jež má účinek doručení. Odepře-li přijetí osoba, jíž může býtí platně doručeno (§ 26, odst. 3 a § 27), sluší postupovati podle § 28.“ (DZ)

(²) Spis nemůže býtí podle poštovních předpisů zanechán, má-li příjemce povinnost zaplatiti poštovní poplatek (dobrané porto); v tomto případě bude uložen u poštovního úřadu a vrácen úřadu, nebude-li do jisté lhůty vyzvednut. Jinak zůstane spis uložen u poštovního nebo obecního úřadu, nelze-li ho zanechat v místě uvedeném v § 26, odst. 1.

(³) Není třeba, aby příjemce (poštovní zmocněnec) byl o zanechání vyrozuměn.

§ 32.

Změnila-li strana mezi řízením byt nebo bydlíště a neoznámila-li to úřadu, možno všecka další doručení, nelze-li nový byt zjistiti, provésti na nebezpečí strany v dosavadním bytě nebo bydlíšti způsobem uvedeným v §§ 27 a 28.

(¹) „Rovněž nese nebezpečí z nedoručení příjemce, neoznámí-li úřadu změnu bydlíště nastalou v průběhu řízení a nelze-li jeho nový byt zjistiti.“ (DZ)

(²) Nelze-li nový byt zjistiti, stačí hlášení příslušného orgánu, jemuž bylo uloženo, aby byt vypátral, že nemohl býtí nynější byt zjištěn.

(³) Má-li býtí doručeno do vlastních rukou, doručí se v dosavadním bytě podle § 28.

§ 33.

(¹) Osobám, jejichž pobyt přes konané šetření jest neznám, neb osobám, které nejsou úřadu známy, může býtí doručeno, není-li usta-

noven zástupce, zmocněnec neb opatrovník, veřejnou vyhláškou na úřední tabuli a doručení platí za vykonané, není-li ve správních předpisech jinak ustanoveno, když od vyhlášení na úřední tabuli příslušného úřadu uplynulo patnáct dnů, nebyla-li ovšem ve vyhlášce stanovena lhůta delší.

(²) Úřad může vyhlášku vyhlásiti také v obci veřejným vyvěšením a jinak způsobem v místě obvyklým.

(³) Poškození nebo stržení vyhlášky nemá vlivu na platnost doručení.

(¹) „Doručení veřejnou vyhláškou není doručením ve vlastním slova smyslu, nýbrž nahrazuje uvědomění neznámých účastníků o tom, co by se jim, kdyby byli známi, sdělilo písemností jim doručovanou. Předpis o vyhláškách byl vzat ze speciálních předpisů správních, kde jsou podobné edikty zavedeny (na př. vypsání jednání o věcech živnostenských, vodních, železničních, vyvlastňovacích a pod.)“ (DZ)

(²) Osobami, které nejsou úřadu známy, rozumějí se osoby, které jsou sice v jistém vztahu k projednávané věci, avšak úřad nezná ani jejich jména, na př. jde-li o věc, jejíž vlastník není znám a p.

(³) Ustanovení o době, po kterou vyhláška má býtí vyvěšena, platí, pokud tato doba není ve správních předpisech určena vůbec nebo pokud tato doba je určena nejvyšší nebo nejnížší hranicí (na př. v živnost. řádu [zákoně], vodním zákoně atd.).

(⁴) Doručení do vlastních rukou nelze nahraditi vyhláškou a bude v takovém případě nutno zřídití opatrovníka pro doručení.

Průkaz o doručení.

§ 34.

(¹) Výkon doručení buď, kde je toho pro průkaz o doručení třeba, potvrzen osobou, jíž bylo doručeno, na doručovacím lístku (doručence) zapsáním data doručení a jejím podpisem, jakož i podpisem doručovatele. Odepře-li osoba, jíž bylo doručeno, podpis nebo datum, buď to doručovatelem na lístku vyznačeno.

(²) Nemohlo-li býti doručeno osobě, které lze platně doručiti, potvrdí doručovatel okolnost, která má účinek doručení, na doručence zapsáním příslušného data a svým podpisem.

(³) Doručenka buď bez odkladu vrácena úřadu.

(¹) „Příjem doručovaného spisu potvrdí příjemce, výkon doručení doručovatel. Při tom okolnost, za jaké se stalo doručení jinak než příjemci samému, jest zanést do doručovacího listku (doručenky).“ (DZ)

(²) Datum na doručence má zapsati ten, komu bylo doručeno; jen datum jím napsané je plným důkazem dne doručení podle § 35.

Při náhradním doručení podepíše doručenku osoba, již bylo náhradně doručeno, svým jménem, nikoli jménem adresáta; okolnost, že bylo doručeno náhradně, poznamená doručovatel.

(³) Při hromadných doručeních zvláště obecními orgány lze použití doručovacího archu; při doručení orgány úřadu používá se doručovací knihy; je-li potřebí průkazu o doručení pro konkrétní spis, opatří se výtah z doručovacího archu nebo doručovací knihy.

(⁴) Dělo-li se doručení na doručenku a nedojde-li doručenka v době, v níž pravděpodobně měla dojíti, zpět úřadu, dlužno si u poštovního úřadu vyžádati duplikát doručenky.

§ 35.

(¹) Řádně vyhotovená doručenka je formálním průkazem o doručení. Důkaz opaku je přípustěn.

(²) Jsou-li pochybnosti nebo není-li doručenky, lze doručení prokázati jiným vhodným způsobem.

(¹) Jen řádně vyhotovená doručenka je formálním průkazem o doručení.

(²) Domněnka doručení podle § 28 zák. čl. XX/1901 se nestanoví; nelze-li jiným vhodným způsobem, zvláště indiciemi (§ 49), prokázati doručení, bude nutno spis (duplikát) doručiti znovu.

(³) Pochybnosti o doručení mohou vzniknouti tím, že bude namítáno, že spis, jenž měl býti doručen, nebyl příjemci doručen, že byl doručen někomu jinému, než měl býti doručen, zvláště, že nebyl doručen do vlastních rukou nebo že spis nebyl doručen v době, která je v listku uvedena nebo že doba doručení není na doručence zapsána a p.

ODDÍL 5.

Lhůty.

§ 36.

(¹) Při počítání lhůt, které jsou stanoveny podle dnů, nepočítá se den, do něhož spadá doba neb událost, již se má lhůta počínati.

(²) Lhůty stanovené podle týdnů, měsíců nebo roků končí se uplynutím onoho dne posledního týdne nebo měsíce, jenž svým jménem nebo číselným označením odpovídá dni, kterého se lhůta počala. Chybí-li tento den v posledním měsíci, končí se lhůta uplynutím posledního dne tohoto měsíce.

(³) Počátek a běh lhůty se nestaví nedělemi nebo státně uznanými svátky a památnými dny. Případne-li poslední den lhůty na neděli, státně uznaný svátek nebo památný den Československé republiky nebo na všeobecný svátek státu, v němž strana bydlí, jest pokládati nejbližší den pracovní za poslední den lhůty.

(⁴) O dny poštovní (telegrafní) dopravy se lhůty, vyjímajíc případ uvedený v § 75, odst. 2, neprodlužují.

(⁵) Je-li pochybnost, považuje se lhůta za zachovanou, dokud se neprokáže opak.

(¹) „Pro počítání lhůt ve správním řízení nebylo dosud všeobecných pravidel.

Praxe a judikatura správního soudu přidržela se tu způsobu platného v jiných oborech práva (§ 125 civ. ř. s., § 98 novely k obč. zák. atd.).

Aby nebylo pochybností, se stanoví, že lhůta není dodržena, když podání bylo dáno během lhůty poštovní (telegrafní) dopravě, žádá se tedy, aby podání došlo během lhůty k příslušnému úřadu; tato nutnost vyplývá z povahy věci. Výjimka je odůvodněna u odvolání (srv. § 75). Podotýká se, že lhůty stanovené zákonem nebo nařízením nelze měniti, tedy ani prodloužiti ani zkrátiti. Prodloužitelné jsou tedy toliko lhůty volně úřadem stanovené.“ (DZ)

(²) Při počítání lhůt se nepočítá den, do něhož spadá doba nebo událost, jíž se má lhůta počínati; tato zásada je provedena různě podle toho, zda jde o lhůty podle dnů (odst. 1) nebo o lhůty podle roků, měsíců nebo týdnů (odst. 2). Příkladem lze uvést:

a) Patnáctidenní lhůta odvolací se končí patnáctým dnem počítaným ode dne, který následuje po dni vydání rozhodnutí (§ 72, odst. 2).

b) Rozhodnutí bylo doručeno 25. ledna 1928, tříletá lhůta k podání žádosti o obnovu (§ 87) končí se dnem 25. ledna 1931; měsíční lhůta počínající 30. ledna, končí se dnem 28. února, v přestupném roku 29. února.

Lhůty určené podle hodin počítají se obdobně jako lhůty podle dnů, tedy počítá se příslušný počet hodin od nejbližší celé hodiny následující po události určující lhůtu, nastala-li tato událost před celou hodinou, na př. je-li doručeno o 11 hod. 30 minutách končí 24hodinná lhůta druhého dne o 12 hodinách; přeměna lhůt na hodiny určených na dny a jich další počítání podle dnů je nepřístupno. Podle dnů počítají se na př. lhůty uvedené v § 24 a 129 nařízení.

(³) Úkon učiněný před počátkem lhůty (na př. odvolání podané před doručením) považuje se za učiněný ve lhůtě (Boh. 4082).

(⁴) Ke zmeškání zákonné lhůty jest přihlížeti v každém stadiu řízení z úřední povinnosti; nadřízený úřad má tedy k nim hleděti i když je podřízený úřad přehlédl (Budw. 519/A).

(⁵) Podle zákona č. 65/1925 Sb. jsou státně uznanými svátky dny: 1. leden, 6. leden, Nanebevstoupení Páně, Božího Těla, 29. červen, 15. srpen, 1. listopad, 8. prosinec a 25. prosinec (§ 1). Památnými dny republiky Československé jsou: 5. červenec, 28. září, 6. červenec, 1. květen a 28. říjen.

O svátcích v některých cizích státech viz Kalousek: O svátcích, Věstník min. vnitra, roč. VII (1925), č. 4, str. 157 násl.

Počátek a běh lhůty se ovšem nestaví také všeobecnými svátky státu, v němž strana bydlí.

(⁶) Vyjma případ odvolání (§ 75, odst. 2) je lhůta zachována, jen dojde-li podání v stanovené lhůtě k úřadu, nestačí podání na poštu [viz pozn. (¹)]. Dojde-li podání k úřadu opožděně proto, že se zdrželo bez viny podatele na poště děle, než je obvykle při pravidelné dopravě poštou, může to býti důvodem pro povolení navrácení v předešlý stav (§ 84). Srv. § 24, odst. 3 a pozn. 8.

ODDÍL 6.

Jistota, zabavení.

§ 37.

(¹) K zajištění účelu nebo podmínek řízení a jeho nákladů může úřad stranám uložit, aby

složily jistotu v hotových penězích nebo může naříditi přiměřené zajištění jiného způsobu. Místo jistoty v hotových penězích může strana ji zříditi v cenných papírech požívajících sivotčí jistoty nebo znamenáných na tuzemské burse nebo ve vkladních knížkách tuzemských spořitelén, tuzemských ústavů peněžních, oprávněných přijímati peníze na vkladní knížky, nebo tuzemských úvěrních ústavů družstevních a jejich ústředí, podrobených předepsané zákonné revisi.

(²) Složení jistoty podle předcházejícího odstavce budiž uloženo, jen je-li to nutné nebo účelné a jen v rozsahu přiměřeném sledovnému účelu a poměrům strany. Složení jistoty nebudiž žádáno na stranách, které osvědčí, že by nemohly jistotu složit bez zkrácení nutné výživy potřebné pro ně a jejich rodiny (právo chudých).

(³) Bylo-li uloženo složit jistotu vzhledem k žádosti strany kdykoliv odvolatelné, budiž zároveň strana upozorněna v rozhodnutí, jímž se ukládá složit jistotu, že když by příkazu v dané lhůtě nevyhověla, bude se míti za to, že od návrhu ustoupila. Jinak se vykoná rozhodnutí ukládající složit jistotu podle ustanovení části druhé.

(⁴) Proti uložení jistoty lze podati odvolání. I když bylo podáno odvolání, může úřad v řízení pokračovati, má-li to za nutné ve veřejném zájmu.

(⁵) Nedojde-li k splnění účelu, pro nějž jistota byla dána, vinou strany jistotu složivší, použije se dané jistoty k tomuto splnění; zbytek se vrátí straně, není-li ve správních předpisech ustanoveno, že má býti prohlášen za propadlý.

(⁶) Rovněž může úřad, pokud již správních předpisů zvláště tak neustanovují, k zabezpe-

čení účelu řízení naříditi zabavení nebo jiné zajištění věci, které podle správních předpisů mají být prohlášeny za propadlé, mají se zničiti neb učiniti nepotřebnými, dále předmětů, jichž je potřeba k vedení důkazu.

(1) „Ustanovení 1 a 6 odstavce jsou převzata z čl. 10, odst. 2, resp. 3 zákona. V druhé větě se uvádí příkladem způsob jistoty jiného způsobu na místě složení hotových peněz, při čemž, pokud jde o vkladní knížky, bere se zřetel k zákonům č. 239/1924 Sb. a č. 130/1926 Sb.

V odstavci 2 až 6 se podrobněji upravuje postup, jde-li o složení jistoty, stanoví se jistá omezení v zájmu stran; ovšem bude úřad v řízení pokračovati, je-li to nutné ve veřejném zájmu, i dříve než jistota byla zřízena. Podle konkrétních případů dlužno posouditi, kdy jde o zajištění účelu řízení, t. j. vydání úředního rozhodnutí, nebo zajištění jeho provedení a kdy jde o podmínky řízení, t. j. podmínky, jež musí být splněny, aby řízení mohlo být provedeno a jeho účelu dosaženo. Přirozeně nebude používáno zmocnění podle § 37 oproti právnickým osobám veřejného práva v řízení vystupujícím jakožto strany, poněvadž zpravidla nebude u nich k tomu důvodu.“ (DZ)

(2) Zajištěním podmínek řízení se zajišťuje nepřímě i jeho účel, na př. zajistí-li se věc k důkazu nutná. Příklady zajištění podmínek a účelu řízení viz pozn. 7 u § 67, pozn. 5 u § 77, odst. 2, § 95.

(3) Zda jistota má být složena v penězích nebo zda se má státi přiměřené zajištění jiného způsobu, určí úřad podle povahy věci a účelu, kterého má být jistotou dosaženo. Je-li nařízeno složení jistoty v penězích, má strana právo místo hotových peněz složit cenné papíry a vkladní knížky, jak uvedeno v druhé větě odstavce 1.

(4) O způsobu poskytování práva chudých viz § 130 a poznámky k němu.

(5) Uložení jistoty podle § 37 splyne někdy s nařízením prozatímního opatření podle § 95. Rozdíl mezi jistotou podle § 37 a prozatímním opatřením podle § 95 spočívá v tom, že při jistotě jde hlavně o jistotu (záruku) v penězích nebo jiné přiměřené zajištění stranou, kdežto při prozatímním opatření půjde o opatření zasahující předmět plnění, tedy o přípravné exekuční opatření a proto se pro ně stanoví přesnější podmínky.

(6) K případům, kde jistota propadá, patří na př. zákon o vystěhovalectví č. 71/1922 Sb.; při nešetření předpisů; jistota (zbytek) propadá ve prospěch státu (čl. 11 zák.).

(7) Jde-li o veřejný zájem, vymůže se složení (zřízení) jistoty exekucí, a to buď politickou nebo soudní.

ODDÍL 7.

Pořádkové pokuty a pokuty pro svévoli.

§ 38.

(1) K zajištění nerušeného chodu řízení může úřad nebo jeho orgán, který řídí úřední úkon, těm, kdo řízení ruší, po bezvýsledném napomenutí uložit pořádkové pokuty do 2000 Kč, při nedobytnosti vězení do pěti dnů a po případě naříditi, aby se vzdálili. Vyloučí-li se takto strana nemající zastoupení nebo zmocněnec, jehož zmocnitel není přítomen, musí úřad učiniti opatření, aby strana tím neutrpěla právní újmy.

(2) Na zmocněnce, kteří jsou oprávněni strany zastupovati z povolání, budiž vedle jejich potrestání učiněno disciplinární oznámení. Veřejným orgánům, kteří podléhají disciplinárnímu (kárnému, kázeňskému) právu, nebudiž ukládána pořádková pokuta, nýbrž buď učiněno na ně disciplinární oznámení.

(3) Uložení pořádkové pokuty nevylučuje trestní soudní stíhání pro týž čin.

(1) „Též ustanovení §§ 38 a 39 je převzato ze čl. 10, odst. 4, zákona o organisaci politické správy.

Ježto pořádkové pokuty podle své povahy vyžadují okamžitého provedení a vynucení, nelze při jich uložení vyloučiti další trestní stíhání, je-li čin, který dal podnět k pořádkovému opatření, kvalifikován také jako čin soudně trestný. Z téhož důvodu nelze přiznati odvolání proti opatření, jímž se ukládá pořádková pokuta, odkladného účinku, který se přiznává uložení pokuty pro svévoli, kde okamžitého výkonu povaha věci nezbytně nevyžaduje.

Pořádkové pokuty plynou do státní pokladny (viz čl. 11 zák.).“ (DZ)

(2) Vyloučí-li se strana (zákonný zástupce) nezastoupená zmocněncem, uloží jí úřad, aby si ustanovila zmocněnce, po případě zařídí, aby byl zřízen straně zástupce nebo jí zřídí opatrovníka podle § 16. Vyloučí-li se zmocněnec, jehož zmocnitel není přítomen, bude třeba buď předvolati zmocnitele nebo jej vyzvati, aby si ustanovil jiného zmocněnce; tu bude ovšem zpravidla řízení odročiti stejně, jako když vyloučená strana nevyhoví vyzvání, aby si ustanovila zmocněnce.

Vyloučená strana (zástupce, zmocněnec) ručí za zvláštní náklady způsobené odročením řízení (§ 127).

(3) Zastupovateli strany z povolání jsou oprávněni advokáti a veřejní notáři, veřejní agenti v rozsahu dv. dekr. ze 16. dubna 1833, č. 8782, v jistých věcech patentní zástupci podle vl. nař. č. 6/1926 Sb., aut. civ. technické podle min. nař. z 11./12. 1860, č. 36413 a 8. listopadu 1886, č. 8152 a horní inženýři podle min. nař. z 23./5. 1872, č. 70 ř. z. (Celní jednatelé podle vl. nař. č. 168/1927 Sb. nepřicházejí pro spr. řízení v úvahu). Disciplinárnímu (kárnému, kázeňskému) řízení podléhají státní a jiní veřejní zaměstnanci, pokud nejsou ustanoveni na individuální smlouvu, leč by byli takovouto smlouvou výslovně podrobeni disciplinárnímu řízení, osoby vojenské nastoupivší činnou službu vojenskou, po dobu této služby, dále lékaři podle zákona č. 6/1892 ř. z. o lékařských komorách, zvěrolékaři podle zákona 133/1920 Sb. o zvěrolékařských komorách, autorisovaní civilní technici a úředně autorisovaní horní inženýři podle zákona č. 185/1920 Sb. o inženýrských komorách; při tom ovšem nutno mít na paměti, že lékařům, zvěrolékařům a autorisovaným technikům nelze uložit pokutovou pokutu, jen pokud vystupují jako veřejní orgánové, tedy k příkazu úřadu, aby obstarali úkony patřící k veřejné správě.

§ 39.

Osobám, které svévolně zavadávají příčinu k řízení nebo je svévolně protahují, může úřad uložit pokutu pro svévoli až do 2000 Kč, při nedobytnosti vězení do pěti dnů. Ustanovení § 38, odst. 2, platí obdobně.

(1) Svěvolným zavadáváním příčiny k řízení rozumí se taková činnost, kterou se řízení u úřadu přímo způsobí, na př. svévolné udání, oznámení, žádosti a p., nikoli činnost, která je podnětem k tomu, aby druhá strana se dožadovala u úřadu ochrany svých práv, na př. svévolná změna vodního zařízení není důvodem k opatření podle § 39, nýbrž je činností, jež dává druhé straně příčinu k zakročení.

(2) Je-li řízení jen protahováno tím, že se nevyhoví příkazům daným v řízení, a neděje-li se to svévolně, použije se ustanovení § 124.

(3) Pokud jde o povinnost osoby činící svévolné námítky k náhradě nákladů, viz §§ 127 a 128 a pozn. k nim.

§ 40.

Proti uložení pořádkové pokuty nebo pokuty pro svévoli, lze se odvolat; odvolání

proti uložení pořádkové pokuty nemá odkladného účinku.

(1) Pokuty pořádkové a pro svévoli může uložit jen úřad uvedený v § 2, odst. 1.

(2) Odvolání proti uložení pořádkových pokut a pokut pro svévoli jde na zemský úřad, a uložil-li pokutu tento úřad, na věcně příslušné ministerstvo.

(3) Odvolání proti uložení pokuty pro svévoli má odkladný účinek (srv. pozn. 1 k § 38).

HLAVA II.

ŘÍZENÍ DO VYDÁNÍ ZÁVĚREČNÉHO ROZHODNUTÍ PRVNÍ STOLICE.

ODDÍL I.

Všeobecné zásady.

§ 41.

Řízení se zavede z moci úřední nebo k návrhu.

„Veřejný zájem hájí úřad z moci úřední a jest proto jedině oprávněn rozhodovati o tom, zda a v jaké míře tu takové zájmy jsou anebo zda v konkrétním případě jsou ohroženy tak, že se zakročení úřadu jeví potřebným. Jest ovšem možno, že i soukromou stranou může (udáním a p.) býti dán popud k tomu, aby úřad v jisté věci veřejného zájmu zavedl řízení. Úřad není však povinen v takovém případě, jde-li výhradně o veřejný zájem, dbáti popudu zvenčí, nýbrž jest oprávněn, jestliže není úřadu dána přesná direktiva správním předpisem, sám posouditi, zda má býti řízení zahájeno čili nic. V jiných věcech zahajuje úřad řízení na návrh a musí pak věc projednati a vyřídit, je-li ovšem příslušný. Tato povinnost úřadu, vyplývající z předpisů o řízení, vztahuje se ovšem jen na případy, kdy jde o vydání úředního výroku, jímž se upravují nebo zjišťují veřejno-právní poměry, nikoli však případy, kdy jest úřad žádán o pouhou informaci, poučení, prohlášení o všeobecných právních otázkách a poměrech a kdy úřad má postupovati podle ustanovení jednacího řádu.“ (DZ)

§ 42.

Pokud podle správního předpisu nebo povahy věci nelze učiniti rozhodnutí již podle

návrhu a předložených průkazů nebo podle spisů u úřadu se nacházejících, buď zjištěn skutkový podklad pro rozhodnutí a budiž při tom stranám dána příležitost, aby uplatnily svá práva a své právní zájmy.

(1) „Rozhodnutí lze vydati mnohdy, a to zvláště v případech, kde nejde o práva nebo o právní zájmy jiných stran, již podle podání nebo předložených průkazů nebo podle úředních spisů. Nelze-li tak učiniti, je třeba zjistiti skutkový podklad pro rozhodnutí.“ (DZ)

(2) Pro rozhodnutí o nárocích stran je zásadně směřodatný právní stav v době, kdy spor povstal, takže zjištění skutkové podstaty se musí vztahovati k této době (Budw. 7119 A).

(3) Právo stran na slyšení v řízení obsahuje právo, aby tam, kde skutkové okolnosti předpokládáné úřadem nejsou v souhlasu s tvrzením strany, byla dána straně možnost, aby k tomu, co úřad vyšetřil a hodlá použítí za základ svého rozhodnutí, se mohla vyjádřiti a nabídnouti své důkazy. Straně nemusí však býti sdělován výsledek řízení důkazního, jestliže se tohoto práva výslovně bezpodmínečně vzdala nebo jestliže se nesdělením výsledku důkazního řízení právní pozice strany nezhoršuje. V tom ohledu srovn. některé nálezy nejv. spr. soudu a to: Nepřísluší-li straně tvrzený právní nárok, na př. při aktech milosti (srv. pozn. k § 70), nemá ani nárok na to, aby bylo konáno šetření v určitém směru anebo aby jí výsledky šetření byly sděleny (Boh. 1404). Slyšení strany netřeba, rozhoduje-li úřad na podkladě údajů strany samé (Boh. 14, 172, 77). Slyšení strany je nutným jen tehdy, je-li třeba zjistiti sporný faktický podklad pro rozhodnutí nebo opatření úřadu (Boh. 1827). Rovněž není vadou řízení, nezjišťoval-li úřad skutkovou okolnost, kterou strana sama výslovně doznala (Boh. 2921).

(4) Nebyla-li strana v první stolici přibrána k řízení, může tato vada býti napravena tím, že výsledek zjišťovacího řízení se jí předloží před vydáním rozhodnutí odvolací stolice a že se jí poskytne možnost, aby hájila svých práv (Budw. 8076).

(5) Pokud strana sama zavinila, že neseznala výsledek úředního šetření nebo že nepodala vyjádření k hájení svých práv, nelze z toho odvozovati vadu řízení (Budw. 7085).

(6) Vytýkati, že byla porušena zásada slyšení strany, může toliko strana, jež v tomto právu byla zkrácena, a nikoli jiné strany za ni (Budw. 665 A). Strany mohou v řízení správním hájiti jen zájmy vlastní nebo takové, k jejichž hájení jsou zvláštními předpisy povolány (Boh. 1139). Nárok na slyšení dlužno uplatňovati během řízení (též řízení odvolacího) (Budw. 4574 a j.).

§ 43.

Pokud správní předpisy neupravují řízení jinak, platí o řízení ustanovení této hlavy. Při tom úřad postupuje z úřední moci, určuje — šetře ustanovení tohoto nařízení — postup řízení, rozhoduje o tom, které důkazy mají býti provedeny, může dále provésti ústní jednání podle §§ 45 a násl. a hledí k tomu, aby řízením byl zjištěn stav věci směřodatný pro rozhodnutí a aby řízení bylo vedeno co nejúčelněji, nejrychleji, nejjednodušeji a nejlevněji.

(1) „O provádění řízení platí především pravidla obsažená ve speciálních správních předpisech, jak jsou uvedena na př. v živnostenském řádě (zákoně), vodním zákoně, uh. vodním zákoně XXIII/1885, v nařízení o stavbě vodních cest č. 90/1903 ř. z., v železničním vyvlastňovacím zákoně č. 30/1878 ř. z., min. nař. (uh.) č. 46181/1896 o stavbách železnic, zák. č. 33/1922 Sb. o vyvlastňování pro telegrafní vedení atd. Pokud v těchto zvláštních předpisech není v tomto směru předpisů vůbec nebo předpisů úplných, platí subsidierně ustanovení hlavy II; ostatní ustanovení části první nařízení platí však výhradně, leč by v tom kterém ustanovení byl výslovně zachován dosaďadní právní stav (srv. na př. § 7, odst. 1, § 15, odst. 1, § 19, odst. 1, § 33, odst. 1, § 37, odst. 5 a 6, § 70, odst. 2, § 72, odst. 2, § 83).

Ze zásady oficiality ovládající správní řízení plyne, že úřad v řízení postupuje z úřední moci, je však povinen při tom šetřiti zásady materiální pravdy.

Podle toho není povinen přestati na důkazech stranami navržených, nýbrž má z úřední moci a podle volné úvahy provésti veškeré důkazy, jež uzná pro věc za účelné a potřebné, ať už svědčí tyto důkazy pro stranu nebo proti ní.“ (DZ)

(2) Zásadu materiální pravdy nebude výjimečně nutno uplatňovati v řízení o takových věcech, při nichž jde o práva a právní zájmy, jimiž strany mohou volně disponovati (zadatelná práva stran) a kde k účelu, jehož strany řízením u úřadu chtějí dosíci, stačí pouhá pravda formální. — Z toho důvodu se zde užívá znění „zjištěn stav směřodatný pro rozhodnutí“ na rozdíl od znění „pravdivý stav věci“, což by odpovídalo povinnosti zjišťovati materiální pravdu ve všech případech.

(3) Požadavku, aby řízení bylo vedeno co možná nejúčelněji, nejrychleji, nejjednodušeji a nejlevněji se vyhová tím, že se celé řízení provede podle povahy věci v ústním jednání za účasti všech stran, svědků, znalců a p., jež možno k ústnímu jednání pozvati bez zvláštních obtíží a útrat; pokud to nelze, provedou se potřebná šetření, výsledky atd. mimo ústní jed-

nání a výsledky se pak stranám sdělí. Taková šetření, výsledky a pod. mají se co možná konati souborně, neboť právě postupně jich provádění řízení protahuje a komplikuje.

(4) Požadavku, aby řízení bylo prováděno co možná účelně, rychle, jednoduše a levně, se často vyhová tím, že se řízení v podobných nebo s projednávanou věcí souvisejících věcech spojí v projednávání při jednom jednání; v takových případech se ovšem o každé věci vydá zvláštní vyřízení. Je-li to ve správním předpisu nařízeno (na př. při schvalování vodního díla spojeného s živnostenskou provozovnou), musí se ovšem projednání věci, o než jde, spojit.

§ 44.

(1) Úřad jest oprávněn pro své rozhodnutí učiniti si úsudek i o předběžných otázkách, o nichž jako o otázkách hlavních přísluší rozhodovati jiným úřadům nebo soudům.

(2) Úřad může však také řízení přerušiti až do pravoplatného rozhodnutí předběžné otázky příslušným úřadem nebo soudem, jestliže řízení o předběžné otázce u příslušného úřadu nebo soudu je již zahájeno nebo se mezi řízením zahájí. Úřad může také řízení přerušiti a uložiti straně, aby do určité lhůty zahájení řízení navrhla, a po marném uplynutí lhůty v řízení pokračovati. V případech, kde úřad nesmí podle zákonných předpisů řešiti předběžnou otázku, budiž řízení přerušeno do rozhodnutí soudu nebo příslušného úřadu.

(1) Úřad jest oprávněn o předběžné (prejudicielní) otázce učiniti si pouze úsudek pro potřebu svého rozhodnutí; z toho plyne, že tento úsudek není rozhodnutím o předběžné otázce, proto takový úsudek, který je součástí skutkového podkladu pro rozhodnutí, nelze pojmáti do výroku (sentence) rozhodnutí, nýbrž jen do jeho odůvodnění; řešení prejudicielní otázky není ovšem schopno právní moci a nebude také závadou, aby týž nebo jiný úřad, řeše otázku takovou ex professo, nerozhodl o ní jinak. (Viz též Boh. 1009.)

(2) Naskytne-li se v řízení otázka, o níž jako o otázce hlavní jsou příslušny rozhodnouti jiné úřady nebo soudy, může úřad:

a) buď sám otázku prejudicielně vyřešiti, t. j. učiniti si o ní úsudek pro potřebu rozhodnutí. Učiní tak zvláště v těch případech, kde k tomu nebude třeba zvláštních obsáhlých šetření

nebo kde by se dalo očekávati, že zavedení řízení o předběžné otázce u příslušného úřadu nebo u soudu by řízení neobyčejně zdrželo, že by bylo vyvoláno obsáhlé řízení, o něž nikdo nežádal a do něhož by byly zataženy osoby, které stojí úplně mimo vlastní řízení u úřadu zavedené; nebo

b) přerušiti řízení do pravoplatného rozhodnutí otázky příslušným úřadem nebo soudem, je-li řízení u příslušného úřadu nebo soudu již zahájeno nebo jestliže se až do rozhodnutí ve věci zahájí buď tím, že úřad sám má možnost řízení vyvolati nebo že strany samy jsou ochotny tak učiniti, nebo konečně

c) přerušiti řízení a uložiti přímo straně, aby sama vyvolala rozhodnutí příslušného úřadu nebo soudu a výsledek oznámila úřadu.

Který z těchto způsobů vyřešení prejudicielní otázky úřad zvolí, bude záležeti na povaze případu. Výjimkou bude úřad vázán, vyčkati rozhodnutí příslušného úřadu nebo soudu o otázce prejudicielní, je-li to ve správních předpisech výslovně předepsáno, jako na př. v § 37 domovského zákona č. 105/1863 ř. z. (o otázkách práva občanského se týkajících, na př. o tom, je-li někdo zrozen v manželství nebo mimo manželství, přísluší rozhodovati soudu), nebo v § 20 zákona o ochraně vzorků č. 237/1858 ř. z. (o otázkách, jež se při řízení vyskytnou a jež přísluší rozhodovati soudům, rozhodne soud).

(3) Je-li otázka prejudicielní již pravoplatně vyřešena úřadem nebo soudem k tomu příslušným, jest úřad tímto rozhodnutím vázán. Srov. také § 86, odst. 1, č. 3.

§ 45.

(1) K ústnímu jednání jest obeslati strany případně svědky nebo znalce, jejichž výsledku bude třeba.

(2) Ústní jednání budiž ustanoveno vždy tak, aby se obeslané osoby mohly k němu dostaviti včas.

(3) Je-li třeba provésti při ústním jednání důkaz místním ohledáním (§ 64), budiž ústní jednání provedeno zpravidla na místě samém, jinak u úřadu anebo na jiném místě, které jest podle povahy případu nejúčelnější.

(4) Obsílky k ústnímu jednání buďtež stranám doručeny podle § 29 a obsahujtež poučení o právních následcích nedostavení, uvedených v následujících odstavcích.

(5) Pokládá-li to úřad za nutné neb účelné, může vedle osobního obeslání známých stran vyhlásiti ustanovení ústního jednání ještě vývěskem na úřední tabuli, po případě v obcích nebo i v úředních (po případě i v jiných) novinách.

(6) K námitkám, které nebyly stranami, jimž byla obsílka doručena podle § 29, podány (písemně nebo ústně do protokolu) bez dostatečné omluvy nejpozději v den před ustanoveným ústním jednáním anebo předneseny při něm, se nepřihlíží.

(7) Zmešká-li bez dostatečné omluvy ústní jednání strana, k jejíž žádosti bylo řízení zavedeno, má se za to, že žádost vzala zpět, není-li ve veřejném zájmu třeba, aby se věc projednala.

(8) Mají-li býti pro ústní jednání vyloženy k nahlédnutí spisy nebo jiné pomůcky, buďtež v obsílce (vyhláše) uvedeny též místo a čas, kde a kdy lze před ústním jednáním ve spisy a pomůcky nahlédnouti.

(1) „Kusý všeobecný předpis o ústním jednání obsahoval § 80 instrukce pro politické úřady z r. 1855, který ovšem ani zdaleka nemohl býti přesným vodítkem pro úřady o tom, jak mají ústní jednání vypsati a provéstí.

Ústní jednání dlužno především provéstí všude tam, kde to zvláštní správní předpis výslovně nařizuje, dále pak i tam, kde toho úřad uzná potřebu, aby co nejrychleji a nejlépe dosáhl účelu řízení.

Ustanovení tohoto řízení o tom, jak se ústní jednání provádí, platí nejen pro případy, kdy úřad ustanoví ústní jednání z vlastního podnětu, nýbrž i tenkrát, jestliže je ustanoví řídě se správním předpisem, který sice nařizuje provedení ústního jednání, avšak neupravuje postup při něm nebo jej upravuje jen částečně; v tomto případě sluší rovněž použití subsidiárně ustanovení §§ 45 až 47.

Ústní jednání se upravuje pro větší jednoduchost a rychlost řízení — odchylkou od všeobecné zásady oficiality ve správním řízení — podle zásady koncentrace, to jest všechny úkony, které u něho mají býti předsevzaty, také tam předsevzaty býti musí, jinak nastane prekluse stran. Aby tento

následek mohl nastati, je třeba, aby ústní jednání bylo řádně vypsáno. Jak se ústní jednání v jednotlivém případě má vypsati, ustanovují namnoze speciální správní předpisy (na př. živnostenský řád [zákon], vodní zákon, nařízení o stavbě vodních cest, předpisy o vyvlastňování a p.). Pokud tyto zvláštní předpisy neobsahují o tom vlastních ustanovení, budou platiti podpůrně předpisy § 45. Ústní jednání se vypíše tím způsobem, že se k němu pozvou strany, svědkové, znalci a jiné osoby, jichž přítomnosti bude třeba. Pozvání má obsahovati údaje, jež jsou předepsány pro obsílky vůbec. Obsílku dlužno doručiti straně do vlastních rukou a to vsas, to jest tak, aby se mohla dostaviti a, je-li třeba, na předmět jednání připravit. Právní následky, jež stihnou toho, kdo se nedostaví, musí býti v pozvání uvedeny. Úřad může, pokládá-li to za nutno neb účelno, vedle osobního pozvání stran, ustanovení ústního jednání vyhlásiti také ještě vyhláškou, uveřejněnou na úřední tabuli nebo v úředních novinách. Neuposlechnutí této vyhlášky nemůže však míti v zápětí preklusi stran, nebyla-li jim také ještě zvlášť do jejich rukou doručena obsílka s upozorněním na následky. Preklusi stran se rozumí, že k námitkám, které jimi nebyly předneseny při ústním jednání nebo před ním, se nepřihlíží. To ovšem při zásadě oficiality nevyklučuje, že úřad sám z úřední moci zařídí, co je nutno pro zjištění skutkové podstaty. Zmešká-li ústní jednání ten, k jehož žádosti bylo řízení zavedeno, má se za to, že vzal žádost zpět, a řízení se zastaví, není-li ovšem ve veřejném zájmu třeba v něm pokračovati.“ (DZ)

(2) Ústní jednání může prováděti i úřad dožádaný podle § 13, na př. obecní úřad, ovšem bylo by tento postup omeziti na případy, kdy půjde o jednoduché věci. Procesní opatření může tu činiti jen úřad uvedený v § 2, odst. 1 (srov. pozn. k § 13).

(3) Jiným osobám než stranám se obsílka (pozvání) doručuje do vlastních rukou, jen mají-li nastati následky podle § 24, odst. 4.

(4) Strany, které byly pozvány k ústnímu jednání toliko vyhláškou, nestihnou právní následky uvedené v odst. 6 a 7.

(5) Zda strany jsou povinny hraditi náklady vzniklé tím, že ústní jednání se nemohlo konati, poněvadž se nedostavily, sluší rozhodnouti podle § 24, odst. 4 a 5. Je-li přítomnost strany nutná, přinutí ji úřad, by se dostavila podle § 24.

(6) V případě odstavce 6 a 7 může se strana hájiti návrhem na navrácení v předešlý stav, jsou-li dány podmínky uvedené v § 84, odst. 1, č. 1.

(7) Vyložení spisů a pomůcek k nahlédnutí je nutné, jen když je to ve správních předpisech výslovně nařizováno, na př. v železnič. vyvlastňovacím zákoně č. 30/1878, v živnost. řádu (zákoně), ve vodních zákonech při ediktálních řízeních; úřad může však i v jiných případech tak stanoviti, přispěje-li to k objasnění věci.

§ 46.

(1) Úřední orgán pověřený provedením ústního jednání zahajuje, řídí a ukončuje ústní jednání, uděluje slovo stranám, vyslyší svědky a znalce; pečuje o to, aby věc byla úplně a do podrobnosti probrána, avšak také o to, aby jednání nebylo protahováno rozvážnostmi nebo uváděním okolností a důkazů k věci nepatřících, nýbrž skončeno co možná bez přerušení při jediném ústním jednání.

(2) Po zahájení ústního jednání má úřední orgán je řídicí především zjistiti, které osoby a v jaké vlastnosti (strana, svědek, znalec atd.) jsou přítomny i zda zástupci a zmocněnci stran se dostavivší jsou oprávněni k zastupování, a na to sdělit přítomným stručně, avšak výstižně a jasně předmět jednání.

(3) Úřední orgán ústního jednání řídící určuje pořad, v jakém předmět ústního jednání má být probrán, zejména v jakém pořadu mají být strany slyšeny a důkazy prováděny, rozhoduje o připuštění nebo zamítnutí návrhů neb otázek stran, provádí připuštěné důkazy a pečuje otázkami stranám, svědkům a znalcům davanými, jakož i jiným způsobem o to, aby stav věci směrodatný pro rozhodnutí byl zjištěn (§§ 42 a 43).

(4) Přítomným stranám budiž zachováno při ústním jednání právo na slyšení (§ 42). Strany jsou oprávněny činiti návrhy věci se týkající a povinny uváděti k jich odůvodnění příslušné skutkové okolnosti. Rovněž mají strany právo vyjádřiti se o návrzích, skutkových tvrzeních a právních vývodech jinou stranou přednesených a důkazech jí nabídnutých. Byly-li při ústním jednání nebo mimo ně provedeny důkazy, musí být výsledky všech provedených důkazů se stranami, pokud se toho nezřeknou, sděleny a mají strany právo,

aby se o výsledku provedených důkazů vyjádřily.

(5) Úřední orgán řídicí ústní jednání jest oprávněn je odročiti nebo přerušiti. Bylo-li ústní jednání odročeno, má úřední orgán je řídicí co možná ihned ustanoviti, kdy a kde bude v něm pokračováno, a přítomným to ústně oznámiti.

(6) Bylo-li ústní jednání odročeno, má úřední orgán je řídicí na počátku nového ústního jednání stručně, avšak výstižně zopakovati výsledky dosavadního jednání a sdělit stranám výsledky důkazů mezi tím provedených a teprve potom v jednání pokračovati.

(1) „Ustanovení tato vyhrazení v souhlase se zásadou vyslovenou v § 43 úřednímu orgánu právo zahájit, řídit a ukončit jednání, udělovat slovo stranám, vyslyšet svědky a znalce, pečovat o důkladné a výstižné probrání předmětu jednání, zkoumat legitimaci vystupujících osob, určit pořad jednání, zabezpečit právo stran k zaujetí stanoviska k výsledkům jednání, odročiti nebo přerušiti jednání. Přerušením jednání se rozumí odložení na pozdější hodinu, je-li toho třeba, takže se v započatém řízení pak jenom pokračuje; odročení jednání má za následek, že v určené době se počne nové jednání.“ (DZ)

Jednání lze přerušiti a odložiti i na následující den, nebylo-li možno je v jednom dni ukončiti.

(2) Nařízení neobsahuje předpisu o veřejnosti jednání, tedy je ani výslovně nepřipouští ani nevylučuje; ponechává se proto úřadu neb orgánu jednání řídicímu, aby sám podle okolností k řízení připustil (jako posluchače) osoby na věci nezúčastněné, po případě aby takové osoby z přítomnosti při řízení vyloučil — zvláště proto, že by veřejností jednání byl porušen veřejný zájem, zájem stran nebo nerušený chod jednání.

(3) Slovy „bez přerušení“ v odst. 1 se rozumí uno actu, tedy bez přerušení neb odročení.

(4) O povinnosti sdělit se stranou výsledek důkazů provedených mimo ústní jednání (na př. i dožádáním) viz pozn. 3 u § 42.

§ 47.

O každém ústním jednání je sepsati protokol podle ustanovení § 20. K němu buďte připojena jako přílohy písemná vyjádření a

sdělení stran, protokoly o důkazech provedených mimo ústní jednání, zprávy, znalecké posudky atd.; seznam těchto příloh budiž uveden v protokole. Strany mají podávat svá vyjádření při ústním jednání zpravidla ústně.

(1) „O každém ústním jednání sepíše se protokol podle § 20. K tomuto protokolu se připojí vše, co má činiti jeho součástí a nebylo možno do protokolu samého pojmouti.“ (DZ)

(2) Vzhledem k tomu, že protokol tvoří i s přílohami celek, je nutno, aby byl i s přílohami stránkován a sešit a konce niti byly opatřeny úřední pečeti.

(3) Aby bylo lze mluvit o bezvadném zjištění skutkové podstaty, nestačí, že šetření k jejímu zjištění potřebná byla provedena, nýbrž je také třeba, aby výsledek jejich byl ve spisech zapsán (Budw. 3801 A a j.).

ODDÍL 2.

Důkazní řízení.

Všeobecné zásady o důkazu.

§ 48.

(1) Skutečnosti všeobecně známé nebo známé úřadu z jeho vlastní úřední činnosti, jakož i skutečnosti, pro jejichž existenci stanoví zákon právní domněnku, nepotřebují důkazu. Důkaz opaku je připuštěn, pokud to zákon nevylučuje.

(2) Jinak úřad, přihlížeje k výsledkům řízení, volně ocení, zda má být nějaká skutečnost považována za prokázanou čili nic.

(3) Stranám musí být dána příležitost, aby nabyly vědomosti o výsledku provedeného důkazu, pokud se ho použije k odůvodnění v rozhodnutí (§ 70), a vyjádřily se o něm.

(4) Strany jsou povinny svá tvrzení, pokud je jim to možno, dokázati a za tím účelem dodat neb aspoň označiti úřadu důkazy jim známé.

(1) „Pro důkazní řízení platí především správní předpisy (§ 43); ustanovení oddílu 2 doplňují tyto předpisy, po případě není-li jich, platí v plném obsahu; důkazní prostředky jsou tu až na výslech stran, který se pro správní řízení ovládané zásadou officiality nehodí, v podstatě stejné jako v civilním řádu soudním. Kromě obecně používaných prostředků důkazních, jimiž jsou listiny, výpovědi svědků a znalců, jakož i ohledání, budou tu ještě i jiné možnosti, jimž bude správní úřad moci nabýti přesvědčení o tom, zda jsou či nejsou prokázány okolnosti, jež mají tvořiti podklad pro rozhodnutí (opatření). Jako důkazy bude lze připustiti podle volné úvahy úřadu v rámci všeobecných předpisů o správním řízení skutečnosti, jež se tu mohou vyskytnouti, jako notoričnost a skutečnosti, pro něž zákon stanoví právní domněnku; tyto skutečnosti se uvádějí zvláště. Příslušná ustanovení o nich jsou obsažena v §§ 269 a 270 civ. ř. s. resp. § 267 uh. civ. ř. s. Stejně jako v civilním řádu soudním připouští se důkaz opaku, pokud to zákon výslovně nezapovídá.

K dalším podobným skutečnostem patří doznání stran (sr. §§ 266 a 267 civ. ř. s. resp. §§ 263 až 266 uh. civ. ř. s.). Dále sem spadají skutečnosti, jichž podkladem je trestní nebo jiný rozsudek soudní, nároky odvozované z práva platného mimo území státní, práva obyčejového, výsad, stanov a p.

Ze zásady, že žádné rozhodnutí úřední nesmí být vydáno, aniž byly strany slyšeny, plyne, že i při provádění důkazů musí být stranám dána příležitost k vyjádření, na druhé straně se ukládá stranám povinnost dokázati své tvrzení a dodat neb aspoň označiti potřebné důkazy, je-li to v jejich moci.

Povinnost vypovídati jako svědek a znalec, trpěti ohledání a jinak napomáhati k vedení důkazů je stanovena všeobecně v článku 10 zákona.

Koná-li úřad k zjištění skutkové podstaty šetření, t. j. opatřuje-li vyjádření, informace a pod. od jiných úřadů, obcí atd., musí být výsledek takovýchto šetření, použije-li se ho v rozhodnutí, před vydáním rozhodnutí stranám sdělen, aby zaujaly k němu stanovisko, jestliže se toho ovšem nezřeknou.

Od takových šetření dlužno v správním řízení rozlišovati pomůcky, vyjádření a p., sloužící úřadu jen k informaci nebo umožňující ocenění prováděného důkazu; taková šetření stranám sdělována býti nemusí.“ (DZ)

(2) Za skutečnosti všeobecně známé (notorické) považovati jest skutečnosti, jež podle všeobecného přesvědčení, aspoň v místě, kde se rozhoduje, jsou každému známé, na př. že jistý potok tvoří hranici obce.

(3) Skutečnosti známé úřadu (orgánu řízení provádějícímu) jen z vlastní jeho úřední činnosti, nejsou sice notorické, t. j. každému známé, avšak jsou známé úřadu právě proto, že se na ně činnost úřadu vztahuje, na př. okolnost, že v jisté obci není živnosti uvedeného druhu.

(8) Nepatrný rozpor mezi údaji strany a zjištěnými skutečnostmi, který nemá vlivu na konečný úsudek úřadu o podstatnosti přihlášeného nároku, netřeba vyšetřovati (Boh. 45).

(9) Místo přímého důkazu, lze provést i důkaz nepřímý (indiciemi), zvláště tam, kde přímého důkazu vůbec není nebo kde přímý důkaz není podle povahy věci možný (při konstatování duševního pochodu, zvláště skutečné vůle jisté osoby). Nepřímým důkazem se zjišťuje skutečnost tím způsobem, že se zjišťují okolnosti, z nichž logicky plyne skutečnost, jež má být dokázána.

D ů k a z l i s t i n a m i .

§ 50.

(1) Listiny, které byly v předepsané formě zřízeny v tuzemsku některým veřejným úřadem v mezích jeho úředního oprávnění nebo od osoby veřejnou věrou nadané v oboru působnosti jí přikázaném (veřejné listiny), podávají úplný důkaz toho, co v nich úřadem úředně jest nařízeno nebo prohlášeno nebo úřadem neb osobou ke zřizování listin povolanou dosvědčeno. Totéž platí o listinách, které byly zřízeny sice mimo tuzemsko, avšak v mezích jejich úředních oprávnění veřejnými úřady neb orgány, které jsou podřízeny některému tuzemskému úřadu nebo vykonávají funkce československých zastupitelských úřadů.

(2) Pokud není v mezinárodních smlouvách jinak ustanoveno, mají listiny zřízené v cizině, které na místě, v němž byly zřízeny, platí za veřejné listiny a jako veřejné listiny tam požívají plné průvodnosti, předpokládají vzájemnost, průvodnost veřejných listin, jsou-li ověřeny příslušným úřadem neb orgánem Československé republiky nebo veřejným úřadem neb orgánem vykonávajícím funkce československých zastupitelských úřadů.

(3) Stejnou průvodnost mají také jiné listiny, které jsou zákonnými předpisy prohlášeny za veřejné listiny.

(4) Důkaz o tom, že obsah listiny neodpovídá skutečnosti, jest připuštěn.

(1) „Podle obdoby civilních řádů soudních se stanoví, jakou průvodní moc mají míti veřejné a soukromé listiny, při čemž se vymezuje pojem toho, co dlužno považovati za veřejnou listinu, co za soukromou a stanoví se povinnost předložiti listinu (§ 52).“ (DZ)

(2) Úřady neb orgány, které jsou podřízeny některému tuzemskému úřadu, jsou v prvé řadě československé úřady zastupitelské a konsulární v cizině, vedle nich i jiné úřady a orgány na př. obchodní plnomocníci podřízení ministerstvu obchodu, vojenští přidělenci podřízení ministerstvu národní obrany. Orgány, obstarávajícími funkce československých zastupitelských úřadů se rozumějí takoví funkcionáři cizích států, jimž je svěřeno obstarávání věcí zastupitelských úřadů československých tam, kde tyto úřady nejsou zřízeny.

(3) Průkazní moc listiny nemůže jíti dále než její obsah (Budw. 9900).

(4) Značka podací (presentatum) jest veřejnou listinou, které přísluší úplná průvodní moc. Datum podání vykázané značkou podací sluší tudíž pokládati tak dlouho za pravé a správné, dokud konkrétními skutečnostmi nebylo dokázáno, že značka podací jest falsem anebo obsah její jest nesprávný. (Boh. 2691, 432, 1919).

(5) Ohledně veřejných listin zřízených v cizině viz Hora, Civ. ř. soud., vydání „Kompasu“, str. 601 a násl.

§ 51.

Soukromé listiny podepsané vydatelem neb opatřené jeho znamením ruky ověřeným soudem nebo veřejným notářem podávají, pokud není opak dokázán, úplný důkaz o tom, že prohlášení v nich obsažená pocházejí od vydatele.

V tomto paragrafu se stanoví domněnka pravosti soukromých listin; důkaz opaku bude tedy znamenati, že se popírá, že listina pochází od vydatele. Pokud však jde o obsah listiny, nestanoví se poměr vnějšího tvrzení vydavatelova k jeho vůli, čili nestanoví se, že prohlášení vydavatelovo souhlasí se skutečnou jeho vůlí. Tuto okolnost volně ocení úřad podle obsahu listiny v souvislosti s výsledky celého důkazního řízení a posoudí, co listina podle vůle vydavatelovy skutečně obsahuje.

§ 52.

(1) Je-li listina k důkazu potřebná v rukou

třetí osoby, může úřad jí naříditi, aby ji předložila; odmítne-li předložiti listinu bez důvodu, stihnou ji následky neodůvodněného odepření svědectví.

(2) Třetí osoba může vydání listiny odepřiti z týchž důvodů, z kterých může býti odepřeno svědectví, a kromě toho i proto, že listinu chová jménem jiné osoby v řízení nezúčastněné.

(3) Tomu, kdo není v řízení zúčastněn jako strana, přísluší odvolání proti vyzvání, aby předložil listinu k důkazu potřebnou.

(4) O vyžádání listin uložených u soudů a veřejných úřadů, korporací a orgánů platí ustanovení § 13.

(1) „Povinnost vydati úřadu listinu pro řízení potřebnou, odpovídá povinnosti svědecké podle zásady přijaté osnovou soudního civilního řádu. Jde-li o vydání listiny stranou, postupuje úřad podle okolností a bude nutiti stranu k vydání listiny podle ustanovení § 48, odst. 4, jen potud, pokud její obsah musí býti zjištěn v zájmu veřejném, jinak ocení volně skutečnost, že strana vydání listiny odpírá.“ (DZ)

(2) Odepření svědectví viz níže § 56 a poznámky k němu.

§ 53.

Je-li předložen místo listiny jen její neověřený opis, úřad volně ocení, pokud opisu lze dáti víru jako původní listině.

(1) Ověřený opis listiny má tutěž průkazní moc jako listina původní. Důkaz, že ověřený opis listiny nesouhlasí s originálem je možný stejně jako důkaz o nepravosti listiny.

(2) Pokud neověřenému opisu listiny lze dáti víru jako původní listině, ocení volně úřad, při čemž přihlédne hlavně k tomu, kdy opis byl pořízen, zda není podezření, že byl zhotoven jen vzhledem ke konanému řízení, u koho se opis nalézal, zvláště zda u osoby na řízení zúčastněné či nezúčastněné, zda obsah opisu listiny souhlasí s ostatními výsledky řízení a pod.

(3) Důkaz pravosti listiny nebo jejího podpisu lze provésti také srovnáním písma, ovšem — ježto tento způsob je málo spolehlivý — v nejkrajnější nutnosti. Srovnání písma provede

se znalci k tomu způsobilými. Srovnávací listiny k tomu nutně opatří se tak, jak se opatří listiny pro vedení důkazu.

(4) Ztratila-li se nebo byla-li zničena listina, která má sloužiti za průkaz jistého tvrzení, může býti přiměřenými jinými důkazy zjištěno, že kdysi existovala a jaký měla obsah (na př. zjištěním dlouholetého výkonu jistého oprávnění, proti němuž nikdo níže nenamítal).

(5) O průvodnosti soukromých zápisků, obchodních knih, hospodářských záznamů, kronik, deníků platí ustanovení o průvodnosti listin a to celkem v tom objemu jako o průvodnosti neověřeného opisu listiny.

§ 54.

Ustanovení o listinném důkazu platí obdobně také o přezvědných věcech (pomnicích, hraničních znameních, meznících, cejchovních a značkových kůlech a pod.)

O přezvědných věcech platí ustanovení o listinném důkazu jen obdobně, platí tedy § 52 jen o vydání přezvědných věcí, jež mohou — jako listiny — býti úřadu vydány a k úřadu přineseny. Jinak — pokud jde o nepřenosné věci (pomníky a p.) — užití jest v tom směru předpisů o ohledání.

D ů k a z s v ě d k y.

Svědecká výpověď vztahuje se na jistou skutečnost, kterou lze smysly vnímati. Je-li svědek dotazován na okolnosti, které na základě vnímání jistých skutečností mohl seznati teprve následkem svého vědění, zkoumání nebo pátrání, lze mluvit o podání zprávy. Pamětníkem jest osoba, která má vypověděti o událostech, jež se sběhly již dávno, na základě svého vlastního pozorování nebo podle vypravování jiných. Svědek, který ke vnímání jisté skutečnosti potřeboval odborné znalosti, je znaleckým svědkem. V nařízení se tento rozdíl mezi jednotlivými zde uvedenými osobami nečiní a všechny tyto osoby zovou se svědky a jich sdělení svědeckými výpověďmi.

§ 55.

Jako svědkové nesmějí býti vyslechnuti:

1. osoby, které nejsou s to své pozorování sděliti nebo v době, na kterou se má jejich výpověď vztahovati, nebyly způsobilé, aby vnímaly skutečnost, která má býti dokázána;

2. duchovní o tom, co jim bylo svěřeno při

zpovědi nebo jinak pod pečeti duchovní mlčelivosti;

3. osoby, které jsou ve státní službě nebo z ní vystoupily, jestliže by svou výpovědí porušily povinnost úředního tajemství jim uloženu, pokud nebyly jí svým představeným zproštěny.

(1) „Předpisy o vedení důkazu svědky jsou vzaty celkem z civ. řádů soudních.

Předem se vytýká, kdo nemůže být vyslechnut jako svědek o jisté okolnosti. Vylučovací důvody plynou z věci samé (nemohou podati svědectví o tom, co má být dosvědčeno, nepřipustnost porušení tajemství zpovědního a úředního).“ (DZ)

(2) Výslech osob uvedených v tomto paragrafu je kategoricky zakázán a tyto osoby nesmějí být vyslechnuty jako svědkové o věcech tu uvedených, i kdyby snad vypovídati chtěly. Stalo-li by se přes to, že by výslech osob zde uvedených byl proveden, nesmí být k němu při rozhodnutí přihlíženo, resp. jest rozhodnutí, pokud se opírá jen o něj, zmatečné.

(3) K osobám, jež nemohou své pozorování sdělit, patří nedospělé děti, osoby duševně nevyvinuté, hluchoněmé, osoby, které v době, kdy měly vnímat skutečnosti dosvědčované, byly opilé a pod. Pokud tu jest nebo byla taková okolnost, dlužno posouditi zvláště v každém jednotlivém případě.

(4) Jako svědkové nesmějí být vyslechnuti pouze státní, nikoli též i jiní zaměstnanci, a to pouze o věcech, kde by výpovědí porušili povinnost úředního tajemství. Ustanovení bodu 3 vztahuje se i na státní zaměstnance ve výslužbě; slova „ve státní službě“ sluší vykládati tak, že nezáleží na tom, zda jde o veřejnoprávní či o soukromoprávní služební poměr. Je-li výpověď státního zaměstnance jako svědka nutná, má se úřad obrátiti na služební, u pensistů na poslední služební úřad zaměstnance s žádostí, aby byl sprostěn uloženého úředního tajemství, při čemž třeba přesně uvésti věc, v níž má být svědek vyslýchán, a okolnosti, o nichž má vypovídati.

(5) Jiní veřejní zaměstnanci než zaměstnanci státní mohou být jako svědkové vyslechnuti o věcech souvisejících s jejich úřední činností, mohou však — jsou-li splněny pro to podmínky — výpověď odepřítí podle § 56, odst. 1, č. 2.

§ 56.

(1) Svědecká výpověď může být odepřena:

1. k otázkám, na něž odpověď by způsobila přímo značnou majetkovou škodu nebo ne-

bezpečí trestního stíhání svědkovi neb osobě jemu blízké neb osobě, jejímž zákonným zástupcem svědek jest, anebo jim byla k hanbě; osobami blízkými jsou osoby, k nimž je nebo byl ten, o něž jde, v takovém rodinném neb obdobném poměru, že by újmu jimi utrpěnou pocítoval jako vlastní újmu;

2. k otázkám, na něž by svědek nemohl odpovéděti, leč by porušil povinnost mlčelivosti jemu uloženou a státem uznanou, které nebyl platně zproštěn, nebo leč by prozradil umělecké, výrobní neb obchodní tajemství;

3. jde-li o osoby, jež zastupují strany z povolání, o tom, co jim bylo jakožto zmocněncům stran od nich svěřeno.

(2) Výpověď o narození, sňatku a úmrtí osob označených v odstavci 1, čís. 1, nesmí být odepřena pro nebezpečí majetkové škody.

(3) Chce-li svědek výpověď odepřítí, má důvody odepření uvésti a, je-li třeba, osvědčiti.

(4) Odepře-li svědek výpověď bez důvodu, budiž postupováno podle ustanovení § 124; kromě toho může mu být uložena náhrada nákladů způsobených neodůvodněným odepřením výpovědi. Proti uložení takové náhrady může svědek podati odvolání.

(1) „Povinnost vypovídati před politickým úřadem byla stanovena v § 9 čís. nař. 96/1854 ř. z., při předpisech o obeslání, nějakých omezení ve výpovědi (vyloučení neb odepření výpovědi) tu nebylo.

Důvody, jež vedly v tomto směru k ustanovením civ. řádu soudního, platí plnou měrou i ve správním řízení. Předpis § 56, odst. 1, č. 1, je přizpůsoben příslušnému ustanovení zákona na ochranu republiky ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb.“ (DZ)

(2) Zásadně je každý povinen před úřadem jako svědek vypovídati, výjimečně může být vydání svědectví odepřeno z důvodů, jež jsou zde taxativně vypočteny.

(3) Odepřítí svědectví proto, že by následkem odpovědi na otázku svědku kladenou nebo osobám pod číslem 1 uvedeným vzešla majetková škoda, lze jen, byla-li by tato škoda značná;

co jest považovati za značnou škodu, posoudí úřad v konkrétním případě podle osobních, majetkových, rodinných a jiných poměrů dotýčné osoby.

(⁴) Osobami blízkými mohou býti vedle příbuzných a sešvagřených osob i osoby jiné na př. snoubenka (snoubenec), družka (druh), adoptovaný (adoptant), schovanec (pěstoun) a pod.

(⁵) Při nebezpečí trestního stíhání není nutno, aby šlo o stíhání trestním soudem; patří sem i nebezpečí stíhání soudem důchodkovým, stíhání podle zákonů daňových i správních trestní stíhání.

(⁶) Povinnost mlčenlivosti státem uznaná je uložena na př. podle trestního zákona (rak. č. 117/1852 ř. z. §§ 498 a 499 a uh. zák. čl. V./1878, § 328) lékařům, porodním asistentkám a lékárníkům, v různých předpisech zaměstnancům a funkcionářům veřejným (srv. na př. různé služební předpisy a řády, zák. Sb. č. 238 a 239 z r. 1924). K sprostění povinnosti mlčenlivosti svědku uložené a státem uznané na př. při zaměstnancích obecních, notářích, porotcích a kmetech a pod., je povolán úřad neb orgán, do jehož rukou slib mlčenlivosti byl vykonán, po případě který povinnost uložil.

(⁷) Osvědčení důvodu, proč se odepírá výpověď, má se požadovati jenom, pokud důvody nejsou úřadu známy.

(⁸) Odepře-li svědek bez důvodu vypovídati (neudá-li důvod nebo neuzná-li úřad důvod za dostatečný), může býti k výpovědi donucen pořádkovými pokutami podle § 124; jiného prostředku úřad proti renitenci svědkově nemá; náhradu nákladů způsobených neodůvodněným odepřením výpovědi, bude lze uložiti svědku tehdy, když jednání bylo odročeno a ustanoveno bylo jednání nové, při němž místo výpovědi svědka bylo třeba provésti výslechy jiných svědků nebo jiné důkazy odepřenou výpověď nahrazující.

(⁹) Uložiti pořádkovou pokutu k vynucení výpovědi může úřad (§ 2, odst. 1) nebo jeho orgán jednání řídící hned při jednání, jakmile svědek bezdůvodně výpověď odepřel.

§ 57.

(1) Svědek buď na počátku svého výslechu dotázán na své osobní poměry pro výslech rozhodné, podle potřeby buď poučen o důvodech odepřítí výpověď a napomenut, že má vypovídati pravdu, že nesmí nic zatajiti a že má vypovídati tak, aby mohl svou výpověď. bude-li třeba, stvrditi slibem místo přísahy; při tom buď upozorněn na trestní následky křivé výpovědi (čl. 10, odst. 5, zákona).

(2) K udání pravdy mohou býti svědkové zavázáni, jde-li o zvláště důležité rozhodné skutečnosti, vzetím do slibu místo přísahy před výsledkem nebo po něm (§ 58).

(3) Osoby, které byly odsouzeny pro křivé svědectví nebo pro křivou přísahu (slib místo přísahy) nebo v době výsledku nedokončily čtrnáctého roku věku nebo pro slabost rozumu nemají dostatečné představy o podstatě a významu přísahy (slibu), nesmějí býti jako svědkové vzati do slibu místo přísahy.

(4) Jsou-li veřejní orgánové, kteří složili služební přísahu nebo slib, vyslýcháni jako svědkové o tom, co pozorovali ve službě, budiž jim místo vzetí do slibu připomenuta služební přísaha nebo slib.

(5) Svědkové buďtež zpravidla vyslýcháni jednotlivě za nepřítomnosti těch, kteří mají býti vyslechnuti po nich.

(1) „Předpisují se formality, jež dlužno zachovati při svědeckém výslechu.

Důležitým ustanovením je zavedení slibu místo přísahy. Takovýto výslech se nepředpisuje jako pravidlo, nýbrž toliko jako výjimka pro zvláště důležité případy; tím má býti zneuožněno jeho zneužívání.

Fakultativní případ výsledku s odkazem na služební přísahu nebo slib veřejných orgánů se zavádí jako pravidlo. Jinak pro vyloučení ze slibu místo přísahy převzaty předpisy c. ř. s. o vyloučení z přísahy.“ (DZ)

(2) Do slibu místo přísahy bylo by svědka vzíti zpravidla před výpovědi, výjimkou zvláště, není-li předem jisto, zda výpověď svědka bude míti zvláštní důležitost pro posouzení věci, až po výpovědi.

(3) Odporují-li si výpovědi svědků podstatně, může býti nařízena jejich konfrontace.

(4) Úřad posoudí, které z přípustných výpovědí svědeckých, vzájemně si odporujících, má dáti víru, a zdali provedené důkazy postačují, či je-li třeba doplniti je důkazy dalšími; jest mu také zůstaveno hodnotiti okolnosti, které mohou míti vliv na věrohodnost slyšených svědků (Boh. 1414).

(5) Místo výsledku lze si od svědka vyžádati písemné sdělení o okolnostech, které úřad zjišťuje podle § 24, odst. 2 (viz § 60, odst. 2 a pozn. k němu).

§ 58.

(1) Svědek potvrzuje svou výpověď tímto slibem místo přísahy: „Na svou čest a svědomí ujišťuji, že podle svého nejlepšího vědomí a svědomí vypovím (jsem vypověděl) čistou pravdu na otázky mi kladené a že, co se těchto otázek týče, nic nezamlčím (jsem nezamlčel)“.

(2) Neodůvodněné odepření slibu místo přísahy má stejný účinek jako neodůvodněné odepření svědecké výpovědi.

„Formality slibu místo přísahy převzaty z předpisů trestního policejního pořádku platného dosud na Slovensku a Podkarpatské Rusi.“ (DZ)

§ 59.

O svědeckém výslechu osob exterritoriálních a cizích konsulů platí předpisy mezinárodního práva.

Podle pravidel práva mezinárodního nemůže býti diplomatický zástupce cizího státu zavázán, ba ani požádán, aby se dostavil jako svědek před úřad, aniž jest povinen vydati svědectví před úředníkem vyslaným do jeho domu; může se ovšem dostavit sám k úřadu jako svědek (Oppenheim, Mezinár. právo, český překlad, díl I., str. 505). Konsulům (konsulárním zástupcům) podle práva mezinárodního podobné výsadní postavení nepřisluší (tamže str. 533). V souhlasu s tím podle čl. 8, odst. 5 konsulární úmluvy s Itálií ze dne 1. března 1924 (Sb. z. a n. 1925, č. 35) jsou konsulární funkcionáři italsí v naší republice povinni (za šetření formalit tam stanovených), vypovídati jako svědkové v řízení správním.

§ 60.

(1) Svědecký výslech může býti proveden i mimo ústní jednání.

(2) Ustanovení o svědeckém výslechu platí obdobně, bylo-li podle § 24, odst. 2, vyžádáno od svědka písemné sdělení o okolnostech, které úřad zjišťuje.

(1) „Pamatuje se na možnost vyslechnutí svědka mimo ústní jednání i jiným vhodným způsobem.“ (DZ)

(2) Výslech svědků mimo ústní jednání provede se buď u úřadu nebo k dožádání u jiného, zejména u obecního úřadu, zvláště ušetří-li se tím nákladů řízení a dosáhne-li se plně účelu výslechu. Je-li výpověď svědka mimo úřad neúplná nebo jinak nepostačující, dlužno pak ovšem přikročiti k výslechu jeho u úřadu, při čemž nebude lze přiznati svědku svědecké a bude mu lze uložit i náhradu nákladů vzešlých opětováním výslechu, byl-li tento nový výslech svědkem zaviněn.

(3) K odstavci 2 viz pozn. 7 u § 24.

(4) Dožádaný úřad není oprávněn rozhodovati o důvodu odepření svědecké výpovědi a nemůže také svědka nutiti k výpovědi (srov. pozn. 2 k § 45 a pozn. k § 13).

D ů k a z z n a l c i .

„Hlavní zásady úpravy jsou:

a) výběr znalců přísluší úřadu, stranám se umožňuje toliko, aby osoby znalců navrhly, aniž mají právo na jmenování navržených osob za znalce,

b) počet znalců určí úřad podle volné úvahy, stačí i znalec jeden,

c) připouštějí se především znalci, kteří jsou úřadu přiděleni nebo mu dáni k dispozici jako odborní orgánové (techničtí, zdravotní a p.); výslovného ustanovení je potřeba tím spíše, že bývala namítána takovým znalcům závislost na úřadu a tedy podjatost. Není-li úředních znalců, lze přibrati znalce neúřední,

d) o povinnosti vydati znalecký posudek platí ustanovení o povinnosti vypovídati jako svědek, rovněž o důvodech k odepření této povinnosti,

e) znalec, i když není veřejným orgánem, stává se při bráním k úřednímu jednání činitelem, stojícím nad zájmy účastníků, stává se úředním orgánem ad hoc; z toho plyne, že má býti vzat vždy do slibu místo přísahy, že nesmí podávati posudek stejně, jako úřední orgán nesmí vésti řízení (11),

f) důkaz znalecký se provádí zpravidla za účasti stran.“ (DZ)

§ 61.

(1) Důkaz znalci se provádí, je-li ke zjištění skutkové podstaty třeba, aby nějaké skutečnosti nebo stavy byly poznány podle zvláštních odborných znalostí nebo zkušeností nebo aby ze skutečností nebo stavů takto seznaných byly stejným způsobem vyvoděny závěry.

(2) Jakožto znalců sluší použití především odborných orgánů přidělených úřadu nebo

ustanovených pro úřad (úředních znalců). Nemá-li jich úřad po ruce nebo je-li to vzhledem k zvláštnostem případu nutno, lze za znalce přibrati i jiné osoby, zejména jsou-li ustanoveny veřejně k tomu, aby podávaly dobrá zdání žádaného druhu, nebo zabývají-li se veřejně vědou, uměním nebo živností, jejichž znalost jest předpokladem žádaného dobrého zdání nebo k jejichž vykonávání jsou veřejně ustanoveny nebo zmocněny.

(3) Kdo není podle § 62, odst. 3, vyloučen z podání znaleckého posudku nebo ho zproštěn, je povinen před úřadem jako znalec vypovídati. Odepřel-li znalec bez důvodu podati znalecký posudek, budiž postupováno podle ustanovení § 56, odst. 4.

(4) O znaleckém výsledku osob exterritoriálních a cizích konsulů platí předpisy mezinárodního práva.

(1) Posouzení sporných okolností, jež vyžaduje odborných vědomostí přesahujících znalosti, jaké lze předpokládati u každého člověka, může se státi toliko na základě znaleckého posudku (Boh. 815).

(2) Činnost znalců záleží v podstatě ze dvou součástí: a) zjištění určitých skutečností nebo stavů podle zvláštních odborných znalostí nebo zkušeností, to je znalecký nález; b) vyvození závěrů ze skutečností nebo stavů podle zvláštních odborných znalostí nebo zkušeností seznaných a to vyvození zase podle zvláštních odborných znalostí nebo zkušeností (znalecký posudek). Obě tyto činnosti nemusí býti nezbytně vždy a týmž znalecem vykonány. Znalecký výrok, ať již obsahuje pouze znalecký nález nebo pouze vyvození závěrů z něho nebo obojí, nazývá se v nařízení znaleckým posudkem.

(3) Nemá-li úřad po ruce úředních znalců, použije znalců jiných; z obratu „zejména“ v odst. 2 plyne, že není nikterak vyloučeno použití i soukromých učenců, pensionovaných odborníků, jen když jsou s to, aby žádaný posudek podali. Při výběru znalců neúředních v prvé řadě bude ovšem úřad přibírat znalce, ustanovené soudem pro podávání znaleckých posudků v řízení soudním.

(4) Mohl-li si úřad zodpověděti rozhodnou otázku skutkovou sám, opíraje se o znalost poměrů a o vlastní odbornou zkušenost získanou projednáváním četných sporů, týkajících se

téže věci, není podstatnou vadou řízení, nevyslechne-li znalce (Boh. 1050).

(5) Kde správní předpisy nařizují přibrání znalců k řízení, nemůže znalecký posudek býti nahrazen vyjádřením odborné korporace (na př. zemědělské rady), byť i na základě místního ohledání podaným, které si úřad pro svou informaci vyžádá, zejména, když vyjádření to nebylo podle zásady slyšení stran druhé straně sděleno, aby mohla zaujmouti k němu stanovisko. (Boh. 815.) Srov. níže pozn. 12.

(6) Poukazem na literaturu nemůže býti nahrazen znalecký posudek (Budw. 12.653).

(7) Aby mohl znalec dáti řádný posudek znalecký, musí mu býti dány k dispozici pomůcky k tomu potřebné a sděleny zjištěné skutečnosti, jichž jest k posudku použití a musí býti znalci samému ponecháno, aby určil, kterých šetření při tom potřebuje a zda provedená šetření skutečně dostačují (Budw. 4230, 5277 A).

(8) Znalecký posudek jest podati tak, aby rozhodující úřad měl možnost jej přezkoušeti pótud, aby mohl si učiniti z něho určitý závěr o přípustnosti či nepřípustnosti návrhů stran (Budw. 579 A). Okolnost, že ve znaleckém posudku při zjišťování skutkové podstaty je rozpor, nediskvalifikuje sama o sobě posudek tak, že by činil šetření vadným, nýbrž ukládá pouze úřadu povinnost vyžádati si od znalce přesnou odpověď na otázky, o nichž má podati posudek (Budw. 7242 A).

(9) Neshodují-li se nebo odporují-li si znalecké posudky v téže věci, jest ponecháno posouzení úřadu, jakou váhu jednotlivým posudkům jest přikládati, a může se k některému z nich přikloniti podle toho, pro který z posudků najde rozhodné, v zákoně odůvodněné okolnosti (Budw. 12.747, 5969 A).

(10) Pokud znalecký posudek překročuje hranice odborné znalosti a vybočuje do oboru výkladu zákona, nejsou jím úřady vázány (Budw. 7242 A). Jinak ovšem podrobné přezkoušení znaleckého posudku podaného na vědeckém základě a vyžadujícího zvláštních odborných znalostí, úřadu nepřisluší (Budw. 1878 A). Přezkoušení posudek může rozhodující úřad jen, pokud jde o jeho logické rozčlenění a správnost jeho závěru (Budw. 11.502 A).

(11) Rozhodující úřad, tedy i stolice vyšší mohou znalecký důkaz samostatně hodnotiti podle zásady o volném uvažování průvodních prostředků. Právo volného hodnocení znaleckého důkazu nezmocňuje však úřad k tomu, aby na místo znaleckého zjištění v řízení znalci podaného položil svému rozhodnutí za základ svůj vlastní odborný posudek, a to ani tehdy, když si vyžádal mínění příslušných odborníků. Dobrozdání takové slouží jen k jeho vlastní informaci, jest tedy jen pomůckou činnosti kogniční, nepodléhající právu stran na slyšení, nemůže však býti pojímáno za důkaz znalecký, jež náleží k skutko-

vému materiálu procesnímu kogniční činnosti úřadu podrobenému (Boh. 1455).

(¹²) Chce-li úřad podané posudky podrobiti odborné kritice, může k tomu použití vyjádření odborných orgánů, kteří fungují jako poradci úřadu; tato vyjádření nejsou součástíku řízení, jež má zjistiti skutkovou podstatu za součinnosti stran. Pokud je však úřad pojme do rozhodnutí jako svoji vlastní kritiku, tvoří součást rozhodnutí samého (Budw. 6512 A, 8104 A, 8320 A).

§ 62.

(1) Nejsou-li neúřední znalci již všeobecně vzati do přísahy, buďtež před podáním znaleckého posudku vzati do slibu místo přísahy.

(2) Formule slibu místo přísahy zní:

„Já N. N. na svou čest a svědomí slibuji, že podám svůj znalecký posudek v otázkách mi předložených po přesném zkoumání bez jakékoli strannosti a vedlejších ohledů podle svého nejlepšího vědomí a svých odborných znalostí věrně a pravdivě.“ Ustanovení § 58, odst. 2, platí obdobně.

(³) Znalec je vyloučen z podání znaleckého posudku z důvodů, ze kterých jsou podjati úřední orgánové podle § 11 a vyloučení svědkové z vydání svědeckví. Namítá-li strana podjatost znalce, musí tak učiniti dříve, než znalec podal svůj znalecký posudek, po případě ihned, jakmile se dověděla o osobě znalce neb o důvodu vylučovacím. Znalec může odepřítí podání znaleckého posudku z týchž důvodů, z kterých může svědek odepřítí svědeckou výpověď.

(⁴) Znalci všeobecně do přísahy vzatými jsou znalci vzati do přísahy jako přísežní soudní, finanční, berní a p. znalci; nestačí ovšem, aby znalec byl všeobecně vzat do přísahy z jiného podnětu, než k účelům znaleckým.

(²) Jako u svědků rozeznává odstavec 3 i u znalců mezi vyloučením znalců z výpovědi a mezi právem odepřítí znaleckou výpověď. Účinky vyloučení jsou různé podle toho, o které důvody se vyloučení opírá. Jde-li o vyloučení z důvodu podjatosti podle § 11, nebude znalecký posudek, byl-li přesto

podjatým znalcem podán, sám o sobě zmatečným a bude lze k podjatosti vzíti zřetel při ocenění posudku. Jde-li však o vyloučení znalce z důvodů § 55, nesmí býti k znaleckému posudku, který snad přes vyloučení byl podán, při rozhodování vůbec přihlíženo (pozn. 3 k § 55).

(³) Strana musí namítati podjatost ihned, jakmile se dověděla o osobě znalce neb o důvodu podjatosti, tedy bez průtahu u úřadu do protokolu nebo písemným podáním, jež jest ihned na úřad odeslati.

§ 63.

(1) Počet a osoby znalců určuje úřad přihlížeje při tom k návrhům stran a povaze věci.

(2) Znalecký důkaz se provádí zpravidla při ústním jednání za účasti stran. Podle povahy věci lze však znalecký důkaz provést i mimo ústní jednání; také může úřad uložití úřednímu znalci, aby podal znalecký posudek na základě samostatného ohledání provedeného mimo ústní jednání.

(¹) Je-li ve správních předpisech zvláště určeno, kolik znalců má úřad v řízení podle těchto předpisů přibrati nebo které osoby mají býti za znalce přibrány, jest úřad tímto předpisem při výběru znalců vázán. Jako příklad lze tu uvést předpis zákona 220/1924 Sb. o požadování dopravních prostředků, kdy jako odhadce jest přibrati jednoho znalce, § 74 lesního zákona, kde k odhadu škody má býti jako znalec nejbližší lesní úředník resp. podle § 75 dva jiní znalci, zákon o révokazu č. 61/1875 ř. z., podle něhož používati jest dvou znalců z řad rolníků nebo vinařů a p.

(²) Znalecký důkaz mimo ústní jednání lze provést zvláště tehdy, když se ústní jednání vůbec nekoná. Koná-li se ústní jednání, může býti znalecký důkaz proveden zcela nebo z části před tímto jednáním nebo dodatečně po něm. Při tom bude možno podati znalecký posudek, k němuž není potřebí místního ohledání, písemně na základě nálezu, ježž možno podati toliko prozkoumáním věci v laboratoři, zvláštními přístroji a p., za kterýmžto účelem se věci znalci vydají; rovněž může znalec podati posudek podle nálezu podaného při ústním jednání dodatečně písemně nebo podle pomůcek, jež se mu předloží a byly opatřeny dříve (na př. chemický rozbor, výpočty a p.). Je-li provedení znaleckého důkazu spojeno s místním ohledáním, má při něm zásadně býti přítomen úřední orgán, po příp. orgán dožádaný na př. obecní. Toliko je-li provedení znaleckého důkazu svěřeno úřednímu znalci, může tento znalec důkaz

a k němu potřebné ohledání provést samostatně. K provádění znaleckého důkazu mimo ústní jednání lze přibrati i strany a jiné osoby, avšak pouze k podání potřebných informací znalci; takovým přibráným stranám musí býti znalecký posudek jako vůbec každý znalecký posudek podaný mimo ústní jednání sdělen stranám k vyjádření.

(3) Ačkoli výběr znalců přísluší úřadu, mohou strany počet i osoby znalců navrhnouti; odmítnutí takového návrhu dlužno odůvodniti (na př. tím, že dalších posudků není potřebí).

§ 64.

D ů k a z o h l e d á n í m.

(1) K objasnění věci může úřad k návrhu nebo z úřední moci provést ohledání, a to, uzná-li toho potřebu, s přibráním znalců.

(2) Ohledání věci, která se k úřadu dá snadno dopravit, provede se u úřadu, jinak na místě samém.

(3) Každý, kdo je vlastníkem nebo držitelem věcí, místností nebo pozemků, jež mají býti ohledány nebo v nichž jest věc, jež je předmětem ohledání, nebo přes něž je přístup k této věci, je povinen trpěti ohledání věci, místnosti nebo pozemku a dovoliti nezbytný přístup do místnosti nebo na pozemek úředním orgánům, a uzná-li úřad to za nutné, i znalcům a stranám za tím účelem, aby ohledání mohlo býti vykonáno.

(4) Vlastník (držitel) může odepřítí splnění povinnosti podle předchozího odstavce, jestliže by ohledání jemu neb osobám jemu blízkým (§ 56, odst. 1, čís. 1) způsobilo přímo značnou majetkovou škodu nebo nebezpečí trestního stíhání nebo jim bylo k hanbě nebo jestliže by se ohledáním prozradilo umělecké, výrobní neb obchodní tajemství.

(5) Odepřel-li vlastník (držitel) bez důvodu vyhověti povinnosti jemu uložené v odstavci 3, postupuje se jako při neodůvodněném odepření svědectví.

(6) Úřad jest povinen dbáti toho, aby nebylo ohledání zneužito k porušení uměleckého, výrobního neb obchodního tajemství; za tím účelem může orgán ohledání řídicí protokolárně zavázati zúčastněné osoby výslovně k této povinnosti s upozorněním na trestní následky neuposlechnutí podle čl. 10, odst. 5, zákona.

(7) Byla-li vlastníku (držiteli) označenému v odstavci 3 způsobena ohledáním škoda, rozhodne úřad, žádá-li o to poškozený do patnácti dnů ode dne ohledání, o povinnosti k náhradě škody a o výši této náhrady. Z tohoto rozhodnutí je možno se odvolati.

(8) O ohledání v budovách a místnostech exterritoriálních platí ustanovení mezinárodního práva.

(9) Ohledání nemovitostí vojenských nebo vojskem obsazených, jakož i místností a věcí v nich, je dovoleno jen se souhlasem příslušného velitelství, které se co možná zúčastní ohledání svým zástupcem.

(10) Ohledání veřejných budov, jakož i místností a věcí v nich, dále k provozu určených budov a pozemků železnic sloužících veřejné dopravě jest dovoleno jen s vědomím příslušného úřadu, který se co možná zúčastní ohledání svým zástupcem.

(1) „Důkaz ohledáním může býti úřadem nařízen z moci úřední nebo k návrhu stran, je-li ho pro vysvětlení věci potřebí. Při tom může býti zároveň proveden znalecký důkaz. Důkaz ohledáním se provádí při ústním jednání a to u úřadu, lze-li ohledávanou věc tam snadno přenést, jinak při komisionálním řízení.

Osobám, v jejichž vlastnictví neb držení je ohledávaná věc, místnost nebo pozemek, po případě místnost nebo pozemek, do níž nebo na něž při ohledání třeba vstoupiti, ukládá se povinnost, takové vstoupení do místnosti nebo na pozemek trpěti, a to úředním orgánům, po případě znalcům a stranám, ne však i jiným osobám. Potřebnou ochranu vlastníků (držitelů) věci, o niž jde, zajišťují ustanovení odstavců 4 až 7.

Přirozeně bude povinností úřadu, aby používal při ohledání práva podle odstavce 3 jen v případech naprosto nutných a vystříhal se jakéhokoli zneužití jeho.“ (DZ)

(2) K odst. 5 viz pozn. 8 k § 56.

(3) Viz též pozn. 2 k § 63.

(4) Ohledně rozhodnutí o způsobené škodě a odvolání proti němu viz poznámky k §§ 74 a 127.

§ 65.

O s v ě d ě n í.

Kdo má své tvrzení o některé okolnosti učiniti hodnověrným (osvědčiti), může k tomu použití všech vhodných důkazů kromě těch, jež nelze bez průtahů provésti. Osvědčování není vázáno předpisy platnými pro dokazování.

(1) „Upravuje se podle obdoby § 274 c. ř. s.“ (DZ)

(2) Slova „bez průtahů“ znamenají nejen hned na místě, nýbrž také ve lhůtě, kterou úřad k tomu určí.

(3) Podle tohoto nařízení se žádá osvědčení v §§ 11, 23, 56, 84, 88 a 94.

HLAVA III.

SMÍR.

§ 66.

(1) Stojí-li proti sobě dvě nebo více stran s nároky (zájmy) navzájem si odporujícími, má se úřad v kterémkoli stavu řízení pokusiti o to, aby došlo k vyrovnání odporujících si nároků (zájmů) a uvedení jich v soulad s veřejným zájmem.

(2) O smírném urovnání věci se sepíše protokol, jehož opis se dodá stranám s rozhodnutím úřadu, že smír, pokud jde o veřejný zájem, se schvaluje.

(1) „Formální rozhodnutí vydá úřad, nepodaří-li se spor mezi stranami vyřídití smírně.

O smírné urovnání sporu mezi dvěma nebo více stranami má se úřad pokusiti při řízení, kdykoli soudí, že je k tomu vhodná doba.

Jde-li o nároky sporné mezi stranami, je smírným vyrovnáním spor urovnán. Je-li vedle sporných nároků stran zúčastněn také veřejný zájem, nutno smírné vyrovnání uvésti s ním v soulad; stejně dlužno při smíru upravit i zájmy, jež jiné strany v řízení uplatňují.

Jakým způsobem se tak stane, dlužno ponechati taktu a sběhlosti úředního orgánu, který řízení vede.

Dojde-li ke smíru a není-li proti němu s hlediska veřejného zájmu námitek, schválí úřad smír rozhodnutím, v němž obsahem výroku bude obsah smíru a zároveň prohlášení úřadu, že se smír schvaluje s hlediska veřejného zájmu.“ (DZ)

(2) Byla-li sporná věc vyřízena smírně dodatečně teprve po vydání rozhodnutí, nemá to vlivu na pravoplatnost rozhodnutí (Budw. 14.170).

(3) O smíru jako exekučním titulu viz pozn. 2 u § 90.

HLAVA IV.

ROZHODNUTÍ.

§ 67.

(1) Pokud správní předpisy neustanovují jinak, jest úřad, je-li nebezpečí v prodlení, oprávněn učiniti neodkladné rozhodnutí nejsa vázán předpisy o řízení.

(2) Proti rozhodnutí vydanému podle předchozího odstavce může strana u úřadu, který je vydal, podati do patnácti dnů od doručení (prohlášení) odpor, který nemá odkladného účinku.

(3) Úřad je povinen zahájití řízení do patnácti dnů ode dne, kdy odpor úřadu došel, jinak pozbude rozhodnutí v odpor vzaté platnosti. K žádosti stran budiž okolnost, že rozhodnutí pozbylo platnosti, písemně stvrzena.

(1) „Je-li nebezpečí v prodlení, má úřad (jeho orgán) právo a povinnost vydati neodkladné rozhodnutí bez řízení. Kdo se cítí rozhodnutím vydaným bez řízení podle tohoto ustanovení zkráceným, má právo k odporu; podání odporu má za následek zavedení řádného řízení. Není-li toto řízení do patnácti dnů zavedeno, pozbude rozhodnutí platnosti ipso iure; jinak platí až do vydání nového, na základě řízení vyneseno rozhodnutí. Stran ústního vyhlášení takového rozhodnutí srovnej k § 72.“ (DZ)

(2) Neodkladné rozhodnutí při nebezpečí v prodlení lze vydati jen tam, kde není ve správních předpisech ustanoveno, že rozhodnutí v každém případě lze vydati jen po předepsaném řízení (buť i kusém).

(3) Ustanovení § 68 platí ovšem i pro rozhodnutí podle odst. 1 a je tudíž m. j. úřad povinen poučiti stranu o právu podat u úřadu odpor v patnáctidenní lhůtě; doporučuje se, aby úřad stranu též poučil o tom, že odpor nemá odkladný účinek.

(4) Patnáctidenní lhůta k odporu počítá se podle § 36, nikoli podle § 75.

(5) Ježto při rozhodnutí podle odst. 1 tohoto paragrafu je nebezpečí v prodlení, nepřiznává se podání odporu odkladný účinek a nemůže býti přirozeně přiznán ani k návrhu strany.

(6) Zahájením řízení se rozumí provedení každého úkonu, jímž řízení se vůbec zahajuje, na př. vypsání ústního jednání, dožádání o provedení potřebných šetření a p.

(7) Bylo-li neodkladné rozhodnutí vydáno k návrhu, bude navrhující straně zpravidla uloženo, aby složila jistotu za škodu, která provedením neodkladného rozhodnutí povstane v tom případě, že zavedené řádné řízení bude míti za následek změnu rozhodnutí ve prospěch odpůrce.

(8) Rozhodnutí podle tohoto paragrafu může — odchylkou od ustanovení § 72 — býti vyhlášeno i ústně.

§ 68.

(1) Každé rozhodnutí budiž označeno jako výměr, leč by šlo o rozhodnutí uvedené v § 74, odst. 3, na něž si mohou strany stěžovati toliko námitkami podle § 74, odst. 4.

(2) Rozhodnutí má obsahovati výrok, a pokud není jinak ustanoveno, odůvodnění, jakož i, nejde-li o rozhodnutí ústředního úřadu, poučení o opravném prostředku.

(3) V písemném rozhodnutí budiž označen úřad, který je vydává, uvedeno datum a připojen podpis úředního orgánu k tomu oprávněného. Podpis může býti nahrazen ověřením kanceláře, že vyhotovení souhlasí s vyřízením.

(4) „Pokud věc projednávána není vyřízena smírem, rozhodne úřad, jakmile provedeným řízením je věc vysvětlena tak, že dalšího šetření nebo dalších důkazů není potřebí.“

Ustanovení odstavce 1 má za účel, aby strany věděly, že jde o rozhodnutí v jejich věci, ať již se vydává ve věci v řízení

projednáváné nebo ve věci, jež se stala předmětem rozhodnutí v řízení; jest pak jejich věc, aby se proti němu bránily. T. zv. procesní opatření, proti nimž nelze podat samostatné odvolání, nýbrž jen námitky podle § 74, odst. 4, není třeba označovati jako výměr.

Obsah rozhodnutí se podává z povahy věci samé.

Rozhodnutí je úředním aktem, kterým se upravují, zakládají, odnímají, omezují neb konstatují určitá práva nebo povinnosti stran.

Musí tu tedy býti určitý úřední výrok, (sentence), jeho odůvodnění a poučení o opravném prostředku.“ (DZ)

(2) Označení rozhodnutí jako výměr bylo by možno při písemném vyhotovení vhodně umístiti v textu, heslu nebo nápise rozhodnutí; není třeba označiti jako výměr procesní rozhodnutí neb opatření vydané v řízení, jestliže mu nelze vůbec odporovati samostatným odvoláním, tedy na př. týká-li se toliko strany, která může mu odporovati jen námitkami nebo v odvolání ve věci.

(3) Právní moci je schopen jen obsah výroku, nikoli i jeho odůvodnění. Při tom není rozhodným, zda podstatný obsah výroku byl pojat do odůvodnění rozhodnutí, ač z požadavku, aby výrok rozhodnutí byl přesný a jasný, plyne, že bude účelné, aby výrok rozhodnutí byl co možná od jeho odůvodnění oddělen a tvořil zvláštní část rozhodnutí.

(4) V odstavci 3 se uvádějí podstatné formální náležitosti písemného rozhodnutí; které jiné náležitosti má písemné rozhodnutí jako každé písemné vyhotovení úřední obsahovati, zvláště i, který úřední orgán jest oprávněn podepsati rozhodnutí, určuje jednacím řád pro zemské a okresní úřady, resp. kancelářský řád.

(5) Slovy „pokud není jinak ustanoveno“ v odst. 2 se rozumí ustanovení § 70, odst. 2 a správní předpisy (srv. pozn. 4 k § 70).

(6) Chybí-li některé náležitosti rozhodnutí, je rozhodnutí stíženo vadou, k níž odvolací úřad přihlédne potud, pokud je tím zhoršena právní police strany.

§ 69.

(1) Výrok má úplně vyřídití projednávanou věc a všechny návrhy stran, jakož i případnou otázku nákladů řízení, a to ve znění co možná stručném a zřetelném.

(2) Lze-li předmět jednání rozdělití podle několika bodů, může, je-li to účelné, býti rozhodnuto o některém z těchto bodů zvláště.

(³) Vyslovuje-li se povinnost něco plniti, buď ve výroku stanovena přiměřená lhůta ke splnění uložené povinnosti.

(1) „Výrok má obsahovati označení věci, o níž jde, stran, jichž se věc týče, vlastní rozhodnutí úřadu jak o věci samé, tak i o návrzích a námitkách stran, rozhodnutí stran nákladů řízení, po případě lhůty, do níž se ukládané plnění požaduje.

V jednotlivostech jest požadavkem úředního výroku, aby byl

a) přesný a jasný: musí z něho býti nad pochybnost patrné, co je jeho předmětem, a nesmí dovolovati různý výklad;

b) úplný: musí jím býti řešeny všechny návrhy stranami vznesené, a to jak návrhy hlavní tak i eventuální. Výjimku lze učiniti jen, když se z důvodu účelnosti jeví potřebným, aby některá otázka byla z celého komplexu řízení vyloučena a rozhodnuta samostatně, jakmile je k rozhodnutí zralá. Může se tak státi, shledá-li úřad, že rozhodnutí některých bodů předmětu řízení závisí na tom, jak se pravoplatně rozhodne o ostatních bodech.

Je-li ke konkretisování rozhodnutí potřebí uvéstí zákonné předpisy, na nichž výrok spočívá, musí se tato zákonná ustanovení uvéstí nebo označiti ve výroku, nebude-li vhodnější pomouti je teprve do odůvodnění.

O nárocích stran třeba rozhodnouti; nestačí snad poukázati na rozhodnutí, jež se týká jiné strany a bylo vydáno z jiného podnětu.

Z rozhodnutí musí býti patrné, které určité jednání neb opominutí strany bylo podnětem k zakročení úřadu a co má strana, aby vyhověla rozhodnutí, učiniti nebo opominouti. Má-li se tak státi v určité lhůtě, buď tato lhůta uvedena v rozhodnutí, a to ve výroku. Právní moci je schopen jen obsah výroku.“ (DZ)

(2) Úřad nesmí rozhodnouti, pokud jde o věci toliko stran se týkající, zvláště pokud strany žádají pro sebe jistá oprávnění nebo se domáhají obmezení práv jiných stran, nad petit stran; pokud však jde o veřejný zájem, může úřad po případě rozhodnouti i o takových věcech, jež stranami žádány nebyly.

§ 70.

(1) V odůvodnění buďte shrnuty výsledky řízení a právní posouzení věci, případně i úvahy, jež rozhodovaly při oceňování důkazů.

(2) Odůvodnění není třeba, pokud se stranám v plném rozsahu vyhovuje a není námitek jiné strany nebo není-li úřad povinen sdělo-

vati, z kterých důvodů rozhodl, pokud mu přísluší vyhověti nebo nevyhověti podle volné úvahy, správním předpisem neomezené.

(1) „Důvody jest uvéstí zpravidla v každém rozhodnutí. Předpisoval tak již § 92 instr. pro polit. úřady z r. 1855. Výjimky jsou ovšem možné. Vyhovuje-li se v plném rozsahu petitu strany a není-li návrhů nebo námitek stran, o nichž třeba rozhodnouti, je odůvodnění zbytečné. Rovněž netřeba odůvodňovati rozhodnutí vydaná podle volné úvahy úřadu neomezené správnými předpisy; je-li úřadu ponecháno, aby nárokům vzneseným buď vyhověl anebo nevyhověl, nemůže míti strana právo, aby jí úřad sděloval, kterými úvahami se dal vésti při rozhodování.

Odůvodnění rozhodnutí musí obsahovati shrnutí výsledků řízení, jakož i zpravidla, které úvahy byly rozhodné při oceňování důkazů, a jak právní otázka vzhledem k těmto úvahám byla posouzena. Odůvodnění musí vyčerpávati celou věc. Naproti konkretisovaným návrhům stran musí úřad uvéstí konkretisované důvody zamítnutí těchto návrhů obsaženého ve výroku. Vůdčí zásadou tu musí býti, aby stranám nebyla nejasností nebo neúplností odůvodnění znemožněna právní obrana proti rozhodnutí.“ (DZ)

(2) V odůvodnění dlužno shrnouti výsledky řízení, pokud jsou rozhodné pro právní posouzení věci.

(3) Rozhodnutí má obsahovati právní posouzení věci, t. j. má se v něm uvéstí, pod kterou právní normou úřad zjištěnou skutkovou podstatu subsumoval a proč.

(4) Byl-li starší zákon zrušen zákonem pozdějším, sluší posuzovati všechny právní poměry a na nich založené nároky stran podle novějšího zákona, a to bez rozdílu, ve kterém stadiu a ve které stolici se věc právě projednává. Výjimka z tohoto pravidla mohla by nastati, jen kdyby zákon zrušující zákon předešlý ustanovoval něco jiného, zejména pro případy, o nichž jednání se již vede nebo kdyby šlo o výrok deklaratorní, týkající se existence určitého subjektivního práva na základě předpokladů v určité době existentních a tedy také zákony oné doby se řídících.

(5) Odůvodnění není potřebí tam, kde to výslovně správním předpisem dovoluje, na př. při odnětí povolení podle § 22 zákona o radiotelegrafii č. 9/1924 Sb., jakož i tam, kde podle povahy věci jde o rozhodnutí, jež odůvodňovati netřeba, je-li rozhodnutí ve věci ponecháno zcela volnému, nijak neomezenému uvážení úřadu, a tedy odepření petitu není vázáno na určité důvody, zvláště při tak zvaných aktech milosti (na př. udělení státního občanství). Je-li však podle správních předpisů úřad povinen pro své rozhodnutí zjistiti jisté skutečnosti a není-li v těchto správních předpisech výslovně stanoveno, že bez ohledu na výsledek tohoto zjištění může úřad rozhodnouti podle volné úvahy, nelze mluvit o volné úvaze ničím neomezené.

(6) Jde-li o oprávnění, jež může správní úřad dle svého ničím neomezeného uvážení odepřít, nelze shledati podstatnou vadu řízení v tom, že odvolací instance nezaujala ve svém rozhodnutí určité stanovisko k jednotlivým námitkám rekursu a že nekonala šetření o jednotlivých tvrzených okolnostech (kine-matografická licence). (Boh. 1926)

§ 71.

(1) Poučení o opravném prostředku má obsahovati údaj, je-li rozhodnutí konečné, či zda se lze z něho odvolati, v které lhůtě a u kterého úřadu.

(2) Nesprávné nebo neúplné poučení nemůže být straně na újmu.

(3) Bylo-li však dáno straně nesprávné poučení, že rozhodnutí je konečné, nebo nebylo-li straně dáno poučení vůbec, platí ustanovení § 84, odst. 1, čís. 2 a 3. Nebyla-li v poučení uvedena odvolací lhůta, může strana do patnácti dnů buď podati odvolání nebo žádati, aby rozhodnutí bylo doplněno poučením o opravném prostředku.

(1) „Jako součást rozhodnutí třeba do něho pojmouti poučení o opravném prostředku asi v tom rozsahu, jak to činí zákon ze dne 12. 5. 1896, č. 101 ř. z.

Poučení o opravném prostředku musí obsahovati každé rozhodnutí, které není vydáno ústředním úřadem; v tomto případě je ovšem odvolání vyloučeno. Nepodléhá-li rozhodnutí odvolání, uvede se tato okolnost, je-li odvolání přípustno, uvede se odvolací lhůta a úřad, u kterého má být odvolání podáno; odvolací úřad nemusí být uveden.

Nesprávné nebo neúplné poučení nemá být sice straně na újmu (srov. § 189, odst. 3, zák. č. 221/1924 Sb. o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří); na druhé straně nelze však připustiti možnost odvolání bez časového omezení. Bylo-li odvolání podáno podle nesprávného poučení o odvolací lhůtě včas, avšak po zákonné lhůtě, třeba je považovati za včasné; bude-li podáno v zákonné lhůtě, avšak opožděně podle nesprávně uvedené lhůty, je rovněž včasné. Došlo-li odvolání ve lhůtě odvolací ať k úřadu, u něhož mělo správně být podáno, či k úřadu, který nesprávně byl v poučení označen, po příp. k jinému úřadu, než u něhož mělo být podáno, protože v poučení nebyl vůbec udán úřad podací, je včas podáno. Nebyla-li v poučení uvedena odvolací lhůta, lze žádati od strany,

která ví, že se může odvolati, aby ve všeobecné lhůtě odvolací (do 15 dnů) se dožadovala nápravy nebo se odvolala. Bylo-li v rozhodnutí nesprávně řečeno, že odvolání není přípustno, nebo nebylo-li straně dáno poučení o opravném prostředku vůbec, může strana žádati — zmešká-li odvolací lhůtu — o navrácení v předešlý stav, podle § 84, odst. 1, č. 2 a 3.

Tímto způsobem se řízení odvolací proti dosavadnímu předpisům zjednodušuje a zamezuje se zvláště zbytečnému rozhodnutí pro vady v poučení a opravných prostředcích.“ (DZ)

(2) V poučení o opravném prostředku nemusí být uveden odvolací úřad, je-li uveden, musí být uveden správně.

(3) Ohledně poučení o právu odporu proti rozhodnutí podle § 67, odst. 1, viz pozn. 3 k § 67.

(4) Stížnost k nejvyššímu správnímu soudu není opravným prostředkem ve smyslu nařízení a nemá být v rozhodnutí uváděno, zda a v které lhůtě tuto stížnost dlužno podati.

(5) Při opatřeních vydaných v řízení bude třeba rozlišovati opatření, proti nimž lze se odvolati — to jest, proti nimž je přípustno samostatné odvolání a opatření, proti nimž si nelze stěžovati samostatným odvoláním, nýbrž toliko v odvolání ve věci (viz § 74, odst. 3 a 4). Podle toho bude pak stylisovati poučení o opravném prostředku; srov. pozn. 5 k § 74.

§ 72.

(1) Výměr (§ 68, odst. 1) se vydává vždy písemně, pokud se jinak nestanoví. Jiná rozhodnutí lze prohlásiti ústně. Obsah ústního rozhodnutí buď zapsán do protokolu o jednání, při němž rozhodnutí bylo prohlášeno, nebo v samostatném protokolu. Strany mohou žádati, aby ústně prohlášené rozhodnutí jim bylo dodáno ještě písemně.

(2) Rozhodnutí je vydáno, pokud ve správních předpisech není ustanoveno jinak, doručením písemného jeho vyhotovení, bylo-li prohlášeno ústně v přítomnosti stran, ústním prohlášením.

(1) „Výměr (§ 68, odst. 1) jest vydati písemně, jestliže se jinak nestanoví ve správních předpisech nebo v tomto nařízení (§ 67, odst. 2).

Výjimka stran výměru vydaného, je-li nebezpečí v prodlení, podle § 67 jest odůvodněna okolností, že nebude namnoze možno dáti straně písemný výměr; strana ovšem má možnost žádati o písemné vyhotovení, výměr je však vydán vzhledem k po-

vaze věci již ústním prohlášením jeho. Jiná rozhodnutí, zejména rozhodnutí t. zv. procesní se vydávají ústně.

Již dosavadní praxe pokládá rozhodnutí za vydané, bylo-li doručeno (vyhlášeno) stranám, není-li ovšem speciálních předpisů ustanovujících jinak a pojících účinnost s určitou okolností, na př. vyhláškou.

Účinky rozhodnutí ovšem nastávají dnem vydání, jen není-li ve správních předpisech ustanoveno jinak nebo neplyne-li z jeho obsahu něco jiného.“ (DZ)

(2) Ve správních předpisech je ústní prohlášení rozhodnutí dovoleno na př. podle §§ 19—21 min. nař. 19/1879 ř. z. o stavbách železnic, podle zákona č. 88/1871 ř. z. o vyhoštění a postřku (vyhlášení nálezu o vyhoštění), podle § 5 čís. nař. 284/1914 o stavbách výhod požívajících a p.

(3) Strana, jíž byl úřední dopis doručen, nemůže se hájiti tvrzením, že dopis ten nečetla. (Boh. 2990).

(4) Ohledně vydání rozhodnutí odvolací stolice viz pozn. 3 k § 82.

§ 73.

Chyby ve psaní nebo v počtech, jakož i jiné patrné nesprávnosti v rozhodnutí nebo v jeho vyhotovení může úřad kdykoli z úřední moci nebo k návrhu opravit.

(1) „Jde o ustanovení upravené podle obdoby soudních řádů a cizích předpisů o správním řízení; o opravě sluší vydati nové rozhodnutí s právním poučením.“ (DZ)

(2) Nové rozhodnutí o opravě obmezí se pouze na část rozhodnutí, která opravou chyby je dotčena; ostatní části rozhodnutí platí dále již ode dne vydání rozhodnutí.

HLAVA V. ODVOLÁNÍ.

„Co se týče právní ochrany proti rozhodnutí, dlužno rozeznávati řádné opravné prostředky, mimořádné opravné prostředky a kontrolu soudní.

Soudní kontrolu provádí nejvyšší správní soud, je-li postup instanční u správních úřadů již vyčerpán. Zde zbývá tedy zabývati se jen takovými opravnými prostředky, jichž se dá použiti v řízení správním.

Jako řádný prostředek opravný připouští se odvolání. Mimořádnými prostředky opravnými jsou návrh na obnovu řízení a na navrácení v předešlý stav.

Odvolací řízení bylo upraveno po stránce formální v Čechách, na Moravě a ve Slezsku dosud zákonem č. 101/1896 ř. z., který se snažil tuto část řízení — a to způsobem dosti složitým — upravit zevrubně, skutečné jeho provedení zůstalo však daleko za úmyslem zákonodárcovým. V býv. uherských zemích platí zákonný článek XX/1901.

Po stránce materiální platí správní předpisy.

Narižení se snaží v souhlase s ustanovením čl. 8 zákona o omezení instančního pořadu zjednodušiti i řízení odvolací:

1. stanovením jednotné odvolací lhůty, a to podle uh. čl. XX/1901, který pro každý opravný prostředek stanoví lhůtu 15 dnů,
2. přesným ustanovením o úřadu podacím a lhůtě odvolací (jejím počátku a konci),
3. vymezením, které úřední akty podléhají řádnému řízení opravnému,
4. svěřením odmítnutí opožděného nebo nepřipustného odvolání i úřadu, který vydal naříkané rozhodnutí,
5. vytčením zásad, jimiž úřad odvolací se má řídit při rozhodování o odvolání,
6. ustanovením o odkladném účinku.“ (DZ)

§ 74.

(1) Pokud opravný prostředek není vyloučen, mohou se strany z rozhodnutí odvolati.

(2) Odvolání není již přípustno, jestliže se strany po doručení (prohlášení) rozhodnutí písemně nebo do protokolu vzdaly odvolání.

(3) Z rozhodnutí, která byla vyvolána projednáním určité věci a jež úřad učiní za řízení, lze podat odvolání, jen když je to výslovně připuštěno.

(4) Pokud proti rozhodnutím zmíněným v odstavci 3 není přípustno samostatné odvolání, mohou si strany do nich stěžovati buďto samostatnými námitkami nebo v odvolání podaném do závěrečného rozhodnutí, t. j. rozhodnutí, kterým se vyřizuje věc projednávaná v řízení, v jehož průběhu naříkané rozhodnutí bylo učiněno. O samostatných námitkách rozhodne úřad, dojdou-li včas, v závě-

rečném rozhodnutí. Dojdou-li takovéto námitky později, avšak v odvolací lhůtě, připojí je úřad k odvolání podanému proti závěrečnému rozhodnutí nebo naloží s nimi jako s odvoláním.

(1) „Pro řádný opravný prostředek se zavádí jednotný výraz „odvolání“. Jako odvolání lze označiti návrh učiněný nadřízenému úřadu, aby byla poskytnuta pomoc proti rozhodnutí úřadu tomu, kdo se cítí v svém právu postíženým.

Podle správních předpisů může býti odvolání vyloučeno již proto, že rozhodnutí I. stolice je v těchto předpisech výslovně prohlášeno za konečné.

Kde tomu tak není, platiti bude zásada vyslovená v čl. 8 zákona, že se z rozhodnutí úřadů uvedených v § 1, odst. 1 pod č. 1 lze odvolati k zemskému úřadu, rozhoduje-li zemský úřad sám v první stolici, lze se odvolati k resortnímu ministerstvu. Z rozhodnutí zemského úřadu jako odvolacího není dalšího odvolání. Tímto ustanovením se stanoví zásadně dvouinstanční pořad (nekončí-li řízení již v instanci první). Při věcech nepatrných (bagatelních) končí řízení již v první instanci; za takovou instanci se ovšem nepovažuje obec, jež snad prvně ve věci rozhodovala.“ (DZ)

(2) Podle platného řádu právního sluší míti za to, že právo použití opravných prostředků v řízení správním přísluší jen tomu, jehož subjektivní právo bylo rozhodnutím neb opatřením úřadu správního dotčeno nebo jemuž zákon buď výslovným ustanovením anebo podle svého zřejmého úmyslu postavení strany chtěl propůjčiti. (Boh. 2521). Srov. také pozn. k § 14.

(3) „Vzdala-li se strana — třeba před uplynutím odvolací lhůty — odvolání, vzdala se tím každé další dispozice vzhledem k rozhodnutí a úřad může z toho ihned vyvoditi důsledek, že opravný prostředek nebude podán. Bylo by křížením dispozic úřad mezitím učiněných, kdyby strana mohla odvolání podati přes to, že se ho vzdala.“ (DZ)

(4) „Samostatné odvolání lze podati jen proti rozhodnutím ve věci samé. Proti rozhodnutím úřadu týkajícím se toliko řízení, je přípustné zvláštní odvolání jen tam, kde to je výslovně stanoveno (§§ 15, 24, 37, 40, 52, 56, 62, 64, 85, 88, 126, 129, 130); jinak může takovým rozhodnutím býti odporováno buď námitkami nebo v odvolání podaném ve věci samé. O námitkách rozhodne úřad, dojdou-li včas, v rozhodnutí ve věci samé. Tím se v mnohých případech odstraní důvod k dalšímu odvolání. O později došlých námitkách rozhodne se zároveň s vyřízením odvolání nebo se s nimi naloží jako s odvoláním.“ (DZ)

(5) Z ustanovení § 71 plyne, že úřad je povinen vydávaje rozhodnutí, proti němuž není samostatné odvolání, toliko poučiti stranu, že samostatné odvolání není přípustno; doporučuje se

však v zájmu ochrany strany i v zájmu řízení, aby úřad zároveň stranu poučil, že si může do takového rozhodnutí stěžovati buď v odvolání do závěrečného rozhodnutí nebo samostatnými námitkami u úřadu podanými.

(6) Později došlými námitkami rozumějí se takové námitky, které došly k úřadu po vydání rozhodnutí. V takových případech dlužno rozlišovati zda došly v odvolací lhůtě nebo až po ní. Došly-li námitky v odvolací lhůtě a bylo-li podáno také odvolání ve věci, rozhodne se o námitkách zároveň s vyřízením odvolání. Nebylo-li podáno odvolání ve věci, ač bylo přípustné, rozhodne se o námitkách jako o odvolání meritorně. Byly-li podány námitky, je-li však odvolání ve věci nepřipustné, zamítnou se jako nepřipustné. Došly-li námitky po odvolací lhůtě, zamítnou se vždy jako opožděné.

(7) O instančním pořadu při delegaci viz pozn. u § 8.

(8) V jednotlivých ustanoveních, ve kterých se výslovně připouští odvolání proti rozhodnutím vyvolaným během projednávání určité věci, se používá různé dikce. V §§ 24, 52, 56 a 62 se omezuje právo odvolací výslovně na osoby, které nejsou ve věci zúčastněny jako strany. V jiných případech užívá se dikce: „lze se odvolati“ a to v §§ 37, 85, 88 a 130, kde jde toliko o strany a v §§ 40, 64, 126, kdy může jíti buď jen o třetí osoby v řízení nezúčastněné nebo jen o strany nebo o obojí. Ve všech těchto případech sluší výměr vydati (§ 72) všem osobám, jichž se týče. Srov. též pozn. k cit. paragrafům.

(9) Uložil-li úřad třetí osobě v řízení nezúčastněné povinnost nahraditi náklady řízení jí zaviněné (§ 24, odst. 7, § 56, odst. 4, § 62, odst. 3), nemají strany na tom zájmu a proto jest lhostejno, kdy úřad takovéto rozhodnutí učiní. Jinak jest tomu při rozhodnutích, kterými se přiznává třetím osobám v řízení nezúčastněným nárok na jistou náhradu (§ 64, odst. 7 a § 129, odst. 4); tu strany mají právní zájem na tom, zda úřad přizná náhradu a v jaké výši, a mohou se proto z takového rozhodnutí odvolati. Bude otázkou procesní ekonomie, zda a pokud by měl úřad v konkrétním případě vydati takové rozhodnutí ihned v řízení nebo teprve, až když bude rozhodovati ve věci samé. (Srov. také pozn. 2 k § 127.) Všechna ostatní procesní opatření vydá úřad ihned, jakmile je to možno, neodkládaje jich až k rozhodnutí ve věci.

§ 75.

(1) Odvolací lhůta činí ve všech případech patnáct dnů ode vydání (§ 72, odst. 2) rozhodnutí v odpor vzatého.

(2) Lhůta je zachována, bylo-li odvolání v odvolací lhůtě podáno na poštu k dopravě úřadu, u něhož odvolání má býti podáno.

(3) Odvolací lhůty v řízení volebním a podle § 6 zákona ze dne 7. prosince 1921, č. 464 Sb. z. a n., o pohřbívání ohněm, zůstávají nedotčeny.

„Je-li odvolání podáno na poštu ve lhůtě, lze je považovati za včas podané; je tu jediná odchylka od § 36 převzatá ze zákona 101/1896 ř. z.

O formálních náležitostech odvolání platí všeobecně předpisy o podání (§ 19).“ (DZ)

§ 76.

Odvolání jest podati vždy u úřadu, který ve věci rozhodl v první stolici.

(1) Odvolání třeba podati u úřadu, který rozhodl ve věci v prvé stolici; tento úřad je zpravidla úřadem exekucním a podáním odvolání u něho staví se výkon exekuce, který by jinak mohl býti zařízen, kdyby odvolání bylo podáno jinde a úřad první stolice o tom neměl vědomosti. U tohoto úřadu jsou také jednací spisy, které tak nejkratší cestou s odvoláním mohou býti odvolacímu úřadu předloženy; podací úřad odmítne také opožděné nebo nepřipustné odvolání.“ (DZ)

(2) Úřadem, který rozhodl v první stolici, jest tu rozuměti vždy politický úřad. Odvolání proti rozhodnutí, které vydal politický úřad k odvolání (stížnosti) do rozhodnutí obce, sluší podati u tohoto politického úřadu.

§ 77.

(1) Pokud se jinak nestanoví, má včas podané odvolání odkladný účinek.

(2) Úřad může tento účinek vyloučiti, jestliže okamžitý výkon jest odůvodněn nebezpečím v prodlení v zájmu strany nebo naléhavým zájmem veřejným.

(3) Rozhodnutí, jímž se vylučuje odkladný účinek odvolání, buď pojmato co možná již do rozhodnutí, které se vydává ve věci, jinak buď učiněno po podání odvolání.

(4) Proti rozhodnutí, jímž se vylučuje odkladný účinek odvolání, není odvolání přípustno.

(1) „Činí se tu pravidlem ustanovení, jež bylo dosud podle § 93 instrukce pro polit. úřady a § 8 zák. čl. XX/1901 výjimkou. Každému odvolání, pokud správnými předpisy a v tomto nařízení (§ 126) není stanoveno jinak, přiznává se odkladný účinek, pokud tento účinek není výslovně vyloučen z důvodu nebezpečí v prodlení v zájmu stran nebo v naléhavém veřejném zájmu. Vyloučení státi se má pokud možno hned v rozhodnutí v odpor vzatém, jinak po podání odvolání zvláštním rozhodnutím. Toto ustanovení bylo dosud praxí celkem zachovávalo. Rozhodnutí v odpor vzatá byla jen zcela výjimečně prováděna před jejich pravoplatností. Okamžité provedení rozhodnutí je vázáno na podmínky, které dávají záruku, že nebude tohoto výjimečného ustanovení zneužíváno.“ (DZ)

(2) Odkladný účinek odvolání je výslovně vyloučen (částečně nebo úplně) v § 37, odst. 4 (složení jistoty), § 40 (pořádková pokuta), § 126 (exekucní řízení) tohoto nařízení, dále v některých správních předpisech, na př.: v § 46 zákona o zamezení přenosných nemocí č. 67/1913 ř. z., § 13 zákona o očkování č. 412/1919 Sb., § 25 zákona o potírání pohlavních nemocí č. 241/1922 Sb., § 76 zákona o zvířecích nálezích č. 177/1909 ř. z., § 16 zákona o pohřbívání ohněm č. 464/1921 Sb., § 8 nařízení o zásobení obyvatelstva a opatření důležitých podniků státních předměty potřeby č. 516/1920 Sb., § 132 a 136 mor. stavebního řádu (při nebezpečí).

(3) Generální přiznání odkladného účinku odvolání má různý význam podle toho, o jakou věc v konkrétním případě jde. Ukládají-li se stranám povinnosti, obmezují-li se jejich práva a p., má odvolání za následek, že účinnost rozhodnutí vůči stranám je suspendována do rozhodnutí o odvolání; uděluje-li se straně nějaké oprávnění, má odvolání podané druhou stranou za následek, že uděleného oprávnění nelze před rozhodnutím o odvolání využít. Aby strany, zvláště jde-li o zařízení vyžadující větší finanční náklad, nepodnikaly před rozhodnutím o odvolání něčeho, z čeho by měly škodu, kdyby konečně rozhodnutí vypadlo jinak, bude věcí úřadu, aby o odvolání podaném jednou stranou, uvědomil všechny ostatní strany, resp. aby po projití odvolací lhůty krátkým sdělením uvědomil strany, že rozhodnutí nabylo právní moci.

Při rozhodnutích, jimiž se zjišťují práva a povinnosti stran, mohou býti sice uplatněny účinky rozhodnutí teprve po rozhodnutí o odvolání, avšak zpět ke dni rozhodnutí v první stolici.

(4) O vyloučení odkladného účinku rozhoduje úřad, proti jehož rozhodnutí se odvolání podává.

(5) Je-li vyloučen odkladný účinek odvolání k návrhu, může býti navrhuující straně uloženo, aby složila jistotu za škodu, kterou odpůrce utrpí okamžitým provedením rozhodnutí, když by rozhodnutí odvolací stolice vypadlo jinak.

(6) Při naléhavém zájmu veřejném není třeba, aby bylo

nebezpečí v prodlení; tato podmínka platí pouze při zájmu stran.

(7) Proti vyloučení odkladného účinku nelze si vůbec stěžovati, tedy ani ne v odvolání ve věci samé.

(8) Ustanovení tohoto paragrafu nedotýká se nijak ustanovení zákona č. 36/1876 ř. z. ve znění zákona č. 3/1918 Sb. o přiznání odkladného účinku stížnosti podané proti rozhodnutí úřadu k Nejvyššímu správnímu soudu. V § 17 uvedeného zákona se stanoví: Stížnost k správnímu soudu podaná nemá odkladného účinku. Strana, která stížnost podala, může však žádati u správního úřadu za takový odklad, a úřad má tento odklad povolit, nevyžadují-li veřejné zájmy, aby rozhodnutí bylo provedeno a vzešla-li by provedením straně nenahraditelná škoda.

O žádosti za přiznání odkladného účinku stížnosti na Nejv. správ. soud rozhoduje úřad podle volného uvážení (nál. č. 1314/1908, Budw. 7155A), strana nemá právní nárok na přiznání odkladného účinku (Budw. 10230A, 10418A). K rozhodnutí o žádosti za přiznání odkladného účinku stížnosti k nejv. správ. soudu je příslušný úřad, proti jehož rozhodnutí je stížnost podána. (Budw. 4442A, 6065A, 7155A.)

§ 78.

(1) Odvolání, jež bylo podáno opožděně nebo není přípustné, odmítne úřad, u něhož odvolání má být podáno (§ 76).

(2) Jinak může o odvolání rozhodnouti toliko odvolací úřad. Dospěl-li však úřad, který vydal rozhodnutí, k názoru, že odvolání by se mohlo vyhověti, může sám vyhověti odvolacímu návrhu a vyřídit odvolání, nedotýká-li se rozhodnutí v odpor vzaté nikoho jiného než odvolatele.

(1) „Zásadně má o odvolání rozhodovati odvolací úřad. Je-li však odvolání podáno opožděně nebo není-li přípustné (je-li odvolání vyloučeno), bude zjednodušením odvolacího řízení, zamítne-li odvolání hned úřad podací. Tento úřad má nejlepší možnost posouditi opožděnost nebo nepřípustnost odvolání a potřebné průkazy o tom opatřiti. Strany nemohou býti tím zkráceny, neboť při jasném stavu věci, kde jde o jedinou otázku, zda odvolání je opožděné či nepřípustné, budou omyly podacího úřadu řídké a bude lze se proti nesprávnému rozhodnutí v tom směru brániti instančním pořadem.“

Ve věcech jiných případech rozhoduje odvolací úřad. Výjimka se připouští potud, pokud je připouštělo nařízení ze

dne 30. srpna 1868, č. 124 ř. z., obsahující ustanovení o tom, kdy bylo možno odvolání vyřídit úřadem, který vydal v odpor vzaté rozhodnutí. Slovem vyřídit se tu rozumělo ovšem „odvolání vyhověti“. Vedle toho bylo tu podmínkou, že v odpor vzatým rozhodnutím nebylo nikomu jinému přiznáno právo, které by změnou nařikáného rozhodnutí mohlo býti dotčeno. Nemůže býti pochybností, že ustanovení to může odlehčiti agendě odvolacích úřadů v takových případech, kde dodatečným podáním strany nebo nabytím vědomosti o určitých okolnostech úřad dojde k názoru, že by nebyl vydal rozhodnutí tak, jak je vydal a že by byl petitu původně vznesenému vyhověl v rozsahu odvolacího návrhu.“ (DZ)

(2) O tom, kdy úřad může rozhodnutí zrušiti nebo změnit z moci úřední srov. poznámky k § 83.

§ 79.

Byly-li v odvolání uvedeny nové skutečnosti nebo navrženy nové důkazy, má úřad o tom, pokud nejsou novoty vůbec vyloučeny, ihned vyrozuměti odvolatele vyjádření a dáti jim příležitost, aby se v přiměřené, patnáct dnů nepřesahující lhůtě k němu vyjádřili, s upozorněním, že nebude hleděno na vyjádření došlá po stanovené lhůtě.

(1) „Stanoví se postup pro případ, že v odvolání byly předneseny nové skutečnosti nebo navrženy nové důkazy, ovšem nejsou-li „nova“ vůbec vyloučena, na př. pro preklusi stran (srov. §§ 11, 45, 62, dále speciální ustanovení správ. předpisů). Přednesení nových skutečností a navržení nových důkazů se v odvolacím řízení nevyklučuje, neboť se vychází ze zásady, že řízení v obou instancích tvoří jednotný celek.“

Přednesení takových novot je ovšem omezeno potud, že v odvolacím řízení nelze činiti nové návrhy, jimiž by se měnil předmět dosavadního řízení, nýbrž lze uváděti jenom nové skutečnosti a průkazy pro návrhy dříve podané. Ze zásady slyšení stran nutně plyne, že úřad má o takových novotách uvědomiti odpůrce, aby mohl zaujmouti k nim stanovisko.“ (DZ)

(2) Jako příklad speciálních ustanovení správních předpisů (viz sub. 1) lze uvést koncentrační řízení při povolování vodního díla podle vodního zákona, živnostenských provozoven podle živnostenského řádu (zákonu), železničního zákona व्यवस्थापिका atd.

(3) Rozhodnouti o tom, zda uváděná nova jsou vyloučena, nepřísluší úřadu, u něhož odvolání je podáno, nýbrž úřadu odvolacímu. Úřad, u něhož odvolání je podáno, přezkoumá údaje

odvolání, zjistí-li, že jsou uváděny novoty, opatří vyjádření odpůrce odvolatele; má-li pochybnosti, zda jde o nova nebo o nova vůbec přípustná, vyžádá si pokyn odvolacího úřadu. Opomene-li úřad, u něhož odvolání je podáno, vyslechnouti o novotách odvolatele odpůrce, musí tak učiniti odvolací úřad.

(4) Odvolací instance může při svém rozhodování přihlížeti nejen k takovým skutečnostem, které byly již v řízení před I. stolicí řádně zjištěny, ale v nálezův jejím nedošly povšimnutí, nýbrž může v případech, kde není již pro I. instanci stanovena zásada koncentrační, vzíti za podklad svého rozhodnutí i skutečnosti, které I. stolicí při jejím rozhodování nebyly vůbec známy, nýbrž teprve dodatečně — arci způsobem naprosto bezvadným — byly zjištěny, ať již instancí vyšší samou či k jejímu příkazu instancí prvou (Boh. 849).

(5) Odpůrce odvolatelův nemá nárok, aby úřad přihlížel, při rozhodování o odvolání k jeho vyjádření došlému po stanovené lhůtě; ze zásady materiální pravdy však plyne, že úřad bude přihlížeti k okolnostem pro rozhodnutí důležitým třeba byly uvedeny ve vyjádření pozdě podaném, leč by šlo o zadatelná práva stran.

(6) Je-li v řízení zúčastněno několik stran, bylo by účelné, když by úřad v rozhodnutí vybídl strany, aby ve vlastním zájmu podaly odvolání v tolika exemplářích, kolik je stran.

§ 80.

(1) Není-li odvolání odmítnuto jako opožděné nebo nepřipustné, má odvolací úřad zpravidla rozhodnouti ve věci samé.

(2) Je-li třeba, aby řízení bylo doplněno, dá je odvolací úřad doplniti nebo je doplní sám, zejména uspoří-li se tím čas a náklady.

(3) Je-li stav věci podle spisů tak nedostačující, že je nevyhnutelné provésti neb opakovati ústní jednání, má odvolací úřad zrušiti v odpor vzaté rozhodnutí a vrátiti věc úřadu první stolice, aby ji znovu projednal a vydal nové rozhodnutí.

(1) „Zásada plynoucí z povahy správního řízení a dodržovaná praxí i judikaturou, že totiž odvolací úřad má zpravidla rozhodnouti ve věci, stanoví se tu výslovně. Odvolací úřad má přezkoušeti celý projednávaný případ, posouditi samostatně odůvodněnost návrhů a neomeziti se na pouhé zrušení rozhodnutí a odkázání k novému projednávání.

Aby tak mohl učiniti, bude začasté potřebí doplniti skutkovou podstatu rozhodnutí v odpor vzatého. Toto doplnění může provésti odvolací úřad, je-li to účelno, sám, může je však provésti úřadem první stolice nebo jiným úřadem.

Výjimkou bude nutno v odpor vzaté rozhodnutí zrušiti pro vady řízení a naříditi nové projednání a vydání nového rozhodnutí, a to v případech, kdy podle spisů je stav věci tak nedostačující, že je potřebí provésti nebo opakovati ústní jednání.

Rozhodne-li odvolací úřad meritorně ve věci, jak bude pravidlem, nebude míti příležitost zabývat se již vadami předchozího řízení, ježto tyto vady bude musiti z moci úřední před vydáním svého rozhodnutí odstraniti.“ (DZ)

(2) Ze slov „uspoří-li se tím čas a náklady“ plyne, že odvolací úřad může sám doplniti řízení jen, jestliže se tím uspoří obojí, jak čas tak i náklady.

(3) Zruší-li odvolací úřad rozhodnutí a vrátí-li věc první stolici k novému projednání, je tato stolice ovšem vázána právním názorem odvolacího úřadu.

(4) Odvolací úřad přihlíží z moci úřední k vadám řízení, rovněž strany jsou oprávněny vady řízení v odvolání namítati. Toto právo stran, resp. povinnost úřadu nejde však tak daleko, že by každá vada řízení sama o sobě již zakládala nezákonnost rozhodnutí spočívajícího na vadném řízení. Musí jíti o podstatnou vadu řízení, totiž o takovou, která spočívá v tom, že nebyl zachován velící procesní předpis (ku př. že nebylo provedeno předepsané ediktální řízení) nebo o vadu, která jest s to zhoršiti materiálně právní posici strany, leč by tato vada byla způsobena zaviněním strany nebo s jejím souhlasem (srv. pozn. k § 42). Strany mají nárok, aby podstatné vady řízení byly odstraněny a to nejdéle do rozhodnutí odvolací stolice. Odvolací úřad odstraňuje vady řízení řídí se ustanovením odst. 2 a 3.

§ 81.

(1) Odvolací úřad, rozhoduje o odvolání, jest oprávněn nahraditi jak výrok, tak i odůvodnění nižšího úřadu svým výrokem neb odůvodněním a podle toho v odpor vzaté rozhodnutí v každém směru změnit nebo doplniti.

(2) Ve věci, na jejímž konečném vyřízení není veřejný zájem zúčastněn, jest odvolací úřad, pokud není jinak stanoveno, vázán návrhem odvolání a může změnit rozhodnutí v neprospěch odvolatele jen k odvolání odpůrcovu souběžně projednávanému.

(1) „Odvolací úřad není pouhým úřadem kasačním, nýbrž úřadem ve věci samé rozhodujícím a jeho in merito vydané rozhodnutí se může lišit podstatně ve všech částech od rozhodnutí v odpor vzatého. Nové meritorní rozhodnutí může mít odchylný výrok, při stejném výroku může mít třeba jen odlišné odůvodnění jeho.

Odstavec 2 byl připojen vzhledem k výsledku ankety svrchu zmíněné (II)* a shoduje se s ustanovením § 25 saského zákona o správním soudnictví z 19. července 1900, který připouští reformaci in peius v neprospěch odvolatele z důvodu veřejného zájmu, i v našem správním řízení jest nutno připustiti možnost, aby odvolací úřad, který rovněž hájí sám veřejný zájem z povinnosti úřední, mohl posouditi věc samostatně a rozhodnutí nižší stolice v každém směru i v neprospěch odvolatele změnit, leč by šlo o zadatelná práva stran. (Srov. Boh. 2228 a contr.). Kromě toho sluší uvážiti, že strany mohou v řízení odvolacím uváděti nové skutečnosti a důkazy ve svůj prospěch, pokud ovšem nejsou prekludovány, a že tudíž také úřad může přihlížeti ke skutečnostem ať již právním nebo faktickým, k nimž s hlediska veřejného zájmu dlužno hleděti.“ (DZ)

(2) Nadřízený úřad jest povolán rozhodovati ve věci samé, nejna nikterak vázán důvody stolice nižší; může tedy samostatně hodnotiti skutkový materiál, jenž slouží za základ rozhodnutí stolice nižší a může také samostatně posouditi případ po stránce právní. Rozhodnutí jeho může nejen co do důvodů, ale i co do merita vyzníti odchylně od rozhodnutí stolice nižší, na místo něhož pak samo nastupuje. (Boh. 1671).

(3) Základní myšlenkou ustanovení tohoto — podobně jako § 79 připouštějícího „nova“ v řízení odvolacím — jest, že řízení odvolací neslouží pouze ku přezkoumání řízení I. stolice, nýbrž je vlastně jeho pokračováním, tvoří s ním celek. To platí arci jenom, pokud se nepodávají odchylky ze zvláštních předpisů. Takovou odchylkou je na př., jsou-li další námítky prekludovány v důsledku koncentrace řízení (viz § 79, pozn. 2). Z toho plyne, že odvolací úřad nemůže býti vázán návrhem odvolání a že může změnit rozhodnutí i v neprospěch odvolatelův, pokud odstavec 2 nestanoví jinak.

(4) Věci, na jejímž konečném vyřízení není zúčastněn veřejný zájem, je taková věc, kde strany mohou upravit otázku, o níž jde, dohodou samy bez schválení úřadu a kde úřad rozhodne, jen když se strany nedohodnou (volně zadatelná práva stran).

(5) Nadřízené úřady přezkoumávajíce v pořadí instancí rozhodnutí vydané první stolicí na základě volného uvážení, mohou volně uvážení nižší stolice nahraditi svým vlastním. (Boh. 219).

* Viz Úvod na str. 23 a 24.

§ 82.

Předpisy hlavy II až IV platí obdobně i pro odvolací řízení. Potvrzuje-li se rozhodnutí z důvodů v něm uvedených, stačí odkázati na tyto důvody.

(1) Předpisy o řízení v prvé stolici platí obdobně i pro řízení odvolací. Při potvrzení rozhodnutí in toto stačí ovšem poukázati na důvody v něm obsažené; opakování těchto důvodů straně známých je zbytečné.“ (DZ)

(2) Stanoví se jenom obdobná platnost předpisů hlavy II. až IV.; pokud se tyto předpisy na odvolací řízení nehodí, nelze jich použiti.

(3) Rozhodnutí odvolací stolice musí býti stranám vždy vydáno písemně, buď přímo nebo prostřednictvím podřízeného úřadu, který je povinen je sdělit v jeho skutečném obsahu (Boh. 2882). Zakládá proto podstatnou vadu řízení, jestliže úřad při intimaci rozhodnutí úřadu nadřízeného nesdělí jeho důvody nebo rozhodnutí to označí neprávem jako instanční a konečné (Boh. 1977), nebo jestliže připojí k němu vlastní do-datek, aniž by tento různý původ byl z intimátu patrný (Boh. 956).

HLAVA VI.

ZRUŠENÍ A ZMĚNA ROZHODNUTÍ MIMO ODVOLACÍ ŘÍZENÍ.

§ 83.

Zrušení nebo změna z moci úřední.

Dosavadní právo úřadu rušiti nebo měnit) pravoplatné rozhodnutí z úřední moci zůstává nezměněno.

(1) „Obtížnou otázku, zda a kdy může úřad nebo vyšší úřad, vykonáváje dozorčí právo, z moci úřední zrušiti nebo změnit pravoplatné rozhodnutí, řeší návrh Schwartzenaův v § 36 a zmíněný rak. zák. z r. 1925 v § 68. Po zevrubné úvaze bylo upuštěno od obdobné úpravy z důvodu, že by jakákoliv formulace byla buď úzká nebo příliš široká a že definitivní úpravu této otázky dlužno ponechat dalšímu vývoji. Tato otázka měla by býti řešena především v příslušných materiálních předpisech, kde lze také nejlépe dosah úpravy uvážiti a domyslit; zbývající případy, bylo-li by to účelno, by mohly býti normovány

podle zkušeností nabytých nebo ponechány jako dosud praksi a judikatury, která může nejlépe v konkrétních případech uvážit všechny okolnosti i posoudit dosah vad, jimiž rozhodnutí je stíženo, a potřebu remedury v zájmu veřejném.

Tento postup se doporučuje tím spíše, poněvadž potřeba unifikace materiálních předpisů poskytne vhodnou příležitost k uplatnění zásady svrchu uvedené. Z těchto důvodů se obmezuje nařízení na ustanovení, jimiž má dosavadní oprávnění úřadů, vyplývající v tom směru z platného právního řádu, zůstat zachováno a to nejen, jde-li o výslovná ustanovení správních předpisů, nýbrž i o případy, kdy prakse, judikatura i theorie uznávají možnost zrušení nebo změny pravoplatného rozhodnutí z úřední moci pro naprostou vadnost rozhodnutí nebo pro příkrou kolisi jeho s velícím předpisem usilujícím o jistou ochranu veřejného zájmu. Nečiní se rozdíl, zda jde o právo úřadu, který vydal pravoplatné rozhodnutí, či o právo úřadu vyššího jako dozorčího.

Okolnost, že na výkon dozorčího práva nemá nikdo nároku, rozumí se sama sebou a proto se výslovně neuvádí.“ (DZ)

(2) Ustanovení § 83 se vztahuje na zrušení nebo změnu rozhodnutí z úřední moci mimo odvolací řízení t. j. mimo případ odvolání a to bez ohledu, zdali jde o zrušení nebo změnu rozhodnutí úřadem, který rozhodnutí vydal nebo nadřízeným úřadem, vykonávajícím právo dozorčí. Nespádají sem tedy případy: 1. kdy strana může mimo odvolací řízení přivodit zrušení nebo změnu úředního rozhodnutí, 2. zrušení a změny úředního rozhodnutí z moci úřední při podaném odvolání, 3. prohlášení zmatečného rozhodnutí za neexistující, 4. obnovy řízení z moci úřední.

Ad 1: Formálně pravoplatné vydání rozhodnutí (§ 72, odst. 2) váže stranu potud, že se nemůže proti němu bránit odvoláním, nýbrž jen mimořádnými prostředky podle hlavy VI., t. j. návrhem na navrácení v předešlý stav nebo návrhem na obnovu řízení, dále stížností na nejvyšší správní soud a konečně v mezích ustanovení § 105 ústavní listiny žalobou u civilního soudu. Formálně pravoplatné rozhodnutí jest závazné jen pro strany, kterým bylo vydáno, a může tudíž strana proti novému podání takové strany v téže věci podati námitku, že věc jest pravoplatně rozsouzena.

Ad 2: K zrušení nebo změně rozhodnutí z moci úřední může dojít při podaném odvolání, jestliže odvolací úřad, rozhoduje o odvolání, zruší nebo pozmění rozhodnutí podle § 81 z důvodu, který stranou nebyl uplatňován.

Ad 3: Jde tu o tak zvané paaky, t. j. rozhodnutí, která vlastně úředním rozhodnutím nejsou, a to buď a) podle svého vzniku nebo, b) podle svého obsahu. Dlužno však předeslati, že skoro ve všech případech, které se níže uvádějí, nejde vždy o paakt ve vlastním slova smyslu a že teprve zevrubným zkoumáním okolností případu i směrodatné právní normy v jejím celku bude možno při náležitém zřeteli k nutné ochraně strany

jednající bona fide i k zájmu veřejnému chráněnému velící právní normou posouditi, zda rozhodnutí musí býti jakožto pakt prohlášeno nicotným, či zda a za kterých předpokladů může býti ponecháno v platnosti, nebo konečně zda má býti z úřední moci zrušeno nebo jen změněno (ex nunc). S touto výhradou se podotýká: ad a): a) U rozhodnutí, které vydal úřad nepřislušný, není pochybnost, že není žádným rozhodnutím, jestliže věc vůbec nenáleží do působnosti politických úřadů, nýbrž do působnosti úřadů jiných (obecních, finančních atd.). Pochybnější jest otázka, vydal-li úřad ve věci náležející do působnosti politických úřadů rozhodnutí, nejsou věcně nebo místně příslušným. Pro tyto případy platí výhrada svrchu uvedená. β) Podobně jest tomu při rozhodnutí, které bylo vydáno úřadem nesprávně složeným. γ) Rozhodnutí, které bylo vydáno pod neodolatelným tlakem nebo bylo přímo vynuceno násilím nebo nebezpečným vyhrožováním. I tu bude uvážiti, zda a pokud má na řešení otázky vliv požadavek, aby bezelstná strana byla ve svých právech ochráněna, pokud tomu nebrání veřejný zájem chráněný velící právní normou.

Ad b): a) Rozhodnutí jest nesrozumitelné neb obsahuje takové rozpory, že z něho není patrné, co vlastně míní říci. Na př. rozhodne-li se mezi spornými stranami tak, že se dá oběma za pravdu. β) Rozhodnutí jest skutkově nemožné (neproveditelné). γ) Rozhodnutí zakládá stav, který odporuje právnímu řádu a velícím jeho normám. Na př. přiznání domovského práva cizinci, omezení domovského práva na část obce, vypovězení někoho z jeho domovské obce, povolení nevěstince atd. I tu platí v značné míře výhrada přede uvedená.

Ad a)—b): Ve všech těchto případech jde vlastně jen o prohlášení, že rozhodnutí neexistuje; děje se tak v zájmu právní jistoty (srvn. o tom zejména článek prof. dr. Hotzela „Akt správní“ ve Slovníku veřejného práva čsl., str. 53 a násl.).

Ad 4: Srvn. pozn. k § 86.

(3) Nebylo-li podáno proti rozhodnutí odvolání, může úřad, který rozhodnutí vydal, nebo vyšší úřad vykonávající dozorčí právo, z úřední moci nařikatelné rozhodnutí zrušiti nebo změnit ve všech případech, kde by tak mohl učiniti, i když by šlo o pravoplatné rozhodnutí.

(4) Formálně pravoplatné rozhodnutí váže úřad potud, že nemůže rozhodnutí zrušiti z úřední moci leč za určitých předpokladů. Jde tu kromě sem nepatřícího případu obnovy z úřední moci (pozn. 2) o tyto případy:

1. Úřad může pravoplatné rozhodnutí zrušiti nebo změnit z moci úřední ve prospěch strany vždy, nevznikne-li tím stranám právní újma (Budw. 240). I když bylo rozhodnutí zatěžující stranu vydáno za součinnosti jiných stran, může býti změněno, jestliže tyto jiné strany nenabýly práva na zařízení, jež má býti měněno nebo pomínuto (Budw. 11282).

2. Pravoplatné rozhodnutí může být zrušeno nebo změněno z úřední moci i v neprospěch stran, pokud s tím strany souhlasí.

3. Vznikl-li rozhodnutím stav, který odporuje velícímu právnímu řádu (srov. shora pozn. 2, ad 2), příznává se úřadu i mimo případy ve správních předpisech stanovené v praxi i teorii právo, aby i tam, kde nejde o zmatečný akt, zrušil nebo změnil formálně pravoplatné rozhodnutí z úřední moci (zničitelné, odvolatelné, změnitelné správní akty).

Kdy z okolnosti, že z rozhodnutí nastal stav odporující velícímu právnímu řádu, jest možno vyvoditi právo úřadu, zrušiti nebo změnit z úřední moci pravoplatné rozhodnutí, sluší posouditi podle konkrétního případu a právní normy, již rozhodnutí odporuje. Příklad: nezákonné rozhodnutí, že podnik nepodléhá úrazovému pojištění, pozdější povolení herny k provozování hry, kterou úřad nesprávně nepovažoval při rozhodnutí za hazardní. Této zásady nebude ovšem třeba použiti tam, kde otázka práva zrušiti nebo změnit rozhodnutí jest již řešena v příslušném předpisu správním.

(⁵) Je-li další existence rozhodnutí v rozporu s veřejným zájmem, který má na zřeteli právní předpis, podle něhož byl ten který veřejnoprávní poměr upraven, snaží se speciální správní předpisy zjednatí pomoc velmi různým způsobem.

Podle některých předpisů může býti udělené povolení kdykoli odňato; tak je tomu na př. při povolení k užívání státní vlajky, státních znaků a jejich částí podle nařízení 512/1920 Sb. k zákonu č. 252/1920 Sb., při licenci bookmakerské podle § 1 cíš. nař. 282/1916 ř. z., při povolení k provozování divadelního díla podle § 4 min. nař. 454/1850 ř. z., při vypovězení oprávnění podle § 22 zákona o radiotelegrafii č. 9/1924 Sb., při povolení k chování rozmnožovacího přístroje podle zákona č. 118/1912 ř. z. a j.

Někdy uděluje se povolení na jistou dobu, po níž se znovu dá přezkoušeti vhodnost nebo přípustnost povolení na př. při povolení k dopravě podle § 13 zákona o vystěhovalectví č. 71/1922 Sb., při zbrojních pasech podle zbrojního patentu č. 16/1853 ř. z. a j.

Jindy zase může býti povolení odňato jen za určitých podmínek, zvláště proto, že nebyly splněny předepsané podmínky již při udělení, nebo že dodatečně podmínky takové odpadly, na př. odvolání předváděcího povolení při filmech (§ 6 nař. 191/1912 ř. z.), odnětí licence z důvodů § 26 nař. 191/1912 ř. z., odejmutí živnostenského oprávnění podle § 57 živn. ř., resp. § 73 živn. zák. a podle § 139 živn. ř. resp. § 236 živn. zák. odnětí oprávnění provozovati lékárnu podle § 19 zák. č. 5/1907 ř. z., tiskové licence podle § 3 tiskového zákona č. 6/1863 ř. z. a § 2 zákona č. 161/1894 ř. z., odebrání povolení k podomnímu obchodu podle § 26 zákona č. 87/1926 Sb. a j.

Různost, s jakou správní předpisy v této otázce postupují, jsou v neposlední řadě příčinou pochybností, které otázka zrušení nebo změny rozhodnutí z moci úřední v praxi způsobuje. Není tu ve správních předpisech jednotného hlediska a bude věci dalšího vývoje, aby i tu byla jednotná zásada uplatňována na př. v otázce, zda a pokud určité předpoklady požadovány při udělení povolení mají trvati i po dobu používání povolení.

(⁶) Ze zásady úřední hierarchie plyne, že úřad, který rozhodl v I. stolici, nemůže zrušiti nebo změnit z úřední moci rozhodnutí, jež vydal vyšší úřad, leč by k tomu byl podle výslovného předpisu oprávněn.

(⁷) Jestliže úřad hodlají zrušiti nebo změnit rozhodnutí z úřední moci, zjišťuje za tím účelem jisté skutečnosti, je povinen dáti stranám možnost, aby se vyjádřily o výsledku tohoto zjišťování.

(⁸) Účinnost úředního rozhodnutí, jímž bylo zrušeno nebo změněno z moci úřední pravoplatné rozhodnutí, nastává ex nunc, t. j. dnem jeho vydání. Podle okolností, ovšem fakticky, může býti účinným ex tunc, na př. nebylo-li použito oprávnění, které bylo poskytnuto zrušeným rozhodnutím.

(⁹) Právo úřadu zrušiti nebo změnit z úřední moci pravoplatné rozhodnutí nebo je prohlásiti neplatným není časově omezeno, leč by to bylo výslovně stanoveno ve správních předpisech. Předpokládá se vždy, že jde o tutéž věc, tedy že nastala relevantní změna ať ve faktické premisi (nova causa [lex] superveniens) nebo po případě v osobě strany. V těchto případech jde vlastně pak o novou věc, kterou úřad po případě projedná z moci úřední. Úřad nemůže v tom případě ani podání strany, žádající za projednání věci na základě změny faktického podkladu nebo na základě změny v osobě, zamítnouti z důvodu věci rozsouzené. Vyšly-li však toliko na jevo relevantní skutečnosti, které při vydání rozhodnutí existovaly, ale úřadem nebyly vzaty v úvahu, může jíti o důvod obnovy; tu bude možno buď rozhodnutí zrušiti nebo změnit z úřední moci (§ 83) nebo naříditi obnovu řízení z moci úřední; je-li pochybnost o právu podle § 83, bude vhodnější obnova řízení.

Navrácení v předešlý stav.

§ 84.

(¹) Pro zmeškání procesního úkonu nebo úředního jednání budiž k návrhu strany, které vznikla ze zmeškání právní újma, povoleno navrácení v předešlý stav:

1. jestliže strana osvědčí, že jí bylo nepředvidatelnou nebo neodvratitelnou událostí bez

její viny znemožněno, aby dodržela lhůtu nebo se dostavila k jednání, nebo

2. jestliže strana zmeškala odvolací lhůtu proto, že rozhodnutí obsahovalo nesprávné poučení, že rozhodnutí je konečné, nebo

3. jestliže strana zmeškala odvolací lhůtu proto, že rozhodnutí neobsahovalo poučení o opravném prostředku vůbec.

(2) Pro zmeškání lhůty k návrhu na navrácení v předešlý stav je navrácení v předešlý stav nepřípustno.

(3) Návrh na navrácení v předešlý stav nelze opíratí o okolnosti, které úřad již dříve uznal pravoplatně za nedostatečné, aby na jejich základě povolil prodloužení zmeškané lhůty neb odložení zmeškaného jednání.

(1) „Restituce in integrum byla dosavadnímu řízení správním v Rakousku celkem neznáma; důvody, které vedly k zavedení restituce v jiných oborech právních (civ. řády soud., tr. ř. s., zák. o př. daních) platí stejně pro otázku přípustnosti této instituce ve správním řízení. Dosavadní praxe odmítala připustiti navrácení v dřívější stav a stejně i judikatura nejv. správného soudu, poukazují, že tato instituce není ve správním řízení všeobecně zákonně stanovena a že na povolení navrácení v předešlý stav vyjma případy, kde je to výslovně stanoveno, není nároku (nál. 2582, osob. 742, 10.486, osob. 557). Uherský zák. článek XX/1901 upravuje v § 9 navrácení v předešlý stav pro zmeškání lhůty k odvolání nebo nedostavení k úřadu.

Nařízení upravuje přihlížejíc jak k ustanovením civ. ř. soudních, tak i k uvedenému uherskému předpisu restituci pro zmeškání procesního úkonu vázaného lhůtou nebo ústního jednání.“ (DZ)

(2) Aby restituce byla odůvodněna, nutno, aby straně ze zmeškání vznikla právní újma, nikoli nějaká újma nebo škoda vůbec.

(3) O nesprávném poučení o opravném prostředku viz poznámky u § 71.

§ 85.

(1) Návrh na navrácení v předešlý stav buď podán, jde-li o případ § 84, odst. 1, čís. 1. do patnácti dnů poté, kdy odpadla překážka,

jde-li o případ § 84, odst. 1, čís. 2 a 3, do patnácti dnů poté, kdy se strana dověděla o přípustnosti odvolání, ve všech případech však nejdéle do šesti měsíců po uplynutí zmeškané lhůty nebo po ukončení zmeškaného jednání. Návrh budiž podán u úřadu, u něhož měl být zmeškaný úkon předsevzat neb u něhož zmeškané jednání se konalo. Tento úřad je povolán také k tomu, aby rozhodl o návrhu na navrácení v předešlý stav. Byl-li zmeškán procesní úkon, má strana zároveň s návrhem na navrácení v předešlý stav dodatečně vykonati zmeškaný úkon.

(2) Návrh na navrácení v předešlý stav má odkladný účinek jako odvolání; podáním návrhu na navrácení v předešlý stav pro zmeškání ústního jednání se však neprodlužuje lhůta k podání odvolání proti rozhodnutí, které bylo vydáno následkem tohoto zmeškání.

(3) Byl-li zamítnut návrh na navrácení v předešlý stav pro zmeškání odvolací lhůty, odmítne úřad odvolání ve věci jako opožděné; jinak budiž o odvolání strany navrhuující navrácení v předešlý stav rozhodnuto teprve, až bude rozhodnuto o tomto jejím návrhu.

(4) Z rozhodnutí, jímž se návrh na navrácení v předešlý stav zamítá, lze se odvolati.

(1) „Lhůta k podání návrhu na restituci se přizpůsobuje všeobecně odvolací lhůtě.

Na rozdíl od uherských předpisů dává se rozhodnutí o návrhu na restituci úřadu, který nařídil zmeškané jednání nebo u něhož měl být předsevzat úkon nebo který dal nesprávné právní poučení.

Co se týče odkladného účinku, lze použití předpisů platných pro podání odvolání.

Povolením navrácení v předešlý stav vrací se řízení do stavu, v němž bylo před zmeškáním.“ (DZ)

(2) Lhůty uvedené v odstavci 1 se neprodlužují o dny poštovní dopravy.

(3) Návrh na navrácení v předešlý stav nelze podati po 6 měsících po uplynutí zmeškané lhůty anebo po ukončení

zmeškaného jednání, a to ani tehdy, když se strana v této lhůtě nedověděla o přípustnosti odvolání nebo když do této doby překážka zmeškání neodpadla.

(4) Předpis, že zároveň s návrhem na navrácení v předešlý stav má být vykonán zmeškaný úkon, má za účel urychlení a zjednodušení řízení. Povolí-li se navrácení v předešlý stav pro zmeškání lhůty, provede se ihned další řízení na základě podání, jež ve lhůtě mělo být učiněno a je učiněno při návrhu na restituci; na př. úřad povolí navrácení v předešlý stav pro zmeškání odvolací lhůty a zároveň projedná nebo zařídí projednání podaného odvolání odvolacím úřadem; podobně i při jiných úkonech.

(5) Návrh na navrácení v předešlý stav má odkladný účinek jako odvolání; je tedy zásadně — vyjma případy stanovené zvláštními předpisy (srv. pozn. k § 77) — odkladný účinek přiznán, úřad jej však může vyloučiti z důvodů uvedených v § 77, odst. 2. Vyloučení odkladného účinku se stane — podle povahy věci — pravidelně teprve zvláštním rozhodnutím, ježto rozhodnutí ve věci s podáním návrhu na restituci nebude počítati.

(6) Návrh na navrácení v předešlý stav pro zmeškání ústního jednání neprodlužuje lhůtu k podání odvolání proti rozhodnutí, jež bylo vydáno následkem zmeškání. Strana návrh činící musí — chce-li si odvolací lhůtu zachovati — s návrhem na restituci podati zároveň odvolání ve věci, jestliže již bylo rozhodnutí ve věci vydáno. Je-li povolena restituce pro zmeškání ústního jednání, vrací se věc do stavu, v němž byla před zmeškaným ústním jednáním, takže s rozhodnutím odpadá i nutnost rozhodnouti o podaném odvolání. Bude-li žádost za restituci pro zmeškání ústního jednání zamítnuta, rozhodne se o odvolání podle stavu, který tu byl v době rozhodnutí. Povolí-li úřad restituci pro zmeškání odvolací lhůty, rozhodne příslušný úřad (§ 78) o odvolání ve věci podaném.

(7) Z rozhodnutí, jímž se návrh na navrácení v předešlý stav zamítá, lze podati samostatně odvolání; o něm rozhodne věcně příslušný úřad nadřízený úřadu, který návrh zamítl, je-li to úřad druhé stolice, tedy věcně příslušné ministerstvo. I toto odvolání má odkladný účinek jako jiné odvolání (§ 77).

Obnova řízení.

§ 86.

(1) Řízení ukončené pravoplatným rozhodnutím budiž na návrh strany obnoveno:

1. zjistilo-li se, že listina, o niž se rozhodnutí opírá, byla podvržena nebo zfalšována nebo že výpověď svědka nebo znalce, o niž se

rozhodnutí opírá, byla křivá nebo že rozhodnutí bylo přivedeno jiným soudně trestným činem, nebo

2. vyšly-li najevo nové skutečnosti nebo důkazy, které mohly míti podstatný vliv na obsah výroku rozhodnutí a nemohly být v řízení uplatněny bez viny strany, anebo

3. záviselo-li rozhodnutí na posouzení předběžné otázky a rozhodl-li příslušný úřad (soud) dodatečně o ní v podstatných bodech jinak.

(2) Z důvodů uvedených v odstavci 1 může úřad také naříditi z úřední moci obnovu řízení ukončeného pravoplatným rozhodnutím, leč by šlo o věc, na jejímž konečném vyřízení není zúčastněn veřejný zájem.

(1) „V rakouském správním řízení nebyla instituce obnovy řízení jednotně upravena, výslovně byla připuštěna sporadicky v jednotlivých správních předpisech. Praxe a zvláště judikatura správního soudu, přihlížejíc k požadavku, aby se stranám zajistilo materiální právo, připouštěla obnovu řízení podle analogie civ. řádu soudního.

Uherský zákonný článek XX/1901 obsahuje předpisy o obnově řízení (znovu zahájení) v § 10. V nařízení se kombinují zásady civilního řádu soudního s předpisy uvedeného zák. článku, přihlíží se i k textu, jak jej obsahuje zákon ze dne 18. června 1924, č. 144 Sb. o inkompatibilitě.“ (DZ)

(2) „Z povahy obnovy řízení plyne, že jí lze použítí jen, když řádný instanční postup je již vyčerpán; dále pak lze připustiti obnovu jen tam, kde bez zavinění strany důvody pro obnovu uplatňované nemohly být přivedeny k platnosti v řádném řízení.“ (DZ)

(3) Obnova řízení předpokládá, že bylo ve věci pravoplatně rozhodnuto na základě řízení řádně provedeného.

(4) Okolnost, že listina byla podvržena nebo sfalšována, že výpověď svědka nebo znalce byla křivá nebo že rozhodnutí bylo přivedeno jiným soudně trestným činem, musí být prokázána soudním rozsudkem.

(5) Nové relevantní skutečnosti nebo důkazy jsou skutečnosti a důkazy, které sice již v době vydání pravoplatného rozhodnutí existovaly, ale teprve později vyšly najevo (noviter reperta). Nejde tedy o změnu faktické premise, nýbrž o error facti. Nastaly-li nové relevantní skutečnosti po vydání pravo-

platného rozhodnutí, jde o novou věc (srv. pozn. 9 k § 83 a nál. Boh. 499 a 1881).

(6) Obnovou řízení nelze se domáhati přezkoušení neb opravení právního názoru, jenž byl vysloven a k platnosti přiveden v rozhodnutí, nýbrž jen změny skutkové podstaty, na jejímž základě rozhodnutí spočívá (Budw. 6508 A).

(7) Za skutečnosti nebo důkazy, jež mohly míti podstatný vliv na obsah výroku rozhodnutí, dlužno pokládati i okolnost, že nález trestního soudu, na němž se rozhodnutí zakládá, byl jiným pravoplatným nálezem zrušen, nebo že strana o témž nároku neb o témž právním poměru nalezne rozhodnutí dříve vydané a pravoplatné, které zakládá právo mezi stranami toho řízení, jež má býti obnoveno, nebo nabude-li teprve nyní možnosti takového rozhodnutí použítí.

(8) Obnově řízení není na závalu ani to, že ve věci rozhodl již nejvyšší správní soud (Budw. 6600 A, 7331 A).

(9) K odstavci 1 čís. 3 viz pozn. k § 44.

(10) Z moci úřední nelze řízení obnoviti, když jde o věc, na jejímž konečném vyřízení není zúčastněn veřejný zájem.

(11) Obnovy řízení není třeba, je-li úřad oprávněn zrušiti nebo změnití pravoplatné rozhodnutí z úřední moci nebo jde-li o rozhodnutí absolutně zmatečné (srv. pozn. k § 83).

§ 87.

(1) Návrh na obnovu řízení jest podati do patnácti dnů ode dne, kdy se strana dověděla o důvodu obnovy, nejdéle však do tří roků od doručení (prohlášení) rozhodnutí.

(2) Úřad může naříditi obnovu řízení z úřední moci do tří roků od vydání rozhodnutí, později pak jen z důvodů uvedených v § 86, odst. 1, čís. 1.

(1) „Lhůta k podání návrhu odpovídá všeobecné rekursní lhůtě a konečná lhůta stanovena na 3 roky. Po uplynutí této lhůty lze u úřadu dáti popud k povolení obnovy ex offio pro důvody uvedené v § 86, odst. 1, č. 1.“ (DZ)

(2) O tom, co se rozumí vydáním rozhodnutí v odstavci 2, viz § 72, odst. 2.

(3) Lhůty uvedené v odst. 1 se neprodlužují o dny poštovní dopravy.

§ 88.

(1) Návrh na obnovu řízení sluší podati u úřadu, který o věci rozhodl v prvé stolici.

Navrhující strana je povinna v návrhu náležitě osvědčiti okolnosti obnovu odůvodňující.

(2) Rozhodnouti o obnově řízení přísluší úřadu, jehož rozhodnutí se důvod obnovy týká, a týká-li se důvod obnovy řízení ve dvou stolicích, úřadu první stolice.

(3) Rozhodnutí, jímž se povoluje nebo nařizuje obnova řízení, lze bráti v odpor až v odvolání z rozhodnutí, jež bude ve věci vydáno v obnoveném řízení.

(4) Z rozhodnutí, jímž se návrh na obnovu řízení zamítá, lze se odvolati.

(1) „Za úřad podací se určuje úřad, který je povolán k výkonu rozhodnutí, tedy úřad první stolice; rozhodovati o povolení obnovy přísluší, podobně jako při restituci, úřadu, jehož rozhodnutí se důvod obnovy týče.“ (DZ)

(2) Kterému úřadu přísluší rozhodnouti o obnově (judicium rescindens), stanoví odstavec 2. Tento úřad zpravidla také provádí obnovené řízení (judicium rescissorium). Tím, že se nepřipouští proti kladnému rozhodnutí o obnově řízení zvláštní samostatný opravný prostředek, umožňuje se, aby úřad povoluje nebo nařizuje obnovu zároveň provedl další řízení, po případě hned vydal nové rozhodnutí. Povolí-li obnovu k odvolání strany teprve odvolací úřad, bude ovšem obnovené řízení prováděti jiný úřad, nežli odvolací úřad, který povolil obnovu. Z ustanovení odstavce 2 plyne dále, že vyšší úřad, jehož rozhodnutí se důvod obnovy netýká, nemůže sám naříditi obnovu z moci úřední, nýbrž může jen uložití nižšímu úřadu označenému v odstavci 2, aby obnovu nařídil.

(3) Jestliže úřad hodlají povoliti nebo naříditi obnovu řízení zjišťuje za tím účelem jisté skutečnosti, je povinen stranám dáti možnost, aby se vyjádřily o výsledku tohoto zjišťování.

(4) Ježto při povolení obnovy vydá se všem stranám nové rozhodnutí, lze se proti povolení obnovy brániti v odvolání podaném proti rozhodnutí ve věci.

§ 89.

(1) V rozhodnutí povolujícím nebo nařizujícím obnovu budiž vysloveno, pokud má býti řízení obnoveno.

(2) Dřívější šetření a provádění důkazů, jež nejsou dotčena důvody pro obnovu řízení, nebud'ěž opakována.

(3) O otázce, od které doby má mítí účinek rozhodnutí vydané následkem obnovy, rozhodne úřad podle okolností případu.

(4) Povolení obnovy řízení má odkladný účinek jako odvolání.

(1) Srovnej pozn. 2 k § 88.

(2) Výrok, pokud má býti řízení obnoveno, bude záviseti od toho, jaký vliv má obnova na skutkovou podstatu pro rozhodnutí. Může-li býti podle dosavadního výsledku řízení a podle průkazů předložených v řízení o obnovu, vydáno hned rozhodnutí ve věci, rozhodne se o obnově i ve věci zároveň; rozhoduje-li odvolací úřad o odvolání proti zamítnutí návrhu na obnovu, vysloví se v rozhodnutí povolujícím obnovu, že má býti vydáno nové rozhodnutí. Je-li třeba doplniti následkem povolení obnovy řízení předcházející rozhodnutí, dlužno vysloviti, která část řízení a pokud má býti znovu provedena.

(3) Rozhodnutí ve věci přísluší tomu úřadu, jehož řízení se obnova dotýká. Je-li tedy obnova povolena teprve k odvolání navrhovatele, nemůže rozhodovati ve věci úřad, který obnovu povolil, a musí vrátiti spisy úřadu, u něhož důvod obnovy nastal k provedení řízení resp. k vydání rozhodnutí ve věci.

(4) Rozhodnutí vydané v obnoveném řízení může mítí účinek buď od té doby, kdy bylo vydáno rozhodnutí původní, jež pozbylo následkem obnovy platnosti, nebo teprve od vydání nového rozhodnutí následkem obnovy. Rozhodne-li se na př. o nějaké povinnosti strany a tato strana není v rozhodnutí následkem obnovy řízení uznána povinnou k původně uloženému plnění, není povinna k plnění vůbec (tedy ani ne po dobu mezi vydáním původního rozhodnutí a vydáním nového rozhodnutí). Rozhodne-li se o oprávnění strany, aniž se současně druhé straně uložila povinnost, a v rozhodnutí následkem obnovy se straně toto oprávnění odejme, může strana v době od původního rozhodnutí do vydání nového rozhodnutí oprávnění vykonávati, čili nové rozhodnutí působí ex nunc. Účinek rozhodnutí po povolení obnovy vydaného bude třeba posouditi v každém jednotlivém případě podle okolností, což bude někdy věcí dosti obtížnou. Hlavním vodítkem při tom bude, aby strana jednající mezi původním rozhodnutím a novým rozhodnutím bona fide byla chráněna a aby jí bylo ušetřeno co nejvíce nákladů, jež jí způsobí vydání nového rozhodnutí.

(5) O odkladném účinku obnovy viz § 77 a poznámky u § 85.

ČÁST DRUHÁ. VYKONÁVACÍ (EXEKUČNÍ) ŘÍZENÍ.

HLAVA I.

VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ.

§ 90.

(1) Vykonatelná rozhodnutí úřadů (§ 1) jsou exekuční tituly a vykonávají se, je-li jejich výkon ve veřejném zájmu, z úřední moci, jinak jen k návrhu strany, politickou nebo soudní exekucí.

(2) Vykonatelná rozhodnutí, opatření, nálezy, usnesení, platební výměry a výkazy nedoplatků jiných úřadů a orgánů, pro které se poskytuje zvláštními předpisy výkon politickou exekucí, vykonávají se politickou exekucí jen k návrhu. Navrhující úřad (strana) jest povinen prokázati vykonatelnost.

(1) „Ve všeobecných ustanoveních o provádění vykonávacího řízení jakožto ukončení činnosti správního úřadu v jisté věci se předem stanoví, které správní akty jsou exekučními tituly pro vedení exekuce. Jsou jimi vykonatelná rozhodnutí, pocházející od úřadů, pro něž platí nařízení o správním řízení. V odstavci 2 se upravuje výkon politické exekuce pro exekuční tituly založené jinými úřady (orgány), ovšem jen za předpokladu, že jest politická exekuce pro tento výkon připuštěna. V těch případech, kde není v příslušném předpise ustanoveno, že platební výměry a výkazy nedoplatků jsou exekučními tituly, bude nutno rozhodnutím úřadu utvořiti exekuční titul podle odstavce 1 (na př. výkazy ošetřovacích nákladů veřejných nemocnic).“ (DZ)

(2) Pokud jde o smíry uzavřené před politickými úřady podle § 66, to jest o akty uzavřené mezi dvěma stranami o jejich nárocích za spolupůsobení politického úřadu příslušného věcně i místně rozhodovati o těchto nárocích, jsou tyto smíry „opatření“ politického úřadu, jímž veřejnoprávní poměr mezi stranami byl vyřešen (čl. 12 zákona). Srv. pozn. k § 66.

(3) Rozhodnutím úřadu podle poslední věty poznámky 1 lze tu utvořiti exekuční titul pouze v těch případech, kde politický úřad je všeobecně příslušný k rozhodnutí, jež má býti exekučním titulem. Rozhodnutí bude záležitosti zpravidla v tom, že na podkladě výkazu nedoplatků, jež mají býti stranami hrazeny

a politickými úřady vybrány, vydá se stranám vyzvání k placení. Nezaplatí-li strany, rozhodne se o jejich platební povinnosti a toto rozhodnutí se vykoná exekucí.

(4) Rozhodnutí a opatření, která nespádají do oboru působnosti politických úřadů a o nichž není stanoveno, že je lze vykonati politickou exekucí nebo že aspoň mohou býti vykonána politickými úřady, nelze politickou exekucí vykonati.

(5) Jakým způsobem má úřad nebo strana navrhuje výkon politické exekuce prokázati vykonatelnost rozhodnutí, opatření atd., bude záviseti na povaze konkrétního případu; někde stačí potvrzení příslušného nadřízeného nebo dozorčího úřadu nebo orgánu, někde průkaz o pravoplatnosti příslušného rozhodnutí (průkaz o jeho doručení), někde průkaz, že pohledávka byla marně upomenuta a p. Exekuční úřad nebude zkoumati, zda rozhodnutí bylo řádně vydáno, nýbrž obmezí se na zkoumání vykonatelnosti rozhodnutí po stránce formální. Úřad, který potvrzuje vykonatelnost, může zkoumati rozhodnutí po stránce věcné jen v mezích své působnosti; je-li na př. úřadem dozorčím nad úřadem neb orgánem, který vydal rozhodnutí, bude moci v mezích dozorčího práva zakročiti zejména tam, kde rozhodnutí navržené k výkonu, odporuje platnému právu nebo vybočuje z mezí příslušnosti dotyčného úřadu (orgánu) a kde je lze proto z moci úřední zrušiti.

(6) Jde-li o potvrzení vykonatelnosti politickým úřadem, jest návrh úřadu (orgánu nebo strany) na potvrzení návrhem, o němž úřad má jednati; neshledal-li úřad, že potvrzení vykonatelnosti lze bez dalšího řízení vydati, musí býti zavedeno řádné řízení.

§ 91.

(1) Vykonatelná jsou rozhodnutí, proti nimž není připuštěn opravný prostředek nebo při nichž opravný prostředek nemá odkladného účinku.

(2) Vykonatelnost rozhodnutí uvedených v § 90, odst. 1, potvrzuje úřad, před kterým se řízení konalo v první stolici. Tento úřad zařídí výkon politické exekuce nebo navrhne povolení soudní exekuce (§ 93, odst. 2).

(1) „Vykonatelná jsou taková rozhodnutí, která jsou jednak formálně pravoplatná, t. j. taková, pro něž není připuštěn další opravný prostředek, jednak taková, při nichž opravný prostředek nemá odkladný účinek. Vykonatelnost potvrzuje úřad, u kterého se konalo řízení v I. stolici, tam jsou pravidelně jednacím spisy. Exekuce se povoluje potvrzením vykonatelnosti. Podle tohoto potvrzení úřad, je-li sám exekučním úřadem, pro-

vede politickou exekucí nebo navrhne soudní exekucí. Není-li sám exekučním úřadem, obrátí se buď na exekuční úřad nebo navrhne přímo soudní exekucí.

Kdy zastupuje finanční prokuratura úřad v soudním exekučním řízení, řídí se platnými předpisy.“ (DZ)

(2) Ježto řízení v první stolici nemusí se vždy konati před okresním úřadem, nebude ani k potvrzení vykonatelnosti rozhodnutí politických úřadů povolán vždy okresní úřad; poněvadž úřad, který rozhodl v první stolici, má zaříditi výkon politické exekuce nebo navrhnutí soudní exekuce, má tam, kde k zavedení exekuce je třeba návrhu, tento návrh býti podán u úřadu, který rozhodl ve věci v první stolici.

(3) Pokud jde o rozhodnutí, jež nejsou dosud vykonatelnými viz § 94 a poznámky k němu.

(4) Ohledně potvrzení vykonatelnosti exekučních titulů uvedených v § 90, odst. 2, srov. pozn. 5 a 6 k § 90.

§ 92.

Jakožto exekuční úřady jsou k výkonu politické exekuce povolány okresní úřady. Příslušnost exekučního úřadu se určuje, jde-li o exekuci na věci, podle místa, kde tyto věci jsou při zahájení exekuce, jinak podle §§ 7 a 9.

(1) „Exekučním úřadem je vždy politický (státní policejní) úřad I. stolice.“ (DZ)

Vzhledem k § 2, odst. 2 jsou exekučními úřady v městech se zvláštním statutem a v městech se zřízeným magistrátem, orgány těchto měst; státní policejní úřady pak jsou exekučními úřady ve věcech náležejících do jejich oboru působnosti.

(2) Při určení příslušnosti exekučního úřadu bude rozhodné, zda jde o exekuci pro plnění peněžní či pro plnění naturální. Při peněžních plněních lze vésti politickou exekucí jen na určité věci dlužníkovy; poloha těchto věcí určuje příslušnost exekučního úřadu a nebude spornou. Při naturálních plněních může podle okolností rozhodovati věc, na niž se exekuce má vztahovati, osoba k plnění povinná nebo i vztah plnění samého k jisté okolnosti. Tu může býti spíše pochybné, který úřad je exekučním úřadem, a proto se stanoví, že příslušnost exekučního úřadu, nelze-li ji určití podle polohy, určí se podle §§ 7 a 9.

§ 93.

(1) Podle ustanovení článku 12 zákona jsou exekuční tituly uvedené v § 90, odst. 1, exekučními tituly ve smyslu exekučního řádu (zá-

kona), a to, i když pro ně soudní exekuce není výslovně připuštěna zvláštním ustanovením.

(2) O povolení soudní exekuce zakročí úřad. Úřad má v soudním exekučním řízení postavení vymáhajícího věřitele, jen nejde-li o plnění, která se vymáhají jen k návrhu strany. Pokud je strana oprávněna zakročit přímo o povolení soudní exekuce, stanoví zvláštní předpisy.

(3) Soudní exekuce se koná podle ustanovení exekučního řádu (zákona), politická exekuce podle následujících ustanovení.

(1) „Výkon správních exekučních titulů podle § 90, odst. 1, lze provést buď exekucí politickou nebo soudní (čl. 12 zák.). Exekuce soudní bude účinná zvláště tehdy, když exekuce politická neměla nebo neměla by výsledku nebo když exekuci nelze provést prostředky pro politickou exekuci dovolenými zvláště, je-li potřeba vésti exekuci na nemovitosti, pohledávky nebo sekvestrací, kteréžto způsoby pro svou složitost se nehodí k vedení politické exekuce.“ (DZ)

(2) O povolení soudní exekuce může strana zakročit přímo u soudu jen v těch případech, kde je to zvláštními předpisy výslovně připuštěno. Jinak zakročí o povolení soudní exekuce vždy úřad sám, a to je-li výkon ve veřejném zájmu, z povinnosti úřední, při čemž má úřad pak postavení vymáhajícího věřitele; kde jde o plnění v zájmu strany, jež se vymáhá jen k jejímu návrhu, má tato strana postavení vymáhajícího věřitele a úřad se obmezí pouze na to, že o povolení soudní exekuce v zájmu strany zakročí. Úřadem se tu rozumí úřad uvedený v § 91, odst. 2.

§ 94.

(1) K zajištění peněžních plnění může být nařízena exekuce podle exekučních titulů ve smyslu § 90, odst. 1 a 2, i dříve, nežli se staly vykonatelnými, nebo před uplynutím lhůty pro plnění, bylo-li by jinak splnění nároku zmařeno nebo značně ztíženo. Jde-li o plnění, která se vymáhají jen k návrhu, musí oprávněná strana osvědčiti toto nebezpečí.

(2) O exekuci k zajištění platí obdobně ustanovení této části o exekuci k dobytí pe-

něžních plnění s tou odchylkou, že kromě nebezpečí zkázy nesmějí se zpeněžit věci, na něž se vede exekuce, a že nemůže býti výtěžek exekuce vydán vymáhající straně (navrhujícímu úřadu), dokud se rozhodnutí nestalo vykonatelným.

(1) „Podle vzoru rak. exekučního řádu (§ 370 a násl.) upravuje se exekuce k zajištění peněžních pohledávek z titulů vzestlých u úřadů (§ 1, odst. 1), jestliže tyto tituly nejsou ještě vykonatelné, avšak je nebezpečí v prodlení.“ (DZ).

(2) Exekuce k zajištění neliší se v celku od exekuce pro vykonatelná rozhodnutí, jimiž se ukládá pouze peněžní plnění. Při exekuci k zajištění lze však provést toliko zabavení movitých věcí, prodej jejich se provede teprve, až rozhodnutí se stane vykonatelným, leda že by šlo o nebezpečí zkázy zabavených věcí. Tu lze sice zabavené věci prodati, ale výtěžek nesmí býti vydán vymáhající straně (navrhujícímu úřadu), dokud rozhodnutí není vykonatelným.

(3) Exekuci k zajištění lze vésti buď soudem a to prostředky připuštěnými pro soudní výkon exekuce k zajištění (§ 374 ex. ř.) nebo politickým úřadem a to exekučním úřadem, tu však jen exekuci na movité věci.

(4) Exekuce k zajištění liší se od prozatímních opatření podle § 95 hlavně v těchto směrech:

a) Exekuci k zajištění lze vésti jen, bylo-li již vydáno rozhodnutí, avšak toto rozhodnutí není dosud vykonatelné; prozatímní opatření lze naříditi i před vydáním rozhodnutí, ovšem i po jeho vydání;

b) exekuci k zajištění lze vésti jen pro plnění peněžní, prozatímní opatření lze naříditi pro jakékoli plnění;

c) exekuce k zajištění zakládá ve smyslu § 107, odst. 3, zástavní právo k zabavené věci, čemuž tak není při prozatímním opatření.

(5) Exekuce k zajištění zruší se proto, že pozbyla podkladu z důvodů uvedených příkladem v § 102, zejména také tehdy, když byla dána pro plnění dostatečná jistota podle § 37 (složením přiměřeného obnosu hotově nebo jiným způsobem).

§ 95.

(1) Je-li jisto neb aspoň pravděpodobno, že strana je povinna plniti, může úřad příslušný k rozhodnutí i před vydáním rozhodnutí o nároku naříditi z úřední moci nebo k návrhu přiměřené prozatímní opatření, je-li

nebezpečí, že by povinná strana zavlekla jmění exekuci podléhající nebo že by z jiného důvodu bylo splnění nároku zmařeno nebo značně ztíženo.

(2) Prozatímní opatření nařízené k návrhu může být vázáno podmínkou, že návrhové složky jistotu za škodu, která by vznikla odpuřci výkonem prozatímního opatření, když by nárok návrhové nebyl uznán.

(3) Prozatímní opatření budiž obmezeno přiměřenou lhůtou, která může být prodloužena, jen když návrhové nemohl ve lhůtě svůj nárok bez své viny exekuci uplatnit.

(1) „Jde o prozatímní opatření podle obdoby exek. řádu (§ 378 a násl. rak. ex. ř.), jež lze učiniti i před vydáním rozhodnutí, je-li nebezpečí, že by účel řízení přičiněním nebo zaviněním strany nebo z jiných důvodů mohl být zmařen.

O tom, kdy úřad nařídí stranám složení jistoty za možnou škodu, rozhodne úřad podle okolností; zpravidla bude je nařizovati, jde-li o soukromé strany, nikoliv o veřejnoprávní korporace, kde o dobytí náhrady škody nebude pochybnosti, jako na př. u korporací povolanych k provádění sociálního pojištění atd.“ (DZ)

(2) O rozdílu mezi exekucí k zajištění a prozatímním opatření viz poznámku 4 u § 94.

(3) Naříditi prozatímní opatření lze, je-li jisto neb aspoň pravděpodobno, že strana je povinna plniti; nestačí tudíž, je-li jisto, že některá ze stran bude povinna plniti, není však jisto ani pravděpodobno, která ze stran to bude.

(4) Prozatímní opatření může být nařízeno nejen, když strana se od úřadu něčeho domáhá, co bude mít v zápětí jisté její plnění, nýbrž i když úřad zakročuje proti straně ve veřejném zájmu.

(5) Prozatímní opatření je možné pro jakékoli plnění, jež rozhodnutím úřadu může být uloženo a lze je naříditi před vydáním rozhodnutí i po něm. Pokud jde o plnění peněžní, bude lze naříditi prozatímní opatření jen, pokud není vydáno rozhodnutí; nařízení prozatímního opatření je prostředkem z nouze, jehož nelze použiti tam, kde účelu, jemuž má sloužiti, možno dosíci vhodnějším způsobem; tímto způsobem při rozhodnutí již vydaném avšak dosud nevykonatelném je tu exekuce k zajištění.

(6) Prozatímní opatření nařizuje úřad, který je povolán vydati rozhodnutí, nikoli tedy úřad exekuční nebo soud.

(7) Nebezpečí, že by povinná strana zavlekla jmění exekuci podléhající nebo že by z jiného důvodu bylo splnění nároku zmařeno nebo stíženo, je při peněžních plněních na př. tenkrát, jestliže by osoba k plnění povinná poroucháním, zničením, zatajením neb odstraněním majetkových kusů, zcizením nebo jiným nakládáním s předměty svého jmění zvláště úmluvami učiněnými s jinými osobami, zmařila nebo značně ztížila dobytí peněžního plnění; při nepeněžních plněních jsou to případy, kde by zvláště změnou dosavadního stavu, přesídlením do ciziny, hrozícím násilím nebo nenahraditelnou škodou byl zmařen výkon naturálního plnění.

(8) Prozatímní opatření není vázáno na prostředky přípustné pro vedení politické exekuce; dovoleno jest tedy použití takových opatření, jež jsou v konkrétním případě vhodné. Bude tedy lze — stejně jako při soudním nařízení prozatímních opatření — a) naříditi uschování a správu movitých věcí, čítajíc v to i uložení peněz, b) zapověděti zcizení nebo zastavení movitých věcí; c) zřídit obstavku nároku příslušejícího zavázanému a zapověděti pohledávku vybrati a zaplatiti; d) zmocniti ohroženou stranu, aby směla odpuřcovy věci, které u sebe chová a ku kterým se vztahuje jí tvrzený nebo přičtený nárok, až do pravoplatného rozhodnutí zdržeti; e) rozkázati zavázané straně, aby předsevzala jednotlivé úkony, jichž je třeba aby věci, jež by mohly být pojaty do příští exekuce, byly zachovány nebo aby nynější stav byl udržen; f) naříditi zavázané straně, aby se zdržela jednotlivých škodlivých činů nebo určitých nebo všelikých změn na movitých věcech; g) zapověděti zcizení, obtížení nebo zastavení nemovitostí nebo práv, jež jsou zapsána ve veřejných knihách a k nimž se vztahuje návrh, o němž se má rozhodnouti, a zápoověd dáti poznamenati ve veřejných knihách; h) zaříditi sekvestraci.

(9) Je-li potřebí, může být i několik prozatímních opatření pro totéž plnění uloženo vedle sebe; při tom ovšem sluší dbáti toho, aby nebyla nařízena prozatímní opatření ve větším rozsahu, než je třeba k zajištění plnění.

(10) Prozatímní opatření bylo by zrušiti, dá-li zavázaný dostatečnou jistotu podle § 37.

(11) Odstavec 3 vztahuje se i na případ, že prozatímní opatření bylo nařízeno z úřední moci. Lhůta, na niž je obmezeno prozatímní opatření, může být prodloužena v případech, kdy úřad zakročuje z úřední povinnosti tehdy, když nebylo možno vydati do této lhůty vykonatelné rozhodnutí.

(12) O tom, v čem se prozatímní opatření liší od uložení jistoty, viz pozn. 5 k § 37.

§ 96.

(1) Než se zavede vlastní exekuční řízení, budiž vždy vydán a do vlastních rukou po-

vinné strany doručení příkaz k plnění. Není-li tento příkaz pojat již do rozhodnutí, buďtež v něm uvedeny:

1. data rozhodnutí, jímž plnění bylo uloženo,
2. druh a výše plnění,
3. lhůta, do níž má být plněno,
4. následky, jež neplnění má v zápětí.

(2) Nebylo-li příkazu ve stanovené lhůtě buď zcela nebo z části vyhověno, vymůže úřad, neshledá-li snad podané námitky odůvodněnými, z úřední moci splnění politickou nebo soudní exekucí.

(1) „Vlastní exekuční vymáhání uložené povinnosti předchází příkaz k plnění.

Tento příkaz se bude opíratí buď o vykonatelné rozhodnutí nebo bude jím již opáření úřadu, na př. obsilka, přímo vykonatelné. Tu se příkazuje určitý úkon a sankce stanovené pro případ nevyhovění provedou se ihned bez dalšího nového příkazu. Rozhodnutí nebudou zpravidla obsahovati takového exekučního příkazu. I když se při uložení jistých plnění v rozhodnutí stanoví lhůta k jejich splnění, nelze vždy říci, že tato část výroku nahrazuje exekuční příkaz k plnění; nejsou-li do této části výroku pojaty všechny náležitosti, které má exekuční příkaz obsahovati, není tu exekučního příkazu a nutno jej před nuceným výkonem zvláště vydati. Exekuční příkaz v častých případech postačí, aby zavázaný svému závazku vyhověl. Další výhodou příkazu bude, že se strana bude moci bránit námitkami, a úřad může přijíti již tu k závěru, že požadované plnění je neodůvodněno a nebude dále prováděti zbytečnou nebo neodůvodněnou exekucí.“ (DZ)

(2) Exekuční příkaz se vydá jak před výkonem exekučních titulů podle odstavce 1, tak i titulů uvedených v odstavci 2 § 90 a to při jakémkoli plnění.

(3) Lhůta, do níž má být plněno, se nestanoví a bude ji určovati v jednotlivém případě úřad hledě k povaze plnění, t. j. k tomu, aby plnění v stanovené lhůtě bylo skutečně možné.

(4) Následky neplnění, na něž v příkazu dlužno upozorniti, jsou uvedeny v odstavci 2, totiž že plnění bude vymoženo exekucí.

(5) Příkaz k plnění může vydati jak úřad politický, který rozhodoval ve věci, tak i úřad exekuční; proto dlužno po případě k žádosti o provedení exekuce připojiti průkaz o tom, že

exekuční příkaz byl vydán. Při exekuci podle odst. 2, § 90 vydá exekuční příkaz vždy úřad exekuční.

§ 97.

Pro politické exekuční řízení platí, pokud se z této části jinak nepodává, obdobně předpisy části první.

(1) „V nařízení upravuje se postup při vedení politické exekuce pro peněžní plnění na rozdíl od dosavadních předpisů cís. nař. č. 96/1854 ř. z., které v tom směru pouze odkazují k předpisům platným pro vymáhání dlužných daní. Při tom, pokud to neodporuje potřebnému zjednodušení řízení, přihlíženo k příslušným předpisům soud. řádů exekučních a použito též předpisů pro vymáhání daní, jak jsou obsaženy v zákoně o přímých daních č. 76/1927 Sb. Není-li zvláštních předpisů o provádění politické exekuce v části třetí, platí obdobně předpisy části první o všeobecném řízení.“ (DZ)

(2) Předpisy části první platí pro výkon politické exekuce obdobně, to jest jen pokud jich lze použiti podle povahy exekučního řízení. Odchyly však vyplývají většinou již z ustanovení části třetí.

§ 98.

(1) Zjistí-li se, že je vedena proti téže osobě pro různá plnění na tytéž věci zároveň soudní i politická exekuce, budiž za provedení exekuce požádán soud.

(2) Je-li proti téže osobě pro totéž plnění vedena soudní i politická exekuce, budiž politická exekuce zastavena.

(1) „Není dovoleno, aby se proti téže osobě vedla vedle sebe exekuce soudní a politická, třeba pro různá plnění. Přednost se dává exekuci soudní, již se vymůže vždy i plnění, pro něž by se prováděla exekuce politická. Postup při konkurenci exekuce berní s exekucí politickou bude upraven dohodou s ministerstvem financí.“ (DZ)

(2) Zvláštního zjišťování, zda proti téže osobě se vede na tytéž věci zároveň soudní exekuce, není třeba; stačí, když se o tom úřad dozví kdykoli během exekučního řízení; zpravidla se to zjistí při zabavení.

(3) Je-li vedena proti téže osobě pro různá plnění a na různé věci exekuce soudní a politická, vedou se obě exekuce vedle sebe.

(4) Proti těže osobě pro totéž plnění bude vedena exekuce, když strana k tomu oprávněná o obě exekuce zažádala a ani soudu ani exekučnímu úřadu neoznámila, že žádá o obojí exekuci.

§ 99.

Při provádění politické exekuce budiž použito exekučního prostředku, který exekuta nejméně postihuje a vede ještě k cíli.

Jde-li o peněžní plnění, vede se exekuce zabavením a prodejem movitých věcí; aby exekuce co nejméně exekuta postihovala, je již v § 106 předepsáno, že na přání dlužníkovy jest při výběru zabavovaných věcí bráti co možná zřetel. Ustanovení § 99 bude tudíž míti význam hlavně při vymáhání naturálních plnění; též při náhradním úkonu (§ 123) má úřad hleděti k tomu, aby se úkon vykonal s co možná nejmenším nákladem. (Viz také pozn. 4 k § 123.)

§ 100.

(1) Proti vojenským osobám a příslušníkům četnictva, jakož i proti veřejným zaměstnancům a zaměstnancům veřejných dopravních podniků smí býti započat výkon exekuce, konají-li právě službu, teprve, když bylo jejich představenému oznámeno, že byla exekuce nařízena.

(2) Ve vlastnictví ústavu, který je pod státním dozorem a slouží veřejné dopravě, smějí býti vykonány exekuční úkony, které by snad mohly rušiti veřejnou dopravu, toliko ve srozumění s dozorcím úřadem a s omezeními, o kterých tento úřad uzná, že jich vyžaduje veřejná doprava.

(3) V budovách vojenských nebo vojskem obsazených mohou býti exekuční úkony vykonány teprve, když to bylo oznámeno veliteli budovy nebo jeho zástupci, kteří mohou k výkonu přidělití vojenskou osobu.

(4) Proti osobám exterritoriálním a v budovách nebo v místnostech exterritoriálních mohou býti exekuční úkony vykonány, jen

pokud to mezinárodní právo připouští a jen v přítomnosti zástupce ministerstva zahraničních věcí.

(1) V odstavci 1 se předpisuje oznámení o započetí výkonu exekuce proti osobám tam zmíněným a to před samým započtím výkonu, nikoli hned, jakmile se vůbec s exekucí započne. Oznámení učiní exekuční orgán tím, že předloží písemný příkaz exekučního úřadu podle § 105.

(2) Rovněž odstavce 2, 3 a 4 se týkají jen těch exekučních úkonů, jež se mají provésti proti osobám nebo v budovách a místnostech v nich uvedených.

(3) Dozorčím úřadem v odstavci 2 uvedeným se rozumí ministerstvo železnic, resp. veřejných prací (letectví), obchodu (plavba) nebo pošt (autobusové spojení).

(4) Proti osobám exterritoriálním a v budovách exterritoriálních budou exekuční úkony podle práva mezinárodního zpravidla vyloučeny; dovoleny jsou jen se svolením příslušného vyslance neb jeho zástupce. (Viz *Oppenheim Mezinár. právo*, str. 502. Srov. pozn. u § 59.) Dbáti nad zachováním předpisů práva mezinárodního bude věcí zástupce ministerstva zahraničních věcí.

HLAVA II.

POLITICKÁ EXEKUCE.

ODDÍL I.

Exekuční orgány, zrušení a odložení exekuce.

§ 101.

(1) Exekuční úřad, prováděje politickou exekuci, jest oprávněn použití svých vlastních orgánů, orgánů ustanovených k berní exekuci, obecních orgánů a jako asistence při provádění exekuce součinnosti bezpečnostních orgánů, podle potřeby i vojska.

(2) Vykonává-li se politická exekuce orgány ustanovenými k berní exekuci, postupují tyto orgány podle předpisů platných pro provádění berní exekuce.

(1) „Politickou exekuci provádí úřad vlastními orgány. Nemá-li takových orgánů — a to bude pravidlem — má po-

užití orgánů ustanovených pro berní exekuci. Těchto orgánů se užívalo většinou i dosud. Zevrubnější úprava se stane dohodou mezi zúčastněnými ministerstvy. Ježto by neprospělo věci, aby se berní vykonavatelé řídili při provádění berní exekuce jinými předpisy než při provádění exekuce politické, předpisuje se, že se i při provádění této exekuce má postupovati podle předpisů pro vedení exekuce berní, jež spočívají ostatně na téměř stejných zásadách.“ (DZ)

(2) Jen pro postup berních exekučních orgánů platí předpis pro berní exekuci, jinak platí ustanovení tohoto nařízení zejména také pro rozhodování exekučního úřadu; srovn. také pozn. 1 a 3 k § 103.

§ 102.

(1) Exekuční úkony buďtež zrušeny, jestliže nastaly okolnosti, pro které exekuce pozbyla podkladu, zejména předloží-li se průkaz, že uložené plnění bylo provedeno, neb upustí-li oprávněná strana od vymáhání, dále zjistilo-li se, že exekuce nebyla vůbec přípustna nebo že byla vedena proti osobě, která není povinna plniti.

(2) Exekuční řízení budiž odloženo, předloží-li se průkaz, že pro uložené plnění byl povolen odklad.

„K zastavení exekuce nutno přikročiti, jakmile přestal její účel nebo není-li jinak dovolená.“ (DZ)

ODDÍL 2.

Exekuce pro peněžní plnění.

Všeobecná ustanovení.

§ 103.

Uložené peněžní plnění vynutí se zabavením a nuceným prodejem hmotných movitých věcí dlužníkových.

(1) „K vymáhání peněžního plnění ve správním řízení exekučním se dovoluje z prostředků přípustných při provedení soudní exekuce jen exekuce movitostí a to zabavením a nuceným prodejem movitých věcí. Nemělo-li by vedení exekuce tímto způsobem výsledku, bude nutno navrhnouti soudní exekuci.

Exekuce se povoluje na věci dlužníkovy. Tím má býti již napřed nemožněno zabrání věcí do exekuce, na něž by třetí osoby mohly činiti nároky vlastnické.“ (DZ)

(2) Otázku, které věci lze považovati za hmotné věci movité, dlužno posuzovati podle soukromého práva. Podle § 292 o. o. z. jsou věci hmotné ty, které lze smysly vnímati. Které věci jest pokládati za movité určuje § 293 a násl. o. o. z.

§ 293. Věci, které bez porušení jejich podstaty s jednoho místa na druhé lze přenášeti, jsou movité, jinak jsou nemovité. Věci, které o sobě jsou movité, pokládají se v právním smyslu za nemovité, tvoří-li na základě zákona nebo vlastníkova určení příslušenství nemovité věci.

§ 294. Příslušenstvím rozumí se to, co bývá s věcí trvale spojeno. Sem patří nejen přírůstek věci, pokud není od ní oddělen, nýbrž i vedlejší věci, bez nichž hlavní věci nelze upotřebiti, nebo o kterých zákon nebo vlastník určil, aby se jich trvale k hlavní věci upotřebilo.

§ 295. Tráva, stromy, plody a jiné upotřebitelné věci, které země na svém povrchu plodí, zůstávají tak dlouho nemovitým jměním, dokud nebyly od země a půdy odděleny. I ryby v rybníce a zvěř v lese stanou se teprve tehdy movitým statkem, když byl rybník vyloven a zvěř polapena nebo skolena.

§ 296. Také obilí, dříví, píce pro dobytek a všeliké jiné třebaš již sklizené plodiny, jakož i veškerý dobytek a všeliké nástroje a nářadí k nemovitému statku náležející pokládají se potud za nemovité věci, pokud jich k dalšímu řádnému provozování hospodářství je potřebí.

§ 297. Rovněž tak patří k nemovitým věcem ty, které byly na zemi a půdě zřízeny s tím úmyslem, aby tam trvale zůstaly, jako: domy a jiné budovy se vzduchovým prostorem v kolmé čáře nad nimi; rovněž: nejen vše, co do země je zapuštěno, ve zdi upevněno, přinýtováno a přibito, jako kotly na vaření piva, na pálení kořalky a zazděné skříně, nýbrž i takové věci, které jsou určeny, aby se jich při nějakém celku stále upotřebovalo, na př. u studní okovy, provazy, řetězy, hasicí nářadí a podobně.

(3) Vkladní knížky nejsou cennými papíry nýbrž toliko papíry legitimačními a nejsou tedy věcmi movitými, jež by bylo lze exekučně zabaviti.

§ 104.

Věci vyloučené ze soudní exekuce jsou vyloučeny i z politické exekuce.

(1) „Věci vyloučené ze soudní exekuce budou vyloučeny i z exekuce politické. Výpočet těchto předmětů vzhledem k taxativnímu jich určení v soud. řádech exekučních a možným změnám, jakož i vzhledem k různosti předpisů v historických

zemích a v býv. zemích uherských není vhodný a stačí pouhé všeobecné ustanovení v tom směru.“ (DZ)

(2) Pokud jde o vyloučené věci ze soudní exekuce, obsahuje bývalý rakouský exekuční řád (zákon ze dne 27. května 1896, č. 79 ř. z.) tato ustanovení:

§ 250. Na předměty, jichž užívá se k vykonávání bohoslužby zákonně uznané církve nebo náboženské společnosti, jakož i na částky sv. kříže a na ostatky svatých, kromě jejich obruby, nemůže exekuce vedena býti. Vede-li se exekuce na obrubu částek sv. kříže a ostatků svatých, tedy ověření (authentika) nesmí býti porušeno.

§ 251. Z exekuce jsou dále vyňaty:

1. šaty, peřiny, prádlo, domácí a kuchyňské nářadí, zejména kamna a krby, pokud předmětů těchto je nevyhnutelně třeba dlužníkovi a jeho ve společné domácnosti s ním žijícím členům rodinným a čeledi;

2. potraviny a palivo, jichž dlužník a jeho ve společné domácnosti s ním žijící členové rodinní a čeleď potřebují na čtrnáct dní;

3. dojná kráva, nebo podle výběru dlužníkovy dvě kozy, nebo tři ovce spolu se zásobami píce k jich krmení a steliva k podestýlání až do času nejbližších žní potřebnými, pokud těchto dobytčat nevyhnutelně je třeba k výživě dlužníka a jeho ve společné domácnosti s ním žijící členů rodinných a čeledi;

4. podpory v přírodninách, jež dlužníkovi za příčinou nouze, která v zemi nebo v některé krajině vznikla, byly poskytnuty z peněz veřejných;

5. u úředníků, duchovních, učitelů, advokátů, notářů, lékařů a umělců, jakož i u jiných osob, vykonávajících vědecké povolání, předměty, jichž potřebují k zastávání služby nebo k vykonávání svého povolání, jakož i slušný oblek, rovněž u osob mocí ozbrojené a četnictva všechny předměty, jichž potřebují k zastávání služby;

6. u řemeslníků, ručních a továrních dělníků, jakož i u babiček porodních předměty, jichž k osobnímu vykonávání svého zaměstnání potřebují;

7. u osob, jichž platy peněžité podle zákona nebo podle výsady z exekuce zcela nebo částečně jsou vyňaty ta část shledaných peněz hotových, která rovná se příjmu, jenž nejsou exekuci podroben, připadá na čas od výkonu zabavení až do nejbližší lhůty, kdy plat se vyplácí;

8. hotové peníze, které patrně pocházejí z podpory, která dlužníkovi za příčinou nouze (č. 4) byla dána z veřejných peněz nebo ze splatné zálohy, která za stejné podmínky byla poskytnuta z fondů veřejných;

9. k vedení lékárny nevyhnutelně potřebné nářadí, nádoby a zásoby zboží, čímž však nevylučuje se nucená správa tohoto závodu;

10. knihy k tomu určené, aby jich dlužník a jeho ve společné domácnosti s ním žijící členové rodinní užívali v kostele, nebo ve škole;

11. svatební prsten dlužníkův, listy a jiné spisy dlužníkovy a rodinné obrazy kromě rámu;

12. řády a čestné znaky.

§ 252. Příslušenstvo nemovitosti, které na ní se nalézá (§§ 294 až 297 o. o. z.), smí do exkuce vzato býti toliko s touto nemovitostí samou.

Na příslušenstvo dolův a na příslušenstvo lodí a vorů exekuce samostatná nemá místa.

Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi obsahuje o vyloučení movitých věcí ze soudní exekuce příslušné ustanovení § 51 exekučního zákona č. LX/1881, které zní:

Následující předměty nepodléhají exekuci a nemohou proto býti ani zabaveny:

a) předměty věnované bezprostředně k bohoslužbě;

b) předměty patřící k zařízení místností určených k bohoslužbě, pokud nejsou v soukromém vlastnictví;

c) náboženské ostatky; jejich obruby mohou však býti zabaveny;

d) předměty, pečeti, spisy, protokoly atd., nalézající se ve veřejném nebo soukromém úřadu;

e) řády, záslužné medaile a jiné čestné odznaky;

f) stejnokroj veřejných úředníků a osob patřících k vojsku;

g) zbraně osob patřících k vojsku a nářadí, náčiní a koně patřící k výzbroji;

h) dlužníku a jeho čeledi potřebné šaty, zařízení postelí, nutné prostředky k výživě a otopu pro nejbližších 15 dní, dále potřebná kuchyně a potřebné kuchyňské nářadí;

i) modlitební, školní knihy a učebné pomůcky, nutné pro exekuta a jeho rodinu;

k) rodinné obrazy; jejich rámy však mohou býti zabaveny;

l) zbraně potřebné k pokračování ve výdělečné činnosti k plnění občanského povolání a k osobní bezpečnosti;

m) knihy, modely, a nástroje potřebné učencům a umělcům k výkonu povolání;

n) nutná pracovní nářadí živnostníků, továrních dělníků a nádeníků;

o) zásoby zboží nalézající se ve zpracování živnostníků až do ceny 100 Kč;

p) pro výživu exekuta a jeho domácí čeledě potřebná kráva, nebo místo ní podle volby exekutovy čtyři ovce nebo čtyři kozy, jakož i krmivo potřebné pro tato zvířata na dobu jednoho měsíce;

r) osivo potřebné k osetí polí patřících vlastnictvím exekutori, v množství nepřesahující 5 hl, předpokládá, že tato pole sám obdělává nebo dává obdělávat.

Podle čl. VI, § 2 novely k exekučnímu řádu ze dne 19. ledna 1928, č. 23 Sb. není dovolena samostatná exekuce na movité příslušenství věcí nemovitých, dolů, lodí a vorů.

Z a b a v e n í.

§ 105.

Exekuční zabavení movitých věcí nařídí exekuční úřad zvláštním písemným příkazem orgánu, který má zabavení provést. Tento orgán (exekuční orgán) doručí příkaz dlužníkovi před samým zabavováním.

„Vydaný formální příkaz k zabavení věcí je legitimací výkonného orgánu k provedení zabavení, jeho doručení dlužníkovi je posledním upozorněním, že se exekuce zavádí a je i posledním pokusem pohnouti jej k okamžitému dobrovolnému plnění.“ (DZ)

§ 106.

(1) Exekuční orgán zabaví dlužníkovy věci v hodnotě stačící na zaplacení vymáhané částky a exekučních nákladů. Za tím účelem exekuční orgán prozatímně odhadne zabavené věci. Výběr je ponechán exekučnímu orgánu, na přání dlužníkovy buď však co možná vzat zřetel.

(2) Je-li některá dlužníkovy věc u třetí osoby, může býti zabavena jen s jejím souhlasem.

(1) „Exekuční zabavení movitostí provede se do té míry, aby výtěžek ze zabavených věcí stačil k zaplacení nákladů exekuce, přednostních pohledávek a vymáhaného plnění.“ (DZ)

(2) Z povahy věci plyne, že exekuční orgán má, aby mohl provést zabavení dlužníkových věcí, nutný přístup do bytu dlužníkovy nebo jiných místností, náležejících k jeho domácnosti nebo určených k provozování jeho živnosti nebo výdělečné činnosti a může předsevzítí prohlídku těchto místností i oděvu dlužníkovy (srov. § 350 zák. 76/27 Sb.).

(3) Exekuční orgán může odstraniti osoby, které ruší výkon exekuce nebo se při něm neslušně chovají podle ustanovení § 38 resp. podle § 350 zák. č. 76/27 Sb.

(4) Odporuje-li dlužník výkonu exekuce, může se exekuční orgán obrátiti na obecní úřad, po případě na četnictvo o poskytnutí potřebné asistence; průkazem při tom bude mu průkaz vydaný podle § 105.

(5) Výběr věcí je ponechán exekučnímu orgánu, pokud exekuční úřad v zájemném příkaze (§ 105) nic zvláštního v tom směru neustanovil. Při výběru věcí hledí exekuční orgán k tomu, aby vymáhaná pohledávka byla co nejrychleji uspokojena, aby bylo co nejvíce šetřeno potřeb dlužníkových a jeho domácnosti. V prvé řadě má býti sáhuto na hotové peníze a cenné papíry, není-li jich, na věci, jichž dlužník může nejsnáze postrádati. Potom mají býti zabaveny věci, které lze snadno přenést nebo za jistou cenu z ruky prodati, jako věci z drahých kovů, prádlo, šatstvo, obilí a pod. Věci, jejichž přenesení, uschování nebo udržování by vyžadovalo nepoměrně vysokého nákladu nebo jejichž prodej by byl jen s velkou ztrátou možný, mají býti jen tehdy zabaveny, když tu není jiných vhodnějších věcí. Totéž platí o věcech, které podle známek nebo podle udání dlužníkovy jsou již zabaveny jiným úřadem nebo soudem, neb o nichž se tvrdí, že na nich váznou práva, jež nedovolují výkonu exekuce nebo na nichž váznou přednostní zástavní práva.

(6) Při prozatímním odhadu věcí má býti hleděno k tomu, aby bylo zabaveno tolik věcí, aby výtěžek za ně stačil k uspokojení pohledávky, tedy aby odhad dál se pokud možno opatrně.

§ 107.

(1) Zabavení se vykoná tím způsobem, že exekuční orgán zabavené věci zapíše a popíše v protokolu (zájemní protokol).

(2) O zabavení buď uvědoměn dlužník; rebyl-li zabavení přítomen ani při něm zastoupen, budiž zpraven o tom, které věci byly zabaveny, a budiž, pokud se věci ponechávají v jeho opatrování, upozorněn na následky, které by mělo bezprávné odstranění, poškození nebo jiné znehodnocení zabavených věcí.

(3) Zabavením se nabývá zástavního práva na zabavené věci pro vymáhanou pohledávku.

(1) Zájemní protokol nutno sepsati vždy na místě samém a má býti podepsán způsobem uvedeným v § 20. Jako předmět buď do protokolu zapsána také pohledávka (plnění), pro niž se exekuce vede.

(2) „O všeobecné formě protokolu platí předpisy o protokolech vůbec.“

Sepsání jeho bude lze usnadniti vhodným formulářem.“
(DZ)

(3) Zabavené věci buďtež v zájemním protokole zapsány a popsány přesně s udáním jejich množství, váhy, počtu kusů, podstatných znaků, prozatímně odhadnuté ceny (§ 106) atd. Popis buď stručný, avšak takový, aby umožnil zjistiti totožnost oproti podobným věcem jiným; proto jest pokud možno uvéstí známky, podle nichž se věci od sebe liší.

(4) Okolnost, že při zabavení není přítomen dlužník ani že není zastoupen (zástupcem nebo zmocněncem) nepřekáží výkonu zabavení, dlužník musí však býti v takovém případě o výkonu zabavení uvědomen a to nejhodněji tím, že v místnosti, kde se zabavení provádělo, se zanechá oznámení o zabavení po případě opis zájemního protokolu. Na následky poškození, odstranění atd. věcí zabavených nutno dlužníka upozorniti v každém případě, ať byl přítomen čili nic.

(5) Následky, které má bezprávné odstranění, poškození nebo jiné znehodnocení zabavených věcí, se posuzují podle příslušných trestních předpisů. Zákon ze dne 25. května 1883, č. 78 ř. z. obsahuje tato ustanovení:

§ 1. Jestliže někdo v úmyslu, aby zcela neb z části zmařil uspokojení svého věřitele, když mu exekuce hrozí anebo již se provádí pokazí, zničí neb bezcennými učiní věci movité nebo nemovité, věci majetkové odstraní neb se jich vzdá, dluhy nebo právní jednání si vymyslí, pokud není v tom trestného činu přísněji trestaného, jest vinen přečinem, jestliže škoda tím způsobená činí více než padesát zlatých, v jiných případnostech však vinen jest přestupkem.

§ 2. Trest na přečin jest vězení od jednoho měsíce až do jednoho roku, a jsou-li zde okolnosti přitěžující, tuhé vězení od šesti měsíců až do dvou let; trest na přestupek jest vězení až do šesti měsíců.

S odsouzením pro některý trestný čin v § 1 dotčený spojeny jsou nepříznivé následky, nastupující podle zákona při odsouzení pro přestupek podvodu.

§ 3. Kdo, kromě případnosti v § 1 vytčené, věci, které úřadem nebo z rozkazu úředního jsou sekvestrovány, právem zástavním neb i jinak zabaveny, odstraní, by s nimi úřad nakládati nemohl, dopustí se přestupku a buď potrestán vězením do šesti měsíců.

Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi platí tu předpisy trestního zákona o zločinech a přečinech čl. V zákona z r. 1878, jež zní:

§ 355. Zpronevěření se dopustí, kdo si přivlastní cizí movité věci, jež má v držení neb uschování nebo je zastaví.

Přivlastnění jest dokonáno, jakmile držitel neb uschovatel věc zcizí, spotřebuje, osobě, která jest oprávněna požadovati

její vrácení, ji upře nebo s ní jakýmkoli jiným způsobem naloží jako se svou vlastní.

Za zpronevěření se považuje a budiž potrestáno s rozlišením podle § 358 vězením do jednoho roku, pokud se týče žalářem do 5 let, když se dopustí některého z činů, uvedených v § 355, vlastník věci, kterou soud nebo jiný úřad postihl uzávěrkou, ale u něho ji ponechal nebo jemu ji svěřil.

Vedle trestu na svobodě budiž vyslovena i ztráta úřadu.

§ 360. Kdo neoprávněně odstraní pečeť, kterou přiložil orgán soudu nebo jinému úřadu, prováděje uzávěrku, kdo pečeť takovou zlomí nebo poškodí nebo otevře místnost nebo schránku, určenou k uschování věcí, uzávěrou stížených, budiž — není-li zde případu § 359 — potrestán pro porušení uzávěry vězením do 6 měsíců a pokutou 500 zlatých.

(6) Zástavního práva se nabývá sepsáním zájemního popisu (zápisu věcí do zájemního protokolu).

§ 108.

(1) Zabavené věci buďte zajištěny takto:

1. hotové peníze a cenné papíry buďte převzaty exekučním orgánem a odevzdány exekučnímu úřadu;

2. jiné věci buďte ponechány v opatrování dlužníkově.

(2) Je-li obava, že věci uvedené pod čís. 2 nebudou vzhledem k osobě dlužníkově u něho v bezpečí, buďtež bezpečně uzavřeny a uzávěrka buď opatřena úřední pečeti nebo buďtež jinak bezpečně uschovány.

(3) V zájemním protokolu buď uvedeno, co bylo zařízeno pro zajištění zabavených věcí.

(1) Peníze a cenné papíry se odevzdají exekučnímu úřadu buď tím, že je exekuční orgán přímo odevzdá nebo zašle poštou nebo poslem; nelze-li to bez obtíží učiniti, odevzdají se tyto věci obecnímu úřadu, aby je exekučnímu úřadu zaslal.

(2) Věci, jež se ponechají v opatrování dlužníkově, zajistí se, je-li obava, že u dlužníka nebudou v bezpečí, podle své povahy přiměřeným způsobem, zvláště:

a) hodí-li se k uzavření, buďtež ve vhodné místnosti nebo skříni a p., uzavřeny a uzávěrka buď opatřena pečeti úřadu;

b) věci nehodící se k uzavření buďte opatřeny — pokud to jako na př. u zabaveného dobytka, hromady obilí a p. není

povahou věci vyloučeno — nálepkou, z níž každému by zabavení bylo patrno;

c) byla-li by obava, že ani pak by nebyly zabavené věci v bezpečí, buďte přeneseny buď k exekučnímu úřadu nebo k obecnímu úřadu nebo dány do opatrování schovatelů, ježž určí exekuční úřad.

§ 109.

Namítá-li dlužník, že věc je vyloučena z exekuce (§ 104) nebo že zabavení bylo vykonáno ve větším rozsahu, než je uveden v § 106, odst. 1, nebo tvrdí-li, že zabavená věc mu nenáleží, nebo vznesou-li třetí osoby námitku, že jim přísluší na zabavenou věc právo, které nedopouští exekuci, buď to v protokolu vyznačeno.

(1) Jsou-li podány dlužníkem nebo třetí osobou při výkonu zabavení námitky uvedené v tomto paragrafu, nepřekází to výkonu zabavení. Exekuční orgán provede — pokud není jiných věcí, jež by mohly býti zabaveny — zabavení a námitky poznamená v zájenním protokole. Doporučuje se, aby exekuční orgán upozornil osoby činící námitky na to, že mají k obhájení svých práv své nároky osvědčiti exekučnímu úřadu nebo při zabavení.

(2) Exekučnímu orgánu nepřísluší rozhodovati o tom, zda jsou vznesené námitky odůvodněny, nýbrž zabaví věc až do rozhodnutí exekučního úřadu.

(3) Práva, která nedopouštějí výkon exekuce, jsou vlastnictví nebo jiná práva, jež by nemohla býti vykonávána oprávněnou osobou, kdyby došlo k prodeji věci a věc byla v dražbě přiklepnuta někomu jinému než oprávněnému.

§ 110.

Nebyly-li u dlužníka nalezeny věci způsobilé k zabavení, buď to vyznačeno v protokolu a buď zároveň pokud možno uvedeno, zda, kde a jaký movitý nebo nemovitý majetek má dlužník jinde.

Zjištění, zda, kde a jaký movitý nebo nemovitý majetek má dlužník jinde, bude exekučnímu úřadu sloužiti k tomu, aby zařídil politickou nebo soudní exekuci na věci jinde se nacházející.

§ 111.

Zájenní protokol buď předložen exekučnímu úřadu.

§ 112.

(1) Nebyly-li námitky proti zabavení podle § 109 pojaty do zájenního protokolu, mohou býti podány u exekučního úřadu. Tyto námitky, jakož i námitky podle § 109 buďtež osvědčeny.

(2) Shledá-li úřad, že na zabavenou věc přísluší třetím osobám právo, které nedopouští exekuci, zruší zabavení věci; neshledá-li toho, určí straně činící námitky přiměřenou lhůtu, ve které se má obrátiti na pořad soukromého práva, a může po marném uplynutí této lhůty v exekučním řízení pokračovati, jinak odloží další řízení až do pravoplatného soudního rozhodnutí o právu třetích osob nedopouštějícím exekuci.

(1) „V tomto paragrafu se předpisuje jednoduchý způsob pro rozhodování o námitkách proti pojetí jistých věcí do exekuce. Při rozvázném a správném provádění exekuce budou to případy řídké, což může odkliditi pochybnosti, že by předepsaný tu způsob měl v zápětí protahování řízení.“ (DZ)

(2) V odstavci 2 se upravuje postup úřadu při námitkách, že na zabavenou věc přísluší jiné osobě právo, které nedopouští exekuci; stranou činící námitky se tu rozumí právě ona třetí osoba, odlišná od dlužníka; osoba tato, neuzná-li úřad její námitky, musí se u soudu domáhati zjišťovací žalobou nebo žalobou na vydání, aby dotčené věci byly ze zabavení propuštěny. K žalobě té určí jí exekuční úřad přiměřenou propadnou lhůtu. Činí-li tyto námitky dlužník (na př. že mu věc nenáleží), nemůže ovšem sám u soudu právo k věci uplatniti. Postup při jiných námitkách je dán jejich obsahem.

§ 113.

Nucený prodej.

(1) Exekuční úřad nařídí nucený prodej zabavených movitých věcí tak, aby mezi zabavením a prodejem (dražbou) uplynuly aspoň

tři týdny. Jsou-li podány námitky, lze k prodeji přikročiti teprve, když byly pravoplatně zamítnuty. Na dřívější dobu může býti dražba nařízena, dá-li dlužník k tomu souhlas nebo byly-li zabaveny věci, které podle své povahy, jsouce déle uschovány, snadno se kazí nebo které by odkladem prodeje pozbyly značně ceny, nebo způsobilo-li by delší uschování zabavené věci nepoměrné náklady.

(2) Váznou-li na věci jiná práva zástavní, buď prodej nařízen, lze-li očekávat, že výtěžek prodeje bude větší, než je hodnota nároku ze staršího zástavního práva a exekučních nákladů.

(3) Zabavené cenné papíry a jiné věci mající bursovní nebo tržní cenu prodají se z volné ruky v místě, kde jsou, podle bursovní nebo tržní ceny, jakou mají v čas prodeje; nelze-li jich tam prodati, prodají se v místě, v němž je bursa nebo trh, kde se s takovými věcmi obchoduje.

(4) Svědčí-li cenný papír určité osobě, je exekuční úřad oprávněn vymoci jeho přepsání na nabyvatelovo jméno a vydati s právním účinkem místo dlužníka všechna listinná prohlášení, jichž jest ke zcizení třeba.

(5) Ostatní zabavené věci se prodají veřejnou dražbou.

(1) „Ustanovení o nuceném prodeji movitých věcí ve správním řízení exekučním převzata jsou celkem ze soudních řádů exekučních (§§ 268—279 rak. exekuč. řádu, §§ 102 a násl. uher. exekuč. zákona), při čemž byla pro potřebu politických úřadů vhodně zjednodušena. Předpisy o dražbě (§§ 116—122) byly přizpůsobeny předpisům o dražbě obsaženým v cit. zákonu o přímých daních.“ (DZ)

(2) Byly-li dlužníku zabaveny hotové peníze, súčtují se přímo na vymáhanou pohledávku a na exekuční náklady podle § 122.

(3) Zabavené cenné papíry prodají se z ruky a to obchodním dohodcem nebo úředníkem k dražbě oprávněným nebo exekuč-

ním orgánem. Nařizuje prodej z ruky, určí exekuční úřad cenu, pod kterou nesmějí býti věci zcizeny a lhůtu, do které mají býti prodány. Cena se určí podle posledních bursovních záznamů.

(4) Není-li pro zabavené věci tržního obchodu v místě, kde jsou, ceny bursovní nebo tržní, zašle je exekuční úřad na místo kde jest bursa nebo trh, nebo zařídí, aby tam byly z ruky prodány bez zaslání (podle vzorků neb ukázky).

(5) Činí-li proti zabavení jiná osoba než dlužník námitky, že má na věc právo nedopouštějící výkon exekuce, může býti sice dražba konána před rozhodnutím o nich, když dlužník souhlasí, dlužník však ručí za škodu dotčeným osobám tím způsobenou.

(6) Není třeba, aby úřad z povinnosti úřední zjišťoval, zda na věci váznou přednostní zástavní práva; doví-li se o nich náhodně, platí ustanovení odstavce 2.

§ 114.

Dražební vyhláška.

(1) Dražební řízení se zahájí vydáním dražební vyhlášky.

(2) Dražební vyhlášku vydá exekuční úřad a uvede v ní:

1. místo, den a hodinu dražby,
2. věci, jež budou prodávány, podle druhu a případně podle odhadní ceny,
3. místo a čas, kde věci mohou býti prohlédnuty.

(3) Vyhláška se vyvěsí na úřední tabuli exekučního úřadu, jakož i na úřední tabuli obce, v níž dražba se má konati a v níž věci jsou, podle potřeby i v okolních obcích.

(4) Opis vyhlášky se doručí dlužníkovi, dále osobám, kterým přísluší věcná práva na zabavených věcech, pokud jsou exekučnímu úřadu známy.

(1) Aby byla umožněna větší účast a tím dosažení lepšího výsledku dražby doporučuje se, aby dražba byla určena tak, aby mezi uveřejněním vyhlášky a dražnou uplynulo aspoň 15 dnů.

(2) Exekuční úřad má se přesvědčiti o řádném vyhlášení a doručení vyhlášky včas před dražbou, t. j. v čase, kdy jest ještě možno doplniti neb opraviti, čeho třeba.

(3) K platnosti vyhlášení dražby je třeba, aby vyhláška byla vyvěšena na úřední tabuli exekučního úřadu a obce, kde se dražba má konati; jiné vyhlášení na př. v okolních obcích, způsobem v místě obvyklým, uveřejněním v novinách, ponechává se na vůli úřadu. Dražba ovšem nemusí býti z moci úřední zrušena, když nebyla řádně vyhlášena, jestliže nikdo nečiní námitek.

§ 115.

M í s t o d r a ž b y.

Dražba se vykoná v místě, kde zabavené věci jsou. Je-li pravděpodobno, že se v jiném místě dosáhne lepšího výsledku, lze dražbu vykonati v tomto místě.

(1) Úřad, zkoumaje otázku pravděpodobného lepšího výsledku, přihlédně též k tomu, zda náklad, který by vznikl dopravou věci na jiné místo, nebude větší než částka, o kterou se při dražbě v jiném místě více docílí.

(2) Náklady na dopravu na jiné místo hradí vymáhající strana, byla-li exekuce bezvýsledná, leč by dokázala, že podmínka pravděpodobnosti nebyla dána.

(3) Rozhodne-li úřad, že se má věc dopravit do jiného místa — zpravidla k návrhu dlužníkovu — zpraví o tom strany; o námitkách rozhodne podle § 126.

D r a ž b a.

§ 116.

(1) Dražbu vykoná, neurčí-li exekuční úřad k tomu někoho jiného, orgán, který vykonal zabavení.

(2) K dražbě buď přibrán způsobilý, co možná, soudní znalec, který jednotlivé dražené věci odhadne. U věcí z drahých kovů buď udána také kovová hodnota.

(3) Drahocenné věci, sklady zboží a jiné věci, které nelze odhadovati při dražbě, buďtež odhadnuty zpravidla již před dražbou.

(4) Věci menší hodnoty, jejichž cena je běžná nebo jest určena sazbami nebo směrnicemi, není třeba odhadovati. Vyvolací cenu určí tu exekuční orgán sám.

(1) Exekuční úřad pověří provedením dražby orgán, který provedl zabavení, nebo jiný orgán a to zvláštním příkazem, který je zároveň legitimací tohoto orgánu.

(2) Odhadnutá cena věci, jež se mají dražiti, je zároveň jejich vyvolací cenou (viz § 117). U věcí z drahých kovů je vyvolací cenou kovová hodnota.

§ 117.

(1) Zabavené věci se draží jednotlivě nebo, prodávají-li se věci téhož druhu ve větším množství, také v souhrnných položkách. Při tom se udá jejich odhadní hodnota (vyvolací cena).

(2) Dražení smí začíti teprve půl hodiny poté, na kdy byl stanoven počátek dražby. Dražitelé neskládají záruky (vadia).

(3) Pořadí, v kterém se jednotlivé věci mají prodávati, určí exekuční orgán, přihlížeje co možná k přáním dlužníkovým.

(4) Dražiti nesmí dlužník ani vlastním ani cizím jménem, dále exekuční orgán, který dražbu provádí, ani jeho příslušníci (§ 11, odst. 1, čís. 1 a 2); dlužníkovi zástupci nebo zmocněnci nesmějí dražiti pro něho. Jednání proti předchozímu ustanovení jsou neplatna.

(1) O vyvolací ceně viz pozn. 2 u § 116.

(2) Při vyvolání věci uvede se také nejnižší podání, jež činí zpravidla třetinu vyvolací ceny; exekuční úřad může však určit částku vyšší. Při věcech z drahých kusů nesmí nejnižší podání býti nižší než je kovová hodnota věcí (§ 118).

(3) Bylo-li pořadí, v němž věci se mají dražiti, určeno exekučním úřadem v dražební vyhlášce, nemůže exekuční orgán toto pořadí měniti.

(4) Podmínky dražby, pořadí, v němž věci budou draženy, jakož i, kdo nesmí dražiti podle odstavce 4, oznámí exekuční orgán dříve, než započne s vlastní dražbou.

§ 118.

(1) K podáním pod třetinu vyvolací ceny nebudíž přihlíženo. Ustanovil-li exekuční úřad

nejnižší podání nad třetinu vyvolací ceny, je tato vyšší částka rozhodná.

(2) Věci z drahých kovů nesmějí býti přiklepnuty za nižší podání, než jest jejich kovová hodnota.

(3) Exekuční orgán řídící dražbu oznámí vedle vyvolací ceny nejnižší přípustné podání a kovovou hodnotu věcí z drahých kovů.

§ 119.

(1) Dražba se koná, dokud dražitelé činí vyšší podání. Na žádost může býti jednotlivým dražitelům povolena krátká lhůta na rozmyšlenou.

(2) Nebylo-li přes dvojí vyzvání více podáno, oznámí exekuční orgán ještě jednou hlasitě poslední podání a přiklepne věc dražiteli, který podal nejvíce.

(3) Vydražené věci se vydají vydražiteli jen za hotové. Vydražitel nemá nároku na správu pro vadu vydražených věcí.

(4) Nezaplatí-li vydražitel kupní cenu do konce dražby, draží se věc jemu přiklepnutá znovu. Při tom nesmí již dřívější vydražitel dražiti; ručí za případný schodek na nejvyšším podání, nemá však nároku na to, oč bylo při opětné dražbě více strženo.

(5) Výši schodku stanoví exekuční úřad.

(1) Každý dražitel, jehož podání bylo exekučním orgánem připuštěno, jest jím vázán, dokud nebylo učiněno podání vyšší.

(2) Z povahy věci plyne, že přestávky mezi oběma vyzváním nebo mezi druhým vyzváním a oznámením posledního podání před příklepem, mají býti přiměřené.

(3) Zruší-li se řízení, je vydražitel svého závazku prost.

§ 120.

(1) Dražba budiž skončena, jakmile dosažený výtěžek stačí, aby byly uhrazeny náklady

exekuce, pohledávky, které mají býti uspokojeny před pohledávkou vymáhanou politickou exekucí, jakož i tato pohledávka.

(2) Totéž se stane, složí-li dlužník nebo někdo jiný za něho při dražbě částku, již jest třeba k úplnému uspokojení nákladů exekuce a vymáhané pohledávky.

(3) V protokolu o dražbě třeba uvésti věci do dražby dané, vyvolací cenu, nejnižší podání, kovovou hodnotu věcí z drahých kovů, jméno a bydliště vydražitelovo a cenu, za kterou jednotlivé věci (položky) byly prodány, jakož i opatření učiněná při dražbě a jiné okolnosti podstatné pro dražební řízení.

(1) Orgán provádějící dražbu má čas od času výtěžek dražby zjistiti. Jakmile výtěžek stačí k úhradě exekučních nákladů, přednostních pohledávek a vymáhané pohledávky, má prohlásiti dražbu za ukončenou. Věci do dražby pojaté, avšak do ukončení dražby neprodané se uvolní a vrátí dlužníkovi.

(2) Složí-li dlužník nebo někdo jiný za něj částku potřebnou k úhradě nákladů exekuce a vymáhané pohledávky, dražba se nekoná; složí-li se mezi dražbou částka stačící k úhradě zbytku nákladů a pohledávky neuhrazené dosavadním výsledkem dražby, odpadá další dražba, při čemž však dlužno přihlížeti k pohledávkám, které mají přednostní právo na zaplacení z věcí v dražbě již prodaných.

(3) Jakmile věc při dražbě byla přiklepnuta, nemůže, vyjma případ § 119, odst. 4, býti dražba prohlášena za neplatnou, i když by dlužník byl ochoten zaplatiti částku, pro niž byla věc vydražena.

(4) Kromě náležitostí uvedených v odstavci 3 má dražební protokol obsahovati údaje předepsané pro sepsání protokolů vůbec (§ 20).

§ 121.

Nebylo-li za některé věci při dražbě nabídnuto ani tolik, kolik činí nejnižší podání, a nebylo-li možno tyto věci prodati ani z volné ruky alespoň za cenu rovnající se tomuto nejnižšímu podání, ustanoví exekuční úřad pro neprodané věci novou dražbu. Při této dražbě lze přiklepnouti i pod nejnižší podání, není-li žádného podání, lze prodati z volné ruky.

(1) Při ustanovení a provádění nové dražby sluší postupovati, jakoby se před tím nebyla již dražba konala.

(2) Vyvolací cena zůstává i pro novou dražbu táž, jako pro prvou dražbu, avšak přiklepnouti lze tomu, kdo učiní nejvyšší podání, třeba toto podání nedosahovalo vyvolací ceny.

(3) Není-li při nové dražbě žádného podání, lze prodati věci k dražbě určené, na něž nebylo podání, z volné ruky způsobem uvedeným v § 113.

§ 122.

U p o t ř e b e n í v ý t ě ž k u.

(1) Ze zabavených hotových peněz a z výtěžku prodeje zabavených věcí uhradí se nejdříve náklady exekuce, pak pohledávka vymáhaná politickou exekucí.

(2) Vážnou-li však na prodaných věcech zástavní práva, která mají býti uspokojena ze zabavené věci před pohledávkou vymáhanou politickou exekucí, může býti tato pohledávka uspokojena teprve tenkrát, jsou-li výtěžkem hrazeny pohledávky zajištěné předcházejícími zástavními právy. Částky na úhradu těchto pohledávek odevzdají se okresnímu soudu, v jehož obvodu se prodej konal. Témuž soudu se odevzdá částka zbývající po úhradě nákladů exekuce a pohledávky vymáhané politickou exekucí k uspokojení zástavních práv, která mají pořadí za pohledávkou vymáhanou politickou exekucí; není-li takových zástavních práv, odevzdá se zbytek dlužníkovi.

(1) Pořadí, v jakém jest upotřebiti výtěžku zabavení a dražby (včetně prodeje z volné ruky) uvedeno je přesně v tomto paragrafu a nemůže býti změněno. V prvé řadě se uhradí náklady exekuce, k nimž patří zvláště poplatky za doručování, exekuční poplatky, diety (stravné) a cestovné exekučního orgánu, náhrady za přechovávání a opatrování věcí zabavených, odměny odhadcům, náklady přenesení věcí do místa, kde mají býti prodány, náklady spojené s prodejem věcí z volné ruky a p.

Částky, která zbude po uhrazení nákladů exekuce upotřebí se pak k úhradě pohledávky nebo pohledávek, které jsou zajištěny předcházejícími zástavními právy. Tyto částky se

odevzdají soudu místa, kde se dražba konala, není tedy dovoleno, aby úřad sám je vydal zástavním věřitelům, kteří mají právo na uspokojení z prodeje věci před pohledávkou vymáhanou exekucí.

Nevážnou-li na věci přednostní zástavní práva nebo jsou-li pohledávky takovými právy zajištěné již uspokojeny z prodeje věci, použije se dalšího zbytku k úhradě vymáhané pohledávky.

Zbytek výtěžku exekuce vydá se exekutorovi; toliko v tom případě, že na věci vážnou práva na uspokojení za vymáhanou pohledávkou, odevzdá se tento zbytek soudu, aby ho upotřebil k uspokojení pohledávek, majících pořadí na vymáhanou pohledávku.

(2) Není-li z výtěžku dražby uhrazen náklad na exekuci a vymáhaná pohledávka, upotřebí se výtěžku především k úhradě nákladů exekuce a zbytku k částečné úhradě pohledávky, dlužník však zůstává zavázaným i ke zbytku plnění a může býti toto plnění vymoženo novou exekucí buď politickou nebo soudní.

ODDÍL 3.

Vymáhání nepeněžních plnění.

„Ustanovení tato jsou vzata z ustanovení §§ 5 a 6 cís. nařízení čís. 96/1854 ř. z., a soud. exekučních řádů, při čemž tato ustanovení byla šíře rozvedena a potřebám úřadů přizpůsobena. Zákonný podklad pro použití donucovacích prostředků je obsažen v článku 10 zákona.“ (DZ)

§ 123.

N á h r a d n í v ý k o n.

Jestliže ten, kdo jest zavázán k nějakému úkonu nebo naturálnímu plnění, jež mohou býti vykonány třetími osobami, závazku nesplní vůbec nebo jej splní částečně, buďtež tato plnění nebo úkon vykonány na náklad a nebezpečí zavázaného.

(1) K úkonu nebo naturálnímu plnění musí býti zavázána strana vyzvána příkazem podle § 96; není-li plnění ve lhůtě uvedené v příkazu vykonáno, lze přikročiti k provedení náhradního výkonu.

(2) Komu bude provedení náhradního výkonu svěřeno, bude záviseti na povaze věci. Může to býti uloženo obci nebo přímo osobě k výkonu schopné (živnostníkovi a p.).

(3) Výkon se děje na náklad zavázaného; tento náklad se vymůže exekučně tak, jako se vymáhají jiná plnění peněžní.

(4) Výkon se děje na nebezpečí zavázaného, nemůže tedy zavázaný domáhati se náhrady za to, že úkon nebo naturální plnění byly provedeny pro zavázaného dráze, méně vhodně nebo účelně, než by tomu bylo, kdyby zavázaný byl úkon nebo plnění sám provedl. (Viz také pozn. k § 99).

(5) „Stalo-li se naturální plnění nemožným, byla v praxi připuštěna možnost, aby úřad na místě naturálního plnění uložil složení jeho peněžní hodnoty (srv. Budw. 10.316). Takové složení peněžní hodnoty předpokládá změnu exekučního titulu, vydání nového rozhodnutí, které se pak provede způsobem všeobecně pro vykonávací řízení předepsaným.“ (DZ)

§ 124.

Nepřímé donucení.

(1) Závazek něco trpěti neb opominouti nebo vykonati něco, co pro zvláštní povahu plnění nelze vykonati třetí osobě, vykoná se tím, že exekuční úřad donutí osobu zavázanou, aby tento závazek splnila, pořádkovými pokutami, při nedobytnosti vězením.

(2) Exekuce se počíná tím, že se straně povinné nejprve pohrozí donucovacími prostředky, nesplní-li závazek. Nebyl-li splněn závazek, budiž ihned použito donucovacího prostředku, jímž bylo pohroženo, a zároveň budiž pohroženo pro případ dalšího prodlévání donucovacími prostředky vždy přísnějšími.

(3) Pořádkové pokuty nesmějí v jednotlivých případech přesahovati 2000 Kč a vězení dobu pěti dnů.

(4) Ukládati pořádkové pokuty podle předchozích ustanovení nelze právníckým osobám veřejného práva.

(1) K závazkům zmíněným v odstavci 1 patří, pokud jde o ustanovení tohoto nařízení, povinnost vyhověti obsílce, vydati svědectví nebo znalecký posudek, listinu k důkazu, věc k ohledání, povolit přístup k ohledávaným věcem a p.

(2) Vynucení závazku se stane pořádkovými pokutami, při jejich nedobytnosti vězením.

(3) Výše jednotlivých pokut nesmí přesahovati 2000 Kč a vězení dobu pěti dnů; jinak není výše pokut omezena, tedy

zvláště ne tak, že by byla stanovena nejvyšší přípustná částka všech pokut uložených v témže případě. Pořádkové pokuty se ukládají tak dlouho, až zavázaný uloženému závazku vyhoví.

(4) Právníckým osobám veřejného práva jako takovým nelze ukládati pořádkové pokuty podle tohoto paragrafu, úřad bude však míti zvláště z titulu dozorcího práva možnost vynutiti plnění závazku jiným způsobem. Tím není vyloučeno ukládati pořádkové pokuty zástupcům právníckých osob veřejného práva, kteří jsou za plnění závazků právníckých osob veřejného práva zodpovědni.

§ 125.

Přímé donucení.

Není-li jinak stanoveno, může býti sjednán stav odpovídající rozhodnutí přímým donucením, kdyby se to nemohlo státi jiným způsobem nebo včas.

(1) Přímým donucením podle tohoto ustanovení je na př. předvedení obeslaného k úřadu, nedostaví-li se bez omluvy sám a uzná-li úřad jeho přítomnost za nutnou, násilné odebrání listiny nebo jiné věci pro důkaz nutné, nevydá-li jí držitel sám a nelze-li ho ani pořádkovou pokutou k tomu donutiti nebo nelze-li čekati, až pořádkovými pokutami bude držitel k vydání listiny pohnut; vyvedení toho, kdo byl z jednání vyloučen (§ 38) a na vyzvání se sám nevzdálí a p.

(2) Zjednání stavu odpovídajícího rozhodnutí přímým donucením je možné jen tam, kde není jinak stanoveno, zvláště kde je předepsán jistý způsob donucení, na př. v § 152 živn. řádu, nebo kde je přímé donucení dovoleno jen za jistých podmínek (srv. § 24, odst. 5).

HLAVA III.

ODVOLÁNÍ.

§ 126.

(1) V exekučním řízení lze se odvolati toliko z rozhodnutí:

1. o povolení exekuce k zajištění (§ 94) a prozatímního opatření (§ 95);

2. o námitkách podle § 112;

3. o námitkách, že nařízený výkon nesouhlasí s rozhodnutím, které má býti provedeno;

4. o námitkách, že nařízené nebo použité donucovací prostředky nejsou podle tohoto nařízení dovoleny nebo že odporují jeho ustanovením;

5. o výši schodku podle § 119, odst. 5.

(2) Odvolání má odkladný účinek toliko v případech uvedených v odstavci 1, pod č. 2 a 5.

(1) „Zvláštního předpisu o odvolání je potřeba vzhledem k všeobecným předpisům o odvolání ve správním řízení potud, že nutno přiznati exekutovi odvolání proti bezprávnému zasahování do jeho práv, kdežto podle všeobecných předpisů nelze proti opatřením procesním, jakými jsou zajisté i exekuční úkony, samostatně se odvolati. Odvolání je přípustno v taxativně vypočtených případech.

Nepriznání odkladného účinku odvolání mimo případy pod č. 2 a 5, bude prostředkem k tomu, aby práva odvolání nebylo zneužíváno k protahování řízení. Z důvodů účelnosti a ochrany zájmů stran v případech, kde se skutečně chyba v řízení stala, vyčká vykonávací úřad rozhodnutí odvolací instance, aby se nestal výsledek odvolání iluzorním.“ (DZ)

(2) Jiná rozhodnutí vydaná v exekučním řízení než rozhodnutí uvedená v § 126, jsou konečná. (Srov. také poznámku k § 96).

(3) Nařízený výkon exekuce nesouhlasí s rozhodnutím, které má být provedeno, jestliže se na př. nařizuje výkon plnění v menším nebo větším rozsahu, než je uveden v rozhodnutí, nebo se nařídí výkon plnění peněžního místo naturálního nebo naopak, dále nařídí-li se výkon vězení, aniž by bylo předem zjištěno, že pokuta je nedobytná a p.

(4) Právo odvolací přísluší v případech č. 1 a 3 též vymáhající straně, v případě uvedeném pod č. 2 pak i třetím osobám, které namítají právo nedopouštějící výkon exekuce, v ostatních případech jen dlužníkovi.

ČÁST TŘETÍ.

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ.

Náklady řízení.

§ 127.

(1) Zvláštní náklady, které vznikly úřadu provedením řízení nebo některé jeho části, jako cestovné, hotová vydání a diety úředních

orgánů, svědečné, znalečné, doručné, poselné, inserční a poštovní poplatky, náklady na zřízení opatrovníka nebo společného zmocněnce, náklady za výkon rozhodnutí a pod. hradí ten, kdo o úřední povolení (schválení), o propůjčení oprávnění neb o sprostění povinnosti žádal nebo řízení zavinil tím, že nesplnil povinnost mu uloženou, a ve věcech, kde jde též nebo jen o zájem soukromý, ten, kdo zavdal podnět k úřední činnosti svým návrhem, jednáním, svévolným udáním nebo svévolnou námitkou.

(2) Je-li podle předchozího odstavce povinnou náklady nahraditi několik osob, ručí za ně všechny rukou společnou a nerozdílnou, ačli úřad, přihlížeje k jejich zájmu na věci, nerozhodne jinak.

(1) „Náklady řízení před politickými úřady lze rozdělit na dvě skupiny. K první skupině patří všeobecné náklady a to jak osobní, tak věcné náklady na úřad, který provádí řízení vykonáváje pravomoc, k jejímž výkonu byl zřízen. Tyto náklady nese korporace, v jejímž organismu úřad jest zřízen, tedy při státních úřadech stát, při autonomních úřadech příslušná autonomní korporace. Na tyto všeobecné náklady nebudou strany z podnětu správního řízení v konkrétních případech nijak přispívati leč dávkami za úřední výkon podle zvláštních předpisů (zákon č. 253/1926 Sb.) a není proto důvodu v nařízení se jimi zabývati.

Do druhé skupiny patří zvláštní náklady, které vznikly úřadu provedením řízení nebo jeho části, to jest náklady, které by úřad jinak nebyl měl, kdyby řízení nebylo konáno. K těmto zvláštním nákladům patří zejména náklady, jež jsou demonstračně vypočteny v odstavci 1. Zvláštní náklady řízení hradí stát resp. korporace nesoucí náklad na příslušný úřad jen, pokud jde výhradně o veřejný zájem, jehož ochrany má úřad dbáti na tolik, že jest povinen řízení zavést i bez zakročení strany; jinak hradí zvláštní náklady řízení strana. Veřejnoprávní korporace, která dala k řízení (k části řízení) podnět plnicí úkoly jí veřejnoprávními předpisy uložené nebo svěřené, jest povinna hraditi zvláštní náklady řízení, jestliže k němu dala podnět tím, že zažádala o jistou výhodu (povolení, schválení, propůjčení oprávnění, sprostění povinnosti) nebo tím, že nesplnila povinnost jí uloženou.

Tato úprava odpovídá v celku dosavadnímu stavu, jak jej vytvořily různé předpisy (na př. ministerské nař. č. 169/1854 ř. z.,

komitátní služeb. řád č. 125.000/1902, § 31 živnostenského řádu a § 31 živnostenského řádu a § 46 živnostenského řádu a § 46 živnostenského zákona, vodní zákony, zákon o rybářství č. XIX./1888, § 23 lesního zákona č. 250/1852 ř. z., § 56 uher-ského lesního zákona č. XXXI/1879, § 44 zákona o vyvlastňo-vání pro účely železniční č. 30/1878 ř. z., § 77 zákona o paten-tech č. 30/1897 ř. z. a jiné), praxe, jakož i judikatura správ-ního soudu.

Ustanovením 1 odstavce se pozměňuje, příp. doplňuje usta-novení čl. 5 vlád. nař. č. 254/1926 Sb. stran placení hotových výloh v souvislosti s vyměřováním dávek za úřední úkony (§ 3 zák. č. 53/1925 Sb. ve znění zák. č. 253/1926 Sb.). Pokud jde o úhradu hotových výloh se obě ustanovení zásadně shodují; v příčině výloh, které podle čl. 5 cit. nař. se neměly pokládati za hotové výlohy a tudíž se stranám neměly účtovat, nastává změna do té míry, že za podmínek v § 127 uvedených strana má hraditi náklady, které má úřad s placením poštovního vzhledem k jednotné zásadě náhrady nákladů řízení v tomto paragrafu stanovené, které při sdělávání zákona č. 53/1925 Sb. ještě vše-obecně nebylo.“ (DZ)

(2) V nařízení se připouští odvolání proti rozhodnutí o ná-hradě škody, vzniklé ohledáním (§ 64, odst. 7) a o svědečném a znalečném (§ 129, odst. 4) a to zcela všeobecně (lze se odvolati a contrario dikce § 24, odst. 4 a § 56, odst. 4). Přísluší tedy odvolání i stranám a to z toho důvodu, poněvadž mají právní zájem na tom, aby se bránily proti úpravě nákladů řízení, které eventuelně budou musiti podle § 127 hraditi, jinak byly by pravoplatným rozhodnutím podle § 64, odst. 7 a § 129, odst. 4 v tom směru prekludovány. Doporučuje se tudíž, aby tato roz-hodnutí byla odložena až do závěrečného rozhodnutí a svědkům a znalecům, bylo — žádají-li o to — svědečné (znalečné) vypla-ceno pouze zálohou. Srv. pozn. 9 k § 74.

(3) Není nezbytně třeba, aby zvláštní náklady v řízení úřad skutečně také nahradil, třeba jen zálohou, dříve než jejich ná-hradu uloží straně neb od ní vymůže; dikce „náklady, které vznikly úřadu“ se používá proto, poněvadž u těchto nákladů vystupuje úřad (resp. stát, jehož orgánem úřad jest) jakožto povinný subjekt vůči osobám, které mají nárok na náhradu těchto nákladů, na př. poslové, úřední orgánové, svědci, znalci atd.

(4) Případná povinnost platiti zvláštní dávky za úřední úkony podle zákona č. 53/1925 Sb. ve znění zákona č. 253/1926 Sb. zůstává tímto nedotčena (viz pozn. 1, odst. 4).

§ 128.

(1) Každá strana má hraditi sama náklady, které jí vzejdou v řízení.

(2) Bylo-li úřadem rozhodnuto o sporném nároku, přísluší straně úplně zvítězivší proti soukromé straně podlehnouti nárok na ná-hradu nutných nákladů, čítajíc v to nejen kolky a zvláštní dávky úřadu placené, nýbrž i případné nutné náklady právního a odbor-ného zastupování. Zvítězí-li sporná strana se svým nárokem jen částečně, může jí úřad při-řknouti jen část nutných nákladů nebo vyslo-viti, že každá strana hradí své náklady. Úřad také může náklady poměrně rozdělit mezi několik stran.

(3) Jestliže by strana uvedla skutečnosti nebo důkazy za okolností, z nichž by úřad na-byl přesvědčen, že je mohla přednésti dříve, a jestliže se vyřízení věci zdrží tím, že takový přednes bude připuštěn, může úřad k návrhu nebo z úřední moci uložit zcela nebo částečně náhradu nákladů tím vzniklých straně, která takový přednes učinila, třeba i zvítězila.

(4) „O nákladech, které vznikly v řízení straně, stanoví se všeobecná zásada, že je má platiti strana sama.

Rozhoduje-li však úřad o sporných nárocích stran, přisluší straně úplně zvítězivší proti s o u k r o m é straně podlehnouti nárok na náhradu nutných nákladů. Soukromou stranou jsou tu právnické osoby veřejného práva jen tehdy, vystupují-li v řízení jako strana z důvodu hospodářské správy, nikoli z důvodu veřejného zájmu, jehož ochrana je jim zvláštním předpisem svěřena (obec ve vodoprávním řízení v zastoupení veř. statku: jako majitelka vodoprávního díla). Zvítězí-li strana jen částečně, bude míti nárok na náhradu v poměrné části ná-kladů, anebo bude zaplacení vzájemných nákladů upraveno tak, že každá strana si ponese své náklady. Ovšem půjde vždy o ná-kлады nutné pro vedení sporu. K nutným nákladům se počítají i nutné útraty zastoupení právního neb odborného. O tom, které náklady se mají považovati za nutné, rozhodne v jednotlivém případě úřad ve výroku, jež o náhradě nákladů učiní.

Touto úpravou se provádějí podle období civilních řádů soudních všeobecně zásady, které dosud byly obsaženy ve spe-ciálních předpisech (na př. ve vodním zákoně, zákoně o ochran-ných známkách č. 108/1895 ř. z., o patentech č. 30/1897 ř. z.) a vyhovuje se spravedlivému požadavku, aby strana, která je povinna svého práva proti druhé straně soukromé hájiti, ne-měla nákladů proto, že jiná strana její právo porušuje neb ohrožuje.“ (DZ)

(2) Zvláštní ustanovení o náhradě nákladů obsažená ve správních předpisech se ovšem zrušují.

(3) Návrhem, jímž někdo zavdal podnět k úřední činnosti ve věci, v níž jde též nebo jen o zájem soukromý (konec odstavce 1), nerozumějí se případy uvedené v předchozí větě, ve kterých nastává povinnost hraditi náklady bez ohledu, zda jde o zájem veřejný či soukromý, nýbrž spadá sem návrh učiněný z jiného podnětu, zvláště návrh učiněný v řízení již zavedeném nebo návrh na zavedení řízení, avšak s tím úmyslem, aby soukromý zájem byl uplatněn jen nepřímo tím, že následkem návrhu bude uplatňován úřadem zájem veřejný; je-li zakročení úřadu bezvýsledným potud, že není strany, jež by byla povinna hraditi náklady řízení, bude je hraditi strana návrh činící, pokud není veřejnoprávní korporací plnící návrhem toliko povinnost jí uloženou nebo svěřenou. Podobně je tomu i při jednání, udání nebo námitkách, jež daly podnět k řízení nebo jeho části, avšak s tím rozdílem, že při udáních a námitkách musí býtí prokázána svévole.

(3) Za uloženu povinnost považovati jest i povinnost k plnění uloženu pravoplatným rozhodnutím; z toho důvodu bude osoba k plnění povinná nucena hraditi náklady exekučního řízení, jež bylo vyvoláno právě tím, že povinnost jí uloženu nespĺnila. V tom směru uvádí důvodová zpráva:

„O nákladech exekuce není potřebí zvláštního ustanovení. Podle předpisů části třetí platí náklady řízení správního vůbec ten, kdo dal k němu podnět svým jednáním. To je v tomto případě osoba, která neplněním dala podnět k exekuci, na druhém místě strana, která exekuci navrhla. Jsou tu dvě strany, ručící solidárně, nezaplatí-li exekut, je povinna platiti vymáhající strana.“

(2) Nestanoví se lhůta, do které musí strana uplatniti svůj nárok na náhradu nákladů jí vzniklých proti druhé straně. Z povahy věci plyne, že neučinila-li tak již při podání nebo při úředním úkonu (ústní jednání), musí tak učiniti včas, totiž tak, aby výrok o tomto nároku mohl býtí pojat do rozhodnutí. Úřad jest oprávněn k tomu účelu straně stanoviti lhůtu. Pokud strana se nespokojí s tím, že úřad vysloví pouze povinnost k náhradě, aniž by určil výši náhrady, jest úřad oprávněn výši požadované náhrady, zejména právního a odborného zastoupení, upravit a to podobně, jako se to již nyní děje v těch případech, kdy strana má nárok na náhradu nákladů jí vzniklých (srovn. na př. §§ 84 a 99 č. vodního zákona).

§ 129.

Svědečné a znalečné.

(1) Svědek má nárok na náhradu nutných nákladů, které mu byly způsobeny cestou na

místo výsledku, pobytem tam i cestou zpáteční; náhradu za promeškaný čas může svědek žádati, jen když utrpěl tímto promeškáním citelnou škodu na svém denním výdělku.

(2) Neúřední znalci mají nárok na náhradu nákladů, které jim vznikly podáním znaleckého posudku, a na přiměřenou odměnu.

(3) Nárok na svědečné a znalečné buď uplatněn ve dvacetičtyřech hodinách po výsledku, případně po podání znaleckého posudku, jinak zaniká.

(4) Z rozhodnutí úřadu o svědečném a znalečném lze se odvolati.

(1) „Nárok na placení svědečného a znalečného nebyl ve správním řízení jednotně upraven; pokud ve správním řízení svědečné a znalečné bylo vypláceno, zahrnovalo se do zvláštních nákladů úřadu, jež byly pak nahrazeny stranami.

Vzhledem k tomu, že se stanoví zásadní povinnost osob v řízení nezúčastněných k tomu, aby se dostavily k úřadu jako svědci nebo znalci, je spravedливо upravit také otázku náhrady nákladů, jež jim splněním této povinnosti vznikly a to podle obdoby civilních řádů.

Tato úprava jest také na prospěch zjednodušení a urychlení řízení, neboť bude brzditi snahu stran uváděti zbytečné svědky.

U svědka může jíti o cestovné z místa, ze kterého byl podle adresy obeslán, do místa výsledku a zpět o náhradu nákladů způsobených pobytem v místě výsledku, konečně o náhradu za promeškaný čas, byla-li svědku způsobena citelná škoda v jeho výdělku, tedy přišel-li předvolaný dostavením k úřadu o denní mzdu zvláště proto, že se na něho nevztahuje ustanovení § 1154 b o. o. z. (zákon č. 155/1921 Sb.).

Znalci budou mítí nárok na náhradu nákladů, jež jim vznikly podáním posudku, a na přiměřenou odměnu, v níž je zahrnuta i náhrada za ušlý výdělek a za námahu.

K případnému paušalování svědečného a znalečného (podle sazeb) bude možno přikročiti po nabytí potřebných zkušeností v tom směru.“ (DZ)

(2) Při určování cestovného pro svědky sluší přihlížeti k vzdálenosti a možnosti dopravy. Vzhledem k požadavku, aby řízení bylo prováděno co nejlevněji, bylo by nahraditi jen náklad spojený s použitím nejlevnějšího dopravního prostředku, a to zpravidla hromadného dopravního prostředku; jen u osob, které takového prostředku nemohou použiti a nemohou dojítí k úřadu pěšky (pro tělesnou vlastnost), mohl by se hraditi povoz.

(3) Náklady způsobené pobytem v místě výsledku budou poplatky za nutný nocleh, jakož i náhrada toho, oč stravování v místě výsledku byla dražší než v místě obvyklého pobytu (resp. v domácnosti).

(4) Náhradu ušlého výdělku bylo by vyměřeti podle skutečné ušlého výdělku nebo podle mzdy, která je pro zaměstnaní svědka v místě obvyklá. (Srov. sazby podle sociálního pojištění.)

(5) Znalci mají nárok jednak na náhradu hotových výloh, jež jim vznikly podáním posudku, zvláště na cestovné, stravné, opatření a dopravu nástrojů a náradí potřebných k podání posudku a odměn, jež dali osobám jim pomáhajícím (figurantům a p.), jakož i na přiměřenou odměnu, v níž je obsažena náhrada ušlého zisku a odměna za námahu s podáním posudku. Úřad má — pokud možná — výši odměny se znalci předem smluviti. Pokud jde o lékaře a zvěrolékaře, bude lze při vyměřování znalečného použití vl. nařízení ze dne 9. října 1923, č. 192 ř. z., jímž se upravují poplatky soudních lékařů a zvěrolékařů v řízení trestním a řízení nesporném; pokud jde o jiné znalce, bude lze použití tohoto nařízení analogicky.

(6) Úředním znalcům přísluší pouze náhrada cestovních výloh v tom rozsahu, jenž jim přísluší při úředních cestách (cestovné a stravné).

(7) O uplatnění nároku na svědečné a znalečné rozhodne úřad povoláný k rozhodnutí ve věci. Nárok lze uplatniti („buď uplatněn“) však též u úřadu, který provádí řízení (jeho část) k příkazu nebo k dožadání. K uplatnění — pokud neděje se hned při jednání — nestačí, bylo-li podání o návrhu dáno ve 24 hodinách na poštu (arg. „uplatněn“ a contr. „odeslati“ v § 24, odst. 3) stačí ovšem pouhé ohlášení nároku ve stanovené lhůtě, případné doklady mohou býti předloženy dodatečně.

(8) Z rozhodnutí úřadu o svědečném a znalečném mohou se i strany odvolati. Srov. pozn. 2 k § 127.

§ 130.

Právo chudých.

(1) Strana, která by bez zkrácení nutné výživы potřebné pro sebe a pro svou rodinu nemohla zaplatiti náklady řízení podle § 127, může žádati, aby byla od jich placení, nejde-li o náklady vzešlé úřadu doručením úředních spisů straně, prozatímně osvobozena (právo chudých).

(2) Strana je povinna uplatniti nárok na osvobození od povinnosti platiti náklady řízení již v prvním svém podání nebo při prv-

ním úředním úkonu, k němuž byla obeslána nebo se sama dostavila.

(3) K žádosti buď předloženo vysvědčení o majetkových poměrech vydané obecním úřadem bydliště strany a potvrzené příslušným finančním a okresním úřadem; potvrzení okresního úřadu nepotřebují vysvědčení vydaná obecním úřadem na Slovensku a na Podkarpatské Rusi a podepsaná spolu obecním (obvodním) notářem, jakož i vysvědčení, jež vydal úřad vykonávající působnost politické správy v městech se zvláštním statutem nebo se zřízeným magistrátem. Vysvědčení pro osobu, která je pod poručenstvím neb opatrovnictvím, může býti vydáno také poručenským neb opatrovnickým soudem (úřadem). Ve vysvědčení budiž uveden stav, zaměstnání, rodinné a majetkové poměry strany, výše přímých státních daní, které strana platí, její výdělek a výslovné potvrzení, že strana nemůže náklady řízení platiti beze zkrácení nutné výživы potřebné pro sebe a pro svou rodinu. Vysvědčení jest bez kolku.

(4) O nároku na osvobození od placení nákladů řízení rozhoduje úřad příslušný k rozhodnutí věci. Z jeho rozhodnutí lze se odvolati.

(5) Cizozemcům lze přiznati právo chudých podle mezinárodních smluv nebo hmotné vzájemnosti.

(6) Vyjde-li najevo, že podmínek práva chudých nebylo nebo že dodatečně zanikly, je strana povinna nahraditi náklady řízení, od nichž byla prozatímně osvobozena.

(1) „Právo chudých ve správním řízení se upravuje podle obdoby předpisů o osvobození od dávek za úřední úkony (zákon č. 53/1925 Sb. z. a 253/1926 Sb., prováděcí nařízení č. 163/1925 Sb. a č. 254/1926 Sb.). Nově připojen požadavek, aby vysvědčení o nároku bylo potvrzeno i finančním úřadem.“ (DZ)

(2) Právo chudých je prozatímním osvobozením od placení nákladů řízení, strana tedy je povinna náklady nahraditi, jak-

mile se zjistí, že buď vůbec podmínek práva chudých nebylo nebo že dodatečně majetkové poměry její se tak změnily, že náklady může zaplatiti (odst. 6).

(3) Náklady vzniklé úřadu doručením spisů straně musí strana v ž d y hraditi.

(4) Dala-li strana podnět k řízení podáním (žádosti, odvoláním, stížností, námitkami a pod.), musí uplatnit nárok na právo chudých hned v tomto podání. Nepředchází-li řízení podání té strany, která právo chudých chce uplatnit, musí býti nárok uplatněn při prvním úkonu před úřadem, k němuž byla obeslána nebo se sama dostavila.

(5) O nároku rozhoduje úřad příslušný k rozhodnutí ve věci, i když řízení nebo jeho část se konalo k příkazu nebo k dožadání u jiného úřadu a právo chudých tam bylo uplatňováno. Z rozhodnutí o nároku na právo chudých se lze odvolati samostatným odvoláním (i odpůřící straně).

§ 131.

Exterritorialita, mezinárodní právo, vzájemnost.

Vzejdou-li v řízení pochybnosti o tom, zda a pokud některá osoba, budova nebo místnost požívá práva exterritoriality, neb o tom, jakých výsad požívá osoba exterritoriální nebo cizí konsulové a členové jejich průvodu, dále o tom, zda a pokud platí mezinárodní právo a smlouvy, jakož i zásada vzájemnosti, má si úřad vyžádati prohlášení ministerstva vnitřního, které je vydá v dohodě s ministerstvem zahraničních věcí; prohlášení toto jest závazné.

(1) Viz poznámky u §§ 24, 59 a 100.

ČÁST ČTVRTÁ.

PŘECHODNÁ, RŮZNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ.

§ 132.

Toto nařízení platí i pro pokračování v řízení ve věcech již projednávaných. Lhůty běžící v den účinnosti tohoto nařízení končí

se však dnem určeným za konec lhůty podle dosavadních předpisů.

(1) Nařízení platí i pro pokračování v řízení ve věcech již projednávaných. Výjimka je toliko u lhůt a při rozhodování o odvoláních proti rozhodnutím vydaným před účinností nařízení (§ 133). Budě tedy třeba řízení provedené před 1. červencem 1928 a neodpovídající tomuto nařízení, doplniti tak, aby mu úplně vyhovovalo.

(2) Lhůty běžící v den účinnosti nařízení končí podle dosavadních předpisů a to bez ohledu zda jsou pro strany příznivější (na př. čtyřnedělní lhůta odvolací místo nové 15denní) či nepříznivější (čtrnáctidenní nebo i kratší lhůty místo nové patnáctidenní).

§ 133.

O opravných prostředcích proti rozhodnutím vydaným před 1. červencem 1928, budiž rozhodnuto, pokud jsou přípustné podle předpisů dosud platných, i tehdy, když by podle článku 8 zákona nebo podle tohoto nařízení opravný prostředek již nebyl přípustný.

(1) Viz pozn. 1 u § 132.

(2) O přípustných opravných prostředcích proti rozhodnutím vydaným před 1. červencem 1928 musí býti rozhodnuto meritorně, nestačí tedy zamítnouti je proto, že podle čl. 8 zákona nebo tohoto nařízení není odvolání přípustné. Nepřípustná a opožděná odvolání (podle dosavadních předpisů) budou ovšem zamítnuta a to — ježto není výslovně výjimka stanovena — úřadem, u něhož odvolání má býti podáno (podle § 78).

(3) Viz pozn. 4 u čl. 8 org. zákona (I. svazek str. 59 Souboru).

§ 134.

Oprávnění příslušející podle zvláštních předpisů úřadům uvedeným v § 1, odst. 1, a jejich orgánům k zajištění výsledku nebo k vynucení příkazu nebo zákazu v oboru jejich působnosti vydaných nebo na základě práva dozorcího zůstávají nedotčena.

(1) „Aby se zabránilo pochybnostem, ustanovuje se, že nedotčena zůstávají oprávnění, jež příslušejí úřadům politickým (policejním) a jejich orgánům podle dosavadních předpisů, majících za účel zajištění jistého výsledku nebo vynucení příkazů a zákazů jimi v oboru jejich působnosti vydaných. Sem

patří na př. oprávnění podle § 152 živnostenského řádu, § 51 leteckého zákona č. 172/1925 Sb., jakož i případy, v nichž okamžitě vynucení jistého stavu nebo přímé uplatnění zákonného předpisu orgány politických úřadů a zvláště orgány bezpečnostními musí se státi bez jakéhokoliv předchozího řízení a bez vydání zvláštního rozhodnutí a mimo rámec vlastního exekučního řízení. V platnosti se zachovávají dále dosavadní ustanovení o dozorčím právu úřadu a jeho výkonu (srov. obecní zřízení, organizační zákon atd.). (DZ)

(²) K případům okamžitého a přímého vynucení zákonného předpisu bez řízení patří na př. rozpuštění schůze a odstranění účastníků ze shromaždiště orgánem úřadu podle § 22 spolkového zákona č. 134/1867 ř. z. a § 14 shromažďovacího zákona č. 135/1867 ř. z., zastavení provozování divadelního představení podle § 6 min. nař. č. 454/1850, zastavení provozu kinematografu podle § 28 nařízení 191/1912 ř. z., a podle okolností i opatření učiněná zdravotními orgány podle zákona o zamezení a potlačení přenosných nemocí č. 67/1913 ř. z. a podle zákona o zvířecích nákazách č. 177/1909 ř. z. a j.

§ 135.

(¹) S účinností tohoto nařízení pozbývají platnosti, pokud výslovně není stanovena výjimka, pro úřady, pro něž toto nařízení platí, všechna v jiných předpisech obsažená ustanovení o předmětech, které jsou upraveny v tomto nařízení.

(²) K těmto předpisům patří zejména:

1. cí. nařízení ze dne 20. dubna 1854, č. 96 ř. z., jímž se vydávají předpisy o výkonu opatření a nálezů politických a policejních úřadů;

2. min. nařízení ze dne 17. března 1855, č. 52 ř. z. (úřední instrukce pro politické okresní úřady);

3. min. nařízení ze dne 27. října 1859, č. 196 ř. z., o zjednodušení a urychlení řízení u politických úřadů;

4. min. nařízení ze dne 30. srpna 1868, č. 124 ř. z., o tom, jak nakládati s rekursy v záležitostech politické správy;

5. zákon ze dne 12. května 1896, č. 101 ř. z., jímž se doplňují, pokud se týče pozmě-

ňují ustanovení o postupu při podávání opravných prostředků proti rozhodnutím a opatřením politických úřadů;

6. zák. čl. XX/1901 o zjednodušení administrativního řízení a ministerská nařízení k jeho provedení vydaná, zvláště nař. č. 4600/1901 M P (instrukce o opravných prostředcích), nař. č. 4600/1902 M P (instrukce o doručování);

7. nařízení ministra orby č. 2000/1898 FM, hlava IV.

(¹) „Výpočet předpisů zrušených s účinností tohoto zákona je demonstrativní a vyjmenovány jsou tu hlavní předpisy, které upravovaly řízení správní všeobecně; vedle těchto předpisů budou — není-li v tomto nařízení výslovně uveden opak — zrušena i různá ustanovení speciálních zákonů a nařízení, jež upravují řízení ve správních věcech. Podklad pro derogaci zákonů tímto nařízením je dán ustanovením odstavce 3 hlavy druhé zákona.“ (DZ)

(²) Viz též poznámky k § 3, odst. 2.

(³) Předpisy v odst. 1 uvedené a v odst. 2 demonstrativně vypočtené pozbývají platnosti pouze pro řízení před úřady uvedenými v § 1. Pro jiné úřady zůstávají v platnosti, jako na př. zůstává v platnosti cí. nař. č. 96/1854 pokud se týká postupu obecních úřadů.

§ 136.

Kde se poukazuje v zákonných předpisech na předpisy, jež účinností tohoto nařízení podle § 135 pozbývají platnosti, jest použití ustanovení tohoto nařízení, jež na jejich místo nastupují.

§ 137.

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. čerence 1928 a provede je ministr vnitra v dohodě se zúčastněnými ministry.

II.

JEDNACÍ ŘÁD
PRO ZEMSKÉ A OKRESNÍ
ÚŘADY.



Jednací řád

pro zemské a okresní úřady,

obsažený ve vládním nařízení ze dne 21. září 1922, č. 290 Sb. z. a n., ve znění upraveném, jak vyplývá ze zákona ze dne 14. července 1927, č. 125 Sb. z. a n., o organisaci politické správy, pokud se týče se změnami plynoucím z vládn. nař. ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb. z. a n. o správním řízení.*)

Podle § 7, odst. 4 o. z. jsou přednostové zemských a okresních úřadů za řádnou správu svých úřadů a ústavů jim podřízených odpovědni, a to, pokud vláda nevydá nařízením jednací řád pro zemské a okresní úřady, podle jednacího řádu pro župní a okresní úřady obsaženého ve vládním nařízení ze dne 21. září 1922, č. 290 Sb. z. a n. se změnami plynoucími z tohoto zákona. Ježto tento jednací řád se dotýká na některých místech též otázek, které pro obor řízení jsou upraveny vládním nařízením ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb. z. a n., provádějícím čl. 10 o. z., jsou dotčená ustanovení jednacího řádu změněna také příslušnými předpisy citovaného nařízení.

Pro úplnost uvádí se též znění čl. I. až V. vl. nař. č. 290/22 Sb. z. a n.

*) Změny jednacího řádu vyplývající z organizačního zákona a z citov. nařízeních jsou — pokud nejde o všeobecnou změnu slova župní na zemské — vyznačený proloženým písmem.

Ustanovení jednacího řádu, která — pokud jde o řízení — nepřicházejí již v úvahu, ježto v tom směru platí předpisy citov. nařízeních, jsou tištěna kursivou.

Nariadení vlády republiky Československé ze dne 21. září 1922,

kterým se vydává jednací řád pro župní a okresní úřady.

Na základě § 7, odst. 4., zákona ze dne 29. února 1920, č. 126 Sb. z. a n., o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé, nařizuje se toto:

Článek I.

(1) Připojený jednací řád platí pro župní a okresní úřady, které budou podle zákona ze dne 29. února 1920, č. 126 Sb. z. a n., zřízeny.

(2) Na města statutární (§ 3 zákona) se nevztahuje.

Článek II.

(1) Ministr vnitra může tam, kde by obstarávání vnitřní správy v celém obvodu župy neb okresu bylo spojeno pro obyvatelstvo nebo veřejný zájem se zvláštními obtížemi, ustanoviti, aby v určité části župy neb okresu vykonával jménem župana resp. okresního náčelníka vnitřní správu exponovaný úředník v rozsahu, který jest v každém případě zvláště určití.

(2) Exponovanému úředníku budiž přidělen potřebný konceptní, manipulační a pomocný personál a v dohodě se zúčastněnými ministerstvy též potřebný personál odborný. Bližší podrobnosti stanoví instrukce pro exponovaného úředníka.

(3) Toto opatření buď vždy náležitým způsobem vyhlášeno.

Článek III.

Které orgány a jakým způsobem vykonávají dohled nad řádným obstaráváním vnitřní správy uvnitř úřadu župního či okresního, uvádí tento řád na příslušných místech; které orgány a jakým způsobem dohlédají nad náležitým výkonem služby u podřízených úřadů a institucí ustanoví zvláštními předpisy ministr vnitra v dohodě se zúčastněnými ministry.

Článek IV.

Toto nařízení nabývá účinnosti zároveň se zákonem shora uvedeným (čl. 9, odst. 2., zákona).

Článek V.

Provedením tohoto nařízení se pověřuje ministr vnitra v dohodě se zúčastněnými ministry.

Jednací řád pro zemské a okresní úřady.

HLAVA PRVNÍ.

POSTAVENÍ A ÚKOLY ZEMSKÝCH A OKRESNÍCH ÚŘADŮ. PRÁVA A POVINNOSTI JICH ORGÁNŮ Z ÚKOLŮ TĚCH PLYNOUCÍ.

DÍL I.

Všeobecná ustanovení.

Hlavní zásady o činnosti zemských
a okresních úřadův.

§ 1.

(1) Zemské úřady a jim podřízené úřady okresní vykonávají ve svém obvodu v mezích platných zákonů, nařízení a předpisů vnitřní správu, pokud není nebo nebude zvláštními ustanoveními svěřena úřadům jiným.

(2) Úřady tyto jsou podřízeny služebně ministerstvu vnitra, jsou však povinny ve věcech, které spadají do působnosti jiných ministerstev, šetřiti i nařízení, předpisů a pokynů těchto ministerstev a je prováděti (čl. 1 zákona ze dne 14. července 1927, č. 125 Sb. z. a n.).

§ 2.

(1) Na této správě (§ 1) účastní se vedle orgánů státních také zástupcové občanstva (§ 6, odst. 1. zákona).

(2) Úředníci a zřízenci státní u okresních úřadů jsou okresní hejtman (náčelník) jako přednosta úřadu a personál jemu přidělený, u zemských úřadů zemský prezident jako přednosta úřadu a personál jemu přidělený.

(3) Zástupcové občanstva jsou činni:

a) pokud jde o správu vnitřní vykonávanou zemskými úřady, v zemských zastupitelstvech, v zemských výborech a v zemských senátech;

b) pokud jde o správu vnitřní vykonávanou okresními úřady, v okresních zastupitelstvech, v okresních výborech a v okresních senátech.

§ 3.

Zákon o organizaci politické správy určuje, kterou část správy do působnosti zemských a okresních úřadů náležející vykonávají výlučně státní úředníci u zemských a okresních úřadů ustanovení a která agenda přísluší zemským zastupitelstvům (výborům) a zemským senátům, okresním zastupitelstvům (výborům) a okresním senátům, jakož i jaký vliv mají úředníci státní na správu těmito orgány přináležející. Při tom jest pravidlem, že přísluší samostatně obstarávati v zemské správě zemskému prezidentu a jeho personálu, v okresní správě okresnímu hejtmanu (náčelníku) a jeho personálu vše, co není výslovně vyhrazeno sborům z občanstva. Sborny z občanstva vykonávají na tuto správu vliv dle §§ 31, 59 a 94 zákona.

§ 4.

(1) Zemské a okresní úřady jednají jednak z příkazu vyššího úřadu, jednak k návrhu stran, jednak z podnětu vlastního.

(2) Z vlastního podnětu jednati jsou nejen oprávněny, nýbrž přímo povinny tam, kde jde o zájem veřejný.

(3) Veškeré jednání jejich necht' jest ovládáno snahou napomáhati obecnému blahu i blahu jednotlivých

občanů a buď tak uzpůsobeno, aby vzbuzovalo u obyvatelstva důvěru k úřadu a pochopení pro úkoly státu a státní správy. Zvláště jest jejich povinností — pokud to není nebo nebude uloženo jiným úřadům neb orgánům — bdíti nad veřejným pořádkem, klidem, bezpečností a veřejnou mravností a odstraňovati v tomto směru všeliká nebezpečí i odstraňovati nastalé poruchy a napomáhati kulturnímu, hospodářskému a sociálnímu prospěchu všech vrstev občanstva.

(4) Nespadá-li opatření, které třeba učiniti v zájmu veřejném, přímo do oboru jejich působnosti, nechtě obrátí se na úřady k tomu příslušné, po případě na úřady nadřízené.

(5) Vykonávajíce úkol svůj počínají si v rámci platných předpisů důsledně a nestranně s náležitou vážností a blahovůlí naproti občanstvu, ale je-li třeba, i s náležitým důrazem.

(6) Úřady zemské a okresní zprostředkují styk obyvatelstva se státní správou a mají styk svých s obyvatelstvem využití plnou měrou k tomu, aby poznaly jeho tužby a zájmy. Mají věnovati plnou pozornost i poměrům politickým a zvláště i jejich příčinám. Pokynů úřadů nadřízených mají co nejsvědomitěji dbáti a je vykonávati a podávati úřadům těm o důležitějších událostech případ od případu, nebo nařídí-li to, periodicky podrobné zprávy.

§ 5.

Všeobecné povinnosti orgánů zemských a okresních úřadů.

(1) Všeobecné povinnosti úředníků a zřízců zemských a okresních úřadů vyplývají z předpisů, kterými jest jejich služební poměr upraven. Zvláštní povinnosti podávají se z úkolů zemských a okresních úřadů a z tohoto jednacního řádu.

(2) Úředníci a zřízcenci úřadů zemských a okresních jsou bez výjimky povinni věrně a oddaně vykonávati

službu, pečlivě a obezřele dbáti obecného blaha, svědomitě prováděti služební pokyny přednosty úřadu. Projevy politicko-stranického smýšlení nesmí býti takové, aby mohly důvodně ohroziti důvěru v povinnou nestrannost. Šetříce dle povinnosti své služebního tajemství, mají v mezích své působnosti pohnutky úředních opatření a rozhodnutí zúčastněným kruhům co nejlépe objasňovati a celkové své chování vůbec vždycky tak zařizovati, aby vzbuzovali a uchovávali důvěru k úřadu, založenou na porozumění a úctě k jeho nařízení.

(3) V denním a bezprostředním styku s obyvatelstvem mají úředníci a zřízcenci zemských a okresních úřadů chovati se vůči osobám, dostavivším se do úřadů, přívětivě a ochotně, mají je v mezích své působnosti poučovati o způsobu, jak mají se domáhati oprávněných nároků, a dávati jim podle okolností potřebné vysvětlení. Při tom mají míti vždycky na zřeteli, že úředníci a zřízcenci vnitřní správy jsou povinni vycházeti obyvatelstvu vstříc jako jeho vážní a dobře smýšlející přátelé, jejichž úkolem v zásadě jest, pokud není volné uvážení omezeno zákony, hájiti vedle úředních zájmů také zájmů zúčastněných osob a tudíž co nejblahovolněji projednávatí záležitosti, jejichž splnění nebo podporování jest v oboru působnosti úřadu a které neodporují ani zákonu, ani zájmům veřejným.

(4) Zvláštní povinnosti úředníků, obzvláště pak úředníků s odborným vzděláním, jest podporovati přednostu úřadu v jeho iniciativě, v hájení obecného blaha a místních veřejných zájmů podle nejlepšího vědomí a svědomí a sdělovati s ním vždycky bezodkladně, co byli o tom sami pozorovali.

(5) Zaměstnanci, které přednosta úřadu přidělil jinému orgánu k vykonávání určitých prací, nechtě bedlivě dbají i služebních pokynů toho, komu jsou přiděleni.

(6) Navzájem mají se všichni úředníci a zřízcenci dobře snášeti a ve vykonávání služby co nejochotněji a nejúčinněji podporovati.

§ 6.

Podjatost.

(1) Podjatým jest úředník, jde-li o záležitost, která se dotýká jeho vlastních zájmů nebo zájmů jeho manželky, neb osob s ním pokrevně spřízněných anebo sešvakřených do druhého stupně, jeho zvolených rodičů nebo zvolených dětí, jeho opatrovatelů neb opatrovanců, jeho poručníků nebo poručenců.

(2) Je-li úředník, jemuž byla přidělena záležitost k vyřízení jako referentu, nikoli tedy k pouhému manipulačnímu nebo kancelářskému zpracování spisu, v této záležitosti podjatým, jest povinen ihned tuto záležitost oznámiti přednostovi úřadu, který zařídí, čeho třeba. Je-li podjatým přednosta úřadu sám, oznam to úřadu přímo nadřízenému; úřad ten pověří pak projednáním věci buď úředníka povolného, by zastupoval přednostu úřadu, nebo úřad jiný.

(3) *Strana, o jejíž věc jde, může uplatňovati též jiné důvody podjatosti (na př. osobní nepřátelství, nepřímý zájem úředníka na projednávané věci a pod.). Uplatňuje-li strana takovéto důvody, jest povinna svoje tvrzení osvědčiti, načež přednosta úřadu — jde-li o podjatost referenta — nebo nadřízený úřad — jde-li o podjatost přednosta úřadu — vyslechne dotčeného úředníka přezkoumá z moci úřední správnost tvrzení, rozhodne o námitce a případně zařídí, čeho třeba.*

Ustanovení § 6 bylo pozměněno podstatně předpisy § 11 vl. nař. č. 8/28 Sb., které upravují podrobně postup při podjatosti úředních orgánů v řízení citovaným nařízením upraveném.

§ 7.

Zastupování.

(1) Nemůže-li úřední orgán na čas pro nějakou překážku zastávati svou službu nebo je-li na dovolené, nebo byl-li přidělen jinému úřadu, aniž bylo současně postaráno o náhradu za něho, má přednosta úřadu

především hleděti k tomu, aby byla ubylá síla nahrazena větší výkonností ostatního personálu.

(2) Nestačí-li toto opatření k udržení spořádané úřední činnosti, podá přednosta zprávu nadřízenému úřadu, aby zjednal nápravu.

(3) Jde-li o úředníka odborného u úřadu okresního, nechť v případech neodkladných vyžádá si přednosta úřadu přispění odborného úředníka nejbližšího okresního úřadu, po případě odborníka soukromého, ale v každém případě podá zprávu úřadu zemskému.

(4) Nemůže-li přednosta sám pro nějakou překážku zastávati službu, přechází správa úřadu, neučinil-li u okresních hejtmanů (náčelníků) zemský prezident, u zemských prezidentů ministr vnitra jineho opatření, na úředníka právníka nejstaršího podle hodnosti, který má tuto překážku, trvá-li déle tří dnů a nemůže-li to učiniti přednosta úřadu sám, hlásiti nadřízenému úřadu a podati případné návrhy.

(5) Úředník zastupující přednostu úřadu nechť podá vrativšímu se přednostovi úřadu zprávu o všech významnějších událostech, týkajících se úřední agendy, jakož i o okolnostech jinakých, jichž znalost jest pro přednostu úřadu důležitá.

§ 8.

Opatření, je-li nebezpečí v prodlení.

(1) Orgány přednostovi úřadu přidělené konají práce jim příkázané podle jeho pokynů a pod jeho zodpovědností. Pouze je-li nebezpečí v prodlení, jsou tyto orgány oprávněny i povinny jménem úřadu zakročovati a samostatně nařizovati, čeho jest nezbytně třeba, ale mají o tom učiniti bezodkladně oznámení přednostovi úřadu.

(2) Činiti taková neodkladná opatření přísluší v prvé řadě konceptním úředníkům právníckým, kteří mají, vyžaduje-li věc zároveň zvláštní odborné znalosti, slyšeti úředníky odborné, po případě i od-

borníky soukromé. Jde-li o věc čistě odbornou, může neodkladné opatření učiniti i úředník odborný sám.

§ 9.

Všeobecné směrnice pro projednávání záležitostí úředních.

(1) Veškeré projednávání úředních záležitostí buď zařízeno tak, aby mohlo býti vydáno ve věci co nejdříve konečné a správné rozhodnutí.

(2) Je-li třeba doplniti nebo objasniti skutkový podklad pro rozhodnutí, staniž se tak souborně a tak, aby řízení bylo provedeno co nejúčelněji, nejrychleji, nejjednodušeji a nejlevněji.

(3) *Výměry úřední budtež stručné a budtež vždy opřeny o předpisy, na základě kterých se vydávají. Budtež stylisovány tak, aby strana, které svědčí, mohla jim snadno porozuměti.*

Všeobecné zásady o provádění řízení jsou obsaženy v §§ 41 až 47, resp. v § 82 vl. nař. č. 8/28 Sb. Co má obsahovati úřední rozhodnutí (výměr), ustanovují nyní §§ 68 až 72 cit. nař., pročež odstavec 3. jednacího řádu nepřichází již v úvahu.

§ 10.

Projednávání věcí presidiálních.

(1) Zálležitosti, které mají býti zachovány v tajnosti v zájmu veřejném, nechť obstará přednosta úřadu sám. Při větším rozsahu takových prací může k jich vyřizování přibrati i přidělené orgány, avšak jen zvláště spolehlivé a důvěry hodné.

(2) Spisy presidiální budtež od ostatních spisů odděleny a bezpečně uschovány.

§ 11.

Periodické zprávy.

Periodické zprávy podřízených úřadů a orgánů budtež obmezeny na míru nezbytně nutnou a budiž

podávání jich všude tam, kde to povaha věci připouští, usnadněno zavedením jednotných formulářů a jednotných lhůt.

§ 12.

Nahlížení do úředních spisů a vyhotovování opisů a výpisů.

(1) *Není-li tomu veřejný zájem na odpor, budiž stranám, které prokáží, že mají právní zájem na tom, aby se podrobně seznámily s obsahem některého úředního spisu, dovoleno do spisu nahlédnouti a poříditi si po případě opisy a výpisy těch částí, které se týkají jejich zájmů.*

(2) Nahlížení do spisů a pořizování výpisů a opisů jest přípustno pouze v místnostech úředních a v přítomnosti úředníka. Odnášení spisy za tím účelem z úřadu jest bezpodmínečně zakázáno.

(3) Povolení nahlédnouti do spisů a pořizování z nich opisů a výpisů uděluje úředník decernent (§ 24), který má v případech pochybných vyžádati si pokyn přednosty úřadu.

(4) K odůvodněným žádostem stran lze vyhotovovati i opisy a výpisy úřední.

Pokud jde o nahlížení do spisů v řízení, platí nyní předpisy § 23 vl. nař. č. 8/28 Sb., takže v tom směru doznává odst. 1. podstatné změny.

§ 13.

Úřední hodiny.

(1) Ustanoviti úřední hodiny přísluší přednostovi úřadu. Ustanoveny budtež jednak pro úřadování vůbec, jednak pro návštěvy stran. Hodiny, ve kterých se přijímají strany, budtež určeny se zřetelem k místním poměrům tak, aby jednak byl úřednictvu zabezpečen potřebný čas k nerušené práci, jednak aby styk úřadů s obyvatelstvem byl co možno usnadněn. Při tom platí jako pravidlo, že návštěvám stran u úřadů okresních má býti vyhrazena delší doba, nežli návštěvám stran u úřadů zemských. Mimo hodiny ustano-

vené pro styk se stranami buďtež strany přijímány pouze ve věcech neodkladných.

(2) Všeobecné úřední hodiny činí nejméně 6 hodin denně. Buďtež nejméně 8 dnů předem vhodným způsobem vyhlášeny. Služba zřízců budiž upravena zvláště tak, aby jim byla denně zajištěna potřebná doba k zotavení.

(3) O tom, jak jsou úřední hodiny stanoveny, podá přednosta úřadu zprávu úřadu nadřízenému, který má právo, ustanoviti úřední hodiny, je-li toho třeba, i jiným způsobem.

(4) Každý úředník a zřízenec jest povinen úřední hodiny přesně zachovávat, a vyžaduje-li toho zájem úřední, konati i nad to úřední práce tak, jak přednosta úřadu nebo jeho zástupce nařídí.

(5) Úředních hodin buď využito plně k úřední práci.

(6) V neděli a ve svátcích mají býti od 9 do 12 hodin dopoledne přítomni v úřadě alespoň jeden úředník právník a jeden úředník kancelářský, aby vyřídili neodkladné práce. Pro nedělní a sváteční odpoledne stačí učiniti opatření, aby mohl býti úředník konceptní nebo kancelářský k této službě způsobilý kdykoli vyhledán. Adresu jeho jest vyvěsiti na dveřích úřední budovy.

§ 14.

Úřední věstník (list).

(1) Podrobnosti o Zemských věstnících jsou určeny zvláštními předpisy.

(2) Okresní úřady mohou vydávati úřední věstník se souhlasem zemského úřadu za obdobných podmínek, jsou-li tu potřebné předpoklady, zejména, lze-li očekávati dostatečný počet odběratelů.

§ 15.

Úřednické konference.

Zemský president povolává buď z vlast-

ního podnětu nebo k příkazu ministerstva všechny úředníky země nebo jich jednotlivé skupiny k úřednickým konferencím, aby jednali o důležitých otázkách veřejné správy.

D Í L II.

Zvláštní ustanovení společná pro zemské i okresní úřady.

Přednosta úřadu.

§ 16.

Přednosta úřadu jako nositel moci úřední.

(1) Moc úřední, t. j. právo jménem úřadu rozhodovati a činiti opatření, přísluší výlučně přednostovi úřadu.

(2) Jeho jménem a k jeho příkazu vykonávají úřední moc decernenti (§ 24), a to decernenti-úředníci právníci, a v mezích své odborné působnosti decernenti-úředníci odborní.

(3) Jako nositel moci úřední jest přednosta úřadu zodpověden za veškerou správu úřadu; pečuje o rychlé a řádné projednávání věci podle zákonů, ostatních předpisů a činí podrobnější opatření, směřující k úpravě běžné vnitřní služby; rovněž přihlíží k tomu, aby bylo osvědčených pomůcek techniky kancelářské a zařízení pro rychlý styk úřední plně využito v předpokladu, že tím neutrpí přesnost a spolehlivost úřadování. Pro bezprostřední dohled nad obstaráváním kancelářských prací ustanoví přednosta k tomu vhodného úředníka nebo vhodné úředníky (§ 27, odst. 2.).

(4) Hodlá-li se přednosta úřadu vzdáliti ze svého správního obvodu na dobu delší 3 dnů, má to oznámiti nadřízenému úřadu.

(5) Přednostou úřadu zemského je zemský president, přednostou úřadu okresního okresní hejtman (náčelník).

§ 17.

Přednosta úřadu jako správce úřadu.

(1) Spravuje úřad svůj, mějž přednosta úřadu předem na paměti, že je v čele úřadu, který jest povolán k iniciativní správě a jehož úspěšné působení v zájmu obecného blaha a k podpoře blahobytu v obvodu jeho péči svěřeném závisí ve značné míře na vlastní jeho iniciativě.

(2) Aby učinil těmto úkolům zadost, musí si zjednat v první řadě přesnou znalost poměrů v obvodu svého úřadu. Znalost tu mu poskytne zejména jednání se zástupci občanstva povolanými ke spolupůsobení ve vnitřní správě a styk s jinými osobami důvěry hodnými, dále úřední cesty.

(3) Zvláštní povinností přednosty úřadu jest, aby měl stále náležitý přehled o stavu prací úřadu v té které době a aby dbal toho, aby záležitosti důležitější nebyly bez jeho vědomí vyřizovány.

§ 18.

Rozvrh prací.

(1) Přednosta úřadu přiděluje konceptní, účetní a kancelářské práce, jež jest v úřadě konati, jakož i práce manipulační a manuální úředníkům jemu přiděleným, kancelářským orgánům a zřízcům.

(2) Konceptní, účetní a kancelářské práce přiděli se vždycky na rok podle rozvrhu prací. Za tím účelem přednosta úřadu každoročně sestaví a nejdéle do 15. prosince v opise předloží nadřízenému úřadu rozvrh prací pro příští rok.

(3) V rozvrhu prací budiž určeno, kteří referenti a ve kterých agendách mají fungovati současně jako decernenti (§ 24) a kteří pomocní orgánové konceptní mohou býti přibíráni jednotlivými referenty k pomocným službám konceptním (§ 23), dále kdo obstarává správu kanceláře, protokolisty a účetního (§ 26).

(4) Sdělávaje tento rozvrh má přednosta úřadu dbáti zásady, aby přiděloval práce stejnoměrně všem podle věcných hledisek, bera zároveň zřetel ke schopnostem a ke způsobilosti každého zaměstnance.

(5) Konceptní práce, nespádající v působnost odborných úředníků, buďtež v první řadě přidělovány dle toho hlediska, aby byly stejnorodé věci zpravidla spojovány v jeden referát. V jazykově smíšených obvodech mohou však býti konceptní práce (ovšem jen na základě rozvrhu agendy) přidělovány i podle principu teritoriálního nebo podle jiných hledisek a se zřetel k jazykovým znalostem přiděleného personálu.

(6) Záležitosti čistě odborné buďte přidělovány dle odboru výhradně odborným úředníkům se zřetel k ustanovení § 25.

(7) Při stanovení kancelářských oddělení a přidělování prací kancelářských budiž dbáno vedle hledisek zmíněných v odst. 5. hlavně účelnosti a stejnoměrného přidělu prací.

§ 19.

Změny rozvrhu prací.

(1) Přednosta úřadu není vázán na rozvrh práce, nýbrž může k zamezení nepoměrného nahromadění práce nebo pro naléhavost, podjatost nebo z jakékoliv odůvodněné příčiny jednotlivé věci také odchýlně od rozvrhu přidělit nebo může rozvrh v celku nebo v jednotlivostech změnit.

(2) Trvalé změny rozvrhu prací, jež se během roku vyskytnou, nechť přednosta úřadu hlásí nadřízenému úřadu zároveň s nařízenou změnou.

(3) Nemůže-li referent pro nepoměrné rozvržení věcí nebo pro jiné na něm nezávislé okolnosti přidělené služební práce přesně a včas vykonávati, je povinen to hlásiti přednostovi úřadu, pokud se týče decernentovi, který zjedná nápravu vhodnou změnou rozvrhu nebo tím, že část referentu přidělených kusů

rozdělí mezi referenty, kteří v pořadí vyřízení již dále postoupili.

(4) Referent, jenž se z úřední příčiny nebo pro nemoc nebo pro dovolenou vzdálí na dobu delší 8 dnů, je povinen přidělené úřední kusy, pokud by je nemohl vyřídit před svým odchodem, předložit přednostovi úřadu, pokud se týče decernentovi, který učiní vhodné opatření; byly-li již jednou přidělené kusy jinému referentovi přiděleny, buď to v příslušných kancelářských pomůckách poznamenáno.

(5) Referentům, kteří jsou z důvodů služebních nepřítomni nebo jsou na dovolené nebo nemocni, nelze za jich nepřítomnosti věci, které se mají vyřídit ihned, vůbec přidělit, jsou-li pak delší dobu nepřítomni, lze jim přidělit spisy, které nejsou nutné, jen výjimečně (na př. kdyby prostudování věci způsobilo referentu nepřiměřenou ztrátu času).

§ 20.

Pokyny personálu a dohled nad ním.

(1) Přednostovi úřadu přináležejí udělit přidělenému personálu vhodné pokyny a dohlížeti na svědomité plnění jeho povinností.

(2) Obzvláště má náležitě instruovati úředníky, vyslané k úřednímu jednání mimo úřad, a je pokud možno v případech zvláštní naléhavosti zplnomocniti, aby učinili na základě výsledků provedených šetření jeho jménem rozhodnutí nebo neodkladné opatření.

(3) Takové instrukce nebo zmocnění jest obzvláště ve všech těch případech udělovati, kdy jest orgán úřadu vyslán k úřednímu jednání mimo úřad, aby hájil veřejného klidu a pořádku.

(4) Dohled na personál v úřadě vztahuje se na povinnosti, příslušející jak každému orgánu jednotlivě, tak všem orgánům při vzájemné spolupráci.

(5) Přednosta úřadu dbá obzvláště toho, aby byly předepsané úřední hodiny přesně zachovávány. Ne-

mohl-li úředník déle než 14 dní pro nějakou překážku dostaviti se do úřadu, má to přednosta hlásiti nadřízenému úřadu.

(6) Jaká opatření třeba učiniti v případech disciplinárních, o tom rozhodují platné předpisy. Přednostovi úřadu přináležejí však, aby orgány, jichž chování dalo příčinu ke stížnostem, pokud možno ještě před použitím disciplinárních opatření měl k plnění povinností vážnými napomenutími a i jinakými vhodnými prostředky.

§ 21.

Jinaké povinnosti přednosty úřadu.

a) Umístění úřadu a úřední inventář:

1. Přednosta úřadu má vzhledem k umístění úřadu plnit povinnosti, uložené mu zvláštními předpisy. Rozhoduje o použití jednotlivých místností určených pro úřad.

2. Stará se o to, aby věci sloužící k úřední potřebě, úřední knihovna a ostatní pomůcky byly udržovány v patřičném stavu a inventarisovány.

b) Úřední paušál, peníze a cenné předměty:

1. Přednostovi úřadu přináležejí hospodařiti s úředním paušálem mu přiděleným podle zásady nejprísnejší hospodárnosti. Používáje úředního paušálu, má pečovati výhradně o uspokojení úředních potřeb. Které jednotlivé náklady jest hraditi z úředního paušálu, jest patrno ze zvláštních o tom platných předpisů.

2. Paušály přidělené jednotlivým úředníkům odborným spravují tito zásadně samostatně podle svých instrukcí.

3. Přednosta úřadu pečuje o řádné hospodaření se všemi penězi a cennými předměty, docházejícími na úřad. Jak postupovati při přejímání, uschovávání a vydávání těchto peněz jest upraveno zvláštními předpisy.

4. Přednosta úřadu má nejméně dvakrát do roka — pokud lze s příbráním znalce v účetnictví — přezkoumati (skontrolovati) nepředvídaně a zevrubně veškeré hospodaření s penězi.

5. Způsob skontra jest upraven zvláštními předpisy.

6. O výsledku skontra buď sepsán protokol, jehož opis buď předložen nadřízenému úřadu.

c) Odevzdání úřadu:

Při změně v osobě přednosta úřadu budiž o odevzdání, pokud se týče o převzetí úřadu sepsán protokol a převzetí poznamenáno též v inventáři a ve všech pokladních a účetních záznamech.

Přidělení orgánové.

§ 22.

Orgánové konceptní služby.

(1) Konceptní práce u zemských a okresních úřadů obstarávají kromě přednosta úřadu:

- a) úředníci právníčtí,
- b) úředníci odborní,
- c) úředníci aktuárští,
- d) úředníci účetní,
- e) kancelářští orgánové.

(2) Úředníkům právníckým přináležejí vyřizovati takové věci, jež nespádají výlučně nebo převážně do oboru působnosti úředníků odborných a vyžadují právnických vědomostí, politického myšlení a zvláštní obratnosti nebo kterým třeba podle konkrétních okolností přiznati větší důležitost.

(3) Úředníkům odborným přináležejí vyřizovati věci, jež spadají výlučně nebo převážně do jejich oboru a vyžadují odborných znalostí, jakož i podávati dobrá zdání, případně vzíti na vědomí věci, které se týkají jejich oboru, převážně však do něho nespádají.

(4) Vyřizovati ostatní konceptní práce přináležejí jednak účetním, jednak aktuárským úředníkům a orgánům kancelářským.

§ 23.

Referenti a pomocní orgánové konceptní.

(1) Všichni definitivně ustanovení úředníci právníčtí fungují zásadně vzhledem k věcem, jež vyřizují, jako referenti (§ 18) a jsou jako takoví zásadně podřízeni přímo přednostovi úřadu.

(2) Totéž platí i o úřednících odborných s odchylkami v § 25 stanovenými.

(3) Ostatních zaměstnanců, pokud jest jim svěřeno obstarávání prací konceptních, lze použiti jen jako orgánů pomocných. Toliko výjimkou může přednosta úřadu svěřovati i způsobilým aktuárským a kancelářským úředníkům a kancelářským orgánům úkoly referentů jak při úředních jednáních, jimiž se provádějí rekvisice cizích úřadů a jež nejsou výslovně vyhrazena právníkům, tak i při jistých druhích záležitostí úřadu vlastního. Které záležitosti mají býti zpravidla vyřizovány úředníky účetními, aktuáry anebo způsobilými kancelářskými orgány jako referenty, bude stanoveno zvláštními předpisy.

(4) Orgánové pomocní vyřizují práce konceptní za bezprostředního dozoru a odpovědnosti referenta, kterému jsou přiděleni, a dle jeho pokynů. Jeden a též pomocný orgán může býti přidělen i několika referentům.

(5) Je-li pro nějakou věc referentem ustanoven úředník-právník nebo úředník odborný, vyžaduje se zpravidla, aby byla všechna úřední jednání až k úplnému vyřízení této záležitosti i s případnými služebními cestami a ústními (komisionálními) jednáními vykonávána tímto úředníkem.

(6) Kancelářských orgánů (technických pomocných orgánů) používá se k podpoře referentů částečně ve

spojení s jejich činností v kancelářské službě, částečně v jejich vlastnosti jako konceptních pomocných orgánů. V onom směru přináležejí jim obstarávat přípravné práce pro referenta a podporovat jej při vyřizování pošty, v tomto případě provádět konceptní práce jim přidělené podle pokynů referentových. Může jim být také používáno též jako zapisovatelů při ústních jednáních a komisích.

(7) Postavení a činnost evidenčních úředníků vojenských upravena jest zvláštními předpisy.

§ 24.

Decernenti.

(1) Decernenti jsou takoví úředníci, které přednosta úřadu zmocnil schvalovati jeho jménem písemná vyřízení.

(2) Zásadně dlužno jako decernenty ustanoviti všechny referenty právníky a odborné ve věcech jejich referátů.

(3) Aktuáři a kancelářští orgánové, pověření přednostou úřadu podle § 23, odst. 3., vzhledem k jistým záležitostem úlohami referenta, podléhají ve věcech svého referátu buď přímo přednostovi úřadu nebo onomu decernentu, kterýž byl v rozvrhu prací pro to ustanoven.

(4) Přednosta úřadu jest s výjimkou, uvedenou v § 23, odst. 7., oprávněn záležitosti kteréhokoliv referátu buď případ od případu nebo všeobecně vyhraditi vlastnímu schválení. Učiniti tak jest povinen, jde-li o věc obzvláštní důležitosti. Decernenti jsou povinni věci takové i z vlastního podnětu přednostovi úřadu ke schválení předkládati.

(5) Nařídí-li přednosta úřadu nebo decernent, by spis byl vyřízen určitým způsobem, a je-li decernent, pokud se týče referent, jiného názoru, může vyřízení označiti „dle příkazu přednosty úřadu (decernenta)“; toto označení buď pak při aprobaci vidováno úřední-

kem, jenž příkaz vydal, aby tím byl tento příkaz osvědčen.

§ 25.

Zvláštní ustanovení pro úředníky odborné.

(1) Odborní úředníci se vzděláním vysokoškolským, přidělení zemským a okresním úřadům k vyřizování jejich agendy, jsou úředníkům právníkům těchto úřadů zásadně postaveni na roveň.

(2) Jiní odborní orgánové, kteří nejsou uvedeni v prvním odstavci, podřízeni jsou ve věcech politické správy dotyčného odboru přímo odborně vzdělanému úředníku, který jest dle platných předpisů pověřen dozorem nad jejich služebními výkony.

(3) Zásada, vyslovená v § 23, podle níž má každý definitivně ustanovený úředník odborný pro práce v odboru jím zastoupeném fungovati jako referent, platí v případech, je-li při jednom úřadu jeden a týž odbor zastoupen několika definitivně ustanovenými úředníky nebo jestliže stále úřední sídlo odborného úředníka není v sídle okresního úřadu, s těmito odchylkami:

a) Je-li pro jeden a týž odbor ustanoveno několik definitivních úředníků, funguje nejstarší v hodnosti z nich jako referent, kdežto ostatní jsou jeho konceptními pomocnými orgány.

Výjimka z tohoto pravidla nastává tenkrát, vyžadují-li jazykové poměry nebo teritoriální rozloha okresu nutně ustanovení dvou nebo více referentů pro týž odbor nebo připouští-li dotyčný odbor pojmově rozdělení a jsou-li takto vyznačené pododborny zastoupeny přidělenými definitivně ustanovenými úředníky (na př. referentem pro vysoké stavby, pro stavby silnic, pro vodní neb strojní stavby).

b) Nedlí-li odborný referent stále v úředním sídle okresního úřadu, určí se mu pro záležitosti jeho referátu korreferent-právník, jemuž má představený kan-

celářského oddělení předkládati došlé jednacích spisy, týkající se tohoto referátu. Korreferentovi přináležejí posuzovati došlé věci se stanoviska naléhavosti a učiniti dle toho nutné opatření. Mimo naléhavé případy funguje však odborný úředník jako referent, i když jeho stálé sídlo úřední není v sídle okresního úřadu.

(4) Při ustanovování odborných referentů decernenty platí bez výjimky pravidlo, že jest přednostovi úřadu nebo jeho zástupci vyhrazeno schvalovati vyřízení ve všech případech, ve kterých při vyřizování jednotlivých jednacích spisů přicházejí nepřimo nebo bezprostředně v úvahu mimo otázky odborně technické i otázky právníkové nebo kde výklad platných norem zavádá příčinu k pochybnostem.

(5) Jinak přísluší odborným referentům charakter decernentů neodvisle od opatření přednosty úřadu potud, pokud mají podle instrukce samostatně vésti záznamy neb účetní knihy, vydávati úřední vysvědčení, podávati periodické zprávy nebo sdělávati statistické výkazy a opatřovati materiál potřebný pro tyto zprávy a výkazy. Přednost úřadu jest však oprávněn informovati se i v takových záležitostech o úřadování odborných orgánů, a zpozorovav nepřístojnosti, působiti k jejich odstranění.

(6) Podá-li odborný referent v mezích svého zákonitého oboru působnosti na ochranu zájmů svého odboru návrh, s nímž přednost úřadu nesouhlasí, budiž v této věci, pokud nejde o odborné dobrozdání, jež se podává v záležitosti některé strany u úřadu projednávané, vyžádán nejkratší cestou pokyn nadřízeného úřadu, žádá-li o to výslovně odborný referent. V případech naprosto neodkladných, prokáže-li odborný referent, že by neprovedení jeho návrhu mohlo bezprostředně ohroziti zvláště důležité zájmy dotčeného oboru, a jde-li o opatření, jež nutno posuzovati výhradně se stanoviska dotčeného oboru, buď proveden jeho návrh prozatímně do rozhodnutí nadřízeného úřadu; kdyby však provedením tohoto návrhu byla vážně ohrožena veřejná bezpečnost anebo důležité zájmy státu, země,

okresu neb obce, buď provedeno opatření dle náhledu přednosty úřadu.

§ 26.

Účetní úředníci.

(1) Účetním úředníkům přináležejí obstarávati veškerou službu účetní, případně i pokladniční pod dozorem přednosty úřadu.

(2) Je-li u úřadu ustanoveno více účetních úředníků, řídí účetní službu úředník nejstarší v hodnosti jako účetní referent.

(3) Bližší ustanovení budou vydána zvláštním předpisem.

§ 27.

Orgánové kancelářské služby.

(1) Práce kancelářské služby obstarávají orgánové kancelářští k tomu určení, i když jsou pověřeni úkoly referentů a zaměstnání jako pomocní konceptní orgánové (§ 23).

(2) Práce tyto zahrnují v sobě úkony podrobně vyznačené v kancelářském řádu, dle něhož jest tyto úkony obstarávati pod bezprostředním dohledem úředníka (úředníků) přednostou úřadu k tomuto úkolu ustanoveného (ustanovených) (§ 16, odst. 3).

(3) Jedna a táž osoba může zastávati různé funkce a práce kancelářské. Jen pro práce přejimatele pošty a úředníka vedoucího účty jest takové sloučení zásadně vyloučeno.

(4) Ustanovení, obsažená v rozvrhu prací o přidělení kancelářských prací, mohou sice podle § 19 vždycky býti změněna, avšak mají takové změny zásadně dít se co nejřidčeji a pouze z pilných ohledů služebních.

§ 28.

Orgánové manipulační a manuální služby.

(1) Manipulační služba, t. j. obstarávání písemných a rozmnožovacích prací, balení a adresování zásilek a

vedení dotyčných záznamů, přináležejí podle opatření, jež činí přednosta úřadu, kancelářským orgánům, bez újmy jejich jinakého použití (§§ 23 a 26) a zřízencům podle jejich schopností.

(2) Manuelní služby (pravidelné čištění úředních místností a náradí, práce související s osvětlováním a vytápěním úředních místností, přinášení poštovních zásilek, nošení zásilek na poštu, spolupůsobení při doručování v úředním místě, konečně vedení záznamů k tomu se vztahujících) obstarávají podle platných ustanovení zřízenci, po případě jiné síly k tomu ustanovené.

(3) Kde jsou dva zřízenci nebo více, rozdělí manuální služební úkony mezi ně správce kanceláře podle pokynů přednosta úřadu.

DÍL III.

Zvláštní ustanovení pro zemské úřady.

§ 29.

Zemský prezident obstarává mimo práce, vyplývající z jeho postavení jako přednosta zemského úřadu, i ty věci, jež mu byly v rámci platných zákonů vládou nebo příslušnými ministry osobně jako zemskému prezidentu k vyřízení svěřeny.

§ 30.

(1) Věci, jež do působnosti zemského úřadu náležejí, buďtež projednávány a vyřizovány v jednotlivých odděleních. Decernenty jsou přednostové oddělení.

(2) V gremiálních poradách mohou být projednávány důležitější záležitosti, jež spadají do působnosti zemského úřadu a nenáležejí před správní senáty zemské, zejména:

a) spory mezi jednotlivci nebo korporacemi, jež mají být vyřízeny správním pořadem;

b) věci, při kterých jde o dobré zdání, o výklad zákonů, o stanovení všeobecných zásad správních aneb o osnovy zákonů neb o chystaná veřejná zařízení;

c) věci, které vyžadují zvláštního nákladu nebo vydání ze státní pokladny nebo z veřejného fondu, na něž ve schváleném rozpočtu nebylo pamatováno.

(3) O kterých věcech se má gremiálně jednat, určuje zemský prezident.

(4) Porady v gremiu se konají za předsednictví zemského presidenta nebo jeho náměstka a účastní se jich přednostové jednotlivých oddělení.

(5) Usnesení gremia mají pouze ráz poradní; zemský prezident, resp. decernent není jimi při rozhodování vázán.

HLAVA DRUHÁ.

ÚŘADOVÁNÍ ZEMSKÝCH A OKRESNÍCH ÚŘADŮ.

DÍL I.

Ústní styk.

§ 31.

Pravidla pro ústní styk.

(1) Těžiště úřední působnosti okresních úřadů, hlavně pokud slouží iformativním účelům nebo jest podkladem vlastní iniciativy těchto úřadů, spočívá v bezprostředním ústním styku s obyvatelstvem.

(2) V hodinách určených pro návštěvy, jakož i v úřední dny (§ 32) může kdokoli své záležitosti přednésti v úřadě neb u úředníka vedoucího úřední den. V důležitých případech lze tak učiniti i při úředním jednání předsevzatém mimo úřad (§ 33), avšak jen potud, pokud tím neutrpí toto jednání újmy.

(3) Jednání se stranami buď stručné, čas návštěvy omezen na nejnutnější míru.

(4) Vše, co lze, buď vyřízeno ústně, pokud možno ihned, bez jakéhokoli zbytečného psaní. To platí zvláště o informacích a poučeních, jež uděluje úřad v rámci své pravomoci na přání dostavivších se stran podle nejlepšího vědomí a svědomí.

(5) Vyřídí-li se písemná podání ústně, buď to na spise krátce poznamenáno.

(6) O ústně přednesených věcech, vyžadujících písemného vyřízení, buď sepsán krátký protokol, jenž se pak projednává jako věci písemně došlé.

(7) Pravidla uvedená v odst. 1.—6. platí též pro ústní styk se stranami u zemského úřadu. Tento styk buď však omezen na nejnutnější míru.

K odstavci 6. se podotýká, že o protokolech, jež nutno sepsati v řízení o ústních podáních, učiněných u úřadů, jakož i o úředních úkonech, platí nyní ustanovení §§ 20 až 22 vl. nař. č. 8/28 Sb.

§ 32.

Ú ř e d n í d n y.

(1) V sídle okresního úřadu buď aspoň jednou čtvrtletně konán úřední den; pro jednotlivé větší části okresu buď mimo sídlo úřadu konán pravidelný úřední den každoměsíčně, a to tak, aby se všechny části okresu v době co nejkratší vystřídaly. Ze závažných důvodů lze pravidelný úřední den přeložit na jinou dobu nebo jiné místo, než bylo původně ustanoveno.

(2) Vyžadují-li toho mimořádné poměry, lze konati zvláštní úřední den.

(3) Pořad, místo, den, hodina počátku a konec pravidelných úředních dnů buďte pro nastávající rok v prosinci oznámeny na úřední tabuli, případně v úředním věstníku a vyhlášeny v celém okresu obvyklým způsobem. Stejně buďtež oznámeny a vyhlášeny případné změny pravidelných úředních dnů a

konání zvláštního dne; při tom buď pečováno o to, by se oznámení stalo věas.

(4) Úřední den má poskytnouti možnost jednak přednostovi úřadu, by se pravidelně, osobně stýkal s obyvatelstvem a obecními starosty, byl jim nápomocen radou i skutkem, poučoval je o provádění předpisů a tyto jim vysvětloval, aby z vlastního názoru poznal poměry a potřeby okresu a získal tak podklad pro své podněty, jednak obyvatelstvu poskytnul možnost, aby i mimo úřad předneslo své stížnosti a záležitosti. Při úředním dnu mají býti také provedena nutná a důležitá šetření a ústní jednání se zájemníky ve věcech u okresního úřadu projednávaných, pokud lze tak učiniti v místě samém, v jeho okolí nebo na zpáteční cestě. Je-li úředník k tomu oprávněn, nechť zjedná na místě samém nápravu k předneseným stížnostem; jinak si je zaznamená a pak další opatření učiní.

(5) K úředním dnům buďte pozváni generelně všichni obecní starostové onoho obvodu, pro který se koná úřední den, případně též obecní a obvodní notáři; ostatní osoby, s nimiž má býti jednáno, buďte předvolány individuálně.

(6) Úřední dny během roku konané buďte vedeny v patrnosti; buď uvedeno: datum, místo, trvání, účast, průběh, zvláštní poznatky, důležitější opatření, jež byla na místě samém učiněna, zvláště závažné stížnosti nebo přání, u zvláštních úředních dnů též jejich příčina.

(7) Zemské úřady nekonají úředních dnů.

§ 33.

Ú ř e d n í c e s t y.

(1) Úřední cesty koná přednosta úřadu nebo s jeho schválením referent za účelem osobní informace neb úředního jednání mimo sídlo úřadu, pokud nelze tak

učiniti při nejbližším úředním dnu. Vyžaduje-li toho povaha projednávané věci, zúčastní se cesty mimo referenta právníckého též odborní referenti, pokud místní šetření jest pro jejich dobré zdání nutným. Úředníci, kteří nejsou referenty, mohou býti pověřeni úřední cestou jen výjimečně, v nutných případech.

(2) Úřední cesty bud'tež omezeny jen na nejnutnější míru, kde toho věcné důvody skutečně vyžadují; nad zachováváním této zásady bdí přednosta a nadřízený úřad.

(3) Úřední cesty bud'te nařizovány tak, aby se co nejvíce šetřilo časem a penězi. Dle možnosti bud'te při úřední cestě předsevzata též všechna úřední jednání, jichž je třeba k vyřízení věci u úřadu současně projednávaných, pokud se má tak státi v místě samém, v jeho blízkém okolí nebo cestou tam či nazpět. Tato zásada sloučeného projednávání úředních věcí nesmí býti ovšem na újmu včasnému vyřízení pilných záležitostí. Za tím účelem bud'te úřední cesty přednosta úřadu nebo jednotlivých referentů oznámeny v úředních místnostech na patrném místě a uvedeno: místo, doba cesty a kdo ji koná. Ostatní referenti mají po tomto oznámení hlásiti přednostovi úřadu, zda projednávají nějaké záležitosti, které by bylo lze sloučiti s úřední cestou.

(4) Referent konající úřední cestu má si předem vyžádati od přednosta úřadu případných pokynů a obeznámiti se s úředními jednáními, jež nutno při cestě předsevzít. Účastní-li se úřední cesty mimo referenta právníckého též odborní úředníci, zahajuje a řídí jednání právnícký referent. Jednání bud' co nejstručnější, vystihniž ale všechny poměry pro vyřízení věci důležité; rozpory mezi zúčastněnými stranami bud'te dle možnosti urovnány dohodou. O průběhu a výsledku jednání bud' sepsán jasně a výstižně protokol.

(5) O průběhu a výsledku úřední cesty, učiněných poznatečích, přednesených stížnostech a k nim pří-

padně učiněných opatřeních bud' podána zpráva přednostovi úřadu; sepsané protokoly a přijatá podání bud'te odevzdány podatelně k dalšímu zařízení.

(6) O účtování a placení výloh za tyto cesty platí zvláštní předpisy.

(7) Úřední cesty během roku provedené vedou se v patrnosti obdobně, jak uvedeno v § 32, odst. 6.

§ 34.

Ú ř e d n í z á p i s n í k.

(1) Při úředních jednáních mimo sídlo úřadu bud' užíváno úředního zápisníku. Úřední zápisníky mají přednosta úřadu a jednotliví referenti, pokud konají samostatné úřední cesty.

(2) Do zápisníku bud'te zapsány stížnosti, které byly při úředním jednání mimo úřad předneseny, pokud se netýkají vlastního předmětu tohoto jednání, dále co úředník na úřední cestě pozoroval z úřední povinnosti, jaká opatření eventuelně sám učinil a jaká byla jeho povšechná činnost.

(3) Blížší předpisy o úředním zápisníku vydá ministr vnitra.

§ 35.

S t y k t e l e f o n e m.

(1) Telefonu v místě bud' použito při každé vhodné příležitosti, by urychleně byly vyžádány nutné zprávy, pozváni zájemníci, případně věc vyřízena; meziměstského telefonu bud' užíváno v případech nutných a kde toho veřejný zájem vyžaduje.

(2) Telefonická sdělení přijatá neb odeslaná bud'te vždy stručně, ale výstižně zaznamenána bud' na spise, jehož se sdělení týká, nebo na zvláštním oddělitelném listě záznamní knihy, jenž se pak dá protokolovati. Ze záznamu bud' patrnó: kdo a komu telefonoval, za který úřad bylo jednáno, den, po případě hodina rozmluvy a stručný obsah sdělení.

DÍL II.

Písemný styk (písemné úřadování).

§ 36.

Kancelářský řád.

Písemný styk zemských a okresních úřadů jest upraven kancelářským řádem, jež vydá ministr vnitra.

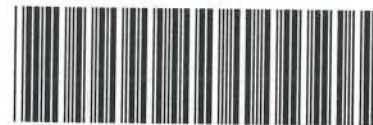
Podle tohoto ustanovení byl výnosem ministerstva vnitra ze dne 12. prosince 1922, č. 93173/3-1922 vydán kancelářský pořádek pro župní a okresní úřady na Slovensku.



REVIZ

REV15

ÚK PrF MU



3129S36215

27